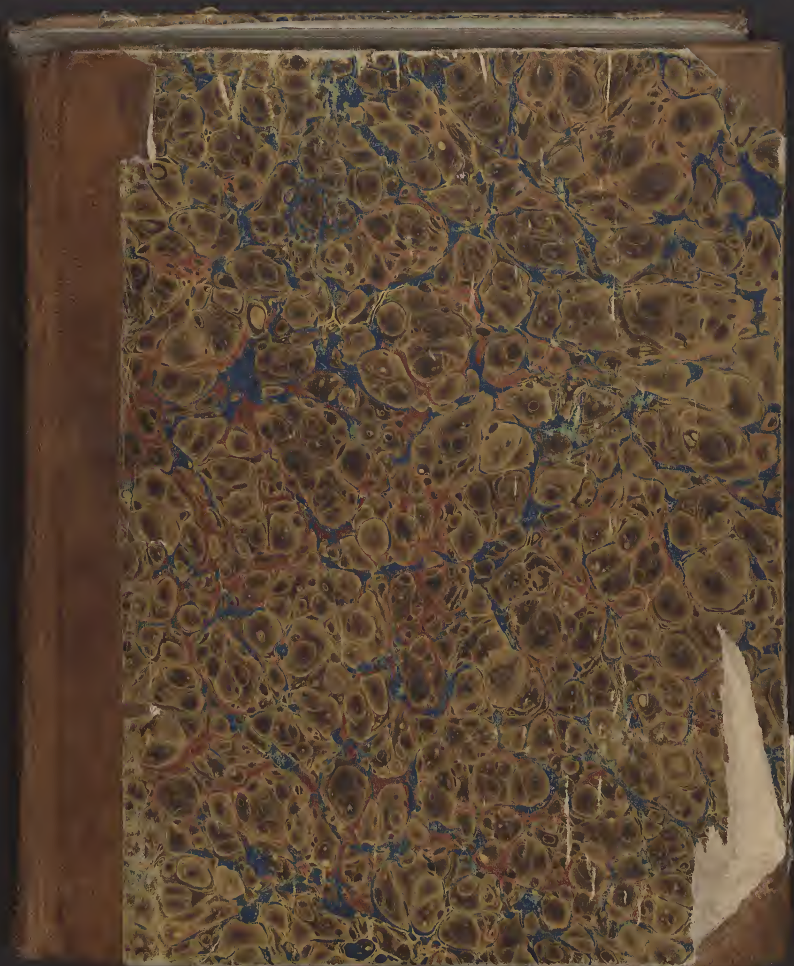

808.1
Jón

Om

Nordens gamle Digtekonst

dens

Grundregler, Versarter, Sprog
og Foredragsmaade.

Et Priisskrift

ved

John Olafsen.

Paa det Kongelige Videnskabers Selskabs Bekostning.

Kiøbenhavn, 1786.

Trykt hos August Friderich Stein.

Til

Hans Kongelige Høihed

Arveprinds Friderich.

Naadigste Herre!

Med varmeste Taknemmelighed kan jeg regne mig til deres Tal, som i Besynderlighed høste Frugter af Deres Kongelige Høiheds priisværdigste Nidkierhed for Videnskabernes Flor og Fremme, i det jeg er naadigst udseet med andre at arbeide ved den udgaaende Norske Kongers Historie, hvis Udgave, iblandt saa mange fleere Held og Nytte udbredende

Handlinger, vil forevige Deres Kongelige Høiheds dyreste Navn og Minde. Selv bekiender jeg at mine ringe Fortienester ved benævnte Verk svare ei nær til mit Ønske og anvendte Flid; dog, forbunden at følge en af høie Vedkommende anlagt og mig foreskreven Plan, troer jeg, Naadigste Prinds! saavidt det var mueligt, at have giort billige Fordringer fyldest; haaber og end videre at kunde giøre det, allerhelst hvor mit Arbeide siden bliver af en vilkaarlig Indretning. I øvrigt, som indløbende Hindringer have foraarsaget noget Ophold ved dette Verks Fortgang, saa byder min underdanigste Skyldighed at jeg giør Deres Kongelige Høihed Rede for de Timers Anvendelse, mit Kald i dette Mellemrum haver ladt mig tilovers. Baade sal. Justitsraad Schøning og siden Hr. Justitsraad Thorlacius, begge mine Foresatte og Medarbeidende ved den ommeldte, af Deres Kongelige Høihed anbefalede Norske Histories Udgave, have været med mig eenige om,

at

at der burde tilføies en kort Beskrivelse over Poesien i de her forekommende gamle Sange, hvoraf dette kostbare Verk giemmer en saa rig Samling. Mit Forsæt var og, **Naadigste Prinds!** at give og indlemme som et Anhang, denne Beskrivelse, førend det Kongelige Videnskabers Selskab ved almindelig Indbydelse æskede en Afhandling over Nordens gamle Digtekonst; da jeg troede at saadan en, endog særskilt udgiven for Lyset, kunde ei allene tiene til mit første Øiemeed, men efter Problemets udstrakte Hensigt lod sig meere ordentlig, meer fuldstændig udvikle til almindelig Nytte og Brug. Vilde og efter min Formeening ei mindre værdiges vor Literaturs Høie Velynderes Bifald. Alt dette lover mig da en naadigst Tilgivelse, at nærværende lidet Skrift i dybeste Ærefrygt og Underdanighed frembæres for **Deres Kongelige Høihed**, og helliges **Høistsamme**, deels som et oplysende Bidrag til Oldhistorien, deels og fornemmelig som Frugten

af

af den Tid jeg skyldede til Deres Kongelige Høiheds mig naadigst anbetroede Arbeide: ja af en Tid, da mine svage Bestræbelser oplives og holdes virksomme allene ved Deres, Dyrebare Prinds! for mig uskatterlige Mildhed og Naade.

Underdanigst og ydmygst
af
Forfatteren.

Indledning.

Som de fleste Naturens Gaver, ihvor ypperlige de end ere, skienkes Mennesket ligesom raae og udannede, og det i øvrigt overlades til Flid og Forstand at dyrke og forbedre dem, til desstørre Nytte og Behag; saaledes haver det sig og med det Anlæg i Sielen, at kunde digte, hvilket vel alle Folkeslægter, endogsaa de vildeste, synes at have tilfælles med hverandre, men som de paa lige saa forskiellig Maade, som med forskiellig Held, udvikle og dyrke i Forhold til deres Flid, og meer eller mindre forædlede Smag.

Ingen giør vore Fædre, de nordiske Folk, det stridigt, at de ogsaa have taget deres rigelige Andeel i en poetisk Aands Gave, men hvor lykkelig de have brugt og anvendt den, derom skille sig de Lærdes Meeninger vidt fra hverandre, da Misforstand og Mangel paa Kundskab let kunde give Anledning dertil. Det synes vel passende til dette Arbeides Øiemed, at jeg her som til en Indledning og Forberedelse berører noget videre denne Sag, og med det samme giver mine Læsere et Slags Hovedbegreb om Nordens gamle Digtekonst, ved Hielp af nogle sande og rigtige Bemærkninger, som forsaavidt maatte sætte dem i Stand til at tænke bestemt og dømme ret derom. Fra disse Betragtninger angaaende Poesien i Almindelighed, thi dens egentlige Bygning handles om i Skriftet selv, kommer jeg til at giøre Rede før mit Arbeide, og hvad meere kan være at erindre ved samme Leilighed.

Det er gaaet vor Poesie, som mange fleere Gienstande af de Lærdes Undersøgninger, at den har maattet underkastes heel ulige Bedømmelser, ved det man har enten giort for meget eller for lidet deraf. Nogle lærde Danske, Svenske og andre ophøie i visse Maader den nordiske Digtekonst over, eller og agte den lige ved græsk og latinsk Poesie. John Toland, som forstaaer ved Barderne, skiønt urigtig, Gothiske og Celtiske Poeter, sætter hine oplyste Folkes Digte langt under disses Sange: "Elegiæ græcorum & Romanorum antiqvo-"rum longe ab his superantur. See Schützens Schrifften. XII. §. 2. De *la Beaumelle* i Spectatrice Danoise taler næsten i samme Tone, tagende, som Toland, Galler og nordiske Folk under eet: "Nos peres etoient pour le moins aussi bons poëtes que les Grecs & les Latins.„ Meere saadant kan eftersees hos andre.

Det er langt fra jeg troer, at græsk og Latinsk Poesie kan ved en Sammenligning med vores tabe noget af sin sande Fortrin, og til alle Tider lige hoit ansatte Priis: saameget er dog vist, at i Poesiens smukke og regelmæssige Bygning give vore Skalde andre intet efter; men de brugte ikke, de faldt ikke paa, som hine Digtekonstens Mestere, at pryde deres Vers med saamange laante Træk af Veltalenhed, Lignelser af naturlige Ting, Indfalde af Moral og Philosophie: hvilket især er at forstaae om vore Helte- og Krigsdigte, hvor Skaldesproget brugtes frem for ellers, og med sin omskrivende Vidtloftighed fortrængte noget nær alle andre poetiske Skionheder.

Men dette lader sig ei sige om al nordisk Poesie: Vi have nogle historiske, moralske, og saa at sige huuslige Sange, baade af den ældste Digtemaade Fornyrda-lag og af den yngre Drótt-mællt. See Kap.

Kap. I. §. 30. Disse, som ugierne bruge hyppige Omskrivelser og Malerier, rette sig temmelig efter den almeene Smag, ere fattelige, kiærnefulde, af morsomt og behageligt Indhold, overalt bestroede med en Mængde smukke Tanker og Talemaader, som enhver god Poet maatte kiendes ved. Paa saadanne var der ingen Mangel, kun Skade, at Alderdommen haver levnet os saa faa deraf, fordi de ei kunde, som Krigs-Saugene, tiene vore Aarboger til Beviis for historisk Troværdighed.

Dog er det ei Poesien alleene, som opviser Alderdommens Fortieneste fra denne Side: med lige stor Ret kommer det Prosaiske i Betragtning, hvor Fædrenes Forstand og Folelse for det Smukke lader sig tilsyne uden Modsigelse. Jeg meener den gamle Nordiske Historie af det ægte Slags, som foruden megen Kundskab og Indsigter i de Tiders Stats- og Sædelære fremviser allevegne en saa god Orden, et saa behageligt og underholdende Foredrag, en saa blomstrende Veltalenhed, at vore kunde giore mange endda berommelige Historieskrivere Prisen stridig. Ingen Mangel paa Smag og Genie hindrede da vore Skalde at indbringe i deres Vers smukke Tanker og rethoriske Blomster; men Sagen var, at Krigs-Sangeren meente, at sligt horde ei til hans Fag, og overlod det derfor til Talerens Brug.

I mange Tider under Hedenskabet have Nordens Indvaanere lagt Vind paa Tale- og Digtekonsten tillige med Historie, verdslig Viisdom og Lovkyndighed efter deres daværende Forfatning og Leilighed; vore egne troværdige Beretninger sige os det, ydermeere bekræftede ved fremmede Skribenteres Vidnesbyrd. Af disse kan være nok at nævne en Jornandes (Jordanes) de rebus Geticis, som, talende

om de fra Scandinavien udvandrende Gother, siger udtrykkelig efter en vis Dio, at de have til alle Tider været klogere end andre barbariske Folk, og bragt det næsten ligesaa vidt som Grækerne selv: "omnibus Barbaris Gothi sapientiores semper exstiterunt, Græcisqve pene consimiles. En Berommelse som Ol. Verelius (Runogr. Scand. Cap. 3.) troer at mage med endnu storre Ret tilkomme Scandianerne selv, som forbleve hiemme, og frem for de andre nøde til Geniets Øvelser den fornødne Roelighed. Man undres derfor ei over at finde i vor Poesie og Prosa Prover paa dyrket Forstand og Vittighed, der stedse haver forplantet sig fra Slegt til anden ved Underviisning og Lærvillighed.

Vel sandt, der kiendtes ei endnu offentlige Stiftelser, som lade sig ligne med Skoler og Academier i vore Tider, (skiønt jeg veed en vis Autor paastaaer med en ret barnagtig Forvisning, at begge Deele have floreret endog længe for Christi Fødsel i disse Lande), men derfor bør man ei tvivle paa, at der jo blev sorget for Ungdommens anstændige Opdragelse. Historien giver en Mængde Exempler saavel paa Konger og Fyrster som andre fornemme Folk, der satte deres Børn til Underviisning hos kyndige og vise Mænd, hvor de bleve oplærte, deels i fornødne Krigs-Øvelser, deels i andre den Tid gieldende smukke Konster og Videnskaber. Dette kommer og overeens med Jornandis Udsigende, at Gotherne i hine ældere Tider ei manglede dem, af hvilke de kunde lære Viisdom: non defuerunt, qvi eos sapientiam erudirent. Naar alt det blev samlet under eet, som Oldhistorien beretter om Fædres og Formynderes Nidkierhed for at danne deres unge Paarorende til fornuftige, vise og værdige Mænd, vilde det udgiøre en smuk og læseværdig Afhandling.

Det

Det er ikke min Agt at ophøie paa Sandhedens Bekostning de gamle Nordiskes Cultur, for saa uformærkt at sætte dem i Ligning med andre meer oplyste Folk, hos hvilke den menneskelige Forstand og Vid er næsten stegen til al muelig Fuldkommenhed; men jeg vil ikke desmindre med hvad sagt er vise, at den tager Feil, som gior sig alt for ringe Tanker om Forstandens Dyrkelse hos vore, som man siger, barbariske Fædre, og troer at poetiske Skionheders Savn i deres Digte, at forstaae saadanne som findes hos andre berømte Digtere, er at tilskrive svage Natur-Gaver og manglende Begreb om det Smukke, som den gamle Verden, udenfor en græsk og romersk Hierne, skal intet have kiendt til.

Allermindst lader sligt sig høre, naar det bygges paa den Grund, at vort Nordens kolde og fugtige Luft umuelig kan eller kunde frembringe opvakte Hoveder. Saaledes tænkte forlængst de fleeste lærde Græker og Romere, (Schützens Schutzschr. XX. §. 4.) som dog ere forsaavidt at undskylde, at de maaskee ei vidste bedre, og troede det kunde have nogen Rimelighed, hvad Seneca etsteds siger, at Menneskenes Forstand (i Norden) er ligesaa raa, som den Himmelegn, hvorunder de boe: "hominum ingenia ad similitudinem coeli sui rigent.„ Formodentlig beroede dog dette skionne Axioma paa usikre og falske Beretninger, som da giorde alle Tydske og Nordiske til vilde og vankundige Folk; ja det gik saavidt, at nogle afbildedes paa en vis Maade lige umælende Dyr, som da Theophanes beskrev de frankiske Konger med Vildsvine-Borster paa Ryggen: o. s. v. See Keyslers Antiqvitates Septentr. Sect. II. Cap. II. §. 6. hvor han tilføier denne rigtige Bemærkning: "Scilicet Romani & Græci, imprimis morum & scientiarum elogio superbientes, invidia insuper

alienæ gloriæ flagrantes, ridicula nonnunqvam de Barbaris (ut appellantur) prodere, qvam illos in ſocietatem ullius laudis admittere volebant.

Men hvem ſkulde troe, at Senecas anforte Sætning, ſom ſaa kraftig og aabenbare beſtrides af de ſeenere Tiders lange Erfarenhed, fandt nu omſtunder fornuftige Folkes Bifald; eller at nogle vittige Hoveder, ſom *de la Beaumelle* ſiger om ſine Landsmænd, "ſtode endnu i den latterlige og daarlige Indbildning, at de nordlige Lande ere Videnſkabernes Gudinder for kolde;„ hvor de allerede i heele Aarhundrede have i en blomſtrende Tilſtand befundet og udbredt ſig, ei mindre end paa de varmere Steder:

"Non etenim boreas, ut terram, pectora ſtipat,
" Sit gelidus, magnis dum calet ingeniis.

Dette af Jac. Torners Lykonſkning til Wetterſten, kan hede ſom en god Ven haver frit omſat det, paa Danſk:

Forſtanden ſtørknes ei ved Froſtens Magt, ſom Jorden;
Genier brænde høit, ſelv i det kolde Norden.

Den beromte Svenſke Poetinde Sophia Eliſabeth Brenner, ſom ſelv beſad ſtor Lærdom og Genie, kunde med al Ret ſige:

"Vah! qvam falluntur, qvi pallida rura ſub arcto
"Invitam gelida credunt habitare Minervam.
"Vah! qvantum fallunt, patulas qvi talibus implent
"Aures, & boreum denudant artibus orbem.
"Scilicet inclemens cælum culpatur & aër,
"Et natura loci Muſis perhibetur inepta:
"Nce ſecus ac lento concreſcit frigore tellus,
"Creditur obtuſi fornax frigere cerebri.

Af

Af dette, som det forrige, gives ustuderede Læsere en frie Oversættelse:

De feile vidt, som troe, at Pallas nødig boer
Imellem Fieldene i det sneeklædde Nord.
For Sandheds Domstoel den sin Sag tilvisse taber,
Som raaber paa, at her ei trives Videnskaber;
Som Luft og Himmel, troer, har den Indflydelse,
At deres Umildhed forjager Muserne;
Som troer, at Vintrens Kuld kan svække Sielens Styrke,
At stakket Dag er eet med Barbariets Mørke.

Dersom Konsters og Videnskabers nu over al Norden udbredde Flor tilintetgior Climatets skadelige Virkning paa Sielens Færdigheder, saa beviser det ei mindre Sætningens Ugrund for de ældere Tider.

Det behøves ei at indføre andre talende i den Nordiske Muses Sag, der haver Talsmænd nok, baade Danske, Svenske og, som man neppe skulle troe, Tydske med, for Ex. de tvende i vore Tider berømmelige Velyndere af deres Fædrenelands og Nordens gamle Litteratur; den eene P. Denis i Fortalen til hans smukke Lieder Sineds des Barden, den anden Gottfried Schütze i Beurtheilung der alten Deutschen und Nordischen Dichtkunst, og siden i hans Schutzschriften für die alten deutschen und nordischen Völcker. Af de Franske, thi ogsaa der haver den nordiske Digtekonst fundet saavel Forsvarere som Dadlere, kiende alle Mallet i Suplement à l'introduction à l'histoire de Dannemarc *) " meget meere, det ere hans Ord,

*) Reconnoissons plutot, qve la chaleur d'une passion dominante peut echauffer les cerveaux, au defaut de soleil, & que l'imagination peut etre assés cultivée chéz les hommes bien des siecles avantqve leur raison sorte de l'enfance.

Ord, maae vi bekiende, at en varm herskende Tilbøielighed qvæger Hiernen i Mangel af Solen, og at Indbildningskraften hos Folk kan allerede være temmelig øvet mange Aarhundrede forend deres Forstand ret udvikler sig.„

For at komme til vore Krigs = Sange igien, var det egentlig Ordenes Valg, saavelsom Beskrivelsernes mangfoldige og sindrige Afvexlinger, laante af det poetiske Sprog og Mythologie, hvori vore Skalde mestendeels satte deres Vittighed: Denne, hvad end andres Fordomme kan have derimod, befindes paa mange Steder smuk, men lader sig ei vel forklare end sige efterligne i fuldkommen Overeenstemmelse med Skaldenes Aand og Smag; alting haver som oftest Hensigt til Krig og Vaaben, hvilket giver disse Sange en mandig, eller rettere en krigsk Tone, som den ypperlige Denis siger:

Non molles illis moduli, ſed martia metra,
Ut populi ingenium, ſic qvoqve verſus erat.
Ei blød og smeltende, men krigsk var Nordens Sang,
Som Folkets Lune var, saa deres Qvæde klang,

Besynderligt er det, at Forfatterne af vore Krigs = Sange, endog de, som levede til meget forskiellige Tider, findes i Hensigt til det poetiske Sprog og Phraseologie for største Deelen hinanden lige: Vanen bestandig at holde i Hævd, hvad som engang var vedtaget og almindeligt, havde ei mindre Indflydelse paa Digtekonsten end andre Ting og derfor tillod den ey at ombytte dens gamle Dragt med en Prydelse, som maatte synes meer efter Moden, og gav hendes Søster Talekonsten et saa yndigt Udseende.

At nogle Lærde, en Venusinus, en Huetius, en Schlözer og vist nok endeel andre af disse Tider, ei finde vor gamle Digtekonst efter deres Smag, kunde være meget undskyldeligt, naar de ei paa denne svage Grund opkastede dem til strænge Dommere over en Ting, som allermindst hører under deres Domstol. Betænke vi Krigs-Sangenes idelige og hyppige Periphrases, Synchyses, Metonomasias eller, som Ihre giver det, Antonomasias, alt sammen hos andre Digtere heel sieldent og usædvanligt, saa er det ingen Under, at sligt ei synderlig anpriser sig i deres Øine, som alleene søge andre Poeters meer gængse Veltalenhed, men kiende ei, sætte derfor ei heller Priis paa, vores Ord-Malerier og Billed-Stiil, hvis Skiønhed ei strax burde forkastes og nægtes, fordi græske og romerske Digtere maatte synes at have bedre anvendt deres Vittighed.

Haver endog endeel af den Nordiske Poesie, som jeg sagde før, en vis Mangel paa philosophisk Pynt og Ziirlighed, som efter Hoved-Anlægget her ei vel finder Sted; saa viser den fra en anden Synspunct sine Fortienester, hvilke nødvendig maae kiendes, naar man vil bedømme og fastsætte dens Værd. Af alle, endogsaa Fremmede selv, som nogenledes forstaae sig paa disse Sange, læses de med Lyst og Behag; jeg vil sige de gode, thi noget slet og maadeligt kan flyde med iblandt: Skaldenes muntre og mandige Stiil, Tankernes idelige Flugt og Forandring i omskrivende Benævnelser, ja Foredraget selv med, som indfletter Ord og Tanker i hverandre, uden at giøre en øvet Læser Meeningen utilgængelig; alt dette nærer, skiærper, forlyster Eftertanken, og tilvender sig stedse frisk Opmærksomhed. Det heder: Varietas delectat.

Uagtet de poetiske Omskrivninger ere heel gamle, og synes at have været fra Begyndelsen antagne i den Nordiske Digtekonst, saa er det dog unægteligt, at deres Anvendelse tog ei lidet til i de seenere Tider, og da udbredde sig over langt fleere Gienstande end tilforn. Holdes Syngesproget, det er vor ældere Poesie, imod den nyere af Dróttmællt, som ved Aar 800 fordes i Brug, og siden indtog den førstes Sted, saa vil man tilstaae, at denne Versart haver medført kiendelig Forandring i Digter-Sproget, især naarsomhelst det galt Krigen eller noget andet, som havde Samfund dermed: thi det staaer fast, hvad forhen findes erindret om disse Tiders Freds- og Krigs-Sanges forskiellige Sprog og Foredrag.

Der var endnu meget at sige Sagen vedkommende, men hvilket vil erindres i det følgende, hvor jeg gaaer ind i det Heele, ligesom Tankernes Følge og Sammenhæng da giver Anledning til. Det kan da for det første blive ved disse faa Bemærkninger, tiltænkte især fremmede Læsere, for nogenledes at befæste deres Begreb om den gamle Poesie, hvilken mange Ukyndiges vrange Forestilling sætter langt under dens Værdighed og billige Priis.

Men lad enhver efter eget Behag agte og ansee det Mechaniske i vore Digte; thi dette er ei alleene det, hvorved de udmærke sig, de giore det endnu meer ved deres ærværdige Ælde, og som det synes, deres i gamle Dage over heele Scandinavien udbredte Brug, (see Kap. I. §. 28. og VI. §. 17.). Dog allermeest ved Indholdts Vigtighed, hvorfra vi have snart al vor historiske Kundskab om de ældere og ældste Tider. Kap. I. §. 15. Hvormeget skylde vi ei Nordens Oldsange, betragtede fra denne Side, hvormeget skylde dem ei, var

det

det mueligt, vore Fædre selv, hvis Dyd og Tapperhed derved haver vundet et uudslettteligt Ereminde, og undgaaet Hines Skiæbne om hvilke Poeten siger Carm. IV. Oda 9.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrymabiles
  Urgentur ignotiqve longa
  Nocte, carent qvia vate sacro.
Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus —

Dette sidste fornemmelig, jeg meener den historiske Kundskab, haver bragt Nordens Digte og Digtekonst i fortient Anseelse hos mange, baade uden- og indenlandske Lærde, samt forlængst opvakt det Ønske, at see en udførlig oplysende Beskrivelse om dens Art og Beskaffenhed. Det Kongelige Videnskabernes Selskab saae og derhen, da det Aaret 1782 udsatte folgende Priisspørsmaal: *Monstrare indolem poeseos septentrionalis antiqvæ, & in ejus à Græca Romanaqve discrepantiam inqvirere, tum in qvo cum Anglo-Saxonica priscaqve Germanica conveniat vel secus.*

I Anledning af denne Indbydelse er nærværende Afhandling om Nordens gamle Digtekonst (saadan som den findes her) forst opsat, men siden noget forøget og omarbeidet, ikke saameget i Hensigt til den belovede Priis, som af en mindre indskrænket Lyst, at levere vore Oldelskere noget efterretteligt og udforligt i en Materie, hidindtil lidet oplyst ved det som findes sagt derom tilforn.

Iblandt dem som have giort Forsøg paa det Slags Arbeide og skrevet noget om den gamle Poesie, enten særskilt eller indlemmet i andre Afhandlinger, ere følgende: **Quirberg** de Scaldis veterum Hyperboreorum; **Wettensteen** de poësi Scaldorum septentrionalium; **Arelson** de primordiis & incrementis poëseos Svecanæ; **Koelert** prolusio de Scaldis sive poëtis gentium arctoarum; **M. Olavius** de poësi antiqva Danica; **Wormius** de litteratura runica; **Stephanius** in Notis ad Saxonem og endnu andre fleere, af hvilke nogle forhen ere nævnde ved en anden Leilighed. Alle disse ere blevne staaende saa at sige ved det udvendige, og Poesien mindre vedkommende, for Ex. vore Skaldes Mængde, Stand og Anseelse, deres Naturgaver, Færdighed, Tænkemaade, Sandruhed m. m. have derimod saare lidet sagt om Poesiens rette Art og Egenskab angaaende Reglerne, Versarten, Sproget, Foredragsmaaden, hvilket alt her giøres til en Hovedsag.

Efterat jeg havde udtænkt og samlet per lancem saturam, hvad som angik mit Formaal, kostede det ei mindre Overlæg at sætte alt dette ud fra hinanden, og siden at føre det an efter en vis Plan ved Udarbeidelsen. Baade ved de større og mindre Inddelinger haver jeg havt en god naturlig Orden for Øine, som henviiste hver Ting til sit rette Sted: og forsaavidt troer jeg neppe saadant et Arbeide kunde faaet en anden dertil bedre passende Indretning. Til Feil maae det ei regnes, at visse Ting berøres oftere end eengang, da dette møder ikkun sielden, og er skeet med beraad Hu, hvor en Gientagelse var i forskiellig Hensigt nødvendig, og fleere Steder gave hver paa sin Maade Anledning dertil.

Alle

Alle til Beviis af Poeterne anførte Steder gives næsten ordret paa Dansk i Prosa, ved hvilken Leilighed Læseren seer her og der indstroede nogle gamle Ord, dem jeg fandt beqvemme til mit Brug, og alletider ligesaa antagelige som meget fremmet i vore Skrifter og daglig Tale, dog haver det ei altid vel ladt sig giore at udtrykke ret ad vivum de poetiske Billeder, hvilke, endog smukke i deres medfødte Skikkelse, vilde ved en snæver Omklædning faaet et vanheldigt Udseende. Hvor dette forekommer, maae jeg bruge til Forsvar, hvad Beda siger om et Sted af Cædmons bibelske Paraphrasi: " Hic est sensus, non autem ordo ipse verborum, — neqve enim possunt carmina, qvamvis optime composita ex alia in aliam lingvam ad verbum sine detrimento sui decoris & dignitatis transferri.„ Til Erstatning haver jeg ei allene ledsaget Oversættelsen, hvor det behovede med korte Anmærkninger over visse Steders historiske Anledning, men ogsaa for de Lærde, som onske sig nogen Kundskab om Digtersproget, tilfoiet en liden latinsk Ordbog, hvor man finder de her forekommende Ord og Malerier, dem især som ei tilfulde kunde forstaaes af en fri Oversættelse.

Enhver begriber, at et Arbeide af denne Beskaffenhed, haver haver medtaget Tid og Umage, naar jeg skulde, uden Forgængere og Hielpemidler, selv samle sige og ordne alting af Nyt: hvilket allene maae være nok til min Undskyldning, om noget, al Flid og Forsigtighed uagtet, kan være forseet derved; thi hvo vil vente et Værk af rigt og frugtbart Evne ved første Forsøg i alle Deele saa fuldkommet, at det siden ingen Ændringer, ingen Forbedringer skulde trænge til; Ordsproget siger: Forste Gang sielden fuldgiort; (Flest frumsmíd stendr til umbótar).

Allevegne at have undgaaet Feil, allevegne truffet det retteste og beste, er da noget jeg ligesaa lidet paastaaer, som en anden, der havde betraadt samme Bane, vilde neppe kundet rose sig deraf. Altid skal det være mig kiært at undervises ved indsigtsfulde Mænds velgrundede Erindringer, der vilde sætte mig i Stand til at rette og forbedre adskilligt, skulde jeg engang faae Tid og Leilighed dertil.

Til meget andet, hvorved her maatte savnes Fuldstændighed, kan man sikkert regne de poetiske Ords Sammenligning med fremmede Sprog; den givne Fortegnelse paa Skaldenes Ord og Talebrug, som ei findes i eller lader sig forklare af Edda; det her er sagt om Skaldesprogets figurlige og tropiske Ordbrug m. m.: ligesaa hvad Nordiske Digtes Sammenligning med gamle Tydske og Angelsaxiske, med Græske og Latinske angaaer, vil jeg troe at et og andet, ja meget som maaskee haver undflyet min Kundskab og Agtsomhed, kan endnu bedre siges og nærmere bestemmes af dem, som besidde grundige Indsigter i hver Deel for sig.

Saa kunde man og holde det for en Mangel, at her intet tales om de i Fabelen foregivne Anledninger til adskillige Tings hos Skaldene forekommende mythiske Benævnelser: Dog haver ei Forseelse nogen Skyld deri; thi jeg troede sligt hørde ei til dette Sted, frygtede ogsaa for det vilde lede til for megen Vidtløftighed, hvorved Afhandlingen kunde bleven en trediedeel større: ei heller var det fornødent eller til Nytte at anføre disse fabelske Fortællinger, som man desuden kan læse sig til i Hr. Kammerherre Suhms Nordiske Gudelære, saavelsom i Fabel-Læren eller Edda selv.

Stilen

Stilen og Sproget betreffende, haver jeg vel søgt at giøre mine Læsere alting klart og forstaaeligt, ved at sige hvad siges skulde paa en i mine Tanker dertil best og beqvemmest Maade. Men dermed forsvares ei nogle maaskee mod den vedtagne Skrive- og Tale-Rigtighed hist og her indløbne Feil, som jeg dog haaber ei findes af stor Betydenhed, og lade sig undskylde deels med indfødde Skribenters ustadige og forsaavidt ofte misledende Brug, deels med den danske Sproglæres endnu ei gandske hævede Mangel paa visse fornødne og fuldstændige Regler, nagtet vore fortiente Lærdes Tid efter anden derpaa anvendte Flid, som saavidt haver lykkelig naaet sit Øiemeed.

Men om jeg end tænkte at have givet min Afhandling baade i en og anden Henseende al muelig Fuldkommenhed, saa kunde dog neppe denne Tanke love mig det Almindeliges Bifald, ved et Arbeide, som formodentlig bliver lidet antaget hos Mængden, og hvis Agtelse tildeels, om ei gandske, hænger af de Lærdes heel ulige Forestillinger. For Ex. Elskere og Forskere af Skaldenes Sange ville med rette finde mig for kort, saa ofte de savne en fornøden Oplysning, eller visse Bemærkelser, som her burde fundet Stéd. Andre som ei giøre vor gamle Litteratur til deres Sag, opholde sig maaskee over det som er tvertimod, og ei sielden finde deres Taalmodighed sat paa Prøve, ved vidtløftige Anmeldelser af Ting, som dem ville synes saa gandske undværlige, og aldeles ei anvendelige for vore Tider.

Qvid dem? qvid non dem? renuis tu, qvod jubet alter.

Und-

Undskyldt med Umuelighed selv at foreene tvende saa stridige Meeninger, troede jeg mig ikke desmindre forbunden at vælge en Middelvei, som jeg og efter beste Skiøn haver giort, med at anføre det Vigtige og Væsentlige, men gaae hvad som syntes mindre mærkværdigt forbi. Dog kunde ei med dette Valg sees paa deres Omdømme, som ingen Priis sætte paa sligt, og for hvilke naturligvis ei allene endeel, men det heele, maatte agtes af liden Vigtighed; Langtmeere gik mit Ønske og Forsæt derpaa ud, at fyldestgiøre Oldsagernes Velyndere og Dyrkere, saasom nærværende Arbeide egentlig sigter til disses Fornøielse og Brug.

Indhold.

Første Kapitel.

Nordens ældste Digtekonst eller Syngesproget.

Andet Kapitel.

De poetiske Grundregler i Almindelighed.

Tredie Kapitel.

De forskiellige Vers-Arter.

Fierde Kapitel.

Det poetiske Sprog.

Femte Kapitel.

Det poetiske Foredrag.

Siette Kapitel.

Almindelige Betragtninger

Første

Første Kapitel.

Nordens ældste Digtekunst

eller

Syngesproget.

§. 1.

Det er upaatvivleligt, at vore Fædre, Nordens første Indvaanere, have ligesom andre Folk til alle Tider havt et Slags Sange og Digte, da Sangen holdes rettelig for ligesaa gammel, som det menniskelige Kiøn selv: men hvad disse Digtes første og ældste Beskaffenhed angaaer, lader sig intet med Vished sige derom: rimeligviis vare de, som andre Opfindelser i Verdens Barndom, af en meget simpel Forfatning, der ikkun ved nogle faa Træk skillede sig fra daglig Tale; thi det maae her som allevegne have gieldet, hvad Quinctilian siger: ante carmen ortum est, qvam observatio carminis, d. e. Digten er ældre end Digtekonsten.

§. 2.

Historien bevidner, at Gotherne i de ældste Tider, alle vide at scandinaviske Folk forstaaes med under dette Navn, have ved Sange forherliget deres Fædres Hukommelse. Iblandt de fremmede Skribentere kan være nok at nævne Jornandes, de rebus Geticis, af det femte, og Ammianus Marcellinus af det fierde Aarhundret: Ja Corn. Tacitus under Vespasiani og næstfølgende Keyseres Regiering, skriver de situ, moribus & populis Germaniæ Cap. 2., at vore Naboer og Sprogforvandte, de Tydske, havde allerede i hans Tid gamle Digte, som beskreve deres Guders og Heltes Herkomst og Bedrivter. Mon ei dette Vidnesbyrd giver næsten en historisk Vished om Poesiens Brug og Øvelse i Norden, længe forend Odin nogensinde saa disse Lande.

§. 3.

Men meere vide vi ikke herom at sige i hine for Efterslegten længe forsvundne Tider. Det vilde lidet nytte at see sig om, eller rettere, at trave i dette Mørke, hvor alting gaaer ud paa uvisse og tvivlsomme Gietninger; jeg haster derfor til mit Forsæt, som er, forend jeg gaaer videre og skrider til Poesiens egentlige Afridsning, her at give en kort historisk Efterretning om Nordens ældste bekiendte Digtemaade, dens Ælde, Brug og Hovedtræk, ligeledes Udbredelse og Vedvarende, det er at sige, hvorvidt og hvorlænge den alleene er handthævet her i Norden. Alt dette byder god Orden at skikke forud, paa det naar dette Slags Digtemaade nævnes hist og her i det Følgende, Læseren da kan ved Hielp af denne Forerindring giøre sig rigtigt Begreb derom.

§. 4.

Den første Poesie vor Historie taler om, var et Slags flydende melodiskt Sprog og Maade at udtrykke sig paa, i heele eller halve Stro-

pher,

pher; hvilken efter vor Snorre-Sturlesens Sigende, baade i Edda og Heimskringla, Guderne ved deres Ankomst fra Sønden, Odin selv fornemmelig, først indbragte og lærde den fra sig i de nordlige Lande; hvorfore de kaldes lioda smidir, Sange-Smede, Vers-Magere. De betiente sig ogsaa deraf istedenfor daglig ubunden Tale, udentvivl for at giøre sig store af deres Forstand og Færdighed; maaskee og for at give deres Tanker desstørre Vægt og Anseelse. Hallfred, en af vore berømmeligste Skalde, efterat han, skiønt ikke med sin gode Villie, var bleven døbt og omvendt fra Hedenskabet til den christelige Religion, forestillede sig denne Gudernes Fortieneste af Digtekunsten saa herlig, at han ei uden Fortrydelse og Tvang forlod deres Dyrkelse. **Ol. s. Tryggvas. II. 38. msc.**

Öll hefir átt til hylli	Den heele Odins Æt haver
Odins skipat liódum	Digte til Folkets Behag
allgillda manc alldar	Lavet; jeg mindes vore
idio varra nidia.	Fædres ret smukke Jid.
Emc traudr þvi vel vidris	Jeg tvinges, thi Skalden vel
valld hugnadiz skáldi	Hovede Odins Vælde;
legg ec á frumver friggiar	Jeg Frigges Mand, thi vi
fión er kristi þionum.	Tiene Christ, hade maa.

vidris valld, Odins Magt og Vælde, d. e. den odinske Religion. Meere om samme Poets hedenske Sindelav findes anført i mit Syntagma de Baptismo. Cap. XIII. §. 14.

§. 5.

At Odin og hans Anhang gives ud for den nordiske Poesies første Opfindere, maae være saa at forstaae, at de have i visse Maader forandret, forbedret og udbredt Kunsten, eller giort den meere almindelig; thi intet kan siges urimeligere, end at man i al den fremfarne Tid ei haver vidst af nogen Poesie at sige. Formodentlig var den odinske Skare af samme Sprog og Folkefærd, som hiine ældere Nordens Indvaanere,

 en

en Meening, som Fædrene-Historiens store og skarpsindige Forsker Hr. Cammerherre Suhm giver sit Bifald paa meer end et Sted. Den Tid Kong Gylfe af Sverrig aflagde første Besøg hos de nys ankomne Aser, men da han kom did, og giorde sig maaskee Betænkning at gaae ind til dem, lader Edda ham synge denne Strophe: (som siden næsten Ord-ret findes i Begyndelsen af det gamle Háva-mál.)

Gættir allar	En fremmed skulde see
ádr gàngi framar	Ind af alle Gitter (Huller)
of skygnaz skyli.	Før han nærmere gaaer:
Því óvíst er at vita	Thi man kan ei vide
hvar óvinir sitia	Hvor Uvenner
á fleti fyrir:	Ere tilstede:

Neppe havde Alderdommen giort den svenske Konge til Digter, dersom man troede, at endnu ingen Digtekunst var bekiendt i hans Tid.

§. 6.

Det var ei nok at Odin holdtes for en Opfinder og Fader til Digtekunsten, men man ansaa det og som en af ham umiddelbar Gave at kunde digte: Ec gef hanum skálldskap, lader Gautreks Saga denne Guddom sige om Stærkoder, sva at hann skal eigi seinna yrkia enn mæla, d. e. Jeg vil giore ham til en saadan Skald, at han ei med mindre Færdighed skal kunde digte, end tale. Fabelen siger, da Odin havde i tre Drikke udtømt Suttungs trende Miodkar, og derved faaet paa eengang al Skalde-Drikken til Livs, begav han sig paa Hiemveien i en Ørns Skikkelse, men strax eftersat af Miod-Eieren, undkom han med Nød og neppe til Asgaard. Her gav Odin Mioden fra sig i nogle Kar, som der stode i Beredskab; lod ogsaa, eftersom han var meget betrængt af en overiilet Flugt, noget gaae med bag fra. Hvad han kastede op, blev vel forvaret, og iskienket for dem, som siden bleve gode Skalde. Det øvrige, som gaves til Priis, giorde ei nær saa god Virkning paa hine, som maatte

nøies

nøies dermed. Af denne Aarsag kaldes endnu en slet og vanheldig Poesie arnar leir, Ørne-Skarn, og Forfatteren dertil leir-skálld, Skarns-Poet. Thoraren Stuttfeld siger om en ved Navn Arne Fiøruskeifr. Hk. XII, 28.

Fullvida hefir frædum	Den spodske Fioruskev
Fiöruskeifr of her veifat	Digte vidt udspredt haver,
lystr oc leiri kastat	Oc den gamle Ørns Dreck
lastsamr Ara enns gamla.	Af ond Mund først paa Folk.

Arnes Digte, vil Poeten sige, ere baade slette og ondskabsfulde.

§. 7.

Digtekunsten skrev altsaa i meer end een Henseende sin Herkomst til Guderne, som skulde have Ære af at være dens første Opfindere og Lærere. Den siges derfor at have faaet Navn af ása mál, d. e. Gudesproget, ligesom Grækerne, skiøndt paa noget forskiellig Grund, belagde Poesien med saadan en æreful Benævnelse, nemlig fordi Guderne umiddelbar besiælede en Poet, og talede igiennem hans Mund: som Ovidius roser sig af.

> Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
>
> Impetus hic sacræ semina mentis habet. *Fast.* VI. 5.
>
> Est Deus in nobis, et sunt commercia cæli,
>
> Sedibus ætheriis spiritus ille venit. *Art. am.* III, 549.

Denne var og Platos Meening, som paastod, at hverken Lærdom eller Øvelse giorde nogen til retskaffen Digter, men alleene Gudernes umiddelbare Drivt og Indskydelse.

(*) Den lærde Magnus Olavius i sin lille Tractat de Poesi septentrionali, anført af Wormio in Litteratura runica, og Stephanio in notis ad Saxonem, siger os det med disse Ord: Ejusmodi rhythmicum, à communi remotum, sermonem antiquitas nostra *ása mál* appellavit. Efter ham og uden videre Beviis haver *Resenius* og andre strakt Ordets Bemærkelse til det heele nordiske Sprog, men jeg maa tilstaae, ei at have fundet hos de Gamle noget Sted, som nævner vort Sprog eller Poesie saaledes. See Gunnl. Ormst. s. Append. II. §. 9.

§. 8.

Gudernes Maade at udtrykke sig paa Vers er siden en Tid lang høit anseet her i Norden, og ved alle Leiligheder efterfulgt af fornemme og vise Mænd i deres Samtaler, Fortælninger, Underviisninger af Sædelæren, Gudelæren, og Historien; da de gierne, som deres første Lærere og Forgiængere, gave Ordene et poetisk Sving og Vendinger, paa det de desbedre kunde fæstes i Hukommelsen.

§. 9.

Denne Nordens ældste Poesie haver jeg i det følgende givet Navn af af Syngesproget; fordi det er troeligt, at Fædrene, naar de qvade, det er, talede deres poetiske Sprog, have giort det i en syngende Tone, som naturligviis hørde dertil; det er derfor disse Digte af de Gamle selv kaldes galldr, qvida, liód, Ord, som efter deres egentlige Begreb aldeeles komme overeens med den givne Benævnelse.

(*) Saaledes at forebringe sine Ord, kaldte man at qveda, som paa eengang betyder baade at synge og tale, hvilke to Bemærkelser Grækerne, efter Strabonis Vidnesbyrd, have ligesaa foreenet i deres φραζειν. Maaskee fordi deres, ligesom Gothernes Udtale i visse Begivenheder lignede en Sang eller syngende Tone.

§. 10.

Dog tiente ikke Syngesproget alleene, som sagt er, til de Vises daglige Tale og mundtlige Underviisninger, men man opsatte og samlede deraf Tid efter anden heele Digte til fleeres Brug og Nytte. Tænkværdige Ting, berømmelige Handlinger fattede man i Sange; da intet andet Middel endnu kiendtes for at bevare deres Erindring; thi det galt her i Norden hvad Tacit siger om de gamle Tydskes Sange: qvod unicum apud illos memoriæ et annalium genus est: Dette er det eeneste Slags Fortegnelse og Kroniker de vide af at sige.

§. 11.

§. 11.

Mange lærde disse Digte udenad, lode dem og lære af deres Børn, hvilke, som Historien paa sine Steder bevidner, bleve til den Ende satte i ordentlig Underviisning Paa saadanne Øvelser, og en dermed forbunden Kundskab om forbigangne Ting, satte endog hine raae Tider stor Priis, og agtede dem, som dermed udmærkede sig, for kloge og forfarne Mænd. Disse Oldkyndige vare altid kierkomne i Selskaber og store Giestebud, hvor de sange og fortalte om Gudernes, om Forfædrenes Viisdom og Handlinger, de Nærværende ei alleene til Underviisning, men agsaa til kier og behagelig Tidsfordriv.

§. 12.

Den Digt, som blev oplæst i Forsamlinger, kaldtes Þula, en Sang eller sammenhængende Fortælning, og den som læste Þulr, Sanger, Taler; hvis Bestilling gierne tilfaldt gamle Mænd af moden Kundskab og Talefærdighed, der giorde Rige og Fattige lige værdige til denne Æerespost; derfor siger Digten Havamál.

Rádomc þer Lodfabnir	Jeg raader dig Lodfabner,
enn þu rád nemir	See til du lærer det Raad,
nióta manto ef þu nemr:	Det nytter dig, om du det lærer.
at hárum þul	Gior aldrig Spot ad
hlæg þu alldreigi	En graahærdet Taler,
opt er gott þat gamlir qveda:	Ofte er got det Gamle sige:
opt or ſkörum belg	Fra rynket Skrog komme
ſkilin ord koma	Tidt kloge Ord,
þeim er hángir med hám	Som i Skindet hænger
oc ſkollir med ſkrám	Og ſkrumpen hiver,
oc vafir med vilmögum.	Omgaaes med usle Folk.

Saa sange de græske Rhapſodi for Selskaber noget af Homer, og samlede under eet (hvoraf de toge Navn) alle om een Person her adspredte Beretninger.

(*) Þulr en Taler, er da det samme som Angelsaxernes thyla, thyle, orator, hos Sommer, beslægtet med Tids-Ordet þylia at læse, eller sige frem; i Særdeles-

hed

hed at læse sine Bønner, eller at bede til Guderne. Þylia i felld, at nynne i Pelsen, sagdes om gamle Folk, naar de for dem selv mumlede deres Bønner, eller og læste over paa gamle Sager, for ei at lade dem gaae sig af Glemme.

§. 13.

Ved Førsternes Hof, ligesaavel som iblandt Folk af andre Stænder, blev denne Underviisnings-Maade holdt høitidelig, dog meest i Hedenskabet, endskiøndt der findes og noget om i de christne Tider. Det almindeligste var at begynde med en historisk Fortælning, og siden at synge gamle Viser, jo fleere jo bedre, hvoraf denne Fortælning var tagen. Sturl. S. Lib. I, Cap. 13. Talestolen, kaldet Þular-stóll, betraaddes sommetider af fleere, som stode frem den eene efter den anden, for at lade sig høre. Sturlunga S. l. c. Formodentlig seer Hávamál hen til disse Underviisninger, naar **Odin**, færdig at tale i en Forsamling, siger til Indgang, at han (for at samle Kundskab i sine yngere Aar) selv haver været andres opmærksomme Tilhører.

Mál er at Þylia	Det er alt Tid at synge
Þulur lángar	De lange Sange
Þular stóle at	Af Sangerens Sæde,
urdar brunni at:	Af Hukommelsen:
sate oc Þagda	Jeg sad og tav
sác oc hugda	Jeg saae og betænkde
hlyddac á manna mál.	Jeg hørde paa Folkes Tale.

Urdar brunnr, Skiebnens Brønd, Tildragelsers Kildevæld, d. e. Viisdom, Kundskab, Hukommelse, der giemmer paa en stor Mængde Tildragelser og bringer dem for Dag; urd Skiebne, hvad som skeer og hænder sig. Angaaende Versarten see Kap. III. §. 8.

§. 14.

Af denne Skik, som Fædrenelandets Historie hist og her taler om, ansees rettelig som en Levning, hvad endnu paa mange Stæder i Island er brugeligt, nemlig at forslaae lange Vinter-Aftener med gamle Historier og

Helte-

Helte-Digte, som ei alleene oplæses af Bøger, men tidt og ofte fortælles af blotte Hukommelsen; da Taleren, vil han vinde de Tilhørendes Bifald, maa beflitte sig paa et smukt og sammenhængende Foredrag: Øvelse og naturlig Forstand vise sig ved denne Leilighed. Overalt iblandt Almuen beæres den med Navn af viis og kyndig, fródr, frædi madr, som med gamle Digte og Fortælninger haver beriget sin Hukommelse. Naar saadan en, gamle Folk især, komme reisende og søge Huuslye hos en Bonde, beder man gierne den Fremmede at skemta, d. e. at synge eller fortælle noget Gammelt til Moerskab, hvilket saavel Manden selv og hans Qvinde, som deres Huustyende høre paa med stor Velbehag.

§. 15.

Saaledes som sagt er, have disse Alderdommens Levninger, før Skrivekunsten tog hos os Borgerskab, fra Slegt til Slegt igiennem en lang Række af Aarhundrede fortplantet sig, og frelst fra Forglemmelse adskillige mærkværdige Ting og Tildragelser, hvis Beretninger ere at ansee for meere visse og troværdige, end hvad som andre mundtlige Overleverelser sige os om hine fierne og mørke Tider. Vor nordiske Historie er uddragen af disse Digte, som da den blev skreven, vare i Behold, og kundes uden ad, i langt større Mængde, end det som nu haves tilbage deraf.

§. 16.

Sæmunds gamle Edda bevarer dog en heel Samling saadanne Digte, af deels historisk og mythologisk deels moralsk Indhold, hvor saavel Guderne selv, som andre berømte Mænd, nu indføres som talende, nu paa en anden Maade fremstilles i deres Meeninger, Sæder og Handlinger, ja i deres egne Ord og Udtrykke; hvilket alt, for saavidt det naaer, afskildrer ret livagtigen vor Norden i de længst fremfarne Tider.

§. 17.

Paa de Gamles moralske Underviisninger i melodisk Tone, giver os Digten Háva-mál en fortreffelig Prøve, der giør Alderdommens Smag og Klogskab Ære; Odin selv, som der siges, kommer i en Fremmeds Skikkelse, og underviiser en ung Mand i verdslig Viisdom og anstændige Sæder. Af Høiagtelse have de Gamle tilskrevet denne Viise deres ypperste Guddom Odin selv, og efter ham kaldet den Háva-mál, thi Hár eller Hávi er et af Odins Navne. Det sluttes saa

Nu ero hávamál qvedin	Nu er Odins Sang qvedet
Háva höllo i	I Odins Sal,
Háva höllo at	Ved Odins Sal;
allþörf yta sonum	Saare nyttig Menniskens Børn,
óþörf jötna sonum.	Unyttig for Jætters Børn.
Heill sá er qvad	Vel den som qvad,
heill sá er kann	Vel den som kan,
heill sá er nam	Vel den som lærde,
heilir þeirs hlyddo.	Vel dem som hørde til.

§. 18.

Disse Digte ere da at ansee som kostbare Levninger af Syngesproget, eller Nordens ældste Poesie, hvilke med rette holdes for at være meget gamle; thi lad være alle disses Elde ei stiger op til Hovedpersonernes Levetid, saa ere de dog forfattede og opsatte under disses Navne, længe for Christendommens Ankomst til disse Lande; og dette have vi saameget desmindre Aarsag at tage i Tvivl, som vort Norden aldrig haver lidt Mangel paa gode Poeter, fra hvis Hænder de Verke her handles om, kunde henledes med største Rimelighed.

(*) Fordi endeel af Syngesprogets Digte skulde, som vi allerede have hørt, forestille os de Gamles egne Ord og Tale, haver man givet dem Navn af mál, det er hines Maal og Udsigende; for Ex. Fiølsvinns mal, Vasþrudnis mal, Atla mal, o. s. v. ligesom Sermones Horatii ere hans satyriske Sange.

§. 19.

Hvad især taler for disse Digtes Ælde, er deres dem egne Beskaffenhed og Forfatning i Alderdonmens ægte Smag, som her maa falde enhver Skiønnende strax i Øine, formedelst Tanker, Ord og Talemaader, som see den gamle Eenfoldighed fuldkommen lig, og hvorved Forfatterne synes at have paa det heldigste truffet de ældste Tiders Tale- og Tænkemaade, vel ogsaa af gamle Overleverelser samlet og indstrøet uforandrede hines egne Ord og Meeninger.

§. 20.

Syngesprogets ældste Digte ere uden al Tvivl de mythologiske, som fortælle Gudernes deels sande deels opdigtede Bedrivter udenfor Norden; thi hvorledes kunde alt dette i og efter mange Mands Aldere uden mythiske Digtes Hielp holdes i Erindring. Af vore historiske give de Gamle selv Starkads eller Stærkoders Viser Fortrin frem for andre. De synes at holde Middelveien, og ei at feile stort fra Sandhed, som regne disses Alder fra omtrindt det femte Aarhundred. Hr. Kammerherre Suhm hælder og til denne Meening. Men at Digtekunsten selv er meget ældere end de Digte vi nu have deraf, bør aldeles ikke tages i Tvivl.

§. 21.

I Betragtning at mange Viser af Fornyrdalag, som sagt, nærme sig meget til Prosa, kunde man ansee som Beviis for Syngesprogets Ælde et Sted hos Jornandes Kap. IV. om Gothernes første Udvandring fra vort Norden (Scancia eller Scandinavia) hvor Auctor beraaber sig paa disse Udvandrendes egne Sange, som vare af næsten historisk Foredrag, og siger, det han taler om, findes der optegnet til almindelig Erindring: qvemadmodum in priscis eorum carminibus pene historico ritu in commune recolitur. Syngesprogets Hoved-Beskaffenhed viser sig i denne korte Beskrivelse af vore Fædres Sange.

 Nogles

§. 22.

Nogles, hvorvel ei ganske afgiorte Meening, at Gothi og Getæ i Thracien, som tidt ombytte deres Navne med hverandre, vare eet Folk, af eet Tungemaal, altsaa nær beslegtet med det Scandinaviske, bragte den lærde **Peringskiold** paa den Tanke, (Annot. in vitam Theoderici p. 349.) at **Ovidius**, den Tid han som landflygtig i Staden **Tomi** lærde at tale og digte paa Getisk, haver virkelig belagt sin Æredigt til Augustum i vort Fædrene-Sprog og Digtemaade: Sermone getico, more etiam sine dubio scaldorum gentis nostræ vetustissimorum cecinit laudes Augusti Cæsaris. Poeten siger de Ponto. Lib. IV. El. 13.

> Nec te mirari si sint vitiosa decebit
> Carmina, qvæ faciam pene poëta Getes.
> Ah pudet! et getico scripsi sermone libellum,
> Structaque sunt nostris barbara verba modis.
> Et placui, gratare mihi, coepique poëtæ
> Inter inhumanos nomen habere Getas.
> Materiam qværis? laudes de Cæsare dixi,
> Adjuta est novitas nomine nostra Dei. o. s. v.

Men det staaer høylig at tvivle, om Poemet her nævnes, var det end i Behold, vilde bekræfte **Peringskiolds** dristige Formodning. Saa meget synes vist, at Romeren ei har fundet den getiske eller gothiske Poesie efter sin Smag.

§. 23.

Saavidt Syngesprogets poetiske Indretning og Bygning er angaaendes, haver det sig dermed som ellers i Almindelighed, hvorom siden udforlig i de følgende Kapitler. For nærværende maa det være nok sagt, at denne ældste Vers-Art, som de Gamle have kaldet fornyrdalag (see Kap. III.

§. 3.)

§. 3.) ei kiender nogen Rimslutninger, hvilke ligesaa lidet her som ellers udgiore det væsentlige af Poesien, men hore snarere til dens Pynt og Prydelse, end som til Legemét selv. Helga qvida Haddingia skata. En Enke svarer sin Frier:

Mælt hafdac þat	I Frydens Bolig
i munar heimi	Mit Forsæt det var,
þá er mér Helgi	Medens Helge Ringe
hringa valldi.	Til mig udsøgte:
Mundaga loſtig	Aldrig skulde jeg
at lidinn ſtilli	Efter Herrens Død
jofurr okunnan	Frivillig elske
áſtum leida.	En fremmet Konge.

§. 24.

For Resten bestaaer Syngesproget af frie og flydende Vers, hvor de almeenige poetiske Vendinger og Grundregler vel tages i Agt, dog uden al Tvang og særdeeles Noyagtighed, som neppe kiendtes til den Tid, lod sig ei heller saa let bruge i Vers, der bleve giorde paa stand, og i det samme man fremførde dem; lad være Kunsten i de følgende Tider ved Øvelsen vandt en langt større Fuldkommenhed og Færdighed, som siden skal vises paa sit Sted.

§. 25.

Tvertimod tillod man sig her adskillige Friheder, som siden neppe sees i den høiere og meere regelmæssige Poesie, for Ex. ofte at nøies med to isteden for tre Rim-Bogstave; at bruge fleere eller færre Led til en Strophe, i Forhold af Materien; og endelig meget tidt at overskride Led-Maalet, eller den bestemte Længde af hvert Led især, ved hyppige Tilsatser og Øge-Ord, hvor sligt behøvedes for Meeningens Skyld. Kap. II. §. 6. Alle disse Friheder taales meget vel udi det Slags Digtemaade, og uden ringeste Vanziir finde der Sted.

§. 26.

Foredraget falder her ligeledes utvunget og naturligt; kiender ei de seenere Poeters mange Omsætninger og Overflodighed paa Ord; men fatter sig gierne kort, næsten i prosaisk Orden. som f. Ex. Her af Hervarar s. Cap. 5. en som seer Fiendens Ankomst, men frygter for Udfaldet, siger til sin Ven:

Gánga halir	Her træde op
af herskipum	Tolv til Hobe
tólf saman	Ære-figne Karle
tirar giarnir,	Af Orlogs Skib.
Muno vid at aptni	I Aften vi blive
Odin gista	Hos Odin til Giest
tueir fullhugar	To behiertede,
enn þeir tólf lifa.	Men de tolv leve.

Dog hvad Ordene og Talebrugen, ja somme Tider heele Meeninger angaaer, møde her visselig store Vanskeligheder, som for at oploses udfordre grundige Indsigter i det gamle Sprog og Historie.

§. 27.

Med alt dette have Alderdommens Sange noget ved sig, som underholder og fornøier; den poetiske Frihed selv og ædle Eenfoldighed er paa sin Maade behagelig, og forskiønnes ei lidet ved sieldne udvalte Ord, Indfald og Talemaader; men hvilke en Oversættelse, endogsaa den allerbeste, giør næsten ukiendelige, og saaledes forvender dem, at man ikkun faaer den urette Side og Vrangen deraf at see.

§. 28.

Over heele Scandinavien, som da maa have talet næsten et fælleds Sprog, synes denne Poesie i mange Tider været brugelig. En Deel af Viserne, som sielden angive deres Forfattere, kunde med Føie tilskrives det

Folk

Folk, hvis Bedrivter de handle om. I Særdeleshed troes Syngesprogets ældste Digte at være komne fra Sverrig; Starkads Viser, Biarka mál, Ragnars qvida, m. m. fra Dannemark; men Resten fra Norge, som tillige opsankede og betiente sig af de andres Sange. Meere derom siden Kap. VI.

§. 29.

De nordiske Folk, som saa troligen hange ved deres Fædres Sæder og Vedtægter, giorde det ei mindre i Hensigt til Digtekunsten: i mange Tider have de beholdt denne uforandret, efter dens eenfoldige og halv prosaiske Forfatning, som den havde af Begyndelsen: hvilket gotgiøres af Syngesprogets Levninger, som næsten ere hver andre lige i poetisk Bygning, Sprog og Foredrags Maade, uagtet de fra meget forskiellige Tider og Stæder ere nedkomne til os.

§. 30.

Det lader sig saa ansee, at Syngesprogets Poesie, fornyrdalag, er fra Gude-Alderen af eene brugt og bekiendt her i Norden til henimod Harald Haarfagers Regiering, da man opfandt og indførde de øvrige Sange af Drottqvædt, Togmællt, og Runhendt, som siden efter komme i almindelig Brug: Frem for andre Skalde af disse Tider, det er at sige, sidst i det ottende og først i det niende Aarhundred, ere os bekiendte Ervr Lútandi og hans Svigersøn Brage den Gamle, en berømmelig Poet hos Kong Biørn paa Høien: muelig have disse taget Deel i Opfindelsen af de nye Digtemaader.

§. 31.

At hitte paa disse Forandringer kunde vel ei koste stort Hovedbryd: en Hendelse skaffede os lettelig Kundskab om de runhendiske Digte udenlands fra, hvor de længe tilforn have været brugelige. Vor drótt qvæda,

i Forst-

i Forstningen uden Rim, er opkommen af fornyrdalagg, med at forlænge Verset om et Par Stavelser; og Togmællt, som jeg troer er den yngste og sidste af alle fire Vers-Arter, er ikkun et forkortet drottmællt. Herom meere Kap. III.

§. 32.

Dog kom derfor ei den gamle Poesie strax med eet af Brug. Længe efter at de nyere Digte kiendtes og brugtes almeenlig blandt Folk, bleve dog endnu mange den gamle Digtemaade troe, og efterlode sig Sange af Syngesprogets rette Art og Beskaffenhed, som **Evind**, **Egel**, **Hallmund**, **Loftunga** og mange fleere. Ei at tale om hine endnu nyere Digtere af Middelalderen, hvis Anmeldelse ei hører med rette til dette Sted.

§. 33.

Ogsaa i daglig Omgang betiente man sig endnu som tilforn af det melodiske Sprog. Det skeede meget ofte, naar to eller fleere komme til Ords sammen, at de gave deres Meening tilkiende paa Vers. Da **Gretter**, en Islænder, det var kort efterat Christendommen havde fæstet Fod der i Landet, mødte, som der siges, Biergmanden **Hallmund**, og spurde hvor han havde hiemme; svarede denne først med mørke malende Omskrivninger; men som **Gretter** var lige nær, og kunde ei saa strax forstaae ham, udlod den anden sig i en ukunstlet og simpel Tone:

Erat mer dællt	Saa kan jeg det
at dylia þic	Ei dølge for dig,
ef þu villt	Faaer du i Sinde
vitia þángat.	At see derhen.

Om man saa vil giøre dette til en Fabel, som jeg selv troer det er, tiener det ikke desmindre til mit Øiemed, ellers havde jeg af stor Mængde slige Beretninger let kundet finde noget andet i dets Sted.

§. 34.

§. 34.

Som den ældste Poesie var let og fattelig, saa høi og svær at forstaae var den yngere, hvis Forfattere, som de paastode at besidde en mere dyrket Genie og finere Smag, forlode Syngesprogets ædle Eenfoldighed i Stiil og Foredrag, derimod indbragte i deres Sange foruden Rimet en Mængde malende Benævnelser og Talemaader, med andre fleere Forandringer. Denne betydelige Forskiel imellem den gamle og nye Digte-Maade anmærker og den lærde Svenske Verelius med disse Ord: Antiqvorum carmina (Syngesprogets Sange) simplicia fuere, ita ut inter ipsa & solutam orationem parum interesset, excepta verborum structura, pro literis harmonicis (Riimbogstavene) rite collocandis; posteriores vero scaldi rhythmum magis adstrinxerunt verborum trajectionibus, & peculiari charactere insigniverunt.

§. 35.

Saaledes see vi at endeel af de seenere Poeters, Thiodolfs, Eivinds og andres, Digte ligne vel i deres Hoved-Indretning eller Vers-Bygning hine gamle Tiders Sange, men befindes derimod heel forskiellige i Hensigt til det poetiske Sprog og Foredrags-Maade, som uden Omskrivningens og Omkastningens nymodige Prydelse, agtedes nu for lavt og krybende. En ringe Agtelse for den jævne og gammeldags Poesie lod Kong Harald Sigurdsøn see, da han bereed paa et Feltslag, formanede sine Folk, som ei havde deres Krigs-Rustning ved Haanden. Har. s. Sig.

Framgöngo ver	Her gaae vi frem
i fylkingu	I Slagtorden,
bryniolauser	Uden Harnisk
undir blár eggiar.	Under blaae Sværde.
Hiálmar skína	(Hielmene glandse)
hefkat ec mína	Jeg har ei min her,
nu liggr skrúd vart	Med paa Skibene
à skipum nidri.	Vores Pynt ligger.

Visen, endskiønt paa sin Maade ret god og flydende, anstod dog ingenlunde Forfatteren selv, just fordi den ei var kunstlet nok efter de Tiders Maade: Þessi visa, sagde Kongen, er illa ort, oc man ec verda at qveda adra betri ɔ: Denne Vise duer ikke dert, og faaer jeg vel at giøre en anden noget bedre.

§. 36.

Efterat denne nye Digtemaade saaledes havde fortrængt de Gamles melodiske Sprog, at det næsten ei meer fandt Sted i daglig Omgang, saa uddøde derfor ei en i saa mange Tider vedholdende Skik og Øvelse, nu og da at tale og svare med Sang og Digt, uden foregaaende Betænkning. Historien viser, at berømte Skalde af Middel-Alderen heri fulgde de ælderes Exempel, og uagtet den nyere Poesies kunstige Forfatning gav Digteren langt fleere Regler at tænke paa og tage i agt, nu end som tilforn, vidste de, naar det skulde være, med største Færdighed strax at udføre deres Meening i smukke Vers over enhver mødende Tildragelse. Tanta (siger Worm Fast. dan. Lib. I. Cap. 6.) hujus poeseos excellebant promtitudine ut qvidvis ex tempore verbis selectissimis congestum rhythmis artificiosis & odis proferre & decantare valuerint.

Andet

Andet Kapitel.

Om de poetiske Grundregler i Almindelighed.

§. 1.

Efterat have i foregaaende Kapitel givet en kort historisk Beretning om Digtekunstens Brug og Beskaffenhed i de ældste Tider, kommer jeg nu til at tale om Forfatningen selv, som mig synes lader sig allerbeqvemmest sætte i Lys og betyde, naar man først samler og tager under eet Digtekunstens almindelige Regler, og siden viser deres rette Anvendelse paa de forskiellige Vers-Arter i Særdeeleshed, som skee skal i det følgende Kapitel.

§. 2.

Vor gamle, saavelsom maaskee al anden Poesie, bruger baade lange og stakkede Stavelser; dog er ei dette saa meent, at en Stavelse hos os, som i Latin og Græsk, er af Naturen lang eller kort; men Stavelse-Maalet eller Qvantiteten, endogsaa af en Position, er her vilkaarlig, og kommer ikkun an paa en langsom eller hastig Udtale, som retter sig efter Poesiens meere eller mindre Ordrighed.

§. 3.

Der høre mestendeels lange Stavelser, seinar samstøfur, til de nordiske Sange, da derimod de stakkede, skiótar samstøfur, finde her ofte Sted, som det synes, for at faae des fleere Ord satte i Verset; det er derfor de allerhyppigst bruges udi Syngesproget og beslegtede Digte, der ei saa nøie binde sig til en stræng Jagttagelse af de poetiske Regler. Dog nægtes ikke at korte Stavelser tidt forekomme i den høiere og kunstigere

Poesie, lade smukt, og give ved Udtalens hastigere Skridt en ikke ubehagelig Forandring. Meere herom Kap. IV §. 2. og de følgende.

(*) Begge Ordene seinar samstøfur et langt, og skiotar samstøfur et kort Stavelse-Maal bruger Clavis metrica. (see Kap. III. §. 1.) endskiønt i lidet forskiellig Meening.

§. 4.

Ethvert Sang-Vers eller Strophe (et Ærende paa god gammel Dansk) bestaaer af fleere Led eller Linier, som heder i det nordiske mál, vísu-ord, og undertiden hending, hvilket sidste ellers betyder en Rimslutning. Her kalder jeg det et **Vers**, et **Led**, og undertiden med de nyere Danske, en **Rimlinie** som baade **Gotlander** i hans Prosodia Danica, og andre efter ham.

(*) I Anvendelsen paa den gamle Poesie bliver dog Rimlinie paa sine Steder et tvetydigt Ord, da dermed maatte forstaaes en rimet Linie, det er, hvor tvende rimede Stavelser i Begyndelsen og Enden svare til hverandre (see §. 35.) saa skrives og ei altid vore Vers i afdeelte Linier. Jeg haver derfor, hvor det syntes beqvemmere, hellere sagt Led; som ogsaa de Tydske giøre samme Brug af deres Glied, og Latinerne af deres membrum, colon, betegnende dermed de mindre Afdeelinger baade udi løs og bunden Stiil.

§. 5.

Efter Vers-Artens Beskaffenhed haver hvert Led især sit bestemte Vers-Maal, det er et vist Antal lange Stavelser, hvor to, og undertiden tre korte regnes til en lang, næsten som det haver sig med latinsk og græsk Poesie, hvor, udi visse metris en lang og to stakkede sige lige meget. Paa denne Grund ere alle Vers i følgende Strophe at ansee for lige lange, hvert af fire lange Stavelser. **Vøluspá** om Solens første Bevægelse.

Sōl brá sūnān	Solen fra Sønden,
sīnnīn mānā-	Maanens Veninde,
hēndī ēnnī haēgrī	Lagde høire Haand
of hīmin iö-dýr.	Paa himmelske Heste.

Sōl

Sŏl þät nĕ vĭſsĭ	Solen ei vidſte
hvär hün ſăli ättĭ	Hvor den ſkulde boe,
mánĭ þät nĕ vĭſsĭ	Maanen vidſte ei
hvär hänn mĕgĭns aăttĭ.	Hvor den havde hiemme.

D. e. Den tid Solen ſkulde forſte Gang til at ſpende for, kiendte hverken den eller Maanen endnu deres Løbebane. Det ſamme gielder om drott mællt, hvor til et Led altid beregnes ſex lange Stavelſer, om der ſaa efter kort Stavelſe-Maal findes fleere, ſom her. H.K. VIII. I. om Aſtrid, K. Olaf den tykkes, eller ſom han ſiden kaldtes, den Helliges, Dronning af Norge.

Hrein getum hála launa	Olafsdatter, ſom den tykke
hnoſs fiolld lidi oſſo.	Konge reen og ſtridbar havde
Olafs-dottr er ătti	Til ægte, troer jeg yder
jöfurr ſig-hvataſtr digri.	Herlige Gaver vore Folk.

Et andet Exempel paa korte Stavelſer tager jeg af Clave metrica.

Bila mana gram þo gúma	Den kiekke Konge vel
gular ritur nái lita	Ei falmer ved at ſee
draga þorir hann yfir hreinna	Paa Krigen, han ſit Sværd
hvatan brand þrumo randa.	Mod Skiolden drage tør.

Man ſeer heraf, at et Vers, om det ſaa ved fleere korte Stavelſer trækkes ud i Skrivningen, derfor ikke ſtrax overſkrider ſit beſtemte Stavelſemaal.

§. 6.

Videre til Meeningens Udforlighed ſættes tidt i Begyndelſen af, eller rettere forved Rimlinien et Øge-Ord, ſom vore Skalde have kaldet mál-fylling, Verſets Tilſæt, men Gotlander paa Danſk Forøgning, Overløb eller Overløbs-Ord. Dette beſtaaer af een eller to Stavelſer, der udtales meget haſtig, men beregnes ei under Led-Maalet, eller giør noget dertil. Hákonar mál H. K. IV. 33.

Blĕndüz vïd rŏdnär	De (ſtridende) mødtes
und rändär hĭmnĭ	Under beſtænket Dække,

ſkŏglär

skōglär vēdür lēkō	Og med Skiolde
vid skȳs ōf bāugā.	Lystig stridde.
ūmdō ōdd-lār	Blodets Strøm
i ōdīns vēdrī	Susede i Slaget,
hnē märgt männā	For Sværdets Anløb
fyrir mækīs straūmī.	Bukkede mange.

Her betegnes alle Øge-Ord med forskiellige Bogstave.

§. 7.

Undertiden beroer Øge-Ordets Antagelse paa en vilkaarlig Scansion, hvor Stavelsernes lange eller korte Udtale finder Sted efter Behag, dog bliver det som oftest kiendeligt deraf, at Rimlinien, forved hvilken Øge-Ordet staaer, altid haver sit fulde Led-Maal eller behorige Antal Stavelser. I ovrigt maa Overløbs-Ordet ei søges i sammenhængende Stavelser af de Ord, som egentlig udgiøre Ledmaalet, men det vil staae for sig selv, som et Eenstavelses- eller Tostavelses- eller to Eenstavelses-Ord. Ihvorvel alt dette sees af næstanførte Sted, kan dog følgende tiene til ydermeere Forklaring. Grípis-spá.

Þá mänt mädr vērdā	Du bliver den gjæveste
mætstr und sólo	Mand under Solen,
oc hæstr borinn	Den ypperste
hverium jöfri.	Blandt alle Konger,
Giöfull at golli	Gavmild paa Guld,
enn gleygr flugar	Sparsom paa Flugt,
itr áliti	Af herligt Udseende
oc i ordum spakr.	Og snild i Tale.

§. 8.

De høiere og regelrigtige Digte tillade sig sielden, saaledes som sagt er, at overskride Led-Maalet i et Øge-Ords Antagelse. Men desto oftere skeer dette i Syngesproget og de nyere derhenhørende Vers-Arter, hvor

en

en meere fri og utvungen Digtemaade overseer, som lidet betydende, denne og fleere poetiske Noiagtigheder, uden i mindste Maade at tabe noget af sin Held og Skionhed derved.

§. 9.

Vor gamle Poesie saavelsom den nyere, slutter Verset paa to Maader, drottqvædt altid med to Stavelser; men de andre Digtemaader ogsaa tidt med Eenstavelses Ord. Et saadant Vers faar Navn af hnept og styft, d. e. stakket eller stumpet Vers. Hak. qvida, om K. Hakons Fødsels=Aar.

Bar tál - lauſt	Tilforladelig
tuinnan blóma	Tvende Gange
alldin - vidr	Frugttræet Blomster
eino ſumrí.	I een Sommer skiød.
Oc ukallt	Tvende Gange
uti - fuglar	Vilde Fugle
ondverdt ár	Æg i det milde
urpo tyſvar.	Foraar giorde.

Her er den første, tredie, femte, syvende Linie stakket; de andre som i drottmællt. Runhendt af Visen Høfutlausn

Jöfur hyggi at	Kongen mærke vel
hue ec þylia ſat	Hvordan jeg sang,
gott þottumz þat	Mig tykkes got jeg her
er ec þögn of gat.	Visen sluttet fik.
Hrærdac munni	Med Munden jeg
af munar grunni	Af Hiertens Grund
odins ægi	Denne Digt haver
á joro fægi.	For Helten frembragt.

Ogsaa her sluttes Verſene i den første halve Strophe med een, i den sidste med to Stavelser. See §. 26.

§. 10.

Et Sang-Vers, efter dets Beskaffenhed, bestaaer nu af 6 nu af 8 Led, som skiftes udi to lige Deele, saaledes at i et Vers af 6 Led tages tre, og i et af 8 altid fire Led til Halvdeelen. Disse tvende Deele have hver sit særskildte Indhold og Meening, men synges begge med den samme Tone; da den sidste Deel altid igientager den førstes Melodie.

§. 11.

Dog indskrænker Regelen sig noget i dens Hentydning paa Synge-sproget, hvis Beskaffenhed og Foredrag gior Versets lige Deeling paa sine Steder vanskelig; under denne ældste Digtemaade findes der mange i Midten udeelte Vers, som dette i den norske Jarl Sigurds Eftermæle af **Evind Skálldaspillir.**

Oc Sigurd hinn	Og Landets
er svönum veitti	Forstandere
hroka biór	Hin Sigurd
Haddingia vals	Som gav Odins
farmatys	Fugle Blod af
fiorvi næmdo	Slagne Stridsmænd,
jard-rádendur	Paa Ogloe
á ógloe,	Ved Livet skilte.
Oc Ödlingr	Men den ringes
i ölun jardar	Runde Giver
álnar orms	Midt i Ilden
ofælinn vard	Uforsagt
lifs of lattr	Kom af Dage da
þa er land-rekar	Kongerne imod
tys áttung	Troe og Love
í trygd sviko.	Tyrs Æt svege.

Hakonar qvida tillader sig meer end eengang denne Frihed, som her:

Oc þar geck	Og Svigerfader
of giallar brú	Kongens der gik

hroka

ræsís mágr	De Dødes Vei
fyrir rido sóttum	For løftet Sværds
bauga bliks	Anløb, den Tid
er bodar fello	Bevæbnede Mænd
ellda vers	Denne Kæmpe
of afar-menni.	Overfulde.

Fleere Exempler anføres Kap. V. §. 19.

§. 12.

De Led eller Vers, hvoraf en Strophe bestaaer, ere enten foreenede og sammenhængende, saaledes at hver tvende gaae i en Melodie, og hænge sammen i vedholdende Tone, eller de ere usammenhængende (om Ledenes Tal er ulige) da det tredie Led, som slutter Halv-Verset, staaer for sig selv, og haver sin egen Tone, der ei hænger af det foregaaende. HK. V. 13.

Gott hlaut guma sættir	Freds Stifteren blev
geir-vedr i för þeirri	Ved dette Tog berømt,
Ödlingi fekz úngum	Denne unge Herre maatte
ord á vinu bordi.	Paa Vines Aabred slaaes.

Her, som ellers udi aateleds Vers, parrer Sangen hver tvende Rim-Linier; derimod, udi Vers af sex Stropher, giver den det tredie og sidste Led af Halv-Verset sin egen Melodie. Verse-Ledenes indbyrdes Sammenhæng og Usammenhæng agtes derfor ei efter Indholdets Afdeeling, lei heller efter lige eller ulige Rim-Slutninger, som i den ældste Poesie sielden finde Sted; men kommer allene an paa en uafbrudt eller afbrudt Melodie. I første Fald kunde man paa Dansk kalde samlede, men i sidste Fald enkelte eller særskilte Led. Det første hemistichium af et samlet Led, vil jeg kalde Forledet, og det sidste Bagledet, for siden at kunde uden gientagne Omskrivninger betiene mig deraf.

(*) Tvende samlede Led forstaaes i Skálda ved næsten eenstydig Benævnelse af fiordúngr-visu, en Fiærding af Verset, det er at forstaae af áttmællt eller aate Leds Vers, passer sig altsaa ei paa vore Tiders Poesie, hvis Indretning er af langt anden Beskaffenhed.

§. 13.

Udi hver tvende eller samlede Led igientages tre Gange, i Begyndelsen af ligesaa mange Ord, visse Mærke-Bogstave, som tilfælleds kaldes stafir, men i Særdeeleshed den første høfut-stafr og de andre studlar, fordi de ligesom staae Hovedstaven bi, og understøtte den. Her vil jeg kalde dem alle med hinanden **Rim-Mærker**, eller **Rim-Bogstave** paa Dansk. Om disse siger **Magnus Olavius**: Obſervatur literarum cardinalium trium in qvalibet ſtropha (han meener hvert samlet Led) inviolata ſeries. H. K. VII. 48. hvor, ligesom i det følgende, Rim-Mærkerne betegnes med med Versal-Bogstave eller maſculis.

Þági vas ſem Þeſſum	Her paa Skibet det ei saa
Þengils á jo ſtrengia	Gik til blandt Sværdes Stød,
Miod fyrir Málma qvedio	Som naar Pigen skienker for
Mær heid-Þægum bæri.	Kongers Hoffinder Mød.

Nok et Exempel af den ældere Poesie; **Vølu-spá** om Skabelsen.

Ar var Allda	Tiden tog Begyndelse
Ymir bygdi	Da Ymir levede,
vara Sandr ne Siár	Der var ei Sand, ei Søe
ne Svalar unnir.	Eller svale Bølger.
Jord fanz Æva	Ingen Jord fandtes,
ne Upphifin	Ingen Himmel for oven,
Gap var Ginnúnga	I det tomme boede
enn Gras hvargi.	Guder, ingensteds Græs.

(*) Omendskiønt de Gamles studlar, eller ſom ſingularis heder, studull, en Støtte, svarer meget vel i Bemærkelsen til det Latinske pes, pedes, saa haver det dog forresten ingen videre Overeenstemmelse dermed, men siges ikkun om enkelte Bogstave, da derimod det latinske Ord pedes betyder, som man veed, heele Stavelse-Maal.

§. 14.

Samlede Led udi Syngesprogets Poesie bruge ligeledes meget tidt, som i næstanførte Exempel, tre Rim-Bogstave; dog lade de sig og ofte

nøies med to, hvilket her for Korthedens Skyld meget vel gaaer an. H. K. I. om den udlevede Konge Ôn:

Máttit hárr	Den graahærdede
Mæki hiardar	Sverrigs Konge.
Austr konúngr	Paa Hornet selv
Upp of hallda.	Ei holde kunde.

Ynglingatal, hvoraf dette er taget, ligeledes Hakonar qvida og fleere Digte af samme Beskaffenhed, bruge saaledes for største Deelen ikkun to Rim-Bogstave.

§. 15.

Det samme er at sige om Togmællt og Rúnhendt, hvor man gierne finder alle tre Rim-Bogstave, saasnart Verset overgaaer fire lange Stavelser. H. K. XIII. 6. i Haralds drápa.

Luko Vag Viko	Bergens Vig heel Uge
Vara kostr fara	Tilsperret stod,
Beinn Biorgyniar	Der var ingen Vei
Braut há scrautum.	At komme bort til Skibs.

Men de kortere Vers af begge Slags Digtemaader, bruge lige som fornyrdalag baade to og tre Rim-Mærker efter Behag, f. Ex. Tog-drápa. see Kap. III. §. 23. og dette Runhendt af Høfut-lausn.

Gladar Flotna Fiöl	Floden forgyldet
vid Froda miöl	Glandser, Kongen
mioc er Hilmi föl	Vist nok ei paa
Hauk-strandar möl.	Guldet holder.

Og atter sammesteds

Flestr madr of Frá	Næsten alle det vide
hvat Fylkir va	Hvad Kongen bedrev,
en Vitnir sá	Ulven og vel saae
hvar Valr of lá.	Hvor de slagne laae.

§. 16.

Til et enkelt Vers, som udi sex Leds-Stropher slutter Halv-Verset (see §. 10.) høre altid to Rim-Bogstave, som her. Háva-mál.

Ofnotr madr	Naar som en
ef eignaz getr	Mar tilfalder
Fe eda Flióds munat:	Gods eller gev Kones Ynde,
metnadr hanum þróaz	Overmod ham voxer,
en mannvit alldreigi	Men aldrig Forstand,
geingr hann Driúgt i Dul.	Oftest Folk ham indbildsk seer.

§. 17.

End videre maae anmærkes, hvorvel slutteligt af ovenmeldte Steder, at naar den første Rim-Bogstav er medlydende, saa vil denne selvsamme gientages i de to følgende. H. k. VII. 47.

Vara Sigr-mána Sveini	Der behøvedes ei Svend
Sverda gnys at frya	At egge til Skioldes Bulder,
Gióds ne Görrar hrídar	Eller den krigske Olaf til
Gunnreifum Oleifi.	Vaabens susende Storm.
Þviat Kuistingar Kosto	Thi for begge Parter, der
Komat herr i stad verra	De sloges, beleiligt var
átto Sinn þat er Sóttuz	(Aldrig saa i Knibe kom
Seggir huarir tueggio.	Krigsfolk) at hugge ned.

Udi Syngesproget haver det sig ligeledes. Vøluspá af Begyndelsen:

Hlióds bidc allar	Alle hellige Vætter
Helgar kindir	Være nu stille,
Meiri oc *Minni*	Høie og lave
Mögu heimdallar.	Heimdals Børn.
Villdac Valfödr	Odin Folkets
Vel of telia	Forne Sagn
Fornspiöll Fyra	Lyster mig at tyde
þaugc Fremz of man.	Det længst jeg mindes.

Spaa-

Spaaqvinden, eller Signe-Kiærlingen formaner Aanderne og Heimdals-Born, det er Menniskerne, til Agtpaagivelse.

§. 18.

Er derimod den forste Rim-Bogstav selv-lydende, skulde vel de andre to ogsaa være det, men ligemeget hvad for Slags; thi saa beqvemmer sig den eene Vocal til den anden, ligesom de alle vare een Bogstav. Paa det at Læseren ei skal besværes med at opsoge Beviis i det Foregaaende, sættes her eet lige ved Haanden, hvor alle Rim-Bogstaver ere Vocales heele Verset igiennem. H. k. VII, 92. Om en Hedning, som nægter en reisende Christen Herberge.

Gackatto Inn qvad Eckia	Enken sagde, du maae ei gaae
Armi drengrinn lengra	Længer ind, slemme Dreng,
hrædumz Ec vid Odins	Jeg frygter for, thi vi ere her
Erom heidnir ver reidi.	Hedninger, Odins Vrede.
Rygr quadz Inni Eiga	Den stygge Kierling, som mig
Upeck sú er mer hnektí	Fra sin Gaard syrig jog
Alfa blót sem Ulfi	Som ondt Dyr, sig inden for
Otvin or bæ sinom.	Til Elver ofre sagde.

§. 19.

Udi gamle Digte forholder sig j snart altid som selvlydende, i det denne Consonant bruges til Rim-Bogstav tilligemed Vocalerne, og for saavidt regnes iblandt dem. Dette viser sig to Gange i folgende Vers. H. k. VIII, 6.

Hafa letzu Unga Jöfra	De begge unge Konger du
Erfd sem til red huerfa	Gavst den Arvedeel, som
satt er at sitia knátti	Hver tilkom; Svend vißelig
sveinn at danmörk einni.	Med Danmark fik at noies.

Kendut kálfr til landa
kapp-fúſum magnúſi
Ollut Er at ſtillir
Jörd feck oc úr gördum.

Kalv! den kiekke Magnus du
Veien viſte fra Garde
Til Riget, og voldte at
Kongen bekom ſit Land.

Poeten ſiger Kalv Arneſøn til Berømmelſe, at han hentede Kong Magnus Gode fra Rusland, og indſatte ham i hans norſke Arve-Rige, men forjog Svend Knutsſøn, ſom ſiden regierede med ſin Broder i Danmark.

§. 20.

Ligeledes optages og v paa ſine Steder iblandt ſelvlydende Rim-Bogſtave, omendſkiønt ei ſaa tidt ſom j. Háva-mál.

Veſæll madr
oc Illr ſkapi
hlær at hvivetna.

En uſel Mand
Og vanartig
Spot ad alting giør.

Loka ſenna

Riſto þa Vidar
oc lát Ulfs födr
ſitia ſumbli at.

Staae ſtrax op Vidar
Og lad Ulvens Fader
Sidde med i Gildet.

þryms qvida.

ſvaf Vætr freya
Atta nóttum.

Freya intet ſov
I aate Nætter.

At j og og v ſom Rim-Bogſtave gaae i Selſkab med Vocalerne vil ei ſynes underligt, naar man betænker, at de Gamle iſteden for j, ofte med Angel-Saxerne læſte e, ſom earl, en Førſte, earn Jern, eod et Barn, eord Jord, og andre fleere, hvilke læſes og ſkrives med j: eller forved e og a udelode j med alle, ſom eta en Krybbe, el Iling, ec jeg, for jata, jel, jeg, o.ſ.v. Hvad v angaaer, udtalte de ofte va, ve, vø, ſom u; vo ſom o, vi ſom y; f. Ex. urdr for vørdr, vardr, en Vogter; on for von Haab; ordin for vordin bleven, yrdi for virdi ſkulde blive, yrki for

virki

virki et Gierde; hvilket alt noksom er bekiendt af de Gamles Skrive- og Læse-Maade. Det er derfor troligt, at j og v i forommeldte Tilfælde ere brugte og udtalte som rette Vocaler.

§. 21.

De gamle saavelsom de nyere brugte istedet for enkelte, undertiden dobbelte eller sammensatte Rim-Bogstave b, d, g, h, k, p, s, t, hver især foreenet med en anden Bogstav, som efter vor Tunges Beskaffenhed gior eet med den, som bl, br, dr, gl, gr, o. s. v. H. K. VIII. 9.

Enn lystir mic austan	Endnu gierne gider jeg
erot of spörd or gördom	Østen fra Rusland hørt
frá ödlingi úngum	Om den unge Første, hvis
opt byriot lof spyria.	Jævnlige Roes ei spares.
Frettec Smás þó at Smæstir	Naar smaae Fugle snigendes
Smuglir ástar fuglar	Flyve imellem, jeg om den
þanneg hægiumz för fliúgi	Lille Prindses Komme spørger,
fylkis nids á midli.	Min kiærlig Længsel saa stilles.

Poeten ønsker at have Efterretninger fra den norske Prinds Magnus, Olaf den Helliges Søn, som den Tid var i Rusland, men ventedes snart hiem til sit Fædrene Rige. Sammesteds Kap. 25.

Alldrig frák enn visi valldit	Søen her blev pløiet, tilforn
vinda sorg at döglingr spendi	Ingen Konge med fleere
Flaustum var þá Flód of ristit	(Herre, I volde Venders Sorg.)
Fleiri skip til ódals þeirra.	Skib drog til deres Land.

Vøluspá om Skabelsen.

Sól skein súnnan	Solen paa Husets
á salar steina	Mure skinnede,
þá var Grund Gróin	Strax blev Marken med
Grænum lauki.	Grønt Græs bevoxen.

Alle anførte tre Steder fremvise dobbelte Rim-Bogstave, det første Sted sm, det andet fl, det tredie gr.

§. 22

§. 22.

Af de saaledes sammenføiede Consonanter ere frem for andre anmærkelige sk, sp og st, hvilke, saa at sige, meest afvige fra Hoved-Bogstavens Lyd, bruges derfor altid som særskilte Rim-Bogstave, og følges ad hver i sit Slag, men fordrage ei gierne noget andet s, være sig reent eller blandet, til Med-Bogstav. Af mangfoldige kan et Par Beviser være nok.

H. k. VII. 186.

Red eigi grid gígiar	Endskiønt Kongens Folk
ged-stirdr konúngs firda	Blev endnu ved at stride,
Skers þó at Skúrir þyrrit	Den strænge Skialgs Søn dog
Skiálgs hefnir ser nefna.	Om Fred ei talte eet Ord.
Enn vál-keri verdar	Men Skiæbnen vilde at
vid bókn ne kemr sídann	Til Søes han skulde fældes.
glygs á giálfri leigdan	En saa modig Kriger ei
geirs ofrhugi meiri.	Siden kommer til Bokn.

Hak. VII. 8.

Hríd var Stáls i Strídri	Prindsens tredie skarpe
Ströng herdala göngu	Slagtning sig tildrog
finnlendinga at fundi	Ved Finnlænderes Møden
fylkis nids en þridia.	Paa Herdales svare Vei.

Andre Sammenføielser, bl, br, dr, gl, gr, o. s. v., ihvorvel deres Harmonie falder smuk og behagelig, ere dog ei nær saa afstikkende; hvorfor man ei heller altid giør dem til særskildte Rim-Bogstave.

§. 23.

Enhver Rim-Bogstav findes i Begyndelsen af et Ord eller Halv-Ord, om det er compositum; den første staaer gierne foran i det første samlet Led, den anden i Midten, og den tredie først i det følgende; dette skeer ofteſt. Ellers holdes for ligesaa smukt og tilladeligt at sætte de to Rimbogstave hvor man vil udi Forledet, men den tredie maae i regelret Poesie

staae

staae paa sit anviste Sted. Alt dette lader sig vel forstaae af det Foregaaende, men til nærmere Eftersyn hossættes tvende Stykker af Digten Vell-ekkla, eller Guld-trangen. H. K. VI. 28.

Flótta geck til Frettar	Flygtningers Slager søgte der
Felli niördr á velli	Paa Stedet Gudernes Raad;
Draugr gat Dólga sögu	Krigeren blev heldig Dag
Dagrád hedins vada.	Til Fienders Angreb vist.
Oc Halld-bodi Hilldar	Og han som agte byder
Hræ-gamma sá ramma	Offer-Teenen, modige saae
Tyr villdi þá Tyna	Ravne, Helten da rede var
Tein-hlautar fiör gauta.	Goter ved Livet at skille.

Poeten, selv en Hedning, fortæller at Jarlen Hagen, nylig falden fra den christelige Religion, ofrede til Guderne, og bad om sine Vaabens lykkelige Fremgang. Odin sendte da sine to Ravne til ham, hvilket Jarlen ansaa som godt Tegn, og Anviisning paa en lykkelig Dag til forestaaende Feldtslag, (dag-rád til at beriaz). Sammesteds:

Hádi Jarl þars Adan	Jarlen forhen stridde
Eingi mannr und ranni	Der, hvor ingen Mand
Hyriar þing at Heria	Under Solen før
Hiör lautar kom förla	Til Søes kom at feide.
Bar at madr Lyngs enn Lengra	Guldkantede Skiolde bar
Lopt vardadar barda	Ei nogen længere op
allt vann Gramr of Gengit	Fra Søen, Førsten alt
Gautland frá siá randir.	Gotland igiennem gik.

§. 24.

Forledets første Rim-Bogstav, som alle disse og andre her forekommende Vers-Prøver vise, sættes for ved den sidste, sædvanligst i tredie eller anden Stavelse, og undertiden i den næste med, da de to Rim-Bogstave i saa Fald komme til at staae tæt paa hver andre som her HK. VII. 47.

Teitr fác Ockur i Itro	Teit! Blandt Kongens bolde Folk
Alvalls lidi falla	Os saae jeg folde Brynier
gördiz Hardr of Herdar	Over Skuldre lægges, da
Hiör dynr svalar brynior.	Strids-Bulder voxte til.
Enn min at Flug Fleina	Endnu den valske Hielm
Falsc und hiálmen vaska	I Slaget min sorte Lok
ockur vissac Sva Sessi	Skiulte, jeg veed vore Kaar
Svört skör vid her görva.	Ved Krigs-Toget saa vare.

§. 25.

Derimod falder aldrig den mellemste Rim-Bogstav paa Forledets anden Stavelse, og ei heller paa den sidste, naar det (Forledet) endes med to Stavelser, som sædvanligt i drottqvædt; men hvor Verset er, som man kaldte det, stakket §. 9., hvilket ei er sieldent i de kortere Vers-Maader, der bruges ei eller behoves disse Undtagelser. Hákonar qvida.

Lagdi Rösk	Den kiekke Livvagt
Renn Riso laukar	Fik fat paa Tov,
Hilmis Hird	Og Masterne sig
Hendur at reipum,	Reiste i Været.
Enn Hún skriptr	Stukne Segl
Hreggi bláfnar	Som Stormen drev
Fylkis til	Forfremmede
Frama greiddo.	Kongens Ære.

Saaledes er det tilladeligt i alle stakkede Vers-Maader at sætte Rim-Mærket paa den sidste Stavelse. Rúnhendt af Høfutlausn.

Gott þóttumz þat	Det er mig kiært at med
er ec þögn of gat.	Min Digt jeg færdig blev.

§. 26.

Med nogen Forskiel gaaer her Syngesprogets friere Poesie tilværks, som vel ogsaa sætter to af tre, og een af to Rim-Bogstave (see §. 12.)

hvor

hvor den finder for got, udi Forledet; derimod falder den sidste Rim-Bogstav meget ofte paa den anden og tredie Stavelse af Bagledet, da Stavelserne, som i saa Fald foregaae det sidste Rim-Mærke, gierne ere korte. Ynglingtal. H. K. I. 20.

Hvedkac Dul	Det er ei ubekiendt
nema Dyggva hrær	At Heste-Moe
Glitnis Gná	Sig over Dyggves
at Gamni hefir	Dys fornøier:
þviat Jo-dís	Thi Ulfs og Narves
Ulfs oc narfa	Frænke af Heste-Slægt
Konung-mann	Kongelig Mand
of Kiósa skylldi	Udkaarede sig.
oc Alvalld	Og Lokes Datter
Yngva þiódar	Spillet haver
Loka mær	Med Eenvolds Kongen
of Leikinn. hefir.	Af Yngves Slægt.

For at betyde Læseren Visens Indhold, vil Poeten ikkun sige med alt dette, at han troer den Svenske Konge Dyggve er død paa Sotte-Seng; det heder i poetisk Stiil; at Hel, Dødens Gudinde (som her kaldes Heste-Moe, fordi hendes Fader Loke omskabte sig engang til en Hoppe) spille Kongen Puds, det er, skildte ham ved Livet. Han skulde altsaa til hendes Bolig efter Døden, hvorimod de alleene antoges til Valhalla, som efter Odins Beskikkelse omkomme ved Vaaben.

§. 27.

De særskildte Vers, som alleene findes i sexleds Stropher (§. 9. 10.) sætte sædvanlig deres Rim-Bogstave i Begyndelsen og Midten, eller og i Midten og Enden. Hákonar mál.

Gerdar varar qvad	Vor Rustning, sagde
enn Gódi konúngr	Berømmelig Konge

Vilio Ver ſiálfir hafa	Vi ſelv vilde beholde;
Hiálm oc brynio	Hielmen bør giemmes
ſkal Hyrda vel	Og Brynien vel,
Gott er til Geirs at taka.	Ved Haanden ſkal have Spyd.

Anforte Sted ſætter Rim-Mærkerne forſt og midt, men folgende midt og ſidſt i det tredie Led. Sammeſteds.

Gódo dægri verdr	Paa heldig Stund fødes
Sá Gramr of borinn	Den Fyrſte, ſom ſaa
er ſer getr Slikan Sefa.	Alles Venſkab vinder.
Hanns Alldar	Hans Levnet altid
Æman vera	Efterdags ſkal
at Gódo Getit,	roeſt og berømt blive.

§. 28.

I øvrigt maae Rim-Mærkerne ikkun ſøges i de Ord, ſom egentlig danne og beſtemme Verſet, følgelig ikke i noget Øge-Ord, ſom ſaa at ſige er uden for, og ei hører under Vers-Maalet. (§. 6.) Helga quida Haddingia Skata:

Þar er Miklo Meſt	Her er nu ſamlet
Mengi Þeirra	Deres ſtørſte Magt,
mana nú Helgi	Nu vil ei Helge
Hiör-Þing dvala.	Striden opſætte.
Renni Rökn bitlot	Lader bidſlede Heſte
til Regin-Þinga	Rende hen at Slaget,
enn *Spár* vitnir	Og forvidende Ravne
at Sparins haugi.	*Flyve til Sparins Høi.*

Udi det ſidſte ſamlet Led er Rim-Mærket ſp, ikke e og a i at, ſom her er Øge-Ord.

§. 29.

Finder man derfor i Øge-Ordet en Vocal eller Consonant af Rim-Bogstavenes Orden, saa regnes den dog ei deriblandt, eller formeerer deres Antal. Vøluspá om en berømt Spaa-Qvinde, der med Hexe-Kunst bereed og afrettede Ulve til Trold-Heste.

Heidi hana Heto	De kaldte hende Heid,
hvars til Húsa qvam	Hvor hun kom til Folk,
Völu Vel-spá	En god Spaaqvinde,
Vitti hun ganda.	Hun Ulvene tryllede.

h udi Øge-Ordet hvars regnes ei til de tre Rim-Mærker, endskiønt de ere af selvsamme Bogstav.

(*) Her henhører hvad vor Skálda siger i slige Tilfælde: Þo má hlyda at hlióðstafr standi optar i fiórdúngi, i fornöfnum, eda málfyllingo, þeirri er sva qvedr at: ec, er, enn, at, of, af, um; oc er þat leyfi, enn eingi rett setning. D. e. Dog gaaer det an, at en Vocal gientages oftere end tre Gange, i Fierdingen af Verset, ved Pronomina eller Øge-Ord, som sættes til for Fuldstændigheds Skyld, ec, er, m. m., hvilket vel kan kaldes en tilladelig, men derfor ingen ret Rim-Bogstavning. Det kommer her ud paa eet, om man ved hlióðstafr vil forstaae en Vocal, eller en Rim-Bogstav, efter Ordets nu brugelige Meening.

§. 30.

Videre agtes paa, at baade Vocaler og Consonanter udi Særstavelses Ord ofte passere ubemærkede, om de end ere af Rim-Mærkerne selv, saa at disse ei synes at overskride deres rette Antal, eller forsaavidt at komme de poetiske Regler for nær. Man læser uden Anstod H. k. VI. 16.

Nú liggr Allt und Jarli	Norden for Vigen alt
Ymun-bords fyrir nordan	Landet Jarlen hører til.
Vedr-gædis stendr Vída	Hakons den tappre Krigers Magt
Vík hákonar ríki.	Nu vidt udbreeder sig.

Her beregnes ei u i und med Rim-Bogstavene af første samlet Led; dog, som mig synes, kan denne Frihed snarere mærkes og mishage, naar den falder paa en Consonant, som f. Ex. i følgende:

Máttit Enſkrar Ættar
Ölld þar tókt vid giölldum
Visi Vægdarlausum
Vidfrægr vid þer bægiaz.

Den Engelske berømte Konge
Ei kunde, den Tid du
Uden al Skaanſel fordrede
Bøder, dig staae imod.

Det sidste v er her til Overflød, og klinger ilde, med mindre man læser yd for vid, som Poeten maaskee har giort. (see §. 20.

§. 31.

Der findes vist nok, Rim-Mærkerne angaaende, adskillige Afvigelser, dem jeg med Flid og Forsæt forbigaaer, da de ikkun ere at ansee for vilkaarlige og selvtagne Friheder, men langtfra ikke visse og fastsatte Indskrænkninger af Digtekunstens almindelige Love, der ere nærværende Betragtningers egentlige Oiemeed.

§. 32.

Fra Rim-Bogstavene kommer jeg til Rimet eller Rim-Slutningen, paa Islandsk **hending**, pl. **hendingar**, der i nogle, men ei alle Slags Alderdommens Sange finde Sted, og efter disses forskiellige Beskaffenhed bruges paa forskiellig Maade. Her agter jeg kortelig at berøre, hvad som Rimet angaaer i Almindelighed. Nogle særdeeles Anmærkninger, betreffende Rimets særdeeles Brug og Anvendelse, spares til næste Afhandling om de Gamles forskiellige Digtemaader.

(*) Som bekiendt, forstaaes det danske Ord **Rim** baade almeenlig om bunden Stil, og i Særdeleshed om lige Rim-Slutninger, hvoraf man siger et Vers er paa Rim og rimer sig, naar det gaaer ud paa eenslydende Endelser.

§. 33.

§. 33.

Som Rim, eller Rim-Slutninger ei ere, overhoved at sige, Poesiens væsentlige Tilbehør, saa er det ingen Under at adskillige Folk, Hebræer, Grækere og Rommere kiende vi, have ikkun betient sig af rimløse Digte; de ældste Nordens Sange ere og alle uden Rim, hvortil de vare lidet skikkede, kunde altsaa ei heller i deres smukke Forfatning tabe noget derved

§. 34.

Hine rimede Digte, saavidt man veed, skrive sig først til det attende Aarhundret, da vore Skalde næsten ganske forlode den ældere og eenfoldige Digtemaade, og i dens Sted indførde nye Vers-Arter paa Rim, med mange fleere Forandringer i det poetiske Sprog og Foredrag, hvorom siden meere. See ogsaa Kap. I. §. 30.

§. 35.

Rimet, overhoved betragtet, stedes og bruges hos gamle Skalde paa to meget forskiellige Maader; det er at sige, enten i eet, eller i fleere Led. Det første finder Sted udi de Vers-Arter Dróttmællt og Togmællt, dem man derfor kunde nævne sær-rimede Vers; det sidste udi saakaldet Rúnhendt, et sammen-rimet Vers, hvorom meere bedre frem

§. 36.

Naar Lydens Harmonie indskrænker sig, som sagt, til et eeneste Led eller Rim-Linie, svarer gierne den næst sidste Stavelse til de foregaaende, første, anden, tredie, Stavelser, hvilket udi dróttmællt er snart allevegne brugeligt, som:

Audit var þá flotnum dauda, Da var Søemænd beskiæret at døe

§. 37.

Undertiden rimer man her Eenstavelses-Ord, saa at det andet eller bageste Rim da hviler paa Ledets sidste Stavelse. Vore Skalde kalde det styft og hnept, d. e. stumpet, afbrudt, stakket Rim, ligesom og Verset selv, naar det saa er beskaffet, ofte forstaaes ved samme Navn. see §. 9. Denne Maade at rime paa findes i nogle faa Forandringer af Dróttmællt, men i Togmællt er det desmeere almindeligt, som her:

Snydia lætr i sólrod	I Solens Opgang lader
sneckiur á manar hleck	Den unge Jarl sine Skibe
árla ser úngr jarl	Løbe i Søen: aarle seer
allvalldr breka fall.	Førsten oprørte Bølger.
Lyptaz kná af lidi opt	Master fra Skibet tidt
laukr vid kialar raukn	I Været reises af Folk,
greida náir glygg vad	Blæsten Seilet udspiler, paa
greipum mætir drag-reip.	Trossen man tager fat.

§. 38.

Et Indenleds-Rim, om jeg saa maa kalde det, er enten halvt eller heelt, som de Gamle kalde skot-hending og adal-hending, det er ufuldkommet eller fuldkommet Rim: halvt siges det, naar de hinanden svarende Stavelser ere for en Deel ligelydende, saavidt Consonanterne angaaer: det heele Rim finder Sted, naar disse Stavelser ere ganske ligelydende, baade ved Vocaler og Consonanter. Her haver Læseren et halvt Rim i det første, og heelt Rim i det sidste Led.

Gátut gridar sóta	I herligt skaffede
gólig föng til jóla.	Forraad til Ulves Gilde.

Paa selvsamme Maade rime sig de kortere Vers-Arter af togmællt. H. K. VII. 129.

Gátot drottnar	De Herrer ei singe
danmörk spanit	Danmark vundet

und. ſic ſókum	Formedelſt Knuds
ſnarrar her-farar.	Haſtige Krigs-Tog.
Þar let ſkiótla	Der paa den beſte
ſkaney dana	Konge, de Danſkes
hlödr heriada	Fælder, ſnart lod
höfut-fremſtr jöfurr.	Skaane befeide.

§. 39.

Som man ſeer af det næſt anførte, ere ſædvanligen i alle deſlige Digte, det førſte ſamlet Led halv-rimet; det ſidſte heel-rimet alt Verſet igiennem. H. k. VIII, 96.

Eigi vard ens ægia	Frygtet Konges Død
audligr konúngs daudi	Tilviſſe var ulykkelig.
hlífdót hlenna ſofi	Denne Skielmes Betrykker
hoddum rodnir oddar.	Gyldne Spyd ei ſkaanede.

Denne Regel kan ſiges almindelig, endſkiønt vore Skalde have paa en og anden Maade udſkeiet derfra, brugende nu halv-rimede Forled, nu heel-rimede Bagled. H. k. VII. 247., hvor Poeten efter et Slag, adſpurgt hvi han ſeer ſaa bleg ud, ſvarer en Qvinde, ſom forbandt de Bleſſerede:

Emkat ec raudr en riódum	Jeg rødmer ei, rødladen Mand
rædr grönn ſkögul manni	Den favre og ſmækkre Qvinde
hauka ſeturs en hvíta	giver gode Raad; men mig
hyggr fár um mic ſárann.	Saaret faa tænke paa.
Hitt velldr mer at melldrar	Guld-prydede! det volder
mord veniande fenio	At Dags Træfnings Stød
diúp oc danſkra vapna	Giøre ondt, og dybe
dags hrídar ſpor ſvída.	Danſke Vaabens Færd.

Feiler ei vores Læſemaade af de Gamles Udtale; ſaa er her det andet Led halv-rimet, og det femte heel-rimet imod Sædvane; dog regner Hátta-lykill ſligt iblandt tilladelige Friheder, naar den ſiger: Þridia leyfi er þat

 at

at hafa adal-hendingar i fyrſta oc þridia víſu-ordi: Tredie poetiſke Tilladelſe er at bruge heelt Rim udi forſte og tredie Led (af Halv-Verſet).

§. 40.

Et andet er, naar Verſet med Digterens frie Forſæt er altſammen enten heel-rimet eller halv-rimet; hvilke Digte-Maader de ældere Skalde ogſaa have kiendt og brugt til ſin Tid, i Følge Clavis metricæ Beretning. Herom meere i det følgende Kapitel.

§. 41.

Gaaer det eene Rim, være ſig heelt eller halvt, ud paa en doppelt, eller to andre Conſonanter, ſaa maa den gienlydende eller ſvarende Stavelſe ogſaa rette ſig derefter. H. K. VI. 130. Poeten taler om Olaf Tryggeſøns uviſſe Undkomſt af det for ham ulykkelige Slag i Venden Aar 1000.

Safr var árr of æfi	Den var trofaſt Tryggeſøns
odd-bragds hinn er þat ſagdi	Krigs-øvet Hofmand
at lofda gramr lifdi	Al ſin Tid, ſom ſagde ſaa
læ-ſtyggs ſonar Tryggva.	At Kongen var i Live.
Vera qvedr ölld or eli	Folk troer vel af Træfningen
Alaf komin ſtála	Olaf undkommen være;
menn geta máli ſönno	Men langt fra Sanden (det er ei
miöc er verr enn ſva ferri.	Saa vel) den Gietning gaaer.

Dog, naar ſom helſt Rimets Mislighed ei mærkes lettelig, eller ſkurrer for meget i Øret, tages en fuldkommen Overeenſtemmelſe ei allevegne ſaa nøie i Agt, ſom f. Ex. naar Hallfred, i det anførte, lader el og ølld ſvare hinanden ſom halv-rimede Ord. Saadan Frihed brugte engang Thióðólf, en berømmelig Poet ved Kong Harald Sigurdſøns Hof, da han udi de Ord grøm og ſkømmo rimede en enkelt og dobbelt Conſonant med hinanden; dette mærkede Kongen, ſelv en ſtor Digter, og giorde det til

en

en grov Feil, sigendes: heyr Þióð-skalldit! qvatto sva, gröm — skömmo; eigi ero þær hendingar jafn havar o. s. v. Hører en skiøn Poet! Bruger du at rime saaledes; grøm — skømmo, de Rim ere jo ikke lige stærke. Dog meente Poeten, sligt var ei noget at tale om, blev derfor ei lidet stodt over Kongens Anmærkning. See Kap. V. §. 62.

§. 42.

Heel-rimede Stavelser maae altid belægges med de samme selvlydende baade i drottmællt og runhendt. Dog har ogsaa denne Regel sin Undtagelse med i og y, hvilke tit som ligelydende svare hverandre. H. k. VI. 50. see Kap. III. §. 15. H. k. VIII. 35.

Let full-hugadr falla,	Den modige Konge fældede
falstr-byggia lid tiggi.	Falster-boers Folk.

Og siden sammestedѕ:

Minniz olld huerr annan	Man sige hvo snes Aar
jafn þarfr blám hrafni	Gammel den sorte Ravn
ört gat hilmir hiarta	(Kongen hurtigt Hierte fik)
her-skilldi tog fylldi.	Paa Krigs-Tog saa nyttig var.

Høfut-lausn, en runhendisk Digt, bruger samme Frihed, i det den rimer sammen y og bi, see Kap. V. §. 5. Sagen er denne, at vore Gamle, ligesom Angel-Saxerne, have snart ingen Forskiel giort paa Udtalen af disse tvende Vocaler, som der ei heller endnu giores i Island, hvor synd udtales sind; lykill som likill, kyr som kir, byr som bir, flyt som flit, o. s. v. I Fransk og Engelsk er samme Læse-maade, y for i, som man veed, heel almindelig.

§. 43.

Med rette og naturligst skulde Ledets forste Rim altid falde paa den forste Stavelse, som her H. k. VIII. 32. Om Svend Estridsens Flugt:

Saur-ſtockin ber ſvira	Skaanes kiek Konge gaaer med
ſnarr ſkánunga harri	Skarnſtænket Hals, det var
undr nema alvalldr lundar	Under, om Lunds Førſte, nu paa
alldr-prúdr fyrir halldi.	Sit Veſte, ei holder Stand.
Gær flugo molld oc myrar	Den i Flugten raſke Jarls
merki jarls ens ſterka	Bannere fløi i. Gaar om
slód dreif framm at flædi	Høier, Mark og Myrer; Spyd
ſlaugar dörr oc hauga.	Paa Veien til Stranden dreve.

Og i denne Hrynhenda H. K. VIII. 20.

Lioto dreif á lypting utan	Paa Bag-Skuret fælt Søe-Skum
lödri bifdiz gollet röda	Slog, gylden Planke dirrede,
faſtligr hneigdi furo glæſtri	Haard Storm, over Skibsføreren
fyris garmr of ſkeidar ſtyri.	Blæſende, prægtig Flaade drev.
Stirdum hellto um ſtafángr nordan	Om Stavanger fra Norden førte
ſtálum bifdoz fyrir álar	Du ſtærke Stavne; leder-Tov
uppi glódo el-mars typpi	Bævede, Skibs-Fløie under
elldi glik i dana velldi.	Danmark blinkede ſom Ild.

Hvor Rimet, ſom her, faldt paa de førſte og næſt ſidſte Stavelſer af Strophen, kaldtes Verſet Oddhendt.

§. 44.

Men man ſeer Poeterne ligeſaa tidt ſætte Rimet i anden og tredie Stavelſe, at begge Rimene i ſidſte Fald komme til at ſtaae tæt paa hverandre. H. K. VI. 56.

Hafdi ſer vid ſæri	Erik tænkte meere
sliks var van at hanum	Mod den anden (det
auds enn upp um qvædi	Lignede ham) end nogen
Eirikr i hug meira.	Mærkede den gang.
Sótti reidr at rádum	Vreed ſøgde Thrønders Jarl
rann eingi þvi manna	Til Raads den Svenſke Konge,
þrályndi fekz. þrændum	Her flygtede ingen, de
þrænſkr jarl konúng ſænſkan.	Thrønder trodſige vare.

(*) Le-

(*) Ledets første Rim kalder Háttalykill Frum-hending, det sidste Vidrhending, det første igien enten Odd-hending, naar det staaer strax i Begyndelsen af sit Led, eller Slut-hending, midt i Ledet. At bemeldte Auctor giør Odd-hendt og seinar samstøfur, ligesom Frum-hendt og fkiótar samstøfur, til de samme Vers-Maader, (som neppe altid holder stik) behøves ei paa dette Sted at giøre rede for.

§. 45.

Saaledes at rime hvert Led for sig selv, lader unægtelig smukt, naar Øret først er blevet vandt dertil; andre derimod, som jeg frygter for, ville mindre finde Smag i denne besynderlige Maade at rime paa, der ikke haves Lige til i gamle tydske og angelsaxiske Digte, men er noget den nordiske Poesie har for sig alleene, og hvilket vore Skalde ei synes at have laant eller lært af andre, maae altsaa selv være Opfindere deraf.

§. 46.

Det andet Slags Rim jeg talte om, forekommer i Vers-Arten Rúnhenda, og stedes i Enden af to eller fleere Led, som derved indbyrdes rime sig med hverandre; jeg haver derfor givet denne Digte-Maade Navn af sammen-rimede Vers. Rúnhendt, ligesom vore Tiders Poesie, rimer sig deels ved Tostavelsers- deels ved Eenstavelsers-Ord. Det første Slags viser Clavis metrica i følgende:

Mærd skal auka	Dens Berømmelse,
mistar lauka	Som besmitter
góma sverdi	Skiolde, min Tunge
grundar skerdi.	Skal forøge.
Dyrd skal segia	En Ære-Digt for
drótt má þegia	Den modige Kriger
styriar glóda	(Folk være stille).
stökkvi móda.	Skal nu bringes.

§. 47.

Rimes derimod, hvilket tidt skeer, to eller fleere Eenstavelsers-Ord, eller, som gaaer ud paa eet, falder Rimet paa den sidste Stavelse, kalder man det saavel her, som i hine sær-rimede Digte, stækket og afbrudt Rim. (see §. 9.) H. k. IX. 2.

Eitt höfduz at	Hvor Eilif var bested,
Eilífr þar er sat	De to Herrer toge sig
höfdíngiar tveir	Det samme for. En Orden
hamallt fylkto þeir.	Spids fortil de sloge.
Austr - vindum ók	Øster-Vinder her
í öngan krók	Bragtes i Knibe,
vara læsiom lettr	Krigs-Folkets Ret
lidsmanna rettr.	De Læster blev ei let.

§. 48.

Efter denne Digtemaade rime sig nu tvende Led med hinanden, som i det nysanførte; nu det halve Vers, eller fire Led følgende paa hverandre; og endelig alle aate Led, eller heele Verset. Alt dette viser Clavis under adskillige Forandringer, dette deriblandt.

Nadurs gnapa ógn alla	Søens Heste den
eydir baug-valla	Heele Vinter ud
hluns of há stalla	Kiære Ven, som ved Stald
hestar svan-fialla	Paa høie Stabler staae.
Orms er glatt galla	I denne Tid hos Folkets Ven
med gumna spialla	Gaaer det lystig til. Jarlen
jarl fremr sveit snialla	Fremmer brave Folk, slig en Mand
slíkt má skörúng kalla.	Høfding med rette kaldes.

§. 49.

Disse ere de Grundregler som vore Skalde have, saavidt man veed, til alle Tider fulgt: efter dem byggede de deres Sange, fastsatte Inddee-

lingen

lingen i Vers og Stropher; ordnede Rim-Mærkernes Brug, og opfunde fleere Maader at rime paa; hvilket alt her fremlægges i særskilte Betragtninger; for desbedre at udvikle hvert især, og giøre det Alderdommens Elskere begribeligt. Hvad meere her kunde maaskee ventes sagt, er med Villie henviist til de følgende Kapitler, hvor sligt beqvemmere lod sig afhandle, tilligemed de Ting som dermed staae i nøie Forbindelse.

§. 50.

I øvrigt troer jeg neppe vore gamle Digtere have vidst at omsætte Rimene, det er at rime det tredie med det første, og det fierde med det andet Led. Noget, som hverken i Clave metrica eller andensteds haves et eeneste Beviis paa, saa denne Rim-Maade, endskiønt meget ældre end Reformationen, maa først være opkommen i de seenere Tider. I gamle tydske Sange, om ikke just i de ældste, er denne Rimets Omsættelse heel almindelig.

Tredie Kapitel
De Gamles adskillige Vers-Arter.

§. 1.

Den Lyst og Fornøielse vore Fædre satte i poetiske Øvelser, blev ei staaendes ved en eeneste Digte-Maade, men, som man seer af Clave metrica, opfandt Tid efter anden deraf adskillige Slags, dem man kan henføre til fire Hoved-Klasser, af hvilke enhver igien indbefatter særskilte Vers-Arter. En Vers-Art, modus carminis, metrum, kaldes af de gamle háttr, bragr, lag, hvilket sidste fornemmelig haver Hensigt til enhver Vers-Artes Tone og Melodie. Meere herom i Anhanget.

(*) Hátta-lykill eller Clavis metrica, en Ære-Digt om K. Hakon Gamle og Hertug Skule af Norge, haver den berømte Snorre Sturlesen til Forfatter, der deels samlede, deels som det synes opfandt selv 100 forskiellige Vers-Arter, dog mange deriblandt, hvad Forandringen angaaer, heel ubetydelige, og maaskee ellers aldrig brugte, allermindst af de ældre Skalde, som nogle levede over 200 Aar tilforn.

§. 2.

De fire Hoved-Digtemaader ere: 1) Fornyrda-lag uden Rim, sædvanligst af tre eller fire lange Stavelser, Forøgninger uberegnede. 2) Drótt-qvedit, vel ei altid, men oftest rimet, saaledes at ethvert Led rimes for sig selv, det bestaaer nu af sex nu af aate Stavelser. 3) Tog-mællt, rimer sig som Drott-mællt, men er noget kortere i Stavelse-Maalet. 4) Rúnhendt, rimer fleere Led med hverandre, er ogsaa forskielligt i Henseende til Stavelsernes Antal.

(*) Denne,

(*) Denne, troer jeg, bliver den beqvemmeste Hoved = Inddeeling af de Gamles brugelige Digtemaader, er og i Grunden den samme som Clavis metrica selv følger; da den, endskiønt uden bestemte Grændser og passende Orden, særskilt foredrager. Dróttmællt, Togmællt, Rúnhenda, og sidst Fornyrdalag, hvilket som det ældste jeg haver sat først.

§. 3.

Vore ældste Digte af og efter Syngesproget bære med rette Navn af Fornyrda-háttr eller Fornyrda-lag, det er en Sang af gammel Smag og Tale = Brug, som her især lader sig see (Kap. I. §. 19.). Jeg haver derfor ei taget i Betænkning heraf at giore en Hoved = Benævnelse, uagtet Hátta-lykill, der ei veed noget almindeligt Navn til Syngesprogets Digtemaade, uden Grund indskrænker Fornyrdalag til det Slags Digte, som bruge to Rim = Bogstave (Kap. II. §. 14.); kalder derimod Bálkarlag, hvor de alle tre ere for Haanden; da dog hiine gamle Poeter ei giore heraf særskilte Vers-Artir, men tidt og ofte baade i sex og aate Leds Sange bruge to og tre Rim = Bogstave islæng om hinanden, udi en eeneste Strophe, som her i Ynglingatal:

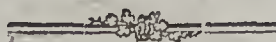
Enn á Vit	Men Hexe = lærd
Vilia bródur	Ovinde bragte
Vitta Vættr	Vanlande til
Vanlanda kom.	Odins Beskuelse

D. e. En Hex tog Livet af, eller dræbte ham (see Kap. II. §. 12.).

§. 4.

Fornyrda-lag, efter den her fastsatte Hoved = Bemærkelse, bestaaer deels af aate deels af sex Led, at forstaae hvor Sangene deele sig i bestemte Stropher. Aate-deelede Vers ere igien to Slags: nogle som tage baade til For- og Bägledet fire lange Stavelser Vegtams qvida af Begyndelsen.

Sēnn vărö āesĭr	Med eet vare alle
āllir ă þĭngī	Aserne samlede

oc ásinior	Og Asinder
allar at máli.	Alle til Ords.
Of ⱶat rædo	De mægtige Guder
rikir tifar	Talte om det,
hvi væri balldri	Hvi Balders Drømme
böl-vísir draumar.	Spaaede saa ondt.

Af dette Slags er Vøluspá, Himis qvida, Hamdis mal, og mange fleere. Angaaende Stavelse-Maalet, see §. 11.

§. 5.

Den anden Forandring af aate-ledede Sange belægger Halv-Verets første og tredie Led med tre, det andet og fierde med fire Stavelser. Denne smukke Vers-Art bliver altsaa et stakket Fornyrdalag, see Kap. II. §. 9., som temmelig afviger fra den forrige i Form og Tone. Saadant er Ynglinga-tal og Hákonar qvida, af hvilke begge her anføres adskillige Steder: saadant er ogsaa næsten Sonar torrek, hvor af dette:

Attäc gött	Vel kom jeg til rette
vid geirä dröttinn	Med Spydes Drot,
giordumz tryggr	Og Lid til ham
at trúa hanum.	Sikker satte.
Adr vinat	Før Seiergiver,
vagna rúni	Vagnes Mand,
sigr-höfundr	Venskabet
of sleit vid mic.	Med mig afbrød.
Blotkak ⱶvi	At jeg ofrer
brodur vilis	Til Vilis Broder,
Gods jadar	Guders øverste,
at giarn sek.	Det skeer ei af Lyst,
Þo hefir mis vinr	Dog, regner jeg det gode,
mer of fengnar	Da haver utroe Ven
bölva bætur	For lidt Uret
ef it betra tellda.	Fyldest mig giort.

Poeten

Poeten beskylder Odin for Utroskab, og tilskriver ham sin Vanlykke. Det givne Prædicat vagnar runi (som jeg holder for den rigtigste Læsemaade) er her det samme som i Alvis mál, vagnar ver, d. e. Vagnesmand, Odin maae da have havt en Vøgn eller Vagne til Hustrue, endskiønt Fabelen intet beretter derom. For umat, i femte Vers, skal efter G. Paulsens og Magnæi meget antagelige Meening læses vinat, accus. af nom. vinadr Venskab.

§. 6.

Sex-deelede Digte (Kap. II. §. 10.) antage det samme Led-Maal som begge de foregaaende udi Halv-Verſets første og andet Led; men det tredie og sidste bestaaer gierne af fem, sex og maaskee fleere Stavelser. Grimnis mál: Odin takker en, som havde ledsket ham med en Drik Øl:

Heill veri þu Agnar	Velsignet være du Aguar,
als þig heilan bidr	Siden Odin selv
vera-tyr vera.	Vil, at du velsignet bliver.
Eins drykiar skallt	Af Ingen skalt du
þu alldreigi	For en eeneste Drik
betri giölld geta.	Bedre Belønning faae.

Vil man, kan og denne Vers-Art belægges med kortere Vers. Háva-mál.

Deyr fe	Fæet døer,
deya frændur	Frænderne døe,
deyr siálfr it sama.	Manden selv døer med.
Enn ords-tir	Men dens Navn
deyr alldreigi	Som godt Navn vinder,
hvem ser godan getr.	Aldrig vil uddøe.

See ogsaa Hakonar mál. Hk. IV. 33. Herefter gaaer og Loka senna, Skirnis før, Alvis mál, Vafþrúdnis mál o. a. f.

§. 7.

I Digtene af sex Vers stækkes ei sielden Halv-Versets tredie og sidste Led, d. e. endes paa et Eenstavelses Ord, som her falder meere end ellers afstikkende, og lader smukt i vis Maade. *Háva mál.*

Ræd ec þer Lodfábnir	Jeg raader dig Lodfabner,
enn þu rád nemir	See til du lærer det Raad,
nióta manto ef þu nemr,	Godt for dig, om du lærer.
Geft þu ne geyá	Skiænd ei paa en Fremmed,
ne á grind hrækir	Eller jag ham paa Døren,
get þu voludum vel.	Bevært den Fattige vel.

§. 8.

Til Syngesprogets frie Foredrag maa det regnes, at næst anførte Digtemaade gientager Halv-Versets tredie Led, med liden Forandring i Ord og Meeninger; Jeg tænker, for at give det man siger, meere Vægt og Eftertryk. *Háva mál*, hvor Odin fortæller sin Kierligheds Handel med Gunnlade, og Adkomst til Skalde-Drikken.

Gunnlöd mer gaf	Gunnlade mig gav
Gollnum stóli á	Paa den gyldne Stol
dryck ens dyra miadar,	Drik af den dyre Miød.
Ill idgiölld lete	Onde Løn igien
hana aptr hafa	Lod jeg hende fange
fins heila hugar	For sin Oprigtighed,
fins fvara fefa.	For sin store Kierlighed.

Her med haver stor Lighed, hvad i Clave metrica kaldes Galldra-lag, Hexe-Tone, Hexe-Sang. Forfatteren Snorre Sturlesen taler om sin Reise til Jarlen Skules Hof i Norge.

Sóttac fremd	Jeg kom og fik Ære,
fóttac fund	Jeg kom og besøgte,
fóttac ítran jarl.	Jeg kom den kiekke Jarl at see.

Þa

Þá er ec reist	Da jeg lod pløie,
Þá er ec rennagat	Da jeg lod giennemløbe
kalldan straum kili	Kiølen den kolde Strøm,
kalldan siá kili.	Kiølen den kolde Bølge.

Ventelig tager Digten Navn af dens Lighed med Troldes og Spøgelsers Sange, hvorom siden; eller og fordi Trold-Mænd have betient sig deraf.

§. 9.

En stor Deel af Syngesproget binder sig ei til de omtalte sex- og aate-leds Afdeelinger. Meget tidt retter Skalden sig efter Æmnets eller de andragne Tings naturlige Sammenhæng, tager i Forhold deraf, til hvert Affnit, baade over og under aate Led; og giør Udgang, hvor Meeningen slipper, om det saa er i andet, fierde, siette, aatende, tiende, Led; men aldrig som Angelsaxerne i et Led af ulige Tal. Af dette Slags ere **Harbards liód, Þryms qvida, Volundar qvida** o. s. f. See Kap. VI. §. 40.

§. 10.

Dog er det meget sædvanligt hos Syngesprogets Forfattere, om de ei saa lige iagttage bestemte Afdeelinger, at lade hver fire Vers hænge sammen i en Meening, uden at giøre deraf særskildte Stropher. Denne Maade følger **Ynglinga tal** allevegne, hvoraf dette.

Enn dag-sciar	Men Dag-skye
durnis nidia	Dverge Slegtens
sal-vördudr	Sædes Beboer
svegdi vællti.	Svegder bedrog.
Þá er i stein	Da stormodig
enn stór-gedi	Dulses Frænde
dulsa-konr	Ind i Stenen
ept dvergi lióp	Med Dvergen løb,

oc sal-biartr	Og Dverge-Steenen
þeirra sökmímis	Udi Finners Land
jötun-bygdr	Oplod sig
vid jöfri gein.	Imod Kongen.

Man troede i gamle Dage, at Dverge, et Slags vanskabte Halv-Aander, havde deres Vaaning udi store Steene; saadan en siges her at have lokket ind til sig en svensk Konge, hvilken aldrig blev seet siden. Meere om denne Fabel paa anførte Sted. Af de sex-ledede Digte ere hver tre Led, eller tristropha om een Meening. Sigurdar qvida.

Brim-rúnir skalto kunna	Søe-Runer bør dig vide,
ef þu villt borgit hafa	Om du bierge vilt
á sundi segl-mörum.	Paa Vandet bestedde Skib,
A stafni skal þær rista	Paa Roer-Hændingen
oc á stiórn-veli	Og paa Stavnen de skiæres,
leggia elld i ár.	Og brændes ind paa en Aar.
Era sva brattr breki	Ingen Bølge saa steil,
ne sva blár unnir	Eller Vand-Vove saa blaae,
þo kemzto heill af hafi.	Du kommer dog heel fra Havet.

§. 11.

Hvad Stavelse-Maalet angaaer, sætter Fornyrdalag ofte to og tre korte Stavelser mod en lang (Kap. II. §. 5.). Det antager og hyppige Øge-Ord (ibid. §. 6.), hvilket uagtet Led-Maalet bliver det samme. Vøluspá, om de første Menniskers Dannelse af tvende Træ-Knubbe.

Önd þäug nĕ höfdō	De havde ei Liv,
ōd þaüg nĕ höfdō	De havde ei Siæl,
lá ne læti	Blod og Bevægelse,
ne lito góda.	Eller godt Udseen.
Önd gaf Odinn	Livet gav Odin,
od gaf hænir	Siælen gav Hænir,
lá gaf lödur	Blodet gav Lodur
oc lito góda.	Og godt Udseen.

Dette gielder og om sex-leds Vers. Háva mál.

Meyar ordum	Til en Møes Ord
skyli mangi trúa	Skulde ingen fæste Troe
ne þui er qvedr kona.	Eller det en Qvinde siger.
A huerfanda hueli	Paa valte Hiul bleve
voro þeim hiörto sköput	Deres Hierter skabte,
oc brigd i brióſti lægin.	Og i Brystet lagt Ustadighed.

§. 12.

Da hverken rette Øge-Ord eller et større Antal korte Stavelser, som sagt, forandre Led-Maalet, saa giøre ei heller nogen af Deelene en virkelig Forskiel i Vers-Maaden selv, hvis Forandring i saa Fald ei hænger af Rim-Liniens vilkaarlige Strækning. Intet skeer oftere end at Syngesprogets Forfattere betiene sig nu af nogle, nu af ingen Øge-Ord; nu af flere korte, nu af færre lange Stavelser, og det i den samme Sang, i den samme Strophe, hvor følgelig ingen Forandring i Vers-Arten kan finde Sted.

§. 13.

Men lader man Forholdet imellem lange og korte Stavelser ud af Sigte, og alleene seer paa Vers-Liniernes ulige Længde, der ofte ved Øge-Ord og stakket Stavelse-Maal forøges om det halve; da viser Sagen sig fra en anden Side; og kan man forsaavidt inddeele Syngesproget i korte og lange Vers; nogle af tre og fire, nogle af fem og sex Stavelser til hvert Led: paa det sidste giver Clavis metrica følgende Exempel under Navn af *Mála-háttr*.

Mundac milldingi	Da fire Digter jeg
þá er mæra hilmi	Til Norges Hertug bragte,
fluttac fiögr qvædi	Førstens femten store
fimtán stór-giafar.	Gaver kom jeg ihu.

Hvar viti ádr orta	Hvor i heele Verden
med ædra hætti	Haver man tilforn
mærd of men-glötud	Hørt en Digt om nogen, paa
madr und heims skautum.	Saa kunstig Maade belagt.

Snorre meener her med sin, i alle Slags Vers-Arter opsatte, Hátta-lykill, en Digt af fire Hoved-Inddeelinger.

§. 14.

Digtene af Fornyrdalag have i sin Tid været lét og snart giorte; nogle sieldne Ord og Vendinger i Stilen, tilligemed Rim-Bogstavene, give det et poetisk Anseende. I øvrigt viser denne Digtemaade overalt en utvungen Færdighed og Frihed, som dog klæder ret vel, og beqvemmer sig med dens Art og Beskaffenhed (Kap. I. §. 24. 25.). Ei heller, som sagt er, bruges her Rim-Slutninger, noget som hine ældre Tider ei have vidst af at sige; om man derfor finder her paa sine Steder rimede Vers-Linier, som dog er rart, maa det ei saa meget være skeet med Digterens Flid og Beraad, som af en Hændelse. Helgaqv. h. bana.

Sleit fróda frid	En stadig Fred mellem
frænda á milli	De Frænder blev brudt,
fara vidris grey	Efter Aadsel sultne
val-giörn of ey.	Ulve om Øen fore.

Meere herom Kap. VI. §. 38.

§. 15.

Fornyrdalag af aate Led synges og bruges endnu i Island under Navn af Liúflings-lag, d. e. Elve-Sang, uden Tvivl, fordi man til sin Tid troede at Elvene, (Elve-Folk, underjordisk Folk) hulde bestandig Hævd over denne Digtemaade, og maaskee betiente sig deraf, saa ofte deres lislige Stemme hørdes af Menniskens Børn. Liúflingr, en Elv eller Elve, er det samme som paa Tydsk Liebling, en Yndling, den som

man

man har kiær, er altsaa et Navn givet disse indbildte Skyts-Aander af blind og overtroisk Hengivenhed.

§. 16.

Den anden Digte-Maade Dróttmællt, Drótt-qvædt, Drótt-qvæda, Drótt-qvedinn háttr, bestaaer af aate Led, hvert Led igien af sex lange Stavelser. Heraf findes udi Fædrenelandets Historier et langt større Forraad, end af andet Slags Digte; troligst, fordi denne haver gaaet meest i Svang i det Tids-Løb, hvorfra vi have de fleste Efterretninger, at forstaae det 9de, 10de og 11te Aarhundred.

§. 17.

Da mange berømte Skalde belægge disse Digte baade med og uden Rim, endogsaa i eet og det samme Sang-Vers, saa er det klart og unægteligt, at de have brugt begge Deele, som henhørende til eet Slags Digte-Maade. Paa denne Grund er det jeg giver Dróttmællt saa udstrakt Begreb, og slutter derunder alle saavel rimfrie som rimede Vers af behørigt Vers-Maal. Jeg følger derfor ikke heri Clavis metrica, der efter Anseende ei alleene indskrænker Drótt-mællt til sær-rimede Sange; men, med endnu mindre Føie, derfra udelukker nogle sidst benævnte, hvorved visse Jagttagelser finde Sted, om de end ere Poesien uvedkommende, som adskillige Ord-Spil, Meeningens visse Afdeelinger, Rimenes bebestemte Afstand i nogle eller alle Led, med andet meere som hine ældere Skalde aldrig have giort til fleere Vers-Maaders særegne Egenskaber.

§. 18.

Dróttmællt haves altsaa baade med og uden Rim: dette sidste som af de Gamle kaldes Hátt-leysa (Dróttqvedit Háttlaust), lader til at være det ældste. Det skiller sig fra Fornyrdalag ikkun ved lidt længe-

re Stavelse-Maal, men ligner det meestendeels i jævnt og aabent Foredrag, som man kan domme af denne Snorres derpaa givne Prøve:

Ortac öld at minnum	Jeg to snilde Førster, som
þá er allframazt vissac	De ypperste af mig kiendes,
of siklínga snialla	Med tresindstive Digte, Folk
med sextiu hátta.	Til Underviisning, besang.
Sitt hafa veig med vellum	De Herrer, som mig høit
er virdan mic leto	Agtede, med deres Korn
á alldin mar orpit	Og anden Rigdom, (sligt giør
ess er þat frami jöfrar.	Os Ære) mit Skib beladde.

§. 19.

Det rimede Drótt-mællt rimer hvert Led især (Kap. II. §. 30. seq.) saaledes, at Ledets femte og næstsidste Stavelse, svarer den første, anden eller tredie, udi Forledet med halvt, og udi Bagledet med heelt Rim; hvilket alt tydelig sees og forstaaes af adskillige forhen anførte Exempler, der have denne Beskaffenhed. Hk. VIII. 33. I Anledning af de Norskes Indfald i Fyn, under Kong Magnus:

Vàn er fagurs á fióni	Nu er det værdt at slaaes, vi kan
flióds dugir vapn at rióda.	I Fyn vente smukke Piger.

§. 20.

Undertiden nøies Skaldene med alleene at rime Bagledet, men have alle Forled uden Rim; næsten saadant er dette af Vellekla. H. k. VI. 50.

Hvar viti öld und einum	Hvo haver hørt saa stort
jard-byggvi sva liggia	Rige og sexten Jarle,
þat skyli her of hugsa	Folk betænke! under een
hiarl oc sextán jarla.	Landets Besidder ligge.
Þess ridr furs med fiórum	Denne tappre Mands
fólk-leikr hedíns reikar	Berømmeligt-Krigs-Tog
lög-skundadar líndar	Under Himlens fire
lof-kendr himins endum.	Hiørner velbekiendt er.

Hermed

Hermed er beslægtet Munn-varp eller Torf-Einars-Hátt, som ikkun halv-rimer hvert Bagled. H. K. III. 31.

Enn i qvölld þar knyom	Men i Aften da vi
at ker-ſtraumi rómo	Holde Strid, i dets Sted
þegiandi ſitr þetta	Thorer Tause ſidder
Þórir jarl á mæri.	Paa Møren over Drik.

Jóms vikinga drápa følger og denne ſidſte Rim-Maade temmelig nøie i mange Stropher, ſom for Ex. her om Jarlen Sivald, der med nogle Skib flygtede bort af et Søe-Slag.

Þat feck þörfum meiri	Det ufornøden Skræk
þrek-förludum jarli	Den afmægtige Jarl
braut fráe hann at helldi	(Jeg hører han med ſine
hug-raun flota ſinum.	Sibe gik bort,) indjog.
Snara bad ſegl vid húna	Da Sigvald Seylet hiſſe bød
Sigvalldi byr-kölldo	Ved kolden Maſter Top,
glumdi hrönn á húfum	Paa hvalde Duge Stormen, paa
hrid fell i bug váda.	Skibs-Borde Søen brød.

§. 21.

Andre hidhen hørende Digte bruge baade Forled og Bagled, nu halv-rimede, nu heel-rimede ganſke Verſet ud. Et ſaaledes halv-rimet Vers, Skot-hendt, ſneidt, ſnid-hendt, viſer Clavis udi dette Exempel.

Sær ſkiölldungs nidr ſkúrum	Prindſen Piile ſtrøer,
ſköpt darradar lyptaz	Spydene flyve, men den
hrindir gunn-fána göndlar	Tappre Herre Skiolden for
glygg of fræknum tiggia.	Vaabens Iling bedækker.
Geyſa ve fyrir viſa	Skarp Øxe under Slaget, det
vedr ſtröng at hlym gungnis	Herren ſeer, bryder Fred
ſtyrk ero mót fyrir merkium	For ved Fanen rundt om
málms of itran hilmi.	Førſten man haardelig ſtrider.

Af samme Beskaffenhed, men meere kunstigt er følgende, kaldet Lid-hendа, hvis Forled og Bagled halv-rimes paa eens Maade:

Stióri venzt at stæra	Krigs Anfører sig
stórverk duno geira	Til store Gierninger
hallda kann med hilldi	Vænner, med Vaaben han
hialldr-tyr und sic folldo.	Vel forvarer sit Land.
Harri slítr í hverri	I alle Trefninger
hiarranda föt snerro	Kongen Pantsere slider,
falla þar til fyllar	Stridsmænd her, til vilde Dyrs
fioll-vargs joro-þollar.	Mættelse, bide i Græs.

§. 22.

Heel-rimede Vers, Dett-hendt, kunde og kaldes Adal-hendt, findes neppe meere hos de ældere Skalde. Hátta-lykill giver deraf denne Prøve:

Alraudum drífr audi	Den røde Skat regner ned,
ógn-rakkr firum hlakkar	Hvor modig Strider tidt
veit ec hvar vals á reito	bestrøer sine Mænds,
verpír hríng-dropa snerpir.	Jeg veed det, Hænder med Guld
Sniallr lætr á sit falla	Snild Første kommer og
fagr-regn jöfurr þegnum	Paa sine Hofsinders Arme
ógn-flytum ver ytum	Det favre Guld: Riget han
arm mardallar hvarma.	Værger med stridbart Folk.

§. 23.

Førend jeg forlader Drótt-qvædt af sex Stavelser, maa Læseren see det saa kaldede Al-hendt, hvilket Hátta-lykill anpriser som den skiønneste Vers-Maade gamle Skalde have nogensinde brugt, men derhos den vanskeligste, naar i øvrigt Poesien er feil-frie og vel belagt. Al-hendt heel-rimes to Gange udi hvert Led; næsten saaledes, at den første Stavelse sættes imod den fierde, og den anden mod den femte og næst sidste Stavelse, som her:

Frama

Frama skotnar gram go:num	Folk agter Guldet for, det er
giöf sannaz röf spannar	Fyrstens Priis, beste Gave:
men-stikler venst miklar	Herren store Dyder, som
mann-dyrdir vann skyrdar.	Berømmes, haver udviist.
Her-fiölld bera hölldar	Paa Hænderne hver man
hag-báls lagar stála	Den faure Metal bær,
fridaz fialldan vid valldi	Thi Helten paa smukke [Ringes
val-lands svala branda.	Mængde ei giemmer tidt.

En gammel Vise af dette Slags haver jeg fundet i Skálda, som efter Anseende taler om de ulykkelige og dyre Tider, der siges at have paafulgt Knud den Helliges Død, hvilken Jyderne dræbte i Odense Aar 1086 og derpaa bemægtigede sig endeel af Kronens Gods.

Framan unno gram gunnar	Strid-bevante Mænd
gramnis feids tamir meidar	Vunde den høviske Konge:
bido jótar lid-lióta	For uskiellig Adfærd haarde
laga-gángs daga stránga.	Aaringer Jyderne lidde.
Lofac fialldan hóf halldit	Faae troer jeg maade holde,
hataz dygd, hratazt lygdir	Dyd hades, Løgn udspredes,
tregs hallda vegs valldar	Skamløse og forvovne Folk
veginn arf megin-diarfir.	Den Slagnes Gods besidde.

§. 24.

Denne Vers-Art kaldes med andet Navn Klangs-háttr, efter sin maaskee første Forfatter Klængr, den fierde Biskop i Skalholt, midt i det tolvte Aarhundred, hvilken Húngr-vaka anpriser som god Digter, see F. Johannæi Hist. Eccl. Tom. I. pag. 280. Dog, alt hvad man har fra ham, er ikkun dette Halv-Vers af Al-hendt:

Bad ec sveita glad geitis	Søe-Hesten jeg sveede bød,
giör er id at för tidum:	(Man er saa tidt paa Færde)
drögum hest á lög lesta	Vi sætte Skib paa Vandet; naar det
lid flytr enn skrid nytum.	Flyder, vi glide af Sted.

§. 25.

At give to eller fleere Vers af en Strophe rimede Endelser, er i denne Vers-Maade aldeles usædvanligt; foruden det Clavis metrica forviser under Navn af Dun-hendt og Alifat, hvor Bagledet som igjentager Forledets sidste Stavelse maa tilfældigviis rimes dermed. Da jeg siden faaer Leilighed at tale meere derom Kap. V. §. 16. 17. sættes her ikkun følgende af Edda, som skriver Snorre Sturlesens Navn der for.

Kom ec inn þar er sat svanni	Jeg kom etsteds ind, hvor
svanteigs vænstr i ranni	Den deiligste Pige sad,
gerdr leysti sia svardar	Denne Møe af Hovedet
svard-akr radar gardi.	Løste sit Hvide Baand.

Ved svardar radar gard, Haarets doppede Gierde, forstaaer Poeten et Slags Hoved-Smykke.

§. 26.

Mange fleere Forandringer af Dróttmællt, dem vi allene kiende af Clave metrica, men have ei noget sligt i hine ældere Tiders Beretninger, vilde her være for vidtloftigt at føre an, ei at tale om andre uvisse hist og her indløbende Afvigelser fra Rimets rette Brug.

§. 27.

Men vi have og et Slags gammelt Dróttmællt, hvor aate lange lange Stavelser tages til hvert Led, uden videre Forskiel. Denne Vers-Art lader til at være noget yngere end det rette Drót-qvedit, og er i Henseende til Stavelse-Maalet ikkun liden Forandring deraf, hvorfor jeg ei heller gior den til en Hoved-Digtemaade. Dróttmællt af aate Stavelser kaldes nu i Island Liliu-lag, efter en smuk gammel Sang, Lilia, (S. Johannæi Hist. eccles. Tom. II. p. 398.) men det ældste og rette Navn er Hryn-henda, hryn-hendr eller hryniandi háttr, hryniandi Dróttqvæda. Arnor Jarlaskáld betiener sig tidt deraf. H. K. VIII. 25.

Heyra

Heyra ſkal hve her-ſkiöld bárut
hilmis kundr til vinda grundar
heppinn drótto af hlunni ſlettom
helog bord i ſteſia meli.
Alldrig frák enn víſi valldit
venda ſorg at döglingr ſpendi
flauſtum var þá flód of riſtit
fleiri ſkip til ódals þeirra.

I dette Affſnit ſkal høres, hvor du
Prinds! af glat Skibs-Rolle drogſt
Sø-ſtænkte Skib, og Vaaben,
Til Venden lykkelig førde.
Søen her blev pløiet, tilforn
Ingen Konge med fleere
(Herre I voldte Venders Sorg,)
Skib drog til deres Land.

Minni Hryn-henda, af andre kaldet Draug-hendt, beſtaaer af ſyv Stavelſer, men er ei andet end almeent Drótt-qvædt af kortere Stavelſe-Maal.

§. 28.

Ellers kunde de fleeſte Forandringer af Drottmællt ogſaa anbringes ved Hrynhènda, ſom Skot-hendt, Adal-hendt, Al-hendt, o.ſ.v. hvilket ſidſtes rette Navn er Adal-hrynhenda. I denne heel kunſtige Vers-Maade haver min ſalige Broder Vice-Laugm. E. Olaſſen opſat ſin Fridreks-drápa. Dette deri:

Dánir allir dana ſtillar
dygda róm i bygda hliómum
íſa vánga fúſan fengo.
flotnar enn oc gotnar kenna.
Frömndur hveriom fremr þeirra
Fridrekr ſamt af idra ſkamti
melldr grotto vallda veitti
vern oc hiólp at ernir ſtólpiz.

I Islands Vaaning Rygtet de
Fremfarne Danſke Konger
For Naade alle berømmer; ſligt
Land- og Sø-Folk vel veed.
Dog Befordreren Friderich
Frem for alle i ſtørre Maal
Rakte Penge, Hielp, Forſvar,
At Folket ſig komme kunde.

Saadant er og Islands-vaka, ſom min lærde Landsmand J. Jonſonius er Forfatter til.

§. 29.

Tog-mællt, Tug-mællt, Tog-lag, Taug-lag, er de Gamles tredie Digte-Maade, beſtaaende af aate Led, og ligeſom det næſt foregaaende, lader

lader hvert Led eller Vers rime sig selv. Ellers vise sig dette Slags Digte noksom kiendelige, deels ved Rim-Maaden, deels ved Stavelse-Maalet, hvilket her er kortere end i Drótt-qvedit, som vi strax ville faae at see.

§. 30.

Som Drótt-mællt og Tog-mællt ere ved Rimets lige Brug beslegtede, saa ligne de og hinanden i Benævnelsen, Drótt mællt kaldes saa af draga, drage, trække, og Togmællt af toga, tiúga, teygia, som haver næsten samme Betydning; dog er jeg ei god for at sige Grunden til denne Etymologie, og ei heller at afgiøre om Lovtunges saa kaldede Tog-drápa, eller Taug-drápa, haver givet sit Navn eller taget det af denne Digte-Maade. Poeten slutter saa sin Digt:

Gat ec gull-skata	Herrens Krigs-Tog
ger er leygs of bör	Haver jeg fortalt.
göto gunn-vita	Tog-drapa er om
graps taug-drápo.	Denne Mand belagt.

Gunnvita graps gata, Sverd-Stormens Vei, d. e. et Krigs-Tog. Denne Poeterne saa sædvanlige Metonomasie (Kap. IV. §. 9.) vil maaskee her sige, at Digten, som besang et Tog, deraf har faaet sit Navn.

(*) Mange Lærde, som forstaae ved Drótt-mællt, efter Bogstaven et Carmen heroicum, af Drottinn, dux, heros, kunde ligesaavel oversætte Tog-mællt ved Carmen ducale, af Togi, Anglo-Sax. Toga, lat. dux, en Anfører, hvoraf Her-togi, en Hær-fører, Leid-togi, en Veiviser. Meere kunde tænkes og siges herom, men uvisse Gietninger kan Læseren ei være tient med.

§. 31.

Til Toglag henfører Hátta-lykill adskillige Forandringer, baade af lige og ulige Vers-Maal. De første ere deels af fire, deels af fem Stavelser udi hvert Led. Knúts drápa af Sighvat, er største Parten Toglag af fire Stavelser. Tog-drápa ligeledes, som her:

Ugdo

Ugdo egdir	De meget skyldige
ör-heidis för	Agde-boer for
ſvans ſigr lana	Heltens seierrige
ſök-ramir miök.	Søe-Tog sig frygtede.
Alt var golli	Heele Kongens
grams ſkip framit	Skib var prydet
var ſión ſögo	Med Guld, der gik
sliks of ríkri.	Syn over Sagn

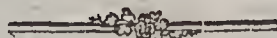
Naar Rimene af hvert Led her staae lige nær hinanden, kaldes Verset Náhenda. Clavis metrica.

Há röſt hriſtir	Konge-Skibet
hlunn-vigg tiggia	Søen badsker,
bord-grund bendir	Og rører med
brim-dyr ſtyri.	Roret i Vand.
Blá veit brióta	Bølger blaaefarvet
byr-ſkid vidi	Fartøi flyver;
baud hardr bördum	Sine Skib den kiekke
budlúngr þúnga.	Fyrste Last paalagde.

§. 32.

Ofte rime disse Digte alleene Bagledet, hvilket og forhen er sagt om Dróttmællt. Af denne Beskaffenhed findes nogle Vers i Sighvats og Lovtunges Ære-Digte, den sidste især hvor dette staaer:

Oc fyri liſta	Snart forbi lister
lido fram vidir	De kul-sorte
há-dyrs um haf	Skibes Mastere
hart kolſvartir.	Om Havet glede.
Bygt var innann	Alt Eikunds Sund
allt brim-gallta	Mod Sønden var med
ſunnr ſæ-ſkidum	Skibes søe-stænkte
ſynd eykunda.	Dæler belagt.

Og dette:

giöld hef ec marka	For Krigeren jeg haver
málm-dyns fyri hlyn	Og Folkets Formand
fram fimtio	Halvhundrede Markers
forvist borit.	Vederlag frembragt.
þeirra er veitti	Hvilke stridkyndig
víg-hagr fyri brag	Helt, da jeg denne
mer mord-stærir	Gode Herre fandt,
mann-balldr ec fann.	For Visen mig gav.

§. 33.

Undertiden kan Togmællt være heel-rimet overalt, som da kaldes Nyi-háttr, der svarer til Dróttmællt Adal-hendt, (see §. 22.) Clavis metrica:

Ræsir glæsir	Kongen pynter
röckva döckva	Sine mørkladne
hvítum rítum	Smukke Skibe med
hreina reina	Hvide Skiolde.
Skreytir hreytir	Guldets Deeler med
skafna stafna	Sorte hierte-dannede
hrínga stínga	Ankere behænger
hiörtum svörtum.	De hvvlede Stavne.

§. 34.

Togmællt af ulige Vers-Maal indbefatter de Sange, hvis Led ere forskiellige i Længden; nu Forledene, nu Bagledene af fleere eller færre Stavelser. Til Vers af denne Beskaffenhed henhører Hag-hendt i Clave metrica.

Hrannir strykia hladin bord	Vandet stryger de beladde
haf-lödr skeflir	Dæler; Skummet voxer til
kasta náir kialar stig	I Dynge; den svale Side
kallt hlyr sölltum.	Afvælter salten Søe.

Svörtum

Svörtum hleypir svana fiöll	Veltalende Herre
sniall-mælltr stillir	Saa lader de sorte Skib
hlunna fram á haka veg	Hurtig løbe frem paa
hríd-felld skídum.	Havets stormende Vei.

Forledet uden Rim bestaaer af syv Stavelser, hvorimod ikkun fire udgiøre Bagledet, som her er mestendeels halv-rimet.

§. 35.

I de allerede til Beviis fremforte Stykker seer Læseren, at ei alleene den næst sidste Stavelse rimes som i Dróttmællt, men undertiden og den sidste; i hvilket Fald baade Rimet, Ledet, og Verset selv med, kaldes styft eller hnept (see Kap. II. §. 9.) men al-hnept naar baade det første og andet Rim er et Eenstavelses-Ord, som her:

Hrönn sker hvatt fer	I Søen stikker svalen Kiøl
hufr kalldr alvalldr	Førsten kommer snart af Sted,
lá brytr lög skytr	Aaren Vandet giennembryder,
lúng-armr ráng-barmr.	Skibet Søen skyder fra.
Bratt skekr byr rekr	Hældende Raa-Mule støder
blá-vegg rá-skegg	Paa Bølgen. Vinden giver Fart.
jarl lætr almætr	Den ypperlige Jarl derfor
úsvipt hún-skript.	Ei sætter paa strivede Seil.

§. 36.

Endelig kommer jeg til den fierde og her sidste Digte-Maade, hos Snorre kaldet Rúnhenda og Rúnhendr-háttr. Denne, ligesom alle ovenmeldte Alderdommens Sange, bestaar af aate Led, men, hvilket er dens sær-egen Beskaffenhed, rimer fleere Led med hinanden. Rúnhenda findes og brugt af de ældre Poeter, blandt hvilke Egel, Thiodolf og fleere have deraf efterladt sig nogle Digte.

(*) Jeg vilde gierne troe, at Rúnhenda kaldtes saa af rún Tale, Skrift, naar der gaves nogen god Grund til denne Afledning: men som Digte-Maaden selv er fremmet (see §. 42. og Kap. I. §. 29.), kan rún let være fordærvet af reim, rim, uagtet dette Ord er siden under meer end een Bemærkelse blevet indlemmet i vores Sprog. Henda, Hending, et Vers.

§. 37.

De Gamle give deres Rúnhenda forskielligt Vers-Maal, og belægge den nu med kortere, nu med længere Led, hvorefter den inddeeles i fleere Slags Vers-Maader. Her er en Rúnhenda af tre Stavelser.

Slíkt er sva	Saa er det, at
fiklingr á	Førsten tilkommer
ólld þess ann	Det Rygte, som ingen
ord-róm þann:	Misunder ham:
Jarla er	Østen for Havet
austan ver	Den ædelste er
skatna skyrstr	Skule og herligste
skúli dyrstr.	Iblandt Jarler.

Poeten Egels saakaldede Høfut-lausn tager fire lange Stavelser til hvert Led. Den begynder saa:

Vestan kome of ver	Fra Vesten jeg kommer
enn ec vidris ber	Til Skibs over Havet:
muná strandar mar	Og en Digt medbringer,
sva er mitt of far.	Mit Ærende det er.
Droc eik á flot	I Island jeg Skibet
vid ísa brot	Satte paa Vand
blód ec mærdar lut	Og Tanken med
minnis knarrar skut.	Ære-Digt belæssede.

§. 38.

§. 38.

Hvad Rimet angaaer, samler denne Vers-Maade nu to, nu fire, nu aatte Led, det er heele Verset under lige Rim-Slutninger. Et Vers som rimer tvende Led med hverandre sees af det næst foregaaende. Af samme Beskaffenhed er dette, ogsaa taget af Clave:

þiggia kná med gulli glöd	Prunkende med (givet) Guld
gotna ferd af ræſi miöd	Folket af Førsten fanger Miød
drecka lætr hann ſveit at sín	Af Sølv-Begere han lader hos sig
ſilfri ſkenkt hit fagra vín.	Dem drikke det klare Viin.
Greipum mætir gullig ſcál	Guld-Skaalen tidt tages i Hand.
greppum ſendir rínar bál	Den beste Jarl Skaldene giver
eigi hittir ædra mann	Penge; ingen større Mand.
jarla beſtr enn ſkiölldung þann.	End denne Herre findes.

§. 39.

Denne sidste Rúnhenda, baade som den findes her, og med nogle Forandringer, er endnu meget giængs i Island. De seenere Tiders Kiæmpe-Viser, eller saakaldede Rímur, ere største Deelen støbte i samme Form, dog med den Forskiel, at det, som efter de Gamles Maade udgiør Halv-Verset, regnes i vore Tider for en heel Strophe, hvilket altsaa ikkun bestaaer af fire Led.

§. 40.

Rúnhendt, som sammenrimer det halve Vers, haver og været de ældre Skalde vel bekiendt; man seer det af Høfut-láusn, som tidt indstrøer sligt til Forandring. For Ex.

Flugo hialdur-ſvanar	Ørne omkring fløie
of hræs lanar	De Slagnes Dynger,
varot blóds vanar	Rovfugles Mund her
ben-más granar.	Ei savnede Blod.

Sveit fárs freka	Ulve-Flokken af Saar
svalg und dreka	Slugede Blodet. Iblandt
gnúdi hrafni	Ravne ved Drage-bildet
at höfut-stafni.	Stavn gaves meget Skrig.

Hátta-lykill, der giør denne som de andre Rim-Maader til særskilte Vers-Arter, viser deraf meere end et Slags, jeg udskriver ikun følgende:

Fluttac frædi	Om ærekiær Mand
of frama grædi	Sang jeg en Digt
túnga tædi	Med Tale-færdighed,
med tölo rædi.	Tungen stod mig bi.
Stef skal stæra	Digten om Norges
stilli mæra	Første skal forøges,
hródr gör ec hræra	Paa Lovsang mager
oc hanum færa	Jeg, og ham den byder.

Et heelt Vers eens rimet overalt haver og Hátta-lykill adskillige af, hvoriblandt det som findes indrykket Kap. II. §. 48.

§. 41.

Ovenanførte viser, at Rúnhendt, ligesom vore Tiders Poesie, rimer sig deels med een, deels med to Stavelser. I første Fald kaldede man her som ellers Verset stækket eller afknappet. Kap. II. §. 9. Begge disse Maader at rime paa findes undertiden paa et Sted foreenede, som her i Høfut-lausn.

Raud hilmir hiör	Kongen Sverdet til
þat var hrafna giör	Ravnens Behag rødede,
fleinn hitti fiör	Jern-Piggen traf Livet,
flugo dreirug spiör.	Der fløie blodige Spær.
Ölferd jóta	Skoters Overmand hader
fiar biódr skóta	De Jydskes Drikke-Lav,
trad nipt nara	Dødens Gudinde paa
nátt vörd ara.	De Slagnes Kropper traadde.

Dog blander ei Hátta=lykill disse tvende Rim=Maader med hinanden, men efter sin sædvanlige Noiagtighed sætter hver for sig under adskillige Vers=Arter.

§. 42.

Her seer Læseren i kort Begreb alle Slags Rúnhender, udsøgte af en større Mængde, som findes i Clave metrica; denne inddeeler runhendiske Vers i fem Bálkar eller Classes, i hvilken Inddeeling dog neppe hittes nogen Reede eller Orden. Med bedre Grund kunde man deraf giøre tre Klasser, som Clavis selv giver Anledning til: for Ex. Minni, Meiri, Mesta Rúnhenda. Minni, eller, som den og kaldes, Minsta Rúnhenda, rimer to Led med hverandre, er tre Slags, den første af fire til fem, den anden af sex Stavelser, ligesom Drott=qvædt, og kaldes derfor Drott=qvæd Rúnhenda; den tredie, som strækker sine Rim=Slutninger, er af forskielligt Stavelse=Maal. Meiri Rúnhenda rimer sammen det halve Vers; er tre Slags, den første af fire til fem, den anden af aate Stavelser, som Hrynhenda, kaldes derfor Hrynhend Rúnhenda; den tredie, som strækker Rimet, er af forskielligt Stavelse=Maal. Mesta Rúnhenda rimer eens heele Verset, er ogsaa tre Slags, den første af fire, den anden af fem og sex Stavelser; den tredie strækker heele Strophen, og kan, som de andre, være af ulige Stavelse=Maal.

§. 43.

Rúnhenda, omendskiønt hos os yngere end Fornyrda=lag, kan dog, hvad Ælden angaaer, sættes ved Siden af Drótt=qvedit, thi man finder at denne Digtemaade haver allerede været bekiendt og brugelig i Harald Haarfageros Tid. Min Meening er, at Rúnhendt maae være kommet til os fra vore Naboer de Tydske, hvis Sange fra utænkelige Tider have været af lige Beskaffenhed; ei at tale om, at adskillige andre Folk, som have rimet deres Poesie, ere af sig selv faldne paa at giøre det paa denne naturligste og letteste Maade.

§. 44.

Dette kan være nok om vort gamle Nordens fire Hoved=Digte=maader, med enhvers særdeles Forandringer: lad være Clavis metrica henfører langt fleere til hvert Slags, hvis Underskeed ei saa meget viser sig i den poetiske Bygning selv, som i andre vilkaarlige Jagttagelser, for Ex. i adskilligt Ordspil og Figurer, i Meeningernes Indskrænkning til fleere eller færre Led, i Rimets eller Rim=Bogstavernes visse Bestedelse, med andet meere, som egentlig ingen Forskiel medfører i Hensigt til Poesien, for saavidt de samme fælles og almindelige Regler her overalt finde Sted, hvorfore at opregne alt sligt, vilde have ledt mig til unyttig Vidtløftighed.

§. 45.

Der kommer og for i Snorres Clave endnu andre Digte, som i visse Maader giøre Undtagelse fra de her anførte fire Hoved=Inddeelinger, for Ex. Drótt=qvedit, eller rettere nogle dermed beslægtede Sange af fem eller syv Stavelser udi visse Led, af tre=dobbelt og fire=dobbelt Rim, af stækket eller afkortet Rim, som falder paa Ledets sidste Stavelse. (Kap. II. §. 9.) o. s. v. hvilket alt skulde været mig let at udskrive, men som disse Vers=Arter ere usædvanlige, og neppe findes nogensinde brugte af de ældere Skalde, saa troede jeg deres Anførelse ei heller sigtede til mit Øiemeed.

(*) I indskrænket Hensigt til de ældere Tider haver den lærde M. Olavius og Worm efter ham, vidt overdrevet Sagen, naar de foregive 136 Forandringer af norsiske Sange. Rhythmorum veterum, siger den sidste Litterat. Run. p. 165. infinita fere sunt genera, vulgo tamen usitatiorum centum triginta sex esse putantur, ingenii enim tanta erat fertilitas ut modus inventioni non constitueretur ullus. Men ventelig maae de forstaae under dette Antal Middel=Alderens nyere Digte=Maader, der letteligt udgiøre saa mange.

Fierde

Fierde Kapitel

Det poetiske Sprog.

§. 1.

Digtekunsten, anseet som den er og bør være, fraskiller sig Talen, ei allene, ved særegne Regler, og Reglernes forskiellige Anvendelse, som, det eene med det andet, danner dens Legeme og udvortes Skikkelse; men den maa tillige udmærke sig ved en besiælende Flygt og Vittigheds Aand i udsøgte Ord og Tanker. At vore Digte ei have Mangel paa det første, sees af hvad sagt er tilforn, men det sidste faaer jeg Leilighed at vise i Afhandlingen om Skalde-Sproget.

§. 2.

Neppe troer jeg findes noget andet Sprog, hvilket ved en poetisk Omklædnig saa ganske forandrer og næsten taber sin rette prosaiske Skikkelse, som det gamle nordiske giør; denne Forandring viser sig i Ordene selv, i sær-egne omskrivende Talemaader, og endelig i figurligt og forblommet Ord-Brug. Det er da disse tre Skalde-Sprogets Hoved-Deele, enkelte Ord, Omskrivningen og det figurlige, dem mine Betragtninger her gaae i Møde.

§. 3.

Det forstaaer sig, at ved poetiske Ord og Talemaader ei meenes de almindelige, hvilke løs og bunden Stiil have tilfælleds med hverandre, men hine, som alleene høre Digtekunsten til, forvises derimod af Folkes mee-

nige Brug; efterdi Prosa, som man veed, laaner sielden noget af Poesien, men denne sidste altid meget af Prosa; hvorfor Edda iblandt de poetiske Navne indstroer en stor Deel af daglig Tale. De rette poetiske ere deels nogle faa Tids-Ord, Partikler og medstændige Navne (Adjectiva) deels og fornemmelig de selvstændige Navne-Ord (Substantiva).

§. 4.

For at begynde med Tids-Ordene eller Verbis, findes nogle deraf, i hvorvel ei ret mange, som enten i Hensigt til deres Sieldenhed eller besynderlige Dannelse snart aldrig bruges uden for Digtekunsten. For Ex.

Bell, *imperf.* ball, *infin.* bella, driver paa, giør med Eftertryk.
Blæt, blet, blóta, ofrer; blótinn, den man ofrer til.
Blik, bleik, blika, lyser, skinner, glandser.
Bödvazt, at blive ond og opbragt, sættes i Harnisk.
Brædi, brædda, bræda, skaffer Aadsel (til Rov-Dyr).
Byss, busta, búsa, blæser ud, vælder ud; bústin, opblæst.
Dref, draf, drefia, slider, maser; drafin, slidt, laset.
Dy, duda, dya, ryster, eller bevæger sig sagte.
Er, arda, eria, pløier; arinn, pløiet, findes og i Prosa.
Fái, fáda, pusser op, maler, sætter Glands paa; fáinn, fádr, malet, oppusset.
Fet, fat, kan, formaar, tager mig for.
Fnes, fnesta, fnesa, og fnys, fnaus, fnysa, fnyser.
Freg, frag, frega, hører efter Nyt; freginn, fornummen.
Fæ, fiada, fia, hader, skyer, flyer for.
Get, gat, geta, at anskaffe. 2) At beverte.
Gnep, gnap, gnapa, staaer opret, rager i Veiret.
Götva, at begrave, findes sielden i Prosa; deraf götudr, en Morder.
Gnyd, gnaud, gnydia, suse, buldre.
Greda, græda, giøre graadig, begierlig efter Aadsel.
Grenna, samme Ord, i samme Bemærkelse.
Hiufra, beklage, klynke, jamre, hyle.
Hniggia, støde, drive tilbage.

Hylldi

Hylldi, hyldta, hyllda, flaar, eller ſkiær Kiød af Beene.
Klif, kleif, klifa, kletrer, item kryber i Skiul.
Klöck, klöck, klöcqva; drager Suk, klukker.
Kná, knátta, kná, kan, formaar; ſom má, mátta.
Skæ, ſkeda, ſká, og ſked, ſkadda, ſkedia, beſkadiger.
Skep, ſkóp, ſkepia, ſkaber, danner.
Skolli, ſkollda, ſkolla', er let, ſvæver, flyder oven paa.
Snyd, ſnudda, ſnydia, gaaer haſtig afſted.
Styp, ſtaup, ſtupa, vender op ad, reiſer i Veiret.
Svellt, ſvallt, ſvellta, døer, forſvinder; ſolltin, død.
Syſi, ſyſta, handler, forretter. Ogſaa i Proſa.
Tæ, tæda, tiá, ſtaaer bi, rækker Haanden.
Tega, viſe ſig, laane ſig til at giøre noget.
Ver, varda, veria, omgiver, indſlutter. Ogſaa i Proſa.
Vexi, vexta, forøger, formeerer.
Þyrr, Þvar, Þuerra, gaaer, glider af Sted, item forſvinder; Þorrinn, gaaet forgaaet.

§. 5.

Diſſe og ſaadanne fleere Tids-Ord, ſom for ſtørſte Deelen ei meere forekomme i de Gamles hverdaglig Tale eller ubunden Stil, ere ikkun at finde hos Poeterne, der ſaa gierne udſøgte de ſieldneſte, de mindſt bekiendte Ord og Benævnelſer, for at opløfte deres Vittigheds-Værke over meenige Mands Forſtand og Smag. Det er derfor Digtene iſær, hvor man kan vente at finde anſeelige Levninger af vort gamle Nordens Sproge i de her alleene forvarede Ord og Tale-Brug.

§. 6.

Hvad ſagt er om Tids-Ordene kan og for en Deel gielde om de poetiſke Partikler, ligeſom Tids-Ordene, hvilke ere uden Tvivl laante af almeen Tale, efterat de førſt der vare komne af Brug. For Ex.

a, ikke, i Enden for ved en Consonant.
at, ikke, i Enden forved en Vocal.
ádan, tilforn.
endr, siden, igien.
þenna, da, den Tid.
mikinn, meget.
lítinn, lidet, lidt.
ævn, aldrig, ingensteds.
hedra, her.
þadra, der.
hinnig, hid.
þinnig, did.
þeigi, ei, ikke.
vætki, intet.

§. 7.

Derimod de medstændige Navne (adjectiva s. epitheta) at forstaae de til Skaldekunsten henhørige; forekomme og bruges her i langt større Mængde. Disse ere at ansee som poetiske, forsaavidt de allene findes hos Poeter, ihvorvel nogle af dem kunne været meere brugte og bekiendte til sin Tid; ei at tale om hine, som formedelst Construction eller forblommet Bemærkelse her paatage sig en poetisk Skikkelse.

§. 8.

Poeternes medstændige Navne kaldes i Clave metrica Sann-kenningar. De ere deels enkelte, deels sammensatte, hvoraf de første, som det synes, udgangne af almeen Tale, have givet sig i poetisk Tieneste, som disse følgende:

ámunr, uforglemmelig.
árr, strebsom.
audr, lykkelig, hældig. AS. eadig.
ballr, kiek, hurtig. AS. beald.
bautinn, slagen, af AS. beatan, at slaae.
beidr, han som beder.
brigdr, foranderlig.
eggr, skarp.
eklr, knap, lidet af.
elldr, gammel. AS. eald.
eygr, ægr, rædsom.
fiálgr, skiult.
fíkr, begierlig.
forr, hidsig, modig.
fránn, skiøn, faver.
gerr, bered, færdig.
gölggr, gleyggr, nøiseende, sparsommelig.
glyadr, glad, lystig.

góll,

góll, góligr, yndig.
greipr, krum.
harmr., hörmigr, fortrædet.
hárr, graahærdet. AS har canus.
hneppr, knap, som er lidet af.
hrægr, blodig, grum, af AS. hreogo.
itr, brav, giev.
mærr, berømmelig. AS mære, clarus.
nappr, knap, smal.
neppr, vakker, hurtig.
neyss, nedslagen.
næfr, rask, tapper.
ossi, vor, ossir, vore.
ölr, beskienkt.
öngr, trang, snæver.
reidr, oprømt, modig. AS. rædh, grum.
sædr, syet, ellers saumadr.
skyndr, gesvind, ilende.
slidr, slet, jævn, lige. AS. slid, slyd. planus, æqvus.
snætr, rask, hurtig.
svadr, viid, bred.
svas, yndig, behagelig.
tamidr, tilvant.
teitr, lystig.
urigr, urgr, vaad, siatsket, sølet.
vanr, som ei har, som behøver.
vonr, ventende.
ygr, ygligr, ægiligr, rædsom.
þiarfr, fattig. AS. thearf, pauper, egens.
þroskr, stærk, haardfør.
þróttr, stærk.
yr, or, ung, rask.

§. 9.

De sammensatte epitheta, ere ei som hine enkelte, værvede, men fødte til Poesiens Brug, det er, af Poeterne selv udtænkte og dannede dertil. Jeg vil ogsaa vise mine Læsere nogle faa deraf.

arin-greipr, krum som Ørne-Neb.
bif-rokin, fæstænket.
biúg-limr, krumlemmet.
blá-fialladr, sort i Huden.
böd-fíkin, for at slaas.
böd-fródr, Strid-kyndig.
dád-rackr, virksom.
dag-skiarr, som hader Lyset.
fiör-vanr, livløs.
fiöl-dyrr, meget dyrebar.
fólk-reigr, modig stridende.
flug-varr, som skyer Flugten.
full-eggr, ganske skarp.
geyr-bænn, som lader sig overtale, bønrig.
gun-hagr, stridkyndig.
hall-verpr, hældende ɔ: gammel.
heid-milldr, som gierne giver Penge.
her-vædr, iført Harnisk.
hialldr-þorinn, vaabendierv.

hialm-hirdr, behielmet.
hlym-rækr, følgende Krigen efter.
hodd-grimmr, Hader af Guldet.
hug-reifr, munter, modig.
hyr-felldr, afbrændt.
id-vandr, som vil giøre vel.
liós-hamr, hvid i Huden.
lom-gedr, lumsk, trædsk.
læ-trudr, hadende Falskhed.
læ-vis, falsk, underfundig.
ná-reidr, som bærer Liig, siges om Galgen.
o-tvínn, eenig med sig selv, resolveret.
rack látr, af mandige Lader.
reid-ordr, veltalende.
skoll-vis, trædsk, listig.
svart-leikr, sortladen.
svip-gárr, som ei haver got Ansigt.
vig-risinn, mandig stridende.
þiód-mærr, heel-berømt.

Af saadanne haves der mangfoldige. Et sammensat Epithet kaldes tvíridit eller tvundet, hvilket Navn ogsaa gives det Vers, hvor fleere saadanne Ord finde Sted. Alle Epitheta bidrage meget til Poesiens Held og Zirlighed, de forskiønne Tankerne, og give dem meere Fynd og Eftertryk.

§. 10.

Ellers er det hos Poeterne meget almindeligt at forkorte et adjectivum, eller at kaste dets Endelse bort, og siden foreene det med et substantivum, som derved bliver til et sammensat Ord. For Ex.

kalld-bàror, for kalldar bárur, de kolde Bølger.
húna glæsi-dyr, for glæsinn dyr, de prægtige Skibe.
göndlar glym-vindr, for glymiandi vindr, den buldrende Strid.
fleya flat-völlr, for flatr völlr, den flakke Søe.
meita miúk-hurdir, for miùkar hurdir, de smedige Skibe.
dólgar döck-valir, for döckvir valir, de sorte Ravne.
valteins spak-frömudr, for spakr frömudr, en forstandig Stridsmand.
roda raúd-máni, for raudr máni, de røde Skiolde.
rogs ram-snakr, for ramr snakr, det stærke Sværd.

§. 11.

Hvad hidindtil er anført, udgiør ikkun mindste Deelen af det poetiske Sprog, hører ei heller i stræng Forstand derhen, naar man alleene undtager de sidstbemældte Epitheta. Det øvrige er, som jeg sagde for, meesten-

meſtendeels laant af Proſa, og kan derfor ei agtes ſom noget Skaldene ſær-eget, meget mindre tilſkrives deres Opfindelſe.

§. 12.

Til Skalde-Sproget henhøre da meſt ſelvſtændige Navne eller ſubſtantiva, og under dem igien ſaavel fælleds ſom egne Ord, det er appellativa & propria, af hvilke de førſte kaldes heiti, okend-nøfn, uomſkrevne og enkelte Navngivelſer. Hvad for det førſte Fælleds-Ordene betræffer, maa man vide de ei ſtrække ſig til alle, men ikkun til nogle viſſe Ting, ſom deels Religionen deels Forfatningen gav Folk, ſom noget hovedſageligt at tænke paa; diſſe vare Himmelen, Jorden, Vandet, Soel og Maane, Ilden, Vinden, Guld, Sølv, Steene, Guderne, Menneſket, nogle tamme og vilde Dyr, Fiſke, Orme, Fugle; end videre Krigen, Krigs-Vaaben, Skibe og Skibs-Redſkaber.

§. 13.

Som alt dette fortrinligen kommer i Betragtning udi Oldtidens Sange, enten ſom Hoved-Gienſtande, eller ſom Hielpe-Midler til Hoved-Gienſtandens poetiſke Omſkrivninger, ſaa findes den gamle Poeſie rigelig forſynet med fleere eller færre Navne til enhver Ting iſær; derimod hvad ſom angik andre Handlinger, Kunſter, Videnſkaber, dem man i de Tider ei forſtod, eller ſonderlig havde med at beſtille, blev ei heller belagt med ſærdeles Benævnelſer.

§. 14.

Poeternes fælleds Ord ere efter deres Herkomſt to Slags, hiemmegiorte og fremmede; de førſte af gothiſk Oprindelſe, nævne hver Ting forſtaaelig efter dens Vilkaar og Natur. For Ex.

bif, Bevægelſe, Søen. — blódi, af eet Blod, en Broder.
blik, Skin, Glands, Guldet. — dröfn, ſom ſtænker, Søen.

dolg

dólg, Fiendtlighed, Striden.
dug-skapi, som betager Frygt, Skiolden.
duni, den dundrende, Ilden.
eyglóa, altid skinnende, Solen.
fylkir, som mynstrer, Kongen.
freki, den begiærlige, Ulven.
frömudr, som befordrer.
göll, hun som raaber, Krigen.
gny-fari, den støiende, Vinden.
hraud, som skyder (Bølgen) fra sig, Skibet.
hrotti, som støder, Sværdet.
id, Øvelse, Striden.
jólnir, beværtende, Odin.
kertr, den ranke, en Hest.
kyndr, som antændes, Ilden.
ladur, som indbyder, beværter.
lyfri, som er kiær, en Broder.
lægir, som ligger sidt, Søen.
mál-feti, giør lige Skridt, Hesten.
máli, han som taler med, en Ven,
mála, hun som taler med, en Veninde.
opir, æpir, den larmende, Vinden.
róma, den larmende, Striden.
rösudr, som reiser i Været.
sótt, Anfald, Striden.
sæta, den siddende, et Fruentimmer.
sveigr, den bøielige, Buen.
tiggi, Anfører, en Konge. Det samme som togi.
vid-fedmir, vidtgribende, Luften.
urdr, beskiermer, Øvrighed.
virdar, Bedømmere, Mandfolk.
Þiótr, den susende, Vinden.

Med mange flere, som ei behøves at anføre paa dette Sted.

§. 15.

De fleste Ord af denne Art lade til at være gamle Skades egen Opfindelse, alleene ordnede til Skalde-Sprogets Brug og Berigelse, dog findes nogle deriblandt, som efter Anseende ei vare poetiske af Begyndelsen; men hørte da til hverdags Brug og Tale, saadanne ere:

apli, afli, Stud, Tyr.
brandr, Sverd.
brimi, Ilden.
drós, en Qvinde.
drótt, Følgeskab.
drottin, Anfører.
flaum, flum, Hastighed.
folld, Sletning, flet Mark.
geta, gáta, Beværtning, Traktement.
glygg, Storm, Blæst, deraf det danske Glug-Maaned, Januarius.
gramr, en Konge.
gríd, Heftighed.
gumi, en Mandsperson.
hölldr, en anseet Mand.
jór, en Hest.

knörr, et Skib.
lá, Søen, ellers lægir.
lád, Jorden.
lögr, Søen.
mar, Søen.
motti, en Stakkel.
ödlingr, en af adelig Byrd.
reckr, høi og anseelig af Vært.
rimma, Striden,
rönd, et Skiold.
funna, Solen.
vagr, Søen.
ver, Søen.
unn, unnr, en Bølge, Vandvove.
þömb, en Bue-Stræng.
þyrr, en Træl, fæm. þy.
ægir, Søen.

hvilke alle endnu findes deels selvsamme i nogle bekiendte og brugelige Talemaader, deels med lit forandret Bemærkelse i nærslegtede Ord, hvoraf sluttes, de maa have været meere giængse tilforn.

§. 16.

Det andet Slags Ord her tales om, ere virkelig fremmede, eller i det mindste lade til at være det, og synes ey at have nogen Lighed eller Forvandtskab med Moders-Maalet, deraf disse faa følgende:

auriniót, Øiet.
bann, Jorden.
böll, en Pil.
dusill, Ilden.
egdir, en Ørn.
efs og hefs, Hiertet.
fákr, en Hest.
fífa, en Pil.
fiorn, Jorden.
genia, en Oxe.
gyma, Jorden.
halr, en Karl.
hlidr, en Hiort.
hyrr, Ilden.
iminir, imnir, Sverdet.
jór, en Hest.
kólga, Søen.
lotti, Sverdet.
mösni, mosni, en Biorn.
negg, Hiertet.
nióla, Natten.
ogr, ögr, en Fisk.
ölun, en Fisk.
regg, Skibet.
saudnir, en Hog.
seti, Ilden.
sprund, et Fruentimmer.
udi, Ilden.
ver, Søen.

Disse, og mange fleere af samme Beskaffenhed, holdes enten for Levninger af et ældere Sprog; som, efter nogles Foregivende, før Gothernes Ankomst skal være talt her i Norden; eller, jeg meener med større Vished, at vore Skalde have lært og laant disse Ord af fremmede Folk, Slaver, Finner, Celter, Græker, Latiner og andre, hvilke de ved Handel eller Krig havde noget med at giøre.

§. 17.

At Alderdommen selv haver været af samme Tanker, og anseet endeel poetiske Ord for fremmede, sluttes rimelig af det gamle Vers Alvís-mál, hvor en Alvís opregner flere Navne paa Himmelen, Jorden, Solen, Maanen m. m. i Guders, Menneskers, Elvers, Jotnes, Dverges, Vaners Sprog, hvilke alle berige den poetiske Sprog-Skat; lad være deres Henvisning til de og de Folk er aabenbar urigtig, for Ex. naar Vaner eller Græker tillægges de Ord **Vind-ofnir** Himmelen, **Vegr** Jorden, **Vagr** Soen, **Vind-flot** Skyerne, **Vøndr** Skoven, ligeledes Dvergene, det er (efter Hr. Kammerherre Suhms Meening) Finnerne, **ǽr-tali** Maanen, **Draum-niórun** Natten, **Æpir** Vinden m. m. Ord, som man forgieves søger i Græsk og Finsk, da de, som snart heele Resten, vist nok ere af gotisk Oprindelse. Den gode Alvís haver derfor ei med beste Ret for sin Kundskabs Skyld givet sig Navn af alvidende.

§. 18.

Dog endskiønt de fleste poetiske Ord i Alvís-mál vrangelig gives ud for fremmede, saa have vi ikke desmindre andre, som virkelig findes i græsk, latinsk, angelsaxisk, celtisk, finsk og flere bekiendte Sprog; for det første disse i Græsken:

aka, en Pil; *ακη*, noget hvadst og spist, *αχμη*, en Pil.
böd, Strid; *βαθος*, gl. Dansk og Fransk bad, bat, Kamp.
böl, en Pil; *βελος*; hos Latinerne pilum, et Slags Spyd.

billda

billda, en Pil; βαλτον, Spyd.
biód, Jorden; ποδον, Gulv.
dörr, Spyd; δορυ, Fr. dard, T. drad, Kaste-Spyd.
farri, en Tyr; πορις, vitulus, juvencus. Heb. פר
geir, Spyd; κυρις, curis, quiris, ogsaa i Prosa.
hiör og jör. et Sverd; αορ, ensis.
hrönn, en Hielm; κρανος, galea, af κρανον.
hum, Søen, Havet; κυμα, en Bølge.
hæfi, Hoved; maaskee κυβη, Hoved.
kári, Vinden; καυρος, χωρος, Vesten Vind.
keta, en Baad; ακατος, et Fartøi.
kiöll, Skibet; γαυλος, gaulus, et rundt Skib.
lögdir, en Steen; λυγδος, et Slags hvid Marmor.
laukr, Stang; Skibs-Master, maaskee λυγος, en Stok, Kiep.
malr, Sverd; μαυλις, lidet Sverd.
mækir, Sverd; μαχαιρα, machæra, ogsaa i Prosa.
nór, nós, Skibet; ναυς, navis.
skirr og skurn, et Skiold; σκιρον, Skiærm, Dække.
tiarga, et Skiold; θυρεος, et stort Skiold.
ver, Bevogter; ουρος, custos, inspector.
vör, Skibs-Stade, hvor Skibet gaar paa Vandet, ουρος af selvsamme Bemærkelse, ogsaa i Prosa brugeligt.
þrapr, en Træl; θεραψ, Tiener; θεραπις, Tieneste-Pige.

§. 19.

Af det latinske Sprog seer man og de have ført et og andet til deres Brug, deels ogsaa nogle dermed beslegtede Ord. Dette til en liden Prøve derpaa:

ár, en Tiener, erus, ervus, siden servus.
ar, Arbeide; eritudo, siden servitudo.
börgr, et Svin; porcus, Tydsk: Borg, Porch.
brimir, Sverd; maaskee framea.
drasill, Hesten; maaskee dorsuale.

feyma, Fruentimmer; fœmina, deraf maaskee feyminn, undseelig.
byr, bur, Barn, Søn; Dor. πορ, Lat. por, siden puer.
gimr, en Ædelsteen; gemma, AS. gim, gym, id.
jafr, japr, en Øgle; vipera, eller Gr. οφις.
kellir, Hielm, galea.
kanna, et Skib; canna, et Slags Baad.
korpr, korfr, Ravnen, corvus, kaldes saa i begge Sprog af sine krumme Kløer.
kiappi, Giedebuk; caper, Dux gregis ipse caper. *Virg.*
lögr, og lægir, Søen; lacus. See Celt. Ord.
mar, Søen; mare. Celt. mor. AS. mere.
nadr, Slange; natrix. AS næddre, aspis, angvis.
nifl, Mull; mørk Vær, nebula; deraf nifl-heimr, orcus.
niöri, Baand, Bændel; nervus, νευρον.
rödull, Solen, Maanen; maaskee af rutilus.
spiör, Spær; sparum. AS. spere.
tafn, Offer, Gave; δανος, donum.
taur, Hals-Kiede, Hals-Baand; torquis.
tiarga, targa, Skioldet, maaskee tergum, Læder-Skiold. See Gr. Ord.
unn, Bølge; Vandvove, unda.
ver, en Mand; vir. See Gr. Ord.
vigg, viggr, et Nød, en Stud; vacca, af obs. vaccus, bos.
yr, en Bue; ιρις, iris.
ægir, Søen, Havet; æquor. deraf ægia, at flyde.

Jeg tvivler ikke, et flittigere Eftersøg vilde kunne opdage endnu adskilligt, som vore Fædre tilligemed saa meget Prosaiskt have laant af Græker og Latiner; enten i de forste Tiders Naboeskab, eller ved en anden for os ei meere udsporlig Anledning. See Kap. VI. §. 55. I øvrigt vil erindres, at hvad i disse og følgende Fortegnelser haver Lighed med fleere Sprog, maa gientages ved den Leilighed; da det ei lader sig med Vished sige, af hvilke helst Folk vi have faaet disse Ord, og bør derfor ei giøres til Feiltagelse, at de anføres paa meere end eet Sted.

§. 20.

§. 20.

Fornemmelig eier vort poetiske Sprog Angelsaxisken endeel Ord, som ellers ei findes hos os i fri og ubunden Tale: af en større Mængde anføres ikkun følgende: Det Angelsaxiske med Somners latinske Oversættelse.

ái, en Stamme-Fader; eah, primus, præcipuus.
ár, Tiener, Sendebud; ar., nuntius, angelus. See Lat Ord.
arfr, Gods, Eiendom; orfe, opes, facultates.
arfr, en Oxe; yrf, yrfe, pecus.
askr, et Skib; æsc, navigium, æsc - man, pirata.
audr, Lykke, Velstand; ead fortuna, felicitas.
badmr, et Træe; beam, arbor, T. Baum.
biódr, Bordet; beode, mensa, af byde, indbyde.
börgr, et Svin; bearg, majalis. See Lat. Ord.
farri, en Tyr; fearr, taurus. T. farr. See Gr. Ord.
fiôn, Had; feonge, fionge, odium.
fyr, fur, Ilden, fyr. T. Feur, Gr. πυρ.
gledra, en Høg; glida. Ang. glead, milvus.
gunn, gud, et Slag, Kamp; gudh, pugna.
gunn-fana, Krigs-Fane; gudh fana, labarum.
heimir, en af Huset, Husets Folk; homora, domesticus.
hreymr, Raab, Skrig; hream, clamor.
hridr, en Oxe; hrydher, bos, vacca.
hrokr, Ravnen; hroc, cornix, graculus.
hund, hundret; hund, centum.
isarn, Jernet; isen, isern, ferrum. T. Eisen.
kiölr, Skibet; ceol, navicula, celox. See Gr. Ord.
lá, Haaret; læ cæsaries. lá haver og andre Bemærkelser.
lind, lid, Skiolden; hlid, tegmen, operimentum.
litr, Ansigt, Udseende; vlite, vultus.
lodi, Over-Kiol, Kappe; lodha, chlamys.
lokr, en Skrub-Høvl; locer, runcina, deraf lokar spænir, Høvl-Spaaner.
mar, Søen; mere lacus, mare. See Lat. Ord.

 meidmar,

meidmar, Guld-Ringer og Smykker; madhmas, cimelia.
mengi, Mængden, Hoben; menigeo, mengeo, multitudo.
nefi, Sønne- eller Søster-Søn; nefa, neofa, nepos.
nift, en Søster, en Søster-Datter, nift, neptis.
quen, en Dronning; cven. Ang. queen, regina.
rán, Søe-Gudinde; hron, hran, ran, balæna.
refill, Klæde, Dug, ogsaa i Prosa; ræfel, veſtis.
rift, Klædemon; rift, veſtimentum.
renn, en Aae, en Bæk; rin, rine, curſus aquæ, torrens.
ſeggr, Stridsmand, ſecg, miles.
ſinn, ſid, Fart, Gang; ſidh, iter.
ſlókr, en Dovning; ſlæc, ſleac, ignavus, ſegnis, tardus.
ſig, Strid, Kamp; ſecce, pugna, prælium.
ſtióri, Oxe; ſteor, juvencus. T. Stier.
tialga, en Qviſt, Green, telg, ramus, ſurculus. Holl. telge.
tiarga, et Skiold; targ, targa, Holl. targie. Fr. tarque. See lat. Ord.
trudr, en Spiller, Gøgler; trudh, hiſtrio, tibicen.
urd, Mandſkab, Troppe; eorod, cohors, catherva. Det AS. vered, manipulus, turba, er dermed beſlegtet.
vagr, Søen; væg, fluctus. Dan. Vove, Vand-Vove.
verdung, Liv-vagt; veored, copiæ, exercitus.
vælir, en Træl, veal, ſervus,
viſi, er Konge; viſa, rector, dux.
þyr, en Træl; þeov, ſervus; deraf þy, Slavinde. AS. thiu, ancilla, ſerva.

Foruden hvad meere af ſamme Slags anføres i det foregaaende og følgende. Læſeren forſtaar vel, at her tales alleene om hvad den Angelſaxiſke Proſa haver laant vores Poeſie; hvorfra vi ſkielne de poetiſke Ord, vi og vore Sprog-Forvandte bruge tilſælleds med hverandre, ſaavelſom hvad Angelſaxiſke Digtere have optaget af vor Proſa. S. Kap. VI. §. 71. 72.

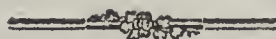
§. 21.

Da vor Proſa desuden bruger, og haver vel altid brugt mange Ord tilſælleds med Angelſaxiſken, ſom tildeels med Græſk og Latin, ſaa er det

ingen

ingen Under, at Poesien haver og hentet adskilligt derfra. Men det er ligesaa vist, at nordiske Skalde borgede ei færre Benævnelser af andre fremmede Sprog, som Irsk, Skotsk, Cambrisk og fleere Celtiske Dialecter. Følgende kan tiene til en liden Prøve paa det vi have laant af det Cambriske eller Walliske hos Davies Lex. Brit.

apalldr, Æble-Træe; afall, pomus, malus.
ari, en Ørn; eryr, aqvila.
artanni, en Biørn; art, ursus.
bióđ, Jorden; byd, mundus, universum.
byllda, en Øxe; bwiall, securis.
dán, Døden; dien, mors, nex. See Gr. Ord.
fleinn, Spyd; blaen, cuspis.
dufa, Vandvove, Bølge; dwfr, aqva, unda,
gefia, et Spyd; gwayw, hasta.
gylfi, Konge; glyw, dominator.
hlada, fælde, ihielslaae; lladd, interficere.
hlödr, Morder; lladdiad, interfector.
hler, Søen; llyr, mare, æqvor.
hródr, Berømmelse, Lovsang; arawd, laus, carmen, vel oratio encomiastica.
hrund, en Qvinde; rhiain, virgo, puella.
ifli, efli, en Høg; hobel, falconis species.
imun, ymun, Striden; ymwan, pugna.
lid, Krigsfolk; luydd, exercitus, copiæ.
lidi, medstridende, medfølger; luyddwr, miles.
lögr, Søen; llwch, lacus, stagnum. See Lat. Ord.
lung, lyng, Skibet; llong, navis.
mar, Hesten; march. Teut. mar, eqvus.
mar, Søen; mor, mare. See Angelsax. Ord.
mær, en Pige; merch, filia, puella.
nadr, en Orm, Slange; neidr, natrix, hydra. See Lat. Ord.
nárungr, en Herre, Formand; ner, dominus.
nifl, Mull, Taage; niwl, caligo. Lat. nebula. See Lat. Ord.
flafr, Snak; llafar, loqvela.

tafn, Gave, Offer; dawn, domum. See Lat. Ord.
teni, og tandri, Ilden; tan, ignis.
tifi, Gud, (i egentlig Meening); duw, deus.
dis, Gudinde; duwies, dea.
ver, en Mand; gwr, vir. See Lat. Ord.

§. 22.

Finners og Lappers Naboelav gav ei mindre vore Forfædre Leilighed at optage et og andet af deres Sprog. Deriblandt dette hos Justlenium.

ái, Farfader, Oldefader; aja, senex.
allda, Vandvove; aaldo, unda, fluctus.
ár, Tiener; orian, servus. See lat. Ord.
ár, Gesandt; Sendebud; airas, legatus.
bára, Bølge; baerro, fluctus.
dán, Døden; tuoni, mors. See Celt. Ord.
eida, en Moder; eiti, mater.
feima, en Qvinde; waimo, mulier. See lat. Ord.
fiá, at hade; wihan, odi, odio habeo.
fión, Had, Misgunst; waino, odium. See Angelf. Ord.
gandr, en Ulv; gain, lupus, condio ursus.
gifingr, en Steen; kiwen, lapis.
ja, det tykke Kiød under Foden; jho, caro, cutis viva. Angl. jaw. gingiva.
lág, omfaldet gammelt Træe; láho, putris arbor.
lid, Skibet; liht, navis. See Angelf. Ord.
mækir, Sverdet; mieca, gladius, ensis. See Lat. Ord.
nióri, Baand; nuora, funis, lorum, See Lat. Ord.
röd, Strandbred; raud, ora, margo.
rygr, en Kone; riugo, en norsk Kone.
simi, en Snur; siëbma, funis.
sota, Striden; sota, bellum; sodin, pugno.
syrpa, Striden; surma, prælium.

tulk,

tuli, Ilden; tuli. Lapp. dole, ignis.
tara, Striden; tora, jurgium, lis.
ver, en Mand; ur, vir. See Celt. Ord.
ver, Søen; være, liden Bølge.

§. 23.

Alle disse, paa nogle faa nær, ere rette poetiske Ord, (hine prosaiske af fremmed Forvandtskab tales ei om paa dette Sted), og kunde med mange fleere, som jeg forbigaaer, overtyde os om, at gamle Skalde have, som sagt er, beriget deres Sprog med fremmede Ord; dog ikke saameget af sand Nødvendighed, som i mine Tanker, efter nærværende Tiders Forfængelighed, for at prale dermed.

§. 24.

Det lader sig altsaa med megen Rimelighed slutte fra en Deel til heele Resten, og troe, at hvis nogen havde Tid og fornødne Indsigter at giennemsøge foruden de forberørte, ligesaa nogle slavoniske, og maaskee tartariske Sprog og Under-Sprog, vilde han uden Tvivl finde mange af Poeternes underlige Navne paa Himmelen, Jorden, Vandet og fleere saadanne Ting, som Moders-Maalet slet ikke kiendes ved, eller kan giøre nogen Rede for.

§. 25.

Den poetiske Sprog-Skat, hvad enkelte Benævnelser angaaer, forvares i Edda, skiønt den umuelig indrømmes alsammen der. Mangfoldige hos Skaldene befindlige Ord og Udtryk søges forgieves i den Eddaiske Samling, som reent udelader ei alleene poetiske Verba og Adjectiva alle med hinanden, men endog saa mange Substantiva; hvilke man alleene ved Skalde-Digtenes flittige Læsning kommer til at kiende og forstaae. Deriblandt følgende:

Ar, Tid, Tids-Løb, i ári, altid, stedse; ei i ári, aldrig. Hk. VII. 48.
Ar, ári, en Tiener, Sendebud, Konungs árar, Hofsinder.

Att, ætt, Slegtning, Forvandt; ellers Slegt, Familie.

Audr, Lykke, Velgaaende; Hava-mál, Solar-Liód; deraf i Dansk og Svensk ödet, i. e. Skiebnen.

Bagi, en Fiende, Modstander, forekommer tidt. Ellers bagi, Hinder.

Biodr, en Overbydende, Behersker. Hk. VIII. 20.

Biodr, Bord, Spise-Bord. Atla-qvida.

Bók, Klæde, Dug, Lagen, Teppe. pl. bækur.

Brædir, som giver Rov-Fugle Aadsel. Hk. VII. 3. 28.

Bragr, en Formand, asa bragr, den ypperste blandt Aserne; bragr qvenna en ypperlig Kone, den beste af Qvinderne.

Brun, Harnisk. Hk. XIV. 20. ellers brynia, Brynie.

Dis, Frænke, Moder. Hk. IV. 5. ellers dis, Søster. I. 22.

Eir, Skaansel, Fred, Eigla. eir-lauft, uden Skaansel. VII. 47.

Fetill, Gehæng, fetla-svell, Sverdet. V. 1.

Fión, Had, Misgunst; er bekiendt. fión, Den Fyen, har Edda.

Fiörd, Splid, Tvedragt. Hk. VI. 123. VIII. 34. med mindre fiord er det samme som fiorr, AS. fordh, Krigs-Folk.

Forvisti, forvistr, Formand. Knytl. 19. forusti meere brugeligt.

Frömudr, Befordrer, en Hielper.

Freyr, en Herre. Hk. IV. 5. som det Allam. frea; deraf freya, Frue.

Galldr, Krigen, deraf galldurs gerdar, apparatus, bellicus. VII. 42.

Glyudr, som trøster, glæder. Hk. V. 6. AS gled, gaudium.

Götudr, götvadr, en Drabs-Mand; kommer ei af det Fr. gateur, en Forderver.

Grund, Søen, Havet. (æquor) XII. 3.

Haddingiar, Krigsmænd. V. 6. egentlig K. Haddings, Soldater.

Hiadningr, Hær-Kongens Hedins Soldat, i min Edda, men ikke i codice Vormiano eller Regio. Dog have de hiadninga vedr, et Navn paa Krigen.

Hlödr, som fælder, slaaer ihiel. VII. 59.

Hrisungr, et Bierg, bevoxet med Krat og Skov. I. 39.

Hvitingr, et Horn, Drikke-Kar, Ol. s. Tr. II. 33. og i min Edda; ikke i Vormiana eller Regia: hvitingr, Navn paa en Hær-Konge, paa Sverdet, paa Søen, have de.

Jadar, en Formand, Første. Eigla.

Jallda, en Hoppe. Hk. VI. 35. og andre Steder.

Jora,

Jora, jara, ora, ara, Uroe, Ufred, Strid. folk-jara, folk-ara, et Feldtslag; Edda. joro þollr, en Stridsmand. Scállda. I Tydsk, Angelsaxisk, Celtisk, wer Krigen, L. B. verra.

Kim, Slegt, Affkom, Hindlo-liód. Tydsk keim.

Lá, Blodet, Vøluspá; lá Søen, og lá, Haaret, haves i Edda.

Læ, Svig, Vøluspá; deraf læ-vis, underfundig. læ, Skiebnen findes i Edda.

Laukr, en brav, en fortreffelig Mand. HK. IX. 56. deraf lauk-jafn, som ligner Løgen, det er, brav og god. VIII. 17.

Lómr, Svig, Bedrag. I. 53. og andre Steder.

Mengi fólk, Meenighed. Helga qvida.

Nif, Dække, Svøb. HK. VI. 6. ellers naf. IV. 20; er beslegtet med nafr. næfr. Bark.

Niftir, den som føder, opholder. XIV. 20.

Oglir, en Orm, Dansk Øgle; VII. 247. ogsaa i min Edda, men hverken i Vormiana eller regia, som ikkun have oglir, eyglir, en Høg.

Rann, n. et Huus, Bolig. pl. rönn. Men rannr. m. et Huus, bruges meere.

Rán, Søen, deraf ránar gunn, Søe-Slag. VI. 54.

Regn, Striden, Krigen, deraf regn-þorinn, modig, tapper VII. 27.

Rok (for reykr) Røg, deraf roka-land, det brændende eller rygende Land, hvor Huse og Byer staae i Brand. VIII. 33.

Sinni, n. Færd, Reise, Følgeskab; forekommer tidt, deraf sinna, at følge, være med, sinni; m. som giør Selskab, er med.

Siot, Samling, samlet Folk; maaskee beslægtet med sveit, en Rode, Korporalskab. Ital. sqvadra, idem.

Skód, en Dolk, et Skade-Vaaben.

Skör, f. Haar, Hoved-Haar; Godrunar qv. o. a. St.. AS. sceare tonsura; deraf skar-band, crinale, Baand at binde Haaret med, Niála.

Sund, Adskillelse, Adspredelse. Sigurdar qv. deraf sund, fretum.

Sylgr, Drik, vel bekiendt, sára sylgr, Blodet.

Tafn, Aadsel. Getspeki Heidr. ellers tafn, Offer. Stiórn.

Tir, en Herre, som i Angelsaxisk. Odin kaldes derfor vera tir, Menneskernes Herre. Tir, Ære, Anseelse, findes brugt i Prosa.

Tivi, en Gud, tivar Guderne, Vøluspá, Hymis qv. Vegtams qv.. 2) tivar Folk, Mænd. HK. VII. 295.

Urd, ellers verdung, Livvagt, Garde. XVI. 20.

urd, Frugt, hvad som voxer paa Træe, eller af Jorden. Jydsk: Ord, Frugt, Væxt, hos P. Syv.

Þulr, en Forlæser eller Taler. AS. thula, thule, en Taler, orator.

Alle disse, med mange fleere ere gode poetiske Ord, endskiønt endeel deraf kan have været meere brugelig til sin Tid. Hertil kunde lægges: 1) Sammensatte Ord, som ei ere faa. 2) Adskillige Omnævnelser, som Edda ei haver, men viser ikkun Vei og Maade til at forstaae dem. (See §. 32. seq.) og 3) de Ord, som under figurlig Skikkelse og Skrivning faae et andet Udseende, som: jallda, Søen, for allda; bál, Boepæl, for ból; (VII. 16.) bogr, en Ring, for baugr; rann, Søen, for hrønn; grennir, som giør graadig, for greddir.

§. 26.

End videre høre til Skalde-Sproget egne Navne, nomina propria, som udgiøre snart den betydeligste Deel deraf. Disse, ligesom nys blev sagt om Fælleds-Ordene, indskrænke sig til nogle visse Ting, nemlig disse følgende: Guder, Gudinder, hver især; Jotner eller Jætter og Jættinder; Dverge, et Slags Halv-Aander, som beboede store Steene; Søe-Konger, det er Søe-Helte eller Fribyttere; Øer, Elve, Fiorde; og endelig nogle Dyr, Fugle, Fiske efter deres forskiellige Arter.

§. 27.

Mange egne Navne bruges som fælleds Ord; saaledes ere endeel Kongers og Krigsmænds Benævnelser virkelig tagne af nogle Forster og deres Underhavende, som i Følge vor Eddas Beretning have været til i gamle Tider, og ved mandige Gierninger foreviget deres Hukommelse. Tvertimod benævnes en Taabe, en Tølper, et Drog, efter Riser og Risinder. Det samme gielder og om Jorden, Ilden, Søen, Vinden, som nu og da belægges med Guders, Gudinders og Heltes Navne, hvilke Fabel-Læren haver sat i vist Sammenhæng med slige Ting.

§. 28.

§. 28.

Ogsaa de egne Navne, hvormed man i gamle Dage betegnede adskillige Ting, som Sverde, Spyd, Hielme, Skiolde, Skibe, Heste, Bukke, Stude, o. s. v. bruges siden i Poesien som fælleds Ord og appellativa: for Ex. af Gnod, en norsk Forstes Skib, af Skøfnúngr, Rolf Krakes Sverd, af Gúngnir, Odins Spyd, af Sløngvir, en Helgelandsk Konges Hest, og af meere saadant, have Skaldene giort Skibes, Sverdes, Spydes, Hestes almindelige Benævnelser.

§. 29.

Dog have egne Navnes Brug allerhyppigst Sted udi Skaldenes Omskrivninger eller Sammensættelser, hvilke for en stor Deel dannes ved egne Navnes Hielp; som naar Krig og Vaaben omskrives ved Guder og Gudinder; Soen og Skibene ved Soe-Konger; Guldet ved K. Frode m.m. som alt skal videre findes forklaret i det følgende.

§. 30.

Endelig anmærkes, at egne Navne tidt forstaaes under eenstydige fælleds Ord, som vi og, naar det kommer til Omskrivningen, vil faae at see; saaledes kaldes Rute-fiorden udi Island i en af Gretters Viser Vedra-fiørdr, fordi Hrútr og Vedr betyde begge en Veder. See §. 49. Et andet Exempel af lige Beskaffenhed giver Hk. VII. 140. hvor Poeten Sighvat roser Knud den Stores Gavmildhed imod ham selv og hans Ven Berse.

Knútr hefir ockur enn itri	Berse! den gieve Knud
alldad - göfigr bádum	Høit berømt af sin Daad,
hendur er hilmi fundum	Begge vores Hænder han
hún scrautliga búnar.	Herlige Smykker gav.

Berse, som betyder en Biorn, omvexles her med hun, en Biorne Unge; hvilket sidste Poeten finder beqvemmere, saavel for Rimbogstavens som Ri-

mets Skyld. Denne Forandring af egne til fælleds Ord, ligner i visse Maader de poetiske Omnævnelser, som vi ret nu komme til.

§. 31

Da vor Edda ingen Rede gior for adskillige Tings Navngivelser, men anfører dem i Flæng, uden at betyde hvilke der ere egene, hvilke fælleds Ord, saa er man ei altid god for at skille dem fra hverandre, med mindre Historien, eller maaskee Ord-Bemærkelsen deri komme os til Hielp; hvilket vel gior det poetiske Sprogs etymologiske Undersøg heel vanskeligt, men hindrer derfor ei grundigen at forstaa Meeningen deraf.

§. 32.

Forend jeg kommer til Omskrivningen, staaer endnu tilbage at anmelde det, vore Skalde kaldede rekit, det er den hos os saa brugelige μετονομασια, transnominatio, der omnævner et Ord, være sig proprium eller appellativum, ved et andet ligelydende Ords Mednavn, som da antager det førstes Bemærkelser: Þat hafa menn miöc i skálldskap, siger Edda, þeir er myrkt vilia yrkia, at nefna þann hlut er heiti á vid hinn er merkir sögunna: Det bruges meget i Skialde-Kunsten, naar en vil være mørk og uforstaaelig; da at nævne noget som haver en fælleds Benævnelse med den Ting der tales om. Med andre Ord: naar tvende Ting ere æquivoca, og have eens Navne, saa bekomme disse tvende Tings Mednavne eller synonyma fælleds Bemærkelser. Søen og Hesten kaldes ved et fælleds Navn Mar, Bølgen og Hoppen Allda, Jallda; derfor belægges Søen og Bølgen rettelig med de andre Hestens og Hoppens, og Hesten og Hoppen med de andre Søens og Bølgens Navne. Da lind betyder baade Skib og Skiold; brimir Ild og Sverd; egdir Ulv og Ørn; saa kan jeg bruge alle Skibets Navne om Skioldet, og Skioldets igien om Skibet; alle Ildens Navne om Sverdet, og Sverdets igien om Ilden; alle Ulvens Navne om Ørnen, og Ørnens igien om Ulven: Kort,

tvety-

tvetydige Ords Mednavne vexle Bemærkelser med hverandre. Duorum æqvivocorum synonyma significationes invicem commutant.

§. 33.

Men dette er ikke nok; vor Edda tillader ei allene at omnævne noget ved æqvivoci Mednavne, men og med disse Mednavnes Mednavne, ogsaa videre indtil det niende Skifte. Dog gaaer ei Omnævnelsen nogensinde saavidt, men bliver gierne staaendes ved det andet og fierde Ord, som her:

Hólm-leggiar vidr hilmir	Mig gior Qvindens
hring-ſcöglar mic þöglan.	Ansigt taus.

D. e. hendes Deilighed indtager og henrykker mig. Hólm-leggiar hilmir er en Steen-Beboer eller Dverg, Dvergen i sit Navn litr, er det samme som lød, Farve, Udseende, Ansigt; altsaa forstaaes ved hólm-leggiar hilmir et Ansigt. See Kap. V. §. 43.

§. 34.

Fra enkelte Ord kommer jeg til de sammensatte eller omskrivende Talemaader; disse kaldtes og kaldes endnu Kenningar, det er Betegnelser, ligesom kenna at betegne, er i Poeternes Sprog det samme som at omskrive en Ting; eller med Qvinctiliani Ord: ſenſum unum longiore ambitu circumducere. Heraf giorde gamle Skalde saameget, at de snart intet kunde sige uden at omskrive det; dog skeede sligt ingenlunde af Mangel paa gode og passende Ord; men fordi det var saa vedtaget, og meentes at give Poesien den rette Skik og Anseelse.

(*) Islandske Skalde i vore Tider bruge endnu Omskrivningen hyppig, dog især udi deres Kæmpe-Viser eller saakaldte rimur. Derimod i gudelige Sange og Salmer holdes disse Malerier for upassende, som Fordraget der bør være jævnt, nedladent og allevegne forstaaeligt.

§. 35.

§. 35.

Enhver poetisk Omskrivning bestaaer af et Hoved-Ord, hvilket her ligesom lægges til Grund og et Bi-Ord, der bestemmer Hoved-Ordets Brug og Forstand; for Ex. i denne Krigsmands Benævnelse: álmbeidr, Buens Lysthaver, er Hoved-Ordet beidr, som begierer; og álmr en Bue, er Bi-Ordet. Paa Latin kunde man kalde det første suppositum, det sidste appositum. Denne Underskeed maa her nødvendig erindres og skikkes forud, da den vil føres til Nytte og Anvendelse i det følgende.

§. 36.

I omskrivende Talemaader maa Bi-Ordet altid sige nogen af den omskrevne Tings Egenskaber, Idrætter eller Tilbehør; da derimod Hoved-Ordet for saavidt kan være vilkaarligt, naar det efter Omstændighederne tages af et passende Fælleds-Ord eller egne Navne, som alt skal siden ved Exempler nærmere forklares.

§. 37.

Ei alleene Substantiva og Adjectiva, men endog Propria selv med, fremstilledes under deres Omklædninger. For at begynde med Substantiva, omskreve Skaldene, naar de saa funde for got, alt hvad være skulde, betegnende, som sagt er, enhver Ting ved det den angik i Særdeeleshed. Derpaa nogle faa Exempler til en liden Prøve, de fleeste tagne af *Ynglinga-tal.*

Brand-nor, Dør-stangens Skib, det er, et Huus.
Vilia-byrdi, Siælens Byrde, d. e. Legemet.
Höfut fetill, Hestens Hoved-Bændel, d. e. Bidsel, Tømme.
Sigars jór, Odins Hest, d. e. en Galge.
Haudnu-leif, Gieddens Levning, d. e. en Strikke af Giedde-Skind.
Hæfis-hiör, Studens Vaaben, d. e. Hornene.

fleip-

Sleipnis-verdr, Hestens Føde, Mad, d. e. Høet.
Hvarma-ſkúr, Øines Nedfald, d. e. Graad, Taare.
Biöllo-gætir, Klokkens Bevogter, d. e. en Geistlig.
Horna-lá, Hornets Flod, Søe, d. e. Øllet, Møden.
Mundar-hlekkr, Haandens Lænker, d. e. en Ring.
Sárellda-ſpor, Sverdes Fied, Trin, d. e. Vunder og Saar.
Skrimnis-fóſtra, Skrimnis Pleie-Moder, d. e. Alderdommen.

hvilke og deslige Periphraſes vore Fædre vare Elſkere af, og ſatte i diſſe Opfindelſer megen Klygt og Vittighed.

§. 38.

I Særdeeleshed gik Omſkrivningen ud paa nogle viſſe Ting, tildeels de ſamme, ſom man ellers gav hine enkelte poetiſke Navne; diſſe vare fornemmeligen 1) Himmelen, Solen, Maanen. 2) Jorden, Søen, Vandet, Ilden, Vinden. 3) Dagen, Natten, Sommeren, Vinteren. 4) Guld, Guldringe, Træe og Steene. 5) Guder, Gudinder, hver iſær. 6) Mænd og Qvinder, hver efter ſit Kiøn og Stand. 7) Adſkillige Legemets Deele. 8) Sielen, Sindet, Tankerne. 9) Nogle tamme og vilde Dyr, Fugle, Fiſke, Orme. 10) Krig, Krigs-Ruſtning og Vaaben. 11) Huus og Skib. 12) Poeſien ſelv.

§. 39.

Alle diſſe Benævnelſer tages enten af Hiſtorien og Fabel-Læren, eller og af enhver Tings Egenſkaber, Tilbehør og Handlinger. Her ſynes mig det giøres fornødent i mueligſte Korthed at foreſtille Læſeren adſkillige Tings Omſkrivnings-Maade, hvori den beſtod; og i det ſamme viſe, under hvilke Billeder Skaldene forebragte den poetiſke Vittigheds, i de Tider, almindeligſte Gienſtænde; da man i manglende Fald umuelig kunde giøre ſig Begreb om Skalde-Sprogets rette Beſkaffenhed.

§. 40.

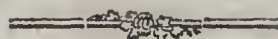
Omskrivningen er, i Henſigt til dens Ordrighed, heel forſkiellig; nu eenfoldig, beſtaaende ikkun af to Ord, nu tofoldig af tre, nu trefoldig af fire Ord. I forſte Fald kaldte man ein-kennt, det er enkelt Omſkrivning, ellers tvi-kennt, pri-kennt, tofoldig, trefoldig Omſkrivning.

§. 41.

Ved en enkelt Omſkrivning kaldes Himmelen Jætten Ymers Hovet, Dvergenes Slæb, Byrde, Hat, Hoved-Dække; Solens, Maanens, Stiernernes Huus, Hiem, Vei, Bane; Jordens, Biergenes, Soens, Vœrets, Sal, Hvælving, Dække, Hielm. Solen, Mundilfars Datter; Maanens Soſter; Glens Huſtru; Himmelens, Luftens, Verdens Ild, Lys, Die, Prydelſe. Maanen-Mundilfars Son; Solens Broder; Nattens Lys og Ledſager. Skyerne Ymers Hierne.

§. 42.

Jorden, Ymers Kiod, Krop; Onars og Nattens Datter; Dagens Soſter; Odins Huſtru; Thors Moder; Himmelens, Luftens Grund, Gulv, Bund. Soen, Ymers Blod; Forniots Son; Ilds og Vinds Broder; Ranes Mand; Soe-Nymphers Fader; Guders Ven, Gieſt, og Beverter; Soe-Guders, Soe-Heltes, Soe-Dyrs Huus, Hiem, Land, Egn; Landets, Oernes Ring, Svob, Belte, Lukke, Laas. Bolgerne, Soens Dottre; Vandet, Jordens, Bierges, Dalers Vædſke, Sveed, Blod; og andre Navne tilfælleds med Soen. Iſen, Soens, Vandets Dække, Teppe, Tag. Ilden, Forniots Son, Soens og Vindens Broder, Ven; Skovens, Træers, Huſes Fiende, Rovdyr, Odelægger. Vinden, Forniots Son, Ildens og Soens Slægt; Huſes, Træers Skade, Forſtyrrer, Nedbryder.

§. 43.

Græs, Skov og Træer, Ymers Haar, Skiæg; Jordens', Bierges, Dales Man, Haar, Tang. Træerne især, Thors Hielp og Frelse. Steenene, Ymers, Jordens, Søens, Vandets Knokler, Been, Hierte, Yre; Dverges Sal, Bolig, Sæde; Huses, Skibes, Bøgers, Lys, Glands, Prydelse; fordi man lavede Farve af visse Steen-Arter til Træ-Arbeide og Pergament. Hine anførte Benævnelser paa Himmelen, Jorden, Søen m. m. beroe tildeels paa Fabelen om alle Tings Dannelse af Jætten Ymers Legeme. Det gamle Grimnis-Mál siger:

Or ymis holldi	Af Ymers Kiød
var eord of ſcauput	Blev Jorden ſkabt,
enn or ſveita ſær:	Men Søen af hans Blod:
biörg or beinom	Bierge af hans Been,
badmr or hári	Skoven af hans Haar,
enn or hauſi himin,	Himmel af Hoved-Skallen.

§. 44.

Snart ingen Ting omskrives efter Fabel-Læren paa saa mange Maader, som Guldet, hvis poetiske Afskildringer ere følgende: Jordens Mundfuld, Maal, Tale, Ord; Søens, Vandets, Elves Lys, Blus, Sol, Maane; Gudinden Freyes Graad og Taare, hendes eller hendes Øines Dugg, Regn, Vær; Fulles (som var Freyes Kammer-Pige) Hoved-Bændel eller Haar-Baand; Sives Haar; Gudens Heimdals Tænder; Taget paa Holges Hoi; Træet Glasers Blade, Løv, Frugt; Kong Frodes, hans Qverns, hans Møllerskes Korn, Gryn, Meel; Rolf Krakes Stroen, Udspredelse; Fyres-Volds Udsæd; Odderens Drabs-Bøder; Gudernes Løse-Penge; Ormes, Slangers Sæde, Leie, Vænge; Hesten Granes Byrde.

§. 45.

Guldringe især, Ringen Draupnis Drypp, Avl, Afkom; Armens, Haandens, Fingerens Sol, Ild, Lue, Lys, Prydelse, Svob, Lenke, Slange, Orm, Last, Byrde. Sølv og Sølv-ringe, Haandens, Armens Is, Snee, Maane. Den som haver Lyst at see alt dette paa forskiellig Maade udført med Poeternes egne Ord, vilde efterfee det gamle Biarke Maal, som med Flid haver samlet under eet snart alle Guldets Benævnelser.

(*) Jeg veed ikke, om Aarsagen til Guldets mange Navne bør søges i en almindelig Agtelse for dette kiere Metal, og at vort gamle Norden allerede levede, ret ligesom vi endnu leve, i Guld-Alderen, efter Ordets egentlige Forstand. Ingen Under da, at man belagde det med hædrende Charakterer; en Ære, som Guldets Besiddere nu omstunder holde sig ogsaa berettigede til.

§. 46.

Dagen, Dellings og Jordens Søn; Nattens Datter-Søn; Himmelens Omdreier; Solens Kiøre-Svend. Natten, Niørves Datter; Onars Hustru; Jordens Moder; Dagens Beste-Moder; Drømmes Væverske; Fugles Taushed, Ulyst, Drøvelse. Sommeren, Svasøds Søn; Biørnens Dag, (Vaage-Tid); Ormes, Øglers, Slangers Ven, Venskab, Skaansel, Sundhed, Liv; Fugles Lyst og Glæde; Væxternes Ophielper, Befordrer. Vinteren, Vindsvals Søn og Slægt; Ormes Fiende, Skræk, Møie, Sygdom, Død; Fugles Bedrøvelse; den kan og kaldes Biørnens Nat, Søvn, Hvile-Tid.

§. 47.

Guderne kaldes hver efter det ham angaaer især; for Ex: Odin, Viles Broder; Frigges og andre sine Hustrues og Bolskabers Mand, Ven, Omfavner, Beskytter; Mimers og Ægers Ven; Skalde-Drikkens eller Poesiens Anskaffer; Galgers Berider o. s. v. Thor, Odins

og

og Jordens Søn; Sives Mand; Magnes Fader; Jætters og Jættinders Fiende, Forfølger, Morder. Frigg, Fiørgins Datter; Odins Hustru; Thors Stivmoder; Jordens (som var en af Odins Kierester) Medbeilerske; alle Guders og Gudinders Dronning. Freya, Vanisk Gudinde; Ods Kone; Odins Medhustru; Hnosses og Gersemes Moder o. s. v. Af de mange Gude-Navnes Beskrivelser kunde disse iſaa være nok, for at vise de øvriges Art og Beskaffenhed.

§. 48.

I alle Guders Benævnelser tages til Hoved-Ord (see §. 27.) om ei et Appellativum, da noget af disse selves egne Navne, eftersom enhvers Navn kan i de andres Omskrivninger tiene til Hoved-Ord, at forstaae i Sammenhæng med sit behørige Biord. Naar Odin kaldes farmr Gunnladar, Gunnlades Byrde ɔ: compressor, ſtuprator, er Hoved-Ordet farmr et Appellativum. Derimod i Hánga-tyr, de hængtes Gud, bliver Hoved-Ordet et Proprium, laant af Guden Tyr.

§. 49.

Ligeledes til Mænds og Qvinders Omskrivninger betiener man sig af deres forskiellig Syssel, eller Ting de omgaaes med, for Ex (tales der om Mandfolk) af Krig, Vaaben, Skibe, Guld, Guldringe og mandige Handlinger; saa kaldes en Mandsperson, af hvad Stand og Vilkaar han saa er, Krigens Bivaaner, Øver, Velynder; Sverdes, Spydes, Skioldes Eier, Behandler, Bryder, Forslider; Rovdyrs Føder, Indbyder, Beverter; Skibes Fører; Guldets Eier, Hader, Giver, Deeler, Røver. o. s. v.

§. 50.

I Henseende til Kiønnet bemærker Biordet alle Slags Dragt, Pynten, Prydelse, af Guld, Steene, Silke, Linnet, og hvad ellers hø-

rer til Fruentimmerets Brug og Medfærd; Mad, Mad-Urter, Øl, Miød, Drik, Drikke-Kar. Paa denne Maade kaldes et Fruentimmer overhoved: hun som haver, bruger, omgaaes med Guld, Edelsteene, Linnet, kostbart Tøi; hun som spinder, syer, laver Mad, iskænker og frembær Øl, Mød, Vin o. s. v. Alt dette have vore Skalde vidst paa mange Maader at indklæde og anstille under utallige Skikkelser.

§. 51.

End videre kom Omnævnelsen her vore Skalde til Hielp, ligesom det poetiske Sprog ei gav ellers Forraad og Anledning nok til Mænds og Qvinders malende Navngivelser. Den Lydens Lighed, som er imellem mundr, en Udstyr, Brudskat, og mund, Haanden; imellem hvítingr, et Horn, Drikke-Kar, og hvítingr Søen, giorde baade Haanden og Søen til Biord i en Qvindes Omskrivning. See §. 26. Et Exempel paa hvert især kan være nok. Hk. VII. 247. en saaret skiemter med, at Lægin-den tager sig ei af ham, fordi han seer bleg og ilde ud; see Kap. V. §. 60.

Emcak raudr enn riódum rædr grann skögul manni hauka seturs en hvíta hyggr fár um mic sáran.	Jeg blusser ei, rødladen Mand Den favre og smekre Qvinde Giver gode Raad, men mig Saaret faa tænke paa.

Eyr-byggia Saga.

Þviat vætr en vitra vángs sákat ec Þic gánga herdi-dís frá húsi húns skrautliger búna.	Thi aldrig nogen Tid Jeg, vise og kiekke Qvinde! Haver seet fra Huset dig Saa herlig pyntet gaae.

Her benævnes en Qvindes-Person først af hauka-setr Haanden, og paa sidste Sted af hún-vángr, Søemands-Vænge eller Søen. Læseren eftersee om han vil Kap. III. §. 25. og Kap. V. §. 45. hvor ogsaa findes i anførte Exempler en Qvindes af Haanden og Søen tagne Benævnelser.

§. 52.

I en Mandspersons Omskrivning tiener til Hoved Ord 1) et passende Apppellativum, for Ex. arn-greddir, som gior Ørne rovgierrige; skialld-blætir, som blodig gior Skiolden; aud-skyfingr, som ei hol der paa Penge; gím-fleyngvir, som strøer ud Edelsteene, det er, giver dem rundeligen. 2) Guders, Halv-Guders, sieldnere Hær Kongers og Kiempers Navne, for Ex. felli-niödr; mord-álfr, skialld-midiúngr, aúd-skati. 3) Træerne, hvis Navne efter deres Beqvemhed deeles mellem begge Kiøn, for Ex. sókn-heggr, álm-hlynr, ógnar-stafr. 4) Jotnes Navne, mestendeels i haanlige Omskrivninger.

§. 53.

Hoved-Ordene i qvindelige Omskrivninger ligne her for en Deel hine i Mandfolkets Navne, og tages 1) af nogle Appellativis, eller fælleds Ord, for Ex. horna-reid, hun som tager vare paa Lintøi; seim-leika, som leeger med Guldet. 2) Af Gudinder og Gude-Tærner, som Veiga-gefn, menia-lofn, lauka-ná. 3) Af Træer, med Hunkiønnets Navne (foeminini generis) fallda-lind, veiga-þöll, men-skord. 4) Af Jordens og Øernes Benævnelser; baugá-hlíd, silki-hrund, audar-brú. 5) Spottviis af Jættinder, da Bi-Ordene ere ogsaa derefter. Ellers er her at agte, at ei alle Guders, Træers, Øers Navne findes lige tidt brugte som Hoved-Ord, men Poeterne synes at give Fortrin nogle visse deraf.

§. 54.

Hvad forhen er sagt om et Ords antagne Bemærkelse af æqvivoci synonymis, hielper os til at indsee, som ellers vilde være ubegribeligt, hvorfore begge Kiøns Omskrivninger laane sædvanlig sit Hoved-Ord af Træerne, nemlig fordi nogle af disses Navne er æqvivoca og ligelydende

med

med visse til samme Brug tienlige Fælleds-Ord eller Appellativis. vidr Ved, Træe, reynir Rønne, kommer i Lyden overeens med vidr, vinnr, reynir, han som giør, forretter eller forsøger noget; hvorfore alle andre Træer af Hankiønnet bruges i en Mandspersons Omskrivning som Hoved-Ord. Ligeledes lág, et gammelt Træe (Ang. log,) selia Selie, ogsaa et Slags Træe, have Navnet fælleds med lag, log, selia, hun som skiller sig af med, eller giver og flyer noget fra sig; hvorved andre Træers Navne af Hunkiønnet giøres beqvemme til samme Brug. Ved Omnævnelsen ere og Jordens saavelsom Øernes Navne indkomne i Fruentimmerets Omskrivninger: da Ligheden imellem reid, raud en Øe, og reid hun som laver til, bringer frem, biöd Jorden og biód hun som byder, tilbyder, med meere saadant, kunde give Anledning dertil. See §. 26. 27.

§. 55.

Dette bekræfter og Edda; som jeg heller vil følge, end en anden visere Meening, nemlig at Træers Navne i begge Kiøns Omskrivninger skulde have Hensigt til Menneskets foregivne Oprindelse af to Træe-Stubber, hvilke Guderne ved en Spadseregang funde i Stranden, og strax omdannede dem til den første Mand og Kone, Askr og Embla; (Navne, som nogle udlede af Hebraisk). Dog er det mærkværdigt, at Angelsaxiske Skalde, maaskee paa Grund af samme Fabel, kalde Mennesket eller Menneske-Slægten Æsc, der ogsaa bemærker Æske-Træe, ligesom vore undertiden ved runnr, en Busk, lundr, en Lund, almr, Elm-Træe, meidr, en Kiep, Stok, forstaae en Mandsperson; og ved þöll, þella, Grane-Træe, et Fruentimmer, endogsaa udenfor Omskrivningen.

§. 56.

Anførte Mænds og Qvinders Omskrivninger ere som sagt er almindelige, og passe sig paa enhver, af hvad Stand, Alder eller Vilkaar den er; en som aldrig haver været til Søes, aldrig bivaanet et Feldslag, al-

drig

drig udgydet Blod, kaldes ikke desmindre vag-ristir, han som ploier Soen; folk-reynir, som forsoger Krigs-Lykken; úlf-brynnir, som vander Ulvene, det er, beskiænker dem med Blod. En fattig Mand, vell-broti, hodd-veitir, han som deeler og giver Guld. Et fattigt og ringe Fruentimmer, silki-norn, hun som eier eller gaaer med Silke; hringa-stord, hun som bruger Guld-Ringe o. s. v. Her heder det:

Sic absunt rebus nomina multa suis.

Af alt dette sees, de poetiske Omskrivninger ei have Hensigt til Lykken, eller en vis Forfatning, men til Naturens egentlige Bestemmelse, jeg meener de Ting og Handlinger, som troes naturligviis at tilkomme begge Kion, sine hver især.

§. 57.

Ikke desmindre finde særdeles Omskrivninger, (vid-kenningar) ofte Sted, naar en betegnes ved det, som ham angaaer især, som ved Embede og Embeds Forretninger, ved Slægtskab, Svogerskab og andre Forbindelser; ved synderlig Venskab eller Fiendskab med en anden. Ligeledes udmærkes i samme Hensigt visse berømmelige Handlinger; saavelsom de lave og nedrige, naar det gielder om at vanære og giøre en latterlig. At anføre Exempler paa alt dette, vilde blive for vidtløftigt.

§. 58.

Konger, Jarler og andre Regentere høre med under dette Fag, hvilke, endskiønt de som oftest uden Forskiel benævnes som enhver anden Mandsperson, ikke desmindre paa sine Steder faae deres egne og særdeles Omskrivninger, hvorved en regierende Fyrste kaldes sit Riges eller visse Landskabers af Riget øverste Behersker, Bevogter; Undersaatternes Forsvar, Ven, Omgangs-Mand; Fyrsters og Jarlers Ven, Sidemand, Snakke-Broder; eller og Hader, Modstander, Overvinder. Alt dette sees af følgende Omskrivninger paa en Regent: bragna-konr, alldar-sessi, rekka-runi, han som paarører, sidder hos, som taler med

sine Undermænd. Fólk-styrir, þióđar-snytri, som regierer, sætter Skik paa Folket. Jöfra spialli, þopti, Kongers Medsnakker, Hossidder; Jarla-bægi Jarles Modstander. Derimod sygna-valldr, Sogningers Behersker, hörda-vinr, Hørders Ven, d. e. Norges Konge; jotagramr, Jyders Fyrste, Kongen af Danmark o. s. v.

§. 59.

Gaaer Omskrivningen ud paa Dyder og gode Egenskaber, som hist og her skeer, for Ex. guma-sættir, han som stifter Eenighed; hlennasofir, -sæfir, -þrystir, som gierne tugter og undertrykker Skarns Folk; frid-vardr, som holder over Fred; mein-varga rennir, som forjager Skielme og Røvere o. s. v.; saa ere ei heller disse Benævnelser (siálfkenningar) at ansee som almindelige, men siges til Roes og Ære om en eller anden i Særdeeleshed.

§. 60.

Af Legems Deele beskildres Hovedet, heimdalls Sværd; Hiernens Hvælvt, Hus, Dække; Hielmens, Hattens Sæde, Sted; Haarets Ager, Eng, Mark. Haaret, Issens, Hovedets Græs, Krat, Skov. Øiet, Hovedets, Pandens, Ansigtets Lys, Sol, Maane, Stierne, Blus. Brystet, Tankernes, Glædens, Sorgens Sæde, Værelse. Blodet, Aarers Strøm; Sværdes og Saares Søe, Flod, Regn; Rovdyrs, Rovfugles Drik, Vin, Miød, Øl. Haanden, Vaabens, Falkes, Guldets og Guld-Ringes Sæde, Vænge, Land; Buens Rod og Tvang. Foden eller Beenet, Legemets Støtte; Knæets, Vristens Pille m. m. Saa faae og Øret, Næsen, Tungen, Munden, begge Armene o. s. v. deres særdeles Benævnelser.

§. 61.

Sielen, Sindet, Tanken, faaer Navn af Odins Ravn, Høg, Fugl, Udsender; Skrimnis Dreng, Thialfes Medleeger; Jættinders

Aand,

Aand, Blæst, Vind. See §. 81. Ligesom Munden kaldes Ordenes, saa kaldes Hiertet og Brystet Tankernes Hus, Hiem, Stade, Færge.

§. 62.

Dyr, Fugle, Fiske betegnes og i det Poetiske, hver paa sin egen Maade; for Ex. Hunden Beenenes, Heste, Qvæg og Faar, Græssets, Forets Rovere og Forødere. I Særdeeleshed kaldes Hesten efter Riden; Studen efter Aag og Plov; Fuglene efter Luft og Flugt; Fiske af deres Element, Hav-Gudens Qvæg og Hiord. Hvalfiske Jætters Torske. Orme og Slanger, Landets, Dalenes, Buskenes Fiske, Krybere o. s. v.

§. 63.

Rovdyr og Rovfugle omskrives af Krig og Mord; af Blod, Saar og Aadseler; vel og undertiden af mordiske Vaaben; men Hoved-Ordet bliver da andre Dyrs og Fugles Navne: for Ex. sár-gammr, blód-trani, en Rovfugl, hræ-vigg, gunnar-skær, et Rovdyr. I Besynderlighed kaldes Ulven Odins Hund (vidris grey) Trold-Qvinders Hest, Ganger, Øg; Ravnen, Odins Fugl.

§. 64.

Krigen, Guders, fornemmelig Odins, Krigs-Gudinders, Hær-Kongers, Id, Syssel, Skæmt, Leeg, Sang; Sværdes, Spydes, Skioldes og andre Vaabens Bulder, Bragen, Klang, Iling, Storm, Uvær; Rovdyrs Indbydelse, Beværtning, Gilde; som man og siger, at forlyste, bespise, mætte Ulve, Ørne, Ravne; at stille deres Hunger og lædske deres Torst; istedenfor at slaaes og binde an med Fienden. §. 70.

§. 65.

Sværdet og andre Vaaben forestilles under Navn af et Rovdyr, som river, slider, fortærer Harnisken, Skioldet, Hielmen. Sværdet,

 især

især Odins, Stridens, Lampe, Fakkel, Lyn, Lys; ligesom Bryniens, Skioldets, Saarenes, Ild og Lys, Vaand og Ris, Orm og Slange. Pilene, Buens Døttre; Buens, Stridens Hagel, Regn. Skioldet, Odins, Strids-Gudinders, Hær-Kongers Tælt, Skur, Væg; Odins Sals eller Valhalles Hvælvt, Tag, Dække; Guden Ullers Skib, Fartøi; Skibets Sol, Maane, Lys, Prydelse; Sverdets, Spydets, Piles Meed, Gulv, Stade. Brynien eller Harnisken, Odins, Krigs-Gudinders, Hær-Kongers Ham, Skiorte, Særk, Klædemon. Hielmen, deres Hat, Hue, Hoved-Dække o. s. v.

§. 66.

Huset kaldes efter alle dets Deele, Vægge, Tag og Tømmer, Seng, Bord og Bænke, Ild og Arn; hvis Dyr eller Fartøi det siges at være. Skibet, Vandets, Søens, Bølgers, Fiordes, Elves Betræder, Løber, Ganger, Øg og Vogn; Hær-Kongers Hest, Øg, Dyr, Lastdrager, Skøite; Seilets, Rorets, Aarernes Biørn, Ulv, Hund, Orm o. s. v. Ligesaa tiene her til Biord Skibets andre Redskaber og Deele. I alle Skibets Omskrivninger kunde beholdes det samme Hoved-Ord. Seilet, Hav-Ravnens Vinge. Aarerne, Søe-Løvens Kløer.

§. 67.

Undertiden tør Omskrivningen giøre Vold paa egne Navne selv, med at omskabe og give dem et fremmed Anseende. Saa siger Eivind Skálda-Spillir ál-himins-lendingar, for Islændinger, af ál-himin, Isen; og paa et andet Sted hall-gardr, for griot-gard, af hallr en Steen, hvilket næsten er eenstydigt med griót Grud, Grus. Hárek af Thiótte bruger læbaugs-ey for vær-øe, af læ-baugr Luften, altsaa af samme Bemærkelse som vedr Været. Hans Ord ere:

Læteat ec lunder eckiur	Jeg taaler ei at Qvindene
læbaugs at þvi hlægis	I Lund, eller Danske Piger

skiótum

skiótum eyk fyrir utan	(Vi holde Skibet uden om
ey ne danskar meyar.	Vær-Øe) Læe der af.

Naar Kiempen Hallmund angiver for Grettir sit Opholds-Sted, omskriver han ei allene Stedet, men og begge deres Navne. Gr. s. Kap. 56.

Ætlac regns	Til Orne-Hulen jeg
í rún-ketil	Agter mig, hvor det
þar steypir nidr	Fra Uværets stærke
frá stór-frerum.	Isninger slaaer ned.
Þar má hángr	Ormen der
hitta grundar	Kan, om han vil,
litinn stein	Liden Steen
oc land nefa.	Haandens finde.

Rún-ketill Orne-Hule, af rúni en Orne, ellers kaldet balldi, er altsaa det samme som Is-Bierget balld-jøkulens Hule. Grettir forstaaes ved grundar hangi, Markens Fisk; saa kaldes en Orm; og Hallmundr efter Lyden, sammensat af hallr en Steen, og mund Haanden, betydes altsaa ved liden Steen, og land nefa d. e. Sværdets Land, eller Haanden. Gretter selv var og Elsker af disse Metonomasier: da en mægtig Kone Thorbiørg havde befriet ham fra Doden, besang han denne Tildragelse og omskrev baade Konens og sit eget Navn, hvert efter sin Betydning; Gr. s. Kap. 54.

Mer baud hiálp	Gives Mands
handa tveggia	Fulde Frelse
fiſiar vers	Mig tilbød at
med ser at fara:	Følge med sig:
Su gaf þvengi	Odins Qvindes
þundar bedio	Bændel hun gav
gódan hest	En god Hest, og i
oc gæddi fridi.	Frihed ham satte.

Her forstaaes ved, Sives Mands eller Thors Frelse Thorbiørg; ved Jordens, Odins Hustrues Bændel, Grettir, eller en Orm. Sin Broders Atles Bane-mand Thorbiørn yxna-megn nævner han, anseende Øge-Navnet, ved arfs oc gneista afl-fáng, tvende Studes Styrke. Gr. s. Kap. 50.

Vard i vedra fyrdi	Skurken udi Rute-fiord
vapn-fóttr i gný þróttar	(To Studes Styrke grumt
æst geck arfs oc gneista	Tog afsted) i Striden med
afl-fáng vinr hafla.	Vaaben anfaldet blev.
Nu er ósiótlat atla-	Ham uden andres Hielp
andar rán þat hánum	For Atles Mord nu er
daudr hne fyr at fridri	Som billigt (Manden beed
folld makliga golldit.	I Græsset død) betalt.

Poeten roser sig af at have uden samlet Folk og alleene (úsiotlat) hævnet sin Broders Død. Vedra-fiordr, Rute-Fiorden, see §. 30. hafla vinr, Jættens Ven, det er, en ubeleven og grov Karl, lige saa god som en Jætte. Eller efter en anden Læse-Maade.

Æst feck arfs oc gneista	Jættens Ven for sig
afl-fángs vinr hafla.	Fordrede yxnamegn.

Jætten Mimis Ven, Odin, kaldede yxna-megn til sig eller til Valhalle, i det han blev slagen.

§. 68.

Poesien, som havde saa mange Navne til andre Ting, glemte ei heller at belægge sig selv med egne og særdeles Navne, som alle henledes fra Fabel-Læren; for Ex. Qvasers Blod, Dverges Fartøi, Jotners, Dverges, Suttúngs, Odins og Gudernes Drik og Mød; de tvende Kars, kallede bodn og son, Vand, Vædske, Vin; Hvid-biergs, Gunnlades Skat og Liggende-Fæ; Odins Rov, Bytte, Byrde.

§. 69.

At omskrive Tids-Ord og medstændige Navne, siger det samme, som paa forstaaelig Maade at udtrykke sig med fleere Ord, hvor eet kunde været nok; noget, som baade Poesien og Prosa have tilfælleds med hverandre. Dog bliver det her ligesom i Latin og Græsk altid en mærkelig Underskeed imellem Talens og Digtekunstens paraphrastiske Tale-Brug, da det sidste nødvendig maa dannes i Overeensstemmelse med poetisk Smag og Sprog; som naar det heder: bekiendt eller beslægtet med Skaaninger, for Dansk; en af Elles Børn og Afkom, for Engelsk; garneret med Orme-Leiet, d. e. guldkantet; bestænket med Freyes Taare, d. e. forgyldet. Som her:

Rád-vandum þák raudrar	Med Freyes Øien Regn
randar ís at vísi	Bedugget Sverd jeg fik
grand berum hiálms i hendi	Af brav Konge, og denne
hvarma þey drifinn freyo.	Degen i Haanden bær.

Ifført Odins Kiortel, Strids-Gudindens Særk, d. e. en med Harnisk paa; grum og hadsk mod Guldet d. e. gavmild; god og gunstig mod Ulve og Ravne, d. e. stridbar, tapper, mordisk. o. s. v.

§. 70.

Ei mindre artige ere Tids-Ordenes Omklædninger, for Ex. at ride paa Søens, Søe-Gudens, Søe-Kongens Hest, age paa deres Vogn, løbe paa deres Skier; ride eller kiøre deres Vei, Vænge, Bru, Bane; riste eller pløie deres Ager; istedenfor at seile eller fare til Skibs: at lege Odins, Strids-Gudinders, Hær-Kongers Leeg; synge deres Sang; opvække deres Bulder, Storm, Uvær; at lødde Sverdet; slide, fortære Vaaben; mætte, beverte Rovdyr, rette an til dem; stille deres Hunger; lædske deres Torst; farve deres Mund og Tænder med Blod, istedenfor at stride: lade Buens Hagel regne ned, for at skyde; ride paa Odins, paa Hagbards Hest, at blive hængt o. s. v.

§. 71.

§. 71.

Alle disse Benævnelser og Udtryk findes forandrede i utallige Skikkelser; ja der omskrives og nogle fleere Ting, dem jeg haver tilladt mig at springe over, for ei at trætte Læseren med en alt for vidtloftig Anmeldelse af disse Skaldekunstens Skiønheder, der komme saa lidet overeens med hvad som agtes skiønt i vore Tider; nok, at her er sagt det meeste, det vigtigste deraf.

§. 72.

Overhoved finder jeg ved Omskrivningen at erindre to Slags Friheder, dem vore Skalde nu og da betiene sig af: den første er at giøre en sammensat til enkelt Benævnelse, og (med Tilladelse saa at forklare mig) et halvtydigt til heeltydigt Ord, det er, naar Biordet kastes bort og ikkun Hoved-Ordet beholdes, hvilket da indbefatter den fulde Meening. Disse Ellipses, som man endnu i Island kiender og kalder hálf-kenningar, en halv og afbrudt Omskrivning, mode tidt i vore Old-Sange; for Ex. Þundr, et Odins Navn. Hk. VII. 23. Niördr, en af Guderne. See Kap. VI. §. 12. lundr, pollr, meidr, Træes Navne. Hk. VI. 16. 18. med andre fleere, hvilke rettelig ikkun passe til Hoved-Ord, men bruges paa anviiste Steder i fuld Betydning om en Mandsperson. At Syngesprogets Forfattere ogsaa have meent saadan noget tilladeligt, sees af Helga qv. i Sæmunds Edda.

Þá nam at vaxa	Da voxte til
fyrir vina brióſti	Under Venners Haand
álmr itr borinn	Den ædle Herre
yndis lióma.	Med Yndest og Priis.

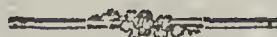
Ved álmr, Ælm, et Træes Navn, forstaaes her en Mandsperson; dog lægger ei sligt en øvet Læser stor Hinder i Veien, og det lader sig for saa vidt undskylde; allerhelst om Ordet, hvorved noget betegnes, i visse Maader bequemmer sig til den enkelte Benævnelse; for Ex. naar jeg kalder

Krigen

Krigen styr, Støi, Oprør, isteden for hiörva-styr, Sværdes Støy; mót, Træfning, Møden, for randa-mót, Skioldes Møden; Skioldet, sky, Dække, Hk. VI. 21. for hilldar-scy, Krigens Dække; Sverdet túnga, VII. 48. for slidr-tunga; Skibet eik, en Eeg; skíd og súd, et Brædt, for sæ-skid, Soe-Brædt, og saadant meere.

§. 73.

Den anden Skalde-Frihed, som vi her have at anmærke, forekommer i modsat Tilfælde, naar man af enkelte danner sammensatte Navne, og beskikker til Hoved-Ord det, som baade efter Edda og almeent Brug kunde og skulde passere for et fuldstændigt Navn: árr og skati, en Mand, Mandsperson; brandr, Sværdet; þryma og hialldr, Kamp; Strid; floti, Flode, mange Skibe; ere ikke des mindre paa sine Steder brugte som Hoved-Ord udi eenstydige Omskrivninger. Gull-skati, mord-árr, en Mand; auds-árar, Mænd, Folk. Hk. VIII. 31. odd-hridar brandr, Sværdet, VI. 98. hiálm-þryma og málm-hiálldr, Striden; IX. 95. VII. 148. otr-heims floti, Flode; VII. 182. En saadan Pleonasmus ligger og i Krigens danske Benævnelse: birtings-bad, D. Kæmpev. p. 463. heder efter en ældre Udtale, bertings-böd, af bertingr, Sværdet, og böd, bad, Slag, Kamp. Hos vore Skalde kaldes dette hladit, beladt Udtryk, Ord-Fyldning, som i og for sig selv altid bliver en Feil; men til Lykke ere da gierne de valgte Ord tvetydige, og efter Grund-Bemærkelsen lade sig meget vel bruge som Hoved-Ord: i dette Fald findes de pleonastiske Benævnelser ligesaa tilgivelige, som hine eliptiske: uden Anstod seer man tidt for sveiti, sviti, Blod, sat hræ-sveiti; for lá, Blodet, odd-lá; for elldr, Sværdet, hás-elldr; for dyn, etia, hrid, Striden, hiör-dynr, málmahrid, odda at og etia; for blik, Guldet, dyr-blik; d. e. dyru-blik; for skrauti og hreinn, Skibet, há-skrauti, hlyr-hreinn; thi sveiti betyder ogsaa Sveed; la, Vædske; elldr, Ilden; dyn, Susen, Bulder; etia, Tildriven; hrid, Anløb, Skynding; blik, Skin, Glands; skrauti, Stud; hreinn, Reensdyr.

§. 74.

Sommetider i dette Tilfælde kan et Biord svare til tvende Hoved-Ord; en artig Maade, som desheller maa lægges Mærke til, at den saa godt som boder paa den omtalte Mangel ved Omskrivningen, og lettelig hæver al Vanskelighed. Hk. VII. 23.

Gull-kennir let gunni	Førsten lod sit Skib
grædis hest fyrir vestan	I Krigen binde fast, ved
þundr vá leyfdr til landa	London; den berømte Mand
Lundun saman-bundit.	Med Vaaben Landet indtog.

Heraf sees i de tvende Mands-Omskrivninger, Gull-kennir og Gull-þundr, at Poeten betiener sig af eet Biord til tvende Hoved-Ord. Hk. IV. Kap. 31.

Ufælinn klauf ála	Skibs-Føreren, ei bange i Strid,
el draugr skarar hauga	De Danske til liden Baade,
gull-hiolltudum galltar	Hovedet flakte med
grand-rádr dana brandi.	Sit guld-kloddede Sværd.

Ala-galltar draugr, en Skipper, Skibsmand; ála-golltr, Skibet; ála-el, Striden. Endnu et par Exempler gives i de tvende af Landn. bók anførte Stropher Kap. V. §. 40. i gunnar-haukr og gunnar-gaukr, en Ravn.

§. 75.

Det givne Udkast af Poeternes enkelte Omskrivninger berettiger mig at være des kortere med at vise deres ordrigere Navngivelser, der ligesom hine grunde sig deels paa Fabel-Læren, deels paa Tingene selv, deres Væsen og Beskaffenhed; ere følgelig af eet og det samme Slags, ikkun med den Forskiel, at disse bestaae af fleere til een Gienstand henhørende Ord, og for saavidt ere at ansee som tofoldige, trefoldige, mangefoldige Omskrivninger.

§. 76.

Tofoldige eller dobbelte Omskrivninger omskrive tvende Ting og bestaae af tre Ord, som:

Mána systr braut, Maanens Søsters (Solens) Vei ɔ: Himmelen.
Jötna dólgs módir, Jætte-Fiendens (Thors) Moder ɔ Jorden, Landet.
glamma-vigs tún, Hær-Konge Hestens (Skibets) Vænge ɔ: Søen.
Hiörva-leiks vidr, Sværde-Leegens (Krigens) Forretter ɔ: en Mand, Mandsperson.
Linna-láturs ná, Orme-Leiets (Guldets) Nymphe ɔ: en Qvinde.
Hárs ellda hríd, Odins Lyses (Sverdenes) Iling ɔ: Striden.
Már valkaſtar báro, Lig-Søens (Blodets) Maav, ɔ: Ravnen eller anden Rovfugl.

§. 77.

En trefoldig Omskrivning, som omskriver tre Ting, bestaaer af fire Ord. Vor gamle Poesie giør ogsaa deraf idelig Brug.

Þórs hötuds hallar þak, Himmelen; her er Thors Fiende en Jotun eller Jætte; Jættens Bolig, Biergene; Biergenes Dække, Himmelen.
Glens bedio ſalar gólf, Jorden; her er Glens Kone Solen; Solens Sal, Himmelen; Himmelens Gulv, Jorden.
Jötna dólgs módr belti, Søen; her er Jættes Fiende Thor; Thors Moder, Jorden; Jordens Belte eller Livbaand, Søen.
Hárs vino ræfrs hyr, Solen; her er Odins Veninde, Jorden; Jordens Dække, Himmelen; Himmelens Ild, Solen.
Göndlar ſerks gnys greidendur, Stridsfolk; her er Krigs-Tærnens Særk, Brynien; Bryniens Bulder, Striden; Stridens Udviklere, Stridsmænd.
Gunnar ræfrs hyr-brigdir, en Stridsmand; her er Krigs-Dække, Skiolden; Skioldets Ild, Sværdet; Sværdets Svinger, en Krigsmand.
Freys niptar brá driptir, Guldet; her er Freys Søster, Freya; hendes Øines Fog eller Taar, Guldet.

§. 78.

Maaskee der findes endnu vidtløftigere Omskrivninger, som vel i sig selv ikke ilde anstaae Poesien, langt mindre forvirre den; men paa den anden Side indskrænke de Meeningen og Versets Indhold, at det ofte i saa Fald svinder indtil en eeneste Tanke eller Sætning; thi det er let at begribe, jo fleere Ord der samles til en Tings Nævnen, jo færre Ting faaer man sagt og indsluttet under et bestemt Stavelse-Maal.

§. 79.

Det ovenanførte gotgiør, hvad forhen er sagt, at gamle Skalde brugte to Slags Omskrivninger, **naturlige** og **fabelske**. **Naturlige Omskrivninger** gaae ud paa en Tings rette Egenskaber, saavel i Almindelighed som i Særdeleshed. En særdeles Omskrivning betegner enten en vis Person af dens egne Handlinger eller Omstændigheder, da den kaldes **vidrkenning**, nærsøgt Omskrivning; som grefs-gætir, han som passer paa Hakken, d. e. en Bonde; skialld-blætir, som blodiggiør Skioldet, en Krigsmand; arf-vardr, som varer paa Arven, en Søn. Eller nogen anden Ting nævnes af dens eene eller anden Beskaffenhed og kaldes i saa Fald siálf-kenning, selvgiort Omskrivning, hvor baade Hoved-Ord og Biord forstaaes ligefrem i egentlig Meening, som: gymis-lióð, Søens Sang, d. e. Havets Brusen; skya-tár, Skyens Taare, d. e. Regnen; horna lá, Hornes Vædske, d. e. Øllet; handar tiálgur, Haandens smaae Qviste, d. e. Fingrene, Sk. VII. 11.; heidingia sút, Ulvens Bedrøvelse, d. e. Freden, IX. 14.; her-skript, Hærens Malerie, d. e. Skioldet; hún-skript, Masterets Malerie, d. e. Seglet, gierne stukket med fleere Farver.

§. 80.

En fabelsk Omskrivning tages af Fabel-Læren, som: dverga farmr, Dverges Byrde, Himmelen; yggiar-qvan, **Odins** Hustru, Jorden; heim-sækir goda, **Gudernes** Giæst, Søen; fornióts sonr, Ilden; ægis

nidr,

nidr, Havets Paarørende, Vinden; rinar-liós, Rinstrømmens Lys, Guldet; Þundar blys, Odins Fakkel, Sværdet. o. s. v. Vór Edda lærer den rette Grund og Aarsag til de fleeste mythiske Omskrivelser.

§. 81.

Dog findes der og omskrivende Navne paa nogle Ting, dem Mythologien ei berører eller gior Rede for; saasom: hvorfor Tanken beskrives ved gigiar vindr, Troldqvindes Vind, Blæst; hvorfor Solen kaldes dvalins leika, Dvergen Dvalins Leege-Søster. Ei heller siger Edda, ved hvilken Anledning Sværdet har faaet Navn af leifnis grand, Leifnis Skade, Fordærvelse; Brynien af hrodfinns-leif, ens af dette Navn Efterladenskab, m. m. De Fabler, der have anlediget disse Benævnelser, maa allerede den Tid, da Edda blev skreven, været forkomne, og udslettede af vore Fædres Hukommelse.

(*) Ligesaa uvis maatte man være om Oprindelsen til det Solens Navn álf-rödull, Elve-Glands, naar Ordet skulde, som nogle troe, udledes af álfr, en Elve, Halv-aand; men rettere forstaaes ved álf-rödull, et bestandigt altid skinnende Lys, af áleifr, álfr (Ang. alive) varig, bestandig, vedblivende, ligesom ifrödull, ogsaa et Navn paa Solen, siger det samme.

§. 82.

Vore Skalde betiente sig ei alleene af mange enkelte Ord (§. 25.); men ogsaa af adskillige Omskrivelser, hvilke hverken findes i, eller beleegges efter Edda; som naar Odin faaer Navn af Signyar ver, Hk. I. 22. og vagna rúni eller vagnar rúni, Alvis-mál, Eg. s. 79. d. e. Signyes og Vagnes Mand, fordi han ventelig haver havt Hustruer af disse Navne. Naar Krigen af Guden Freyr kaldes freys-leikr, Freyrs Leeg, (Hk. III. 16.) af Gudinden Freya, gefnar vedr, Freyes Vær, (Hk IV. 41.) da dog Edda til Stridens Omskrivning ikkun tillader at bruge et Odins eller et Krigs-Gudindes Navn: Naar Ilden kaldes Hálfs-bani

Halvs Banemand; Gudinden Hel. glitnis-gná, Heste-Møe, Hk. I. 20. Ulven, öls-blackr, (Hk. IX. 100.) Vedens eller Skovens Hest; Galgen, vinga-meidr (I. 26. og paa fleere Steder) Vinges Træe. Hertil kommer vefr dörradar, Darads Væv, d. e. Krigen, og sköpt dörradar, Darads Væve-Stænger, d. e. Vaaben; Udtrykke, som man ei finder, kan ei heller vente at finde i Edda, eftersom de grunde sig paa en Tildragelse af de seenere Tider. See Niála Kap. 158.

§. 83.

Det er at bemærke om alle Omskrivninger overhoved, at de ei bør være tvetydige, men i visse Maader som en logisk Definition, bestemmes til den Ting, hvilken en eller anden Omskrivning angaaer især; dette er en almindelig Regel, som ikke desmindre tidt taaler visse Undtagelser. Dog desuagtet, naar man hos gode Poeter savner denne Tydelighed, ligger Aarsagen ikke saameget i Omskrivningen, som enten i ubekiendte Ord og mørke Talemaader, eller, som desværre alt for ofte befrygtes, i fordreiede Læsemaader.

§. 84.

Formodentlig ville endeel Læsere af det anførte giøre sig ikkun maadeligt Begreb om de Gamles omskrivende Vittighed, som her i nogne særskildte Exempler synes at falde ud paa tomme Ord og unyttig Vidtløftighed; men betragtes Omskrivningen fra en anden Side og tages i sin rette Stilling, det er, i Sammenhæng med det foregaaende og følgende, maa man troe, alting faaer et andet Udseende. En idelig Forandring af sindrige Billeder, hvorunder Ord og heele Meeninger fremstille sig, borttager, eller rettere bedække al Gientagelse og Vidtløftighed, ja, holder Læseren stedse varm og opmærksom paa de mange artige Indfald og Vendinger; dog dette nødvendig forudsat, at man forstaaer sig derpaa, og nogenledes veed at dømme om det skiønne efter Alderdommens Begreb og Smag;

hiine

hiine ubillige Dommere, som modvilligen misagte og laste, hvad som deres Hierne ei ret fatter, vilde see eens af vore Skalde her meget vel passende Ord, hvilke findes anførte i Slutningen af næstfølgende Kapitel.

§. 85.

Hvad for det tredie og sidste henhører til Skalde-Sproget, er en uregelmæssig Ord-Dannelse og forblommet Tale-Brug, d. e. Figuræ og Tropi, dem jeg snart vil blive færdig med, da derved næsten intet bemærkes, som jo findes hos andre; hvorfor jeg her gaaer frem paa en banet Vei, følgende Ord- og Tale-Billedernes sædvanlige Inddeelinger. Figuræ og Tropi forekomme vel og i ubunden Stil, dog ei saa hyppig som i Skalde-Sproget, hvor de desuden ofte anvendes paa sin egen og særdeles Maade.

§. 86.

Figuræ, Ord-Billeder, som bestaae i Ordenes uegentlige Form og Dannelse, ere deels orthographiske, deels etymologiske og syntactiske. Det første Slags ere disse følgende: **Prosthesis**, som sætter en Vocal eller Consonant til Ordets Begyndelse.

Jallda, for allda, en Vandvove, Søen.
Jálmr, for álmr, en Bue.
Orán, for rán, en Søe-Gudinde.
Svidr, for vidr, Odins Navn.

I Særdeleshed lægges Mærke til h., hvilket forved en Vocal, saavelsom for l. n. r. tidt imod prosaisk Brug tages bort eller sættes til for Rim-Mærkernes Skyld.

Lif, for hlif, Dække, Skiold.
Hnefi, for nefi, en Sønne-Søn.
Hrann, for rann, et Huus. v. s. v.

§. 87.

Aphæresis kaster en Bogstav eller Stavelse bort, som:

Orr, for vorr, vor, vores; *pl.* orir, for vorir.
Er, for þer, I, (Tydsk ihr) gierne efter lingvales.
Rom, for erum, vi ere; ro, for ero, de ere.
Orum, for vorum, vi vare; oro, for voro, de vare.
Eta, for jeta, jata, en Krybbe.
Ölldar, for hölldar, Mandfolk.
Leckr, for hleckr, en Lænke, Kiede.
Regg, for hregg, slet og ondt Vær. o.s.v.

§. 88.

Epenthesis indsætter for Velklangs Skyld en Bogstav i Midten, som;

Byggvir, for byggir, en Beboer, Besidder.
Görva, for göra, at gøre, forrette.
Einogr, for eingr, ingen.
Tamidr, for tamdr, tæmmet, øvet, tilvandt.
þorrudr, for þordr, et Mands Navn.

Diaplasmus fordobler tidt en Consonant midt i Ordet, naar det saa behoves for Rimets Skyld, som varrar, for varar, Læber, (labia) láttr, for látr, Sted, Leye, Sæde. Hk. V. 1.

Ef val-jardar verdum	Om jeg til dig, som siger
veljandi þer selja	Efter Guldringe, skal
lingva mens þat lengi	Afstaae det Guld som min
láttr minn fadir átti.	Fader havde lang Tid.

§. 89.

Syncope udelader tidt en Bogstav af Midten, for dermed at komme enten Rimet eller Stavelse-Maalet til Hielp, som:

Frækn,

Frækn, for frækinn, tapper.
Ridari, for riddari, en Ridder.
Kunngr, for kunnegr, viis, forstandig.
Málgr, for málegr, sladdervorn.
Urgr, for urigr, ureen, 'statsket, sølet.
Drengila, for drengiliga, mandeligen.
Framla, for framliga, vidt, langt.
Hála, for háliga, høiligen.
Mætstr, for mætastr, den Dyrebareste. m. m.

Hist og her udsletter denne Figur d efter ll, som mellr, for melldr, en Qværn-Stav, Mandelen; ellri, for elldri, den ældre; kallr, for kalldr, kaald.

§. 90.

Paragoge lægger en Bogstav til i Enden, sædvanligst et r udi prima præsentis indicativi, for at hindre tvende Vocalers Sammenstøden:

Hyggr ec, for hygg ec, jeg tænker.
Ætlar ec, for ætla ec, jeg troer.
Tær ec, for tæ ec, jeg hielper, staaer bi.
Segir ec, for segi ec, jeg siger.

Eene-Tallets Endelse paa r, forvandles, hvorvel sielden, til Fleere-Tallets paa ur, or; som konur, for konr, en Mand; yggur for yggr, den skrækkelige; et Odins Navn, hvorved Ordet forlænges om en Stavelse.

§. 91.

Apocope kaster en Bogstav fra Enden. 1) Ofte m i den første Person af Fleere-Tallet, naar derpaa følger pronomen vid, vi to; ver, vi tre eller fleere; frágo ver, for frágom ver, vi spurgde; ego ver, for eigum ver, os bør. 2) r i Ord af begge Kion: sniall, for sniallr, snild; gram, for gramr, en Konge; unn, for unnr, en Vandvove; gunn, for gunnr, Krigen. Niála. Kap. 99.

Kennum landa linna	Konen har ret, som vi
leygs gör-vallir þeigi	Alle vide, det er
fatt er at þöllo þetta	Troligt, at Manden af
þin likt fedur minum.	Min Fader dette faaer.

Þin, for þinr, et Træes Navn, i leygs þinr en Mands Benævnelse. Fleere-Tallets Endelse paa or, ur, findes her forvandlet til Eene-Tallets paa r, som: konr, for konur, Koner, Qvinder; bændr, for bændur, Bønder; hvorved Verset forkortes om een Stavelse. Ellers kunde dette sidste og det modsatte i foregaaende Paragraph, ligesaavel blevet anført ved Ordets Forandring i Midten.

§. 92.

Metathesis, som omsætter Bogstaverne, er her lidet brugelig, derpaa haves dog følgende Exempler:

Sigyn, for Signy, en Gudinde, Lokes Hustru.
Hinnig, for hingat, hid.
Þinnig, for þingat, did.
Likna, for likna, at formilde.
Stirdr, for stridr, haard, skarp.

og andre fleere, som ogsaa bruges i ubunden Stil.

§. 93.

Antithesis, ombytter Bogstaverne og sætter en i den andens Sted: for det første af Consonanterne.

f og m: samr, safr, den samme; jafn, jamn, jævn, lige; hilmir, hilfir, en Konge; helmingr, helfingr, Livvagt.
g og k: læcka, lægia, at fornedre; sókn, sögn, Meenighed; bockr, bogr, en Buck; þeckr, þægr, tækkelig.
k og t: sótti, sókti, søgte; fæcka, fætta, formindske Tallet.

n og

n og d, meget ofte: kunnr, kudr, bekiendt; þunnr, þudr, tynd; sannr, sadr, Billighed; unnr; udr, Søen; grennir, greddir, som gisr graadig; linnr, lidr, et krybende Dyr, en Orm.

n og t: vænta, vætta, at vente, haabe.

r og s: er, es, som vera, vesa, at være.

Det er og denne Figur, som i Endelsen af passivis og reciprocis omvexler k og c med z eller st, falsc, for falsz. Hk. XI. 14. Om en Frantzos, som forend Slaget begyndte, forlod sin Post og krob i Skiul.

Framm-reidar var fnaudi	Stakkelen havde liden Lyst
full-traudr á jó raudum	Paa rød Hest at ride frem,
vill eigi flock orn fylla	Den franske Ridder sig (han vil
falsc riddarinn valsci.	Ei med os være) forstak.

Et andet Exempel paa Omvexlingen af g og k. Hk. V. 6.

Oc raud-mána reynir	Skiold-Bæreren,
róg-segl hedins *bóga*	Kongers Medstræber,
upphóf jöfra kappi	Betænkt paa Slag
etio lund at setia.	Stridsdækket hævede.

Hedins bogr, for bockr, Fribytterens Buk, Skibet, hvis Maane Skiolden.

§. 94.

Af Vocalerne forandrer Antithesis.

a til e, ei, ey, i, o: Aleifr, Olafr, et Mands-Navn; fanginn, fenginn, finginn, fangen; ámunr, eymunr, uforglemmelig; lág, lóg, et Træe; hálfr, hólfr, alfr, ólfr, Mænds Navne; bál, ból, Baal, Brænde-Baal.

au til o, u: Audr, Odr, Udr, et Qvindes Navn. traudr, trudr, uvillig.

e til i, æ, ei: ef, if, Tvivl, Tvivlsmaal; ver, vær, vi; eir, æir, Fred, Skaansel; egdir, ægdir, eygdir, en Ørn.

ei til i: seidr, sidr, Trylle-Sang; eimr, imr, Ilden; eindridi, indridi, Thors Navn: Derimod

i til ei: lid, leid, Skibet; eylifr, eyleifr, udødelig; bidr, beidr, som begierer.
ia til ea: jarn, earn, Jern; jarl, earl, en Græve.
o og ø til a, ey, u, æ: vo, va, Ondt, Vaade, Fare; goll, gull, Guldet. vonr, vánr, som haaber; lof, leyf, Ros, Ære-Digt; öndur, andur, Skier, at løbe paa; öx, eyx, en Øxe; öglir, eyglir, en Høg; glöggr, gleygr, knap, nøieseende.
va, ve, vi, til u, y: vardr, verdr, urdr, beskytter; otvinn, otynn, bered, færdig, u-tvivlraadig; kvikr, kykr, levende.
y til ei, io: hygg, heygg, jeg tænker, meener; lydr, liódr, Folk, de Underhavende.
æ til e, ei, i, i o, o, y: glærr, glerr, Skioldet; vættr, vettr, en Skyts-Aand; ægr, eygr, ygr, skrækkom; ægir, eygir, Sværdet; snæfr, sniófr, hurtig; hægr, hogr, lemfældig.

Følgende viser a omverlende med o og i.

Nytr feck nesiom utar	Virksom paa Havet han
nadurs bing-töpud *fánginn*	Manden til Fange tog.

Zk. VI. Kap. 128.

Het á haiptar nyta	Paa sine tapre Mænd
hug-reifr med *Oleifi*	(Ad Bag-Stavnen med
aptr stöck þiod a þoptir	Olaf veg hans Folk)
þengill sina drengi.	Behiertet Første drev.

Sammesteds Kap. 130.

Vera qvedr ölld or eli	Af Slaget siger Folk
Alaf komin stála.	Olaf undkommen er.

Oleifr, Olafr, Alafr, er eet og det samme Navn, som efter Vocalernes sædvanlige Forandringer skrives her paa forskiellig Maade.

§. 95.

Synæresis gior een Stavelse af to: sám, for sáum, vi saae; fár, for fáir, faa, ei mange; smár, for smáir, smaae. Herpaa et Par Exempler af Gundlaugs Ormot. s. p. 104. Poeten, som hører at man ligner

to

to Forster med hverandre, hælder paa dens Side, som ved et Krigs-Tog havde giort sig berømmelig:

Segir hvo heimr frægri	Folket troer de Mænd være
hiarli á med jarli	Langt større Priis som hiemme
odd-hemlu ſtafir heima	Hos Jarlen fra Landet see
hár er ſiá kall-báror	De ſteile kaalde Bølger.
Sig-reynir hefir ſenar	Men Krigeren Erik
ſiálfr i miklo giálfri	I Øſter-Søes bruſende Hav
auſtr fyrir unnar heſtum	Selv om ſine Skibe har
Eirikr *blár* fleiri.	Fleere blaae Bølger ſeet.

hár og blár, for háar og bláar. Heel ſædvanlig ſammenknytter denne Figur to og fleere Ord i eet, da Vocalen gierne udſlettes, ſom begynder det ſidſte Ord: emc, for em ec, jeg er; frác, for frá ec, jeg ſpurgde; ſás, for ſá es, den ſom; máttit, for mátti at, kunde ei; viſſot, for viſſo at, de vidſte ikke. Hk. VIII. Kap. 9.

Vatn-ærin hefic vitni	Jeg var, mens Faren ſtod paa,
vasc til Róms i háſka	I Rom, det er ei Løgn;
öll leynec þi alldrei	Af Folk der paa Stedet
annara þar manna.	Jeg mange Vidner har.

vasc, for vas ec, jeg var; hefic, for hefi ec, jeg haver; leynic, for leyni ec, jeg dølger (Sandheden).

§. 96.

Diaereſis moder i gamle Sange, hvor Led-Maalet byder at giøre to Stavelſer af een, ſom i-arl, for jarl, en Græve; i-arp-leitr, for jarp-leitr, brunladen, hi-á, for hiá hos, m. m. Eig. ſ. Kap. 57. Poeten ønſker Gudernes Hevn over en Førſte, der havde frakiendt ham noget Arve-Gods.

Sva ſkylldo god giallda	Gid Guders Straf ſaa bliver,
gram reki bönd af löndum	De jager ham fra ſit Land.

reid ſe reigin oc Odinn	Odin og andre Kræfter være
rán mins *fiár* hánum.	Ham vrede for berøvet Gods.

Hk. VII. Kap. 238. ligeledes.

Þordot þrænſkir firdar	Trondſke Karle, thi
þotti herſa drottinn	Hop-mænds Herre var
ógurligr i augo	Frygtelig, ei torde ham
orm frán *ſiá* hánum.	I klare Øine at ſee.
Enn-hádi gny gunnar	Endnu Krigeren giorde
gall bàl *hás* ſtala.	(Sværdet ſmæld) Vaabenſtøi.

I de her givne Exempler maa man læſe fi-ár, for fiár; ſi-á for ſiá; ha-ás, for hás, ſom er Genitivus af hár, et Odins Navn.

§. 97.

Foruden de orthographiſke Figurer have vi nogle etymologiſke og ſyntactiſke, hvoraf jeg ikkun vil nævne Enallagen, Ellipſin og Pleonaſmum. Den førſte findes i caſu, numero og perſona. Enallage Caſus ſtikker gierne i verbis reciprocis, hvor nominativus primæ perſonæ træder i dativi Sted. Hk. III.

Ungr leidis elldvelli	Endnu ung han kieddes
oc inni ſitia	Ved Ilds Heede og Indeſidden,
varma dyngio	Ved den varme Løibænk
oc vötto dúns fulla.	Og dun-ſtoppede Vanter.

Skulde hede: úngum leiddiz- vörm dyngia og vettir dúns fullir. En dobbelt Enallage, indklædt i ſamme Conſtruction viſer ſig her i Sonar torrek.

Gáfumz i þrótt	Mig i Fegten øvet
úlfs oc baga	Tillige blev given
vigi *vanr*	Odins Kunſt
vammi *firda.*	Uden ald Lyde.

Poeten roſer ſig af Færdighed baade i Krigs- og Digte-Kunſten. Nok et Exempel af Hk. VI. 17.

Fellumz

Fellumz hálf þá hilfis	Da Kongen faldt i Strid
hiör drifa brá lifi	Min Lykkes halve Haab
redat ofs til audar	Slog feil, vist nok ei til mit
audván haralld's daudi.	Beste var Haralds Død.

Ei heller skeer det sielden, at en accusativus personæ sættes til verbum finitum, hvor der burde staae en nominativus. Hk. VI. 123. Om K. Olaf forladt af sine Folk.

þar hyck vist til mioc misto	Der troer jeg Kongen, som
mörg kom drott á flótta	Krigen begik, blev skildt
Gram þans gunni framdi	(Meget Folk tog Flugten) ved
gengi þrænskra drengia.	For mange traandske Mænd.

J Steden for gramr sås --- misti gengis.

§. 98.

Enallage numeri og personæ kommer idelig for i vor gamle Poesie: Den første foreener to verba af forskiellige numeris. Hk. V. 15.

Fengum felldar stinga	Kappe-Bræmen vi finge,
fiörd oc gallt vid hiordo.	For, jeg gav den ud for Hiord.

D. e. jeg kiøbte mig noget Qvæg der for. Hk. XIV. 2. Om en Konge, som stridde uden Harnisk.

Lögdut *er* enn eirar	J aflagde Bryniens Skiul,
ör syniadir brynio	Tapper til Dræbning du førte
úngr vardir þú þengill	(Unge Prinds saa forsvarede
þitt land, faman randir.	Du dit Land) beskioldet Folk.

Eller og sætter verbum plur. til nomen singulare i første og anden Person. Hk. VIII Kap. 10. Poeten undskylder sig, at han ei drog Printsen imøde, fordi han skulde giøre Opvartning hos Enke-Dronningen.

Fórat ec vist þvi at varum	Konge din Frænkes Vogter jeg
vardr at þer i garda	Ei drog til dig i Garde, det
skipnazt skiri-nafna	Tiltalen maa lindre for mig,
skript þiód-kongr níptar.	Daabe-navn som dig gav.

see om dette Sted, min Diatribe de cognitione spirituali. K. V. §. 1. 6.

§. 99.

Enallage personæ lader sig og allevegne see. Vi have paa den en Prøve sidst i foregaaende Paragraph, hvor Skalden nævner sig selv først i den første og siden i den tredie Person, ligesom Evind Skallda-spillir taler om Kong Hakon i anden og tredie. H. K. IV. 28. Poeten, som vidste at Kongen havde truet Forkynderen af falske og uvisse Krigs-Rygter med haard Straf, fandt ikke desmindre fornødent at lade ham vide Fiendens Ankomst.

Helldr er vandt enn ec villda
veg þinn konungr segia
förum til fornra vapna
fliótt hersögu drottni.

Krigs-Tiding er farlig for
Herren at bringe, lader os
Væbnes; mit Ønske er
Konge, det gaaer dig vel.

§. 100.

Ellipsis hos os udelader baade et Binde-Ord, copula og med ablativo en præposition, á, i, at, vid, med, ligesom i det latinske Sprog. H. K. IV. 19.

Val-þögnar let vegnum
vig nestr saman bresta
handar nafs of höfdum
hlym milldingum gilldir.

Ved Knagen Guldets Giver
Over de gieve Kongers
Hoveder sammenstøde
Blod-stænkte Skiolde lod.

Og sammesteds Kap. 9.

þann er ádr frá irum
id-vandr of kom skidum,
salbrigdandi svegdis
svan-vángs lidi þángat.

Den hybske Strider
Som med Folk
Kom paa Skib
Fra Irland did.

Svan-vángs skidum, paa Skibe, lidi, med Folk. Sligt er meget almindeligt. Hos os kan og pronomen 2dæ personæ lige saa let blive borte fra sit verbum som i det latinske: hafnit, for hafnit þer, I lader fare, (mittitis;) öttut, for öttut þer, I dreve frem, (propulistis.)

§. 101.

§. 101.

Under Ellipses beregnes og Poeternes saakaldte hálf-kenningar, ufuldstændige Omskrivelser. Sk. IV. 26.

Gerira gramr i snerro	Kongen, som meget
geir-visa ser hlifa	Førsters Guld vandt,
hinn er ærinn gat jöfra	J Striden ei bruger
ods qvánar byr mána.	At krybe i Skiul.

Den Omskrivning freyes øines vær, betydende Guldet, bruger máni for brá-máni, Øiet. Herom meere tilforn §. 72.

§. 102.

Pleonasmus er heel sædvanlig i den første Person af verbis med particula negativa a, at: hyck at ec, d. e. hygg ec at ec, jeg troer ei; sác at ec, d. e. sá ec at ec, jeg saae ikke, hvor og i alle saadanne negtende Udtryk pronomen primæ personæ igientages to Gange. Gísla s. Suurs. om et Bold-Spil:

Böllr á byrdar stalli	Paa Skuldrene Bolden smald,
brast, kaucat ec þat lasta.	Jeg siger intet derpaa.

Sk. Lib. III. Kap. 31. Om en Prinds, som krævede Skat, men blev slagen:

Verpit snarpir sveinar	Da Seieren paa vor Side er,
þvi at sigri ver rádume	Kaster op tapre Mænd et Dys
scatt vel ec hanum hardan	Til den hoibeenede; jeg ham
at háfæto grióti.	Denne haarde Skat yder.

Her, som ellers ofte, antager Tids-Ordet til Overflod de tvende pronomina, ec, ver, af Eene- og Fleere-Tallet. Endelig indsættes tidt Partikkelen of um, for Versmaal og Skiønheds Skyld, næsten uden al Indflydelse paa Meeningen.

§. 103.

I Særdeleshed viser sig Poeternes pleonastistiske Talebrug i Omskrivningen, naar man af heel-tydige giør halv-tydige Ord, ved at bruge en fuldstændig Benævnelse som Hoved-Ord. Hk. I. 13.

Oc hnack mars	Og man sagde
med höfut-fetlum	At Dags Frænder
dags fröndor	Med Bidseler
of drepazt qvádo.	Dræbte hinanden.

Her haves en overflødig Omskrivning paa Hesten hnack-marr, bestaaende af Biordet hnackr, Sadel, og Hoved-Ordet marr, som alleene taget bemærker en Hest. See meere herom §. 73.

§. 104.

Tids-Ordene giöri jeg giør, get giør, næ naaer, ræd beslutter, vinn forretter, foreenede med et andet Ords infinitivus eller supinum, give, Meeningen uforandret, et pleonastisk Tale-Brug igiennem begge numeros alle personas og fleere tempora; for Ex. gördi, nádi, red, vega, siger ei meere end vá, vó, han dræbte, slog ihiel: gat, let, vann, háit hiör þing, han holdt et Slag. Disse Poeternes verba auxiliaria, som Prosa ikke fordrager, ere endnu i Islandske Digte ligesaa giængse, som de have været det tilforn. Dette kan være nok sagt om Figurerne.

§. 105.

Den samme Korthed, hvormed jeg nu haver igiennemgaaet de poetiske Ord-Billeder, skal og veilede mine Betragtninger over tropos, eller det omvendte og forblommede Tale-Brug, hvoraf til den Ende her alleene anføres 1) Metonymia, Omnævnelsen, 2) Metaphora, Ordlignelsen, eller, som andre kalde den, Hentydningen; 3) Synecdoche, Befattelsen og 4) Allegoria, forblommet Stil i heele Meeninger.

§. 106.

Metonymien benævner 1) Aarsagen ved dens Virkning, som: Solen, rödull, Straale, Glands; Krigen, ógn, göll, Skræk, Skrig; Søen, giálfr, Brusen, Bulder. Ligeledes Giernings-Manden ved dens Gierning, som: Guderne, höpr, Bundt, Forbundt, Sammenhæng, (consentes); Krigsfolk, lid, Hielp, Bistand. 2) Virkningen ved dens Aarsag, som: Krigen, dólg, fión, Had, Uvenskab; ligeledes Gierningen ved dens Gierningsmand, som: Striden, saga, hilldr, to Krigs-Gudinder; der komme Striden af Stet. 3) Materien ved Arbeidet, som Guldet, sörvi, taur, Hals-Smykke, Guld-Kiede. 4) Arbeidet ved Materien, som Sværdet, stál; Buen álmr, Alm-Træe, hvoraf man giorde Buer; Seilet vod, en Dug; Poesien, hródr, mærd, Ros, Berømmelse. 5) En Person eller Ting ved dens Egenskab eller Tilbehør, som en Ven eller Frænde, sefi, Godhed, Sagtmodighed; et Følgeskab, ferd, gengi, Reise, Gang, og helmingr, Bedækkelse; Søen, ægir, rán, Søens Gud og Gudinde.

§. 107.

Mataphora giver en Ting Navn af det den haver nogen Lighed med: som Krigen, hrid, etia, Iling, Kappen; Sværdet, skiómi, brimir, glands, Skin; Pilen, flug, Flugt; Søen, geimir, gimir, Vidde, stor Strækning; fornemmelig hersker Metaphora i Omskrivninger; som naar den nævner Krigen hugins jól, Ravnens Giestebud; Haanden, heidis stall, Høgens Bænk; Skioldet, hior-laut, Sværdets Leie, Stade. o. s. v.

§. 108.

Synecdoche, som man veed, fatter og forstaaer, 1) det Heele under en Deel deraf: saa kaldes overhoved Jorden folld, en Slette; haudr, et høit liggende Sted; Søen, vik, sund, en Søe-Bugt, Stræde;

 Sværdet

Sværdet, mundridi, Haandgreb; Skioldet, baugr, rönd, Kanten der omkring; Skibet kiölr, fud, Kiølen, Dælværk eller Bræde=Fældning. 2) En Deel under det Heele; saa kaldes en Beslægtet átt, ætt, Slægt, Familie; et Menneske, þiod, Folk; Begge Deele som i Dansken.

§. 109.

Dog haver Synecdoche meest sin Gang i Omskrivningen: intet skeer oftere end at her forstaaes Alt ved Noget, og Noget ved Alt, som: naar Jorden faaer Navn af en Brink, en Dal, et Vænge, og andre særdeles Beskaffenheder. Linna látr, Ormens Land, Guldet, af látr, Leie eller Sæde; Søen af en Havn, Vig, Bølge, o. s. v.; báro-biörn, Søe=Biørnen, d. e. Skibet, af bára, Bølge; ögr-liós, Søens Lys, Guldet, af ögr, Strandbugt; Skibet af en Roer=Pind, Masteret, Stavnen, o. s. v.; húna hyr, Skibets Ild, d. e. Skioldet, af hún Mas=ster=Top eller øverste Spidse af Masteret. Sværdet af Knappen og dets andre Deele; hialt-riódr, Sværdets Bestænker, en Mandsperson, af hiallt, Knappen paa Sværdet. Et heelt Rige faaer Navn af et Landskab eller Landskabs Beboere, især naar der tales om Konger og Førster; þila þengil, Tellemarkens Konge, det er Kongen af Norge; skánunga gramr, Skaaningers første, det er Kongen af Dannemark.

§. 110.

Til Slutning giver vor gamle Poesie skiønne Prøver af allegorisk og forblommet Stil, hvor een og den samme Meening foreener fleere Metaphoras, som svare til, og følge paa hverandre: Jeg vil til Beviis derpaa ikkun anføre eet og andet Sted. Da Thiodolf fra Hvin vil beskrive et kongeligt Svensk Gravsteds Beliggende paa Strandbredden, kalder han Havets-Brusen og Brændinger, Søe=Gudens Sange, hvilke Østersøen qvæder den svenske Konge til Morskab og Fornøielse. Hk. 1. 36.

Oc auſt-marr	Og Øſter-Søen
jöfri ſænſkum	For den ſvenſke Konge
gimis-liód	Synger Havets Sang
at gamni quedr.	Til Tidsfordriv.

Saa forſtaaer og Horatius ved lymphas loqvaces en ſuſende Bæk eller Vandfald En Viſe i Edda om et viſt Feldtſlags Hæftighed, nævner ved Navn tvende Krigs-Gudinder, og ſiger at Hærføreren lod den eenes ſtærke Storm opblæſe den andens Seil; hvorved Poeten forſtaaer, at Hug og Skud ſtødte hart paa Skioldene. Ved en fortſat Allegorie heder det ſammeſteds, at Geværene gave Skrald, da Buens Hagel, det er Pilene, ſlog paa dem.

Glym-vindi lætr göndlar	Den ſtærke Konge lader Hildes Seil
gneſtr hiör taka meſtum	Fange Gøndels ſuſende Storm;
hilldar ſegl, þars hagli	Det ſmald hart paa Sværdet, da
brauſtr þengill drifr ſtrengiar.	Bue-ſtrængens Hagel drev.

Paa en anden, men ligeſaa forblommet Maade beſkriver Evind Vaabenes Brug i Krigen, naar han ſiger, at Sværd-Fæſternes Fødder, (Kaarde-Klingerne) traadde paa de Norſkes Iſſer og Skiolde. Hk. IV. 30.

Trodduz tiörgur	Af Herrens haarde
fyri tys oc bauga	Sværd-Grebes Fødder
hiallta hard-fótum	Normænds Skiolde og
hauſar nordmanna.	Hoveder traaddes.

Fremfor andre er Viſen Hakonar-qvida rig paa diſſe Metaphoras, hvoraf jeg udſkriver følgende:

Skaut vin-fars	Vin-Skibets
viſa mönnum	Forgyldt Bredde
a góm-ſker	Paa Hof-mænds
gyllto bordi.	Gumme-ſkær drev.

Hilmis hird / Men Honnings Bølge
enn hunnángs bára / I Konge-Vagtens
i ged-knörr / Hierte-Skib
glymiandi fell. / Susende randt.

Forfatteren, Sturla, ligner Bægeret eller Drikke-Hornet ved et Fartøi, der støder imod Tænderne, (som han kalder Gummens Skær) saa at Modens Søe bryder ind i Sindets Skib, eller Brystet. I Digten Rafns-mál siger samme Skald, at Kong Hakons Folk, som feidede i Skotland, mættede de sorte Anker-Snoge med Krigens Lokkemad, istedenfor, at de ladde Skibene med det røvede Gods eller Krigs-Byttet.

Gengo ged ſtrángir / Strænge Krigere
geitis veg meita / Til Sibs forbi
ſárs um ſatiri / Satire fra
ſunnan laug-runnar. / Sønden fore.
Söddo ſuart-klædda / De tapre Mænd med
ſnóka dyn-króka / Krigs Lokkelse
bragnar byr-egnis / Anker-Snoge
brands á Skotlandi. / Sortladne mættede.

Brands-byr-egni, Krigs Lokkemad, foreenes rettelig i Genitivet med Tids-Ordet ſedia, mætte, fylde. Saavidt om Skaldenes Sprog og forblommede Tale-Brug; hvoriblandt man finder meget som er smukt; men ogsaa noget deels maadeligt, deels fremmet og usædvanligt for vore Tiders Smag.

Femte

Femte Kapitel.

Om det poetiske Foredrag.

§. 1.

Hvad hidindtil er sagt om det poetiske Sprog, angaaer alleene Ord og Talebrug i Særdeleshed, men her vil jeg til Slutning giøre nogle faa Anmærkninger betreffende Digtenes Inddeelinger, Foredrags-Maade, og udi Stilen brugelige Vendinger. Alt dette, som er Digtekunsten saa vedkommende, men efter taget Plan lod sig ei vel indlemme i de andre, hver til sit Æmne bestemte Afhandlinger, haver jeg fundet med god Orden overeensstemmende, særskildt at andrage paa dette Sted.

§. 2.

Den gamle Poesie bestod deels af enkelte eller nogle faa Vers over visse Tildragelser, som Skaldene agtede værde at besynges, og lægges paa Hukommelsen, deels af heele Digte eller Qvæde, som i forskiællige Vers-Arter bleve lagde om Kongers, Jarlers eller andre anseete Mænds fortrinlige Bedrifter; Disse vare to Slags, Drápa og Flockr, af hvilke begge endnu haves adskillige i den nordiske Historie.

(*) Flockr siger saameget som en Samling, men Drápa synes efter Ordet at betyde et lyrisk Digt som gaaer efter Slag og Takt, eller synges med Strænge-Leeg; af Tids-Ordet drepa, at slaae, drepa strengi, at slaae eller spille paa Instrument, hvoraf Slagr, en Sang eller Syngespil ogsaa haver faaet sit Navn. Dette Ordernes Brug og Benævnelse finder man i Stiórn: David tók hörpu sína oc drap strengina til slags: David tog sin Harpe og slog (leegede, spillede) paa Strængene efter Takten.

§. 3.

§. 3.

Drápa, et høitideligt Ære-Digt, bestod af fleere Parter, der adskilledes ved Omqvæde, eller som det hed, ved Stef, det er nogle indskudte og ofte igientagne Vers; disse Afdeelinger hver især kaldet Stefia-bálkr, Stefia-mál, Omqvæds Afsnit, beroede paa Indholdets afvexlende Materier, og for saa vidt vare ei disse Afsnitter, kunde ei heller være, alle lige lange.

§. 4.

Et Stæv eller Omqvæd kommer i Tone og Vers-Art overeens med heele Resten; det bestaaer enten af fire eller ikkun tvende Led, som slutte hvert Afsnits sidste Sang-Vers. I Digten Geisli, en Lovsang til Olaf den Hellige, er Omqvædet her det sidste Halv-Vers, som i det følgende igientages adskillige Gange.

Fúſs em ec þvíat vann víſir	Fordi Kongen (han var størst
var hann meſtr konúngr fleſtra	Af de fleeste) giør herlige Ting,
drótt nemi mærd ef ec mættac	Jeg vilde ham, om mueligt,
mann dyrdir ſtef vanda.	Et smukt Omqvæd give.
Greitt má gumum letta	Guds Ridder drøvet Folk
guds rídari ſtrídum	Snart hielpe kan; hvad som
röſkr þiggr allt ſem æſkir	Den brave Olaf begiærer
Olafr af gram ſólar.	Af Solens Herre, han faaer.

De to sidste Rim-Linier udgiøre Omqvædet i Digten höfut-lausn, belagt om Kong Erik Blodøx af Norge.

Hne fyrda fit	Deres Land gik
und fleina hnit	Under Herren:
ords-tír of gat	Erik havde
Eríkr at þat.	Ære deraf.

Og hvor det siden igientages:

Þar

Þar var eggia at	Man huggede til
vid járna gnat	J Vaaben Støi:
ords-tír of gat	Erik havde
Eríkr at Þar.	Ære deraf.

§. 5.

Undertiden skifter man om, og bruger to eller flere forskiellige Omqvæder i eet og det samme Digt; Saa gior for Ex. vor beromte Lilia; Ligeledes den gamle høfut-lausn, hvis ene Stæv nu nys blev anført, det andet som siden sammesteds kommer for, er dette:

Kom gridar læ	Rovdyret blev
á giálpar skæ:	Bestænkt med Blod:
baud úlfum hræ	Erik til Søes
Eiríkr á sæ.	Ulve Aadsel gav.

Og igientaget paa et andet Sted:

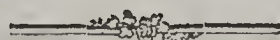
Jöfr sveigdi y,	Kongen sin Bue spændte
hraut unda bi:	Piler fløie af Sted:
báud úlfum hræ	Erik til Søes
Eiríkr á sæ.	Ulve Aadsel gav.

§. 6.

Omqvædene, som jeg sagde før, afbrode og sluttede enhver Beretning; dog vare de ei af historisk Indbegreb, men maae snarere ansees for en allevegne passende æresuld Anmærkning eller Tanke over de i Digten besungne berømmelige Handlinger, hvor gierne fandtes udtrykket Hoved-Personens eget Navn, som for Ex. i Omqvædet af Loftúnges Ære-Digt til Knud den Store. Sk. VII. 182.

Knútr verr grund sem gætir	Knud regierer paa Jorden,
Grickialands himin-riki.	Som Gud i Himmelen.

S Til

Til den hosſatte Overſættelſes Retfærdiggiørelſe maa her vides, at vore Skalde ofte gave Gud og Chriſtus Navn af Roms, Jeruſalems Grækenlands Konge og Beſkytter, fordi den chriſtelige Kirke og udvortes Guds-Dyrkelſe den Tid meeſt blomſtrede paa de Steder.

§. 76.

Er Omqvædet Digtens øvrige Indhold uvedkommende, kaldes det i Skálldа Ecbaſis, Udſkeielſe, ſom Stævet i St. Nicolai Æredigt (Nicoláſſ-drápa.)

Öll þíng boda engla
eining í þrenníngo
órofnado jafnan
alz grams lofi framda.

Alle Engle-Skarer bekiende
Skaberens trefoldige
Eenighed, ſtedſe æret
I uafbrudt Lovſang.

§. 8.

Flockr var en kortere Sang, uden Afdeelinger og Omqvæder. Diſſe Digte, ſom ogſaa tilegnedes ſtore og fortiente Mænd, agtedes dog ei lige ved en Drápa, baade fordi de, ſom det ſynes, vare udarbeidede med mindre Flid, og undertiden beſtode af nogle faa Vers, hvorfor man, naar Viſen var ſaa kort, gav den Navn af Dræplingr, en liden Drápa eller en ringe Digt, der ei kunde komme i ſynderlig Betragtning.

§. 9.

Den Forſkiel, de Gamle giorde paa Flockr og Drápa, ſees end videre af Hiſtorien om Knud den Store, ſom blev vreed paa Loftúnga fordi han havde forfattet en Flock eller kort Qvæde om Kongen, da denne foregav, at ingen havde før været driſtig nok til at byde ham en Dræplíng, truede derfor Poeten med Livs-Straf, hvis han ikke havde en Drápa færdig til ham ſtrax Dagen derpaa. See Hk. VII. 182. Knytl. ſ. Kap. 19. og angaaende en anden Begivenhed. Gunnl. ſ. Ormst. Kap. 9. At

Kong

Kong Harald tredie ogsaa kiendte denne Forskiel imellem begge Slags, sees af hans Ord til en, som sang gamle Digte for Kongen til Tidsfordriv: hverium skal þá skemta med drápunum þínum, er þú qvedr mer flockana eina. Hvo skal have den Fornøielse at høre dine Draper, siden du synger ikkun Flokkene for mig. Noregs kk. søgur. Kap. 67.

§. 10.

I Digtene fandt man undertiden for godt, maaskee for desbedre at underholde Tilhørernes Agtsomhed, at give fleere Sang-Vers eens Begyndelse eller eens Slutning, med at gientage de første eller sidste Rim-Linier, som ofte (men ikke altid) foreenes med og hænge af Versets øvrige Indhold, eller og udgiøre for sig selv en fuldstændig Meening.

§. 11

Dersom den tærende Tid havde levnet os noget større Forraad af heele Digte, vilde man vist nok seet fleere Beviis paa disse Skaldenes Anaphoras og Epiphoras, af hvilke nu findes ikkun faa Spor tilbage; især hvad de sidste betræffer, hvoraf her maa være nok at anføre tvende Vers af eens Begyndelse udi Knúts drápa. Hk. VII. Kap. 155 og 156.

Knútr var und himnum	Knud var paa Færde,
hygg ec ætt at frett	Som man siger, med Hær:
Harallds í her	Dog veed jeg Haralds Slægt
hug vel duga.	Mod i Brystet haver.
Let lyr-götu	Aaring-salig Olaf
lid fudr or nid	Sønder ud lod fra
Olafr jöfr	Nid-Strømmen sine
ár-fæll fara.	Skibe søeveis gaae.
Knútr var und himnum	Knud var paa Færde,
herr auftan ferr	Klarøiet Konge-Søn,
frídr fylkis nidr	Udsøgt Dansk Krigsmagt
frán-eygr dana.	Fra Østen kom (ham imøde)

Screid

Screid veſtan vidr	Floden fra Veſten
var glæſtr ſá er bar	Gled, faver den var,
út andſcota	Som Adalrads Uven
Adalráds þadan.	Fra England førde.

Poeten taler om Knud den Stores Krigstog fra England og Danmark mod Kong Olaf Haraldſøn af Norge.

§. 12.

I gamle Digte af Syngeſproget er dette endnu meere brugeligt. Vi have Exempler paa poetiſke Anaphoras i den bekiendte Ragnars qvida og Asbiørn Prudes Viſe; ligeledes i Hava-mál, i Rigs þu-la og mange fleere Sange i Sæmunds Edda, ſom hver paa ſin Maade igientage nogle Gange de to tre og fire førſte Vers, det er Halvdeelen af hver Strophe. Digten Vafþrúdnis-mál lader Odin ved alle de mørke Spørsmaal han forelægger Jætten Vafþrúdnir idelig i Begyndelſen af hvert Sang-Vers ſige:

Fiölld ec fór	Meget har jeg vandret,
fiölld ec freiſtada	Meget forſøgt,
fiölld ec reynda reginn.	Meget de Mægtige prøvet.

§. 13.

Saaledes ſluttedes og fleere Vers med den ſamme Endelſe, af de Gamle kaldet nidrlag, eller rettere víd qvædi, paa Danſk Biqvæd, ſom man maa vide, er ganſke andet end de nyſomtalte Omqvæde, der betegnede Digtenes Hoved-Afdeelinger. Biqvædene derimod, hvor de brugtes, ſtode i Enden af nogle paa hinanden følgende Vers, baade ſom afhængige og uafhængige, ſom fuldſtændige og ufuldſtændige Meeninger. Æfi Noregs Konunga.

gneid fyrir ſikiley vída	Den breede Sicilien forbi
ſúd, varum þá prúdir	Planken gled, ſom hver kan troe,

bryn

brynt screid [vænn til vanar
vengis hiörtr und drengium.
vættic minnr at motti
mani eun þinnig nenna
þó lætr gerdr í gördum
goll-hrings vid mer scolla.

Modige vi vare, da det favre
Skib med Folk for Vinden fløg.
Jeg tænker neppe sig
En Dovning vover did;
Dog holder Pigens i Garde
Hierte løst ved mig.

Fundr var þess at þrændir
þeir höfdo lid meira
vard siá er ver of gördum
vist errilig snerra.
Skilldum úngr vid úngan
all-valld i val fallinn.
þó lætr gerdr í gördum
goll-hrings vid mer scolla.

Saa gik det i Slaget; de
Trønder fleere Folk havde,
Det Anløb vi giorde der,
Tilvisse mandigt var.
Ung forlod jeg den unge
Første blandt Døde lagt.
Dog holder Pigens i Garde
Hierte løst ved mig.

Hører til en Digt, som den norske Prinds Harald Sigurdsen giorde paa sine udenlands Reiser, og sluttede hvert Vers med: þó lætr gerdr &c. meenende dermed en Russisk Prindsesse, som han da friede til. Dette ogsaa deraf.

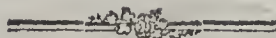
I þrottir kannec átta
yggs fet ec lid at smida
færr er ec hvast á hesti
hefic fund numit stundum.
Skrida kann ec á skidum
skyt oc ræ sva nytir.
þó lætr gerdr í gördum
goll-hrings vid mer scolla.

Jeg aate Kunster veed,
At digte jeg forstaaer,
Jeg sidder godt til Hest,
Stundum jeg svømmet har.
Paa Skier kan jeg gaae,
Jeg skyder og roer tilpas.
Dog holder Pigens i Garde
Hierte løst ved mig.

yggs-lid, Odins Drik, d. e. Poesien.

§. 14.

Der findes og tvende Biqvæder baade i Midten og Enden af et Sang-Vers, det er paa den fierde og aattende Rim-Linie; hvilke, som man strax skal faae at see, ei ere andet end nogle laante Stykker af andre Vers,

som i saa Fald her staae uden Sammenhæng, taale derfor neppe nogen Oversættelse. Alt dette oplyses ydermeere af følgende Steder i Banda-drápa. Hk. VI. Kap. 96. 97.

Mærr vann miklo fleiri
málm-hríd jöfr sídann
ádr frágum þat adra.
Eiríkr und sic geira.
þá er gard vala gerdi
Gotland vali strandar
virfils vítt of hriat.
vedr milldr oc semr hilldi.
Fráe hvar fleina sævar
fyr-herdir styr gerdi
endr í eyrar sundi.
Eiríkr und sic geira.
Raud fur-giafall fiórar
fólk-meidr dana skeidar
ver frágum þat vága.
vedr milldr oc semr hilldi.

Berømt Konge anden Strid
Da, men langt fleere siden
(Vi have det alt spurgt) begik.

Der han kom med Skibe did
Og næsten alt Gotland
Paa Krigs-Viis beseidede.

Man haver mig fortalt,
At denne Helt tilforn
I Øresund holdt Slag.

Krigsmanden, som paa Guld
Er gavmild, ødelagde
De Danskes fire Skib.

De Levninger vi have af Banda-drápa, slutte ei fleere Vers med disse samme, men til Forandring med andre Biqvæder, som her:

Stærir let at stauri
stafn-vigg í höfn liggia
gramr vællti so gumna.
gunn-blidr og red sídann.
Sleit at sverda móti
svörd víkinga hördu
unda már fyrir eyri.
jarl god vördo biarli.
Attot hialldr þars hölldar
hlunn-viggs í by runno
gæti-niördr vid gauta
gunn-blidr oc red sídann.

Strigs-Ypperen sit Skib
I Havn til Pælen lagde,
Dermed de andre forekom.

Rovfuglen i den heftige
Træfning Søersvers Kiød
Under Landet sønderslæd.

Skibes Bevogter! med
Goter, da dine Mænd
Løbe i Byen, du stridde.

Her-

Her-fcilldi för hilldar	Krigsmanden giennem alle
hánn þverdi frid manna	Herreder (han Folkets Fred
áſs of allar ſyſlur.	Forſtyrrede) med Feide drog.
jarl god vördo biarli.	

Biqvæderne, ſom her ere øienſynlig tagne andenſteds fra, kunde jeg vel have givet en Forklaring over, men umuelig truffet den rette, ſom alleene maa vides af det Sammenhæng de have ſtaaet i paa deres forſte Sted.

§. 15.

Angaaende Sang-Verſets Inddeeling i ſex og aate Led, maa det ſom noget ſynderligt anmærkes, hvad Hiſtorien hiſt og her beretter om de i Overtroens Morke ſaa meget gieldende Trolde og Vætter, eller Skyts-Aander, vel ogſaa de fremfarnes Gienfærder, at naarſomhelſt de lode ſig ſee og gave Forvarſeler efter de Tiders Maade paa Rim, ſiunge de gierne om igien det ſidſte Led, hvorved Sang-Verſet da forlænges om en Linie. Niála Kap. 79. En Afdød roſer ſig af ſit i Livet udviiſte Helte-Mod.

Mællti dögla deilir	Saa talte munter Strider
dádum rackr ſa er hádi	Høgnes hurtige Fader,
biartr med beſto hiarta	Han, ſom Blodbadet med
ben-rögn fadir högna.	Det ſtorſte Mod begik.
Helldr qvadz hiálmi falldinn	Behielmet Helt, ſom nu
hior-þilio ſiá vilia	Til Aand er bleven, ſagde:
vætti-draugr enn vægia	Førend Krigeren ſkulde
val-freyo ſtafr deya.	Vige, ſig ville døe.
oc val-freyo ſtafr deya.	Vige, ſig ville døe.

See Hk. IX. 83, 84. En lige Gientagelſe af Halv-Verſets tredie Strophe, i det mindre eller ſex-ledede **Fornyrda-lag**, er talt om tilforn Kap. III. §. 7.

§. 16.

Endelig satte man et Slags Zirlighed i at gientage det næstforegaaende Leds sidste Ord i Begyndelsen af det følgende Led, eller at slutte Forledet og begynde Bagledet med eenslydende Ord Hk. III. 22.

Men fergir bar margar
marg-vitr nidar varga
lundr vann sökn á sandi
sand-mens i by randir.

Skibes Belader bar
Op i Søe-Byen mange
Skiolde; her den kloge Mand
Paa Sanden holdt et Slag.

Sammesteds X. Kap. 9.

Her þengill gledr hringum
hodd-örr sás rydr odda
beck-sagnir lætr bragna
bragningr giöfum fagna.

Rund Konge, som lødder Spyd,
Med Guld-ringe, mange fryder,
Gaver lader Førsten Folk
Paa Bænkene glade faae.

Og dette af Skállda:

Brandr fær logs oc landa
lands Eiríki banda.

Med Vaaben Erik sin
Skat og Rige forøger.

Skállda kalder denne Anadiplosin Drögur, men Hatta-lykill Dun-hendt og Klifat. See Kap. III. §. 25.

§. 17.

Sligt, som tidt findes indstrøet hos vore Skalde, er meest brugeligt i de parrede eller samlede Led; men fortsættes sielden igiennem heele Verset. Dog haver Clavis metrica en Prove derpaa, under Dun-hendt, eller susende Rim.

Hrein-tiörnum gledr horna
horn náir lítt at þorna
miödr hegnir böl bragna
bragníngr scipa sagnir.
Fólk hömlo gefr framla
framlyndr vidum gamlar
sás helldr fyrir skot skiöldum
skiölldungr hunángs ölldur.

Kongen med den klare Drik
(Mød hemmer Folkets Sorg)
Sit Mandskab glæder, sielden
Hornene man tørre seer.
Den stor-modige Konge
Som med Skioldene Skud
Bøder af, gammel giver
Krigsfolket Honning-Drik.

Nok

Nok saadant et Sted fortiener at anføres af Hardar Saga Kap. 39. hvor en Søster taler om sin tapre Broder Hørds (som man troede) ved Hexe-Kunst befordrede Nederlag.

Vard i hreggi hördo	I Odins haarde
Hördr felldr at jördo	Uvær blev Hørd
hann hefir átta unnit	Fældet nær Stranden,
uns oc fim hiá grunni.	Han fem og aate slog.
Helldr nam grimra galldra	Men Troldoms grumme
galldr ramliga at hallda	Sang ham vældig bandt.
mundi enn briótr branda	Ellers endnu denne
brands ellegar standa.	Sværdes Bryder stod.

§. 18.

Et Vers skiftedes i tvende lige Deele, af hvilke enhver altid havde sit bestemte Indhold, sluttedes derfor i Midten med et Punctum eller Colon, (Kap. II. §. 10.) Denne Indretning finder overalt Sted i den høiere Poesie, maaskee paa nogle faa Undtagelser nær. Hátta-lykill kalder dette Slags Vers láng-lok, og gives derpaa følgende Exempel, hvor Indholdet ei heller deeles, men gaaer i eet det heele Vers igiennem.

Hákon rædr med heidann	Hakon Herredømmet med
hefir drengia vinr fengit	Stor Pris og Ære (Kongens
lönd ver budlúngr brandi	Vaaben beskytte de
breid-felld mikit velldi	Vidt-strakte Lande) holder.
rog-leiks náir ríki	Stort Rige haver Folkets Ven
remmi-tyr at styra	Forhvervet (derved alle
ölld fagnar því eigno	Glædes) og stræng Stridsmand
ord-róm konúngs dómi.	Sit eget vel bestyrer.

Her findes ei, som sædvanlig, nogen Udgang midt i Verset, men Meeningen er uadskillelig fra Begyndelsen til Enden.

§. 19.

Dog saa sieldent dette er i Drott-qvædt, saa tidt sees det i Fornyrdalag, hvilket ei saa nøie binder sig til halv-deelte Vers, men som allerede

er sagt, tager hist og her heele Vers til heele Meeninger. Foruden det ovenanførte Kap. II. §. 11. kan og følgende tiene til Beviis, hvilket Skallda, endskiønt i en anden Meening, kommer med, af Egel Skallgrimsøn.

Þat er órett	Det er Uret,
er orpit hefir	At min Ven
á má-skeid	Haver saa meget
mörgu gagni.	Godt, han mig
ram-ridin	Beteede, kastet
röckva stódi	Paa Søen, hvor
vell-vanadr	Folk ofte farer
er veitti mer.	Over med Skib.

Min Ven skeer ei Ret, vil Poeten sige, som tidt haver spildt sine Velgierninger paa mig, uden at see noget Vederlag. Nok et Sted af Hk. III. 13.

Oc þar vard	Og hvor Griotgards
er vinir fello	Broders Venner
magar Hallgards	J Odins store
manna blódi.	Jling fulde:
stafa-nes	Stafanæs
vid stóran gny	Viig da blev
vinar lödurs	Blandet med
vagr of blandinn.	Menneske Blod.

§. 20.

Efter Poesiens rette Art og Brug binder sig ei gierne Jndholdet af et Halv-Vers til nogen vis Orden eller Jnddeeling; men som det best beqvemmer sig for Rimet eller Hovedstavene, omkaster og indvikler saaledes Ord og Meeninger med hverandre, at de ofte ei uden Vanskelighed siden samles og sættes i deres rette Følge og Sammenhæng. Nordiske Sange give mange Exempler paa denne Synchysis eller Ordenes Omsætning, som vore Skalde ei alleene tillode sig at bruge, men holdte den virkelig for smuk og passende til et poetisk Foredrag. Hk. IV. 20.

Alm-

Alm-drógar var ægis	Herrens Broders Børn,
opt finn þess ec minnumz	Det kommer mig i Hu
barma ölld fyrir balldri	Tidt, for Sverd-Eierens
ben-síks vita ríkis.	Overmagt maatte vige.
Böd-sækir hellt brikar	Den Krig-kiære om Bord
brædr síns oc rak flæda	Gik og siden paa Skibe
undan allar kindir	Erik sin Broders Børn
Eiríks á haf snekkiom.	Vidt i Søen fordrev.

Skal Visen ret forstaaes, maa man sætte og tage Ordene i denne Folge: álm-drógar ægis barma ölld (þess minunz ec) var opt ríkis (blev overvældet, overmandet) fyrir ben-síks vita balldri, böd-sækir hellt flæda bríkar, oc rak undan á haf allar kindir Eiríks brædr síns sneckiom.

§. 21.

Syngesproget og andre korte Vers-Arter vende sielden saaledes op og ned paa Meeningen, dog fremvise de nogle saadanne Steder, som dette af Knúts-drápa.

Let of land lokit	Ved Strandbredden
lid gramr samann	Landet med mange
mar-bedium med	Væbnede Skib
mörg nef-biörgum.	Kongen beringe lod.
þar er grád fyrir gnod	Hvor flugen Søe murrede
grám hömlum lá	Under graa Roer-Pind
þorr heims þrymo	Floden ei, min Ven
þyrn dröfn eyndri.	Fik paa Vandet Sted.

Er at forstaae efter denne Ordenens Folge: gramr let mörg lid nef biörgum lokit saman of land med-marbeidum, þar, þrymo þyrn! er grád lá gnaud fyrir grám hömlum, þvarr hums eyndri dröfn: Kongen lod mange Skib, (besatte) med væbnet Folk, staae tæt sammen omkring Landet ved Strandbredderne. Der, hvor flugende Hav buldrede ved den graae Roerpind, blev Søen, min Ven, for snæver til Skibene; heims eller húms öndr, Skibet.

§. 22.

Det var ikke vore Skalde nok, saaledes at adsprede og fremsætte uden Orden og Sammenhæng, hvad som hørte til een Udsigelse og Meening, men de fordeelte endogsaa de sammensatte Ord selv, som uden deres Forbindelse eller Sammensætning ei give nogen med Verfets øvrige Indhold beqvemmelig Meening. Hk. IV. 30.

Þars böd-hardir bördúz	Hvor modige Søemænd
bands ió-draugar landa	Sloges, Krigs-Hæren til
lyftr geck herr til hiörva	Træfningen i Stord
hnits í ftord à fitiom.	Paa Fitie lystig gik.
oc gim-fleyngvir gánga	Og Skiold-drageren
gifrs hle-mána drífo	I Skioldes Iling torde
naufta-blaks it næfta	Nærmest ved Siden af
nordmanna gram þordi.	Den Norske Konge gaae.

Her skilles fra hverandre de Ord, som forenede omskrive og betyde een Ting, som: lánda bands ió-draugar Skibsfolk, naufta blacks gim-fleyngvir en Mandsperson, hle-gifrs mána drífa Striden. Endnu bedre sees denne uindskrænkede Frihed i følgende Exempel af Hk. VI. 17.

Feingum felldar ftínga	Sølv-Bremmen som
fiörd oc gallt vid hiördu	Islændere os
þans ál-himins utan	Sendte, vi finge
ofs lendíngar fendu.	Og for Sild den gave.

Poeten opløser Compositionen i de Ord fiörd-hiörd Sild, og ál himins lendíngar Islændere, af al-himin Søens Dække, Isen. Flere Beviis paa disse Tmeses vilde været let at udskrive.

§. 23.

Dog vil jeg ei, med hvad sagt er, paastaae, at vore Poeter altid giorde sig en Lov af Ordenes lige stærke Omkastninger: Det Modsatte sees paa utallige Steder, hvor Tankerne følge og fremsættes i en temmelig god

og

og naturlig Orden, paa nogle faa Ord nær, som lettelig henvises til sit rette Sted, som her. Hk. VI. 21.

Senn öll ſidan runno	De Kongelige Skibe i stor
ſneckiu börd or gördom	Mængde alle paa eengang
her-mörg hála urgr	Med den milde Første fra
hilldíngs und gram milldum.	Garde i Søen glede.
Veſtr-lönd virda kindar	Den fromme Tryggves Søn
ver-fákum let heriot	Olaf de vestlige Lande
alldyggr arſi tryggva	Til Søes befeidede, og med
Alafr oc klauf ſtáli.	Sværdet splittede Folk.

§. 24.

Ja, ofte med Forsæt skiftes Indholdet af Verset i lige Afdeelinger; for Ex. i den fierde, den aatende, den sextende Deel. Versets første Afdeelings-Maade giver hvert samlet Led sit bestemte Indhold: dette, som som man kallede fiórdunga-lok, Fierdings Slutninger, forekommer meget tidt hos gamle Skalde. Landn. b. II. Kap. 33.

Hygg ec at hálfir liggi	Af Lov-Bryderne omtrindt
heptendur laga eptir	Det halve blev paa Stedet;
egg-ſceindar let ec undir	Hines som ei bidde, jeg
ubidendum ſrida.	Sværd-skaarne Saar lod svie.

Hk. VII. Kap. 187.

Ölld feck illt or deilldum	Ondt udaf den Trætte kom
Erlingr var þar fingin;	Hvor Erling fangen blev;
ódo blöck i blódi	Blakke Skib Norden for
bord fyrir utſtein nordan.	Utsteen svømmede i Blod.
Liós er raun at ræſir	Det er klart, man med Svig
rádinn var frá ládi	Kongen ved Riget skildte;
lagdiz land und egda	Landet under Agdeboer,
lid þeirra frá ec meira.	Som havde fleere Folk, gik.

§. 25.

§. 25.

Naar derimod disse Afdeelinger fulgte hver aatende Deel, eller med andre Ord, naar hvert Led og Linie indbefattede en heel Meening, kaldtes saadant et Vers átt-mællt, aate-deelet, herpaa haves og mange Exempler hos de Gamle. Hk. VII. 186.

Rackr þengill hió recka	Kiek Konge Folket slog,
reidr geck hann of skeidar	Han vred paa Skibene gik,
valr lá þröngt á þilium	Tæt over Dækket Døde laae,
þúng var sókn fyrir túngum.	Ved Tunger man hæftig stridde.
Bragningr. raud fyrir breidan	Herren den flakke Søe
bord völl jadar nordan	Norden for Jader bestænkte;
blód fell varmt á vidan	Varmt Blod kom (berømt Konge
vá frægr konungr ægi.	Hug til) paa viden Søe.

Versets første Deel tager til hver Strophe, den sidste til hver tvende Stropher en heel Meening.

§. 26.

Endelig fattes en særskilt Meening udi hver sextende Deel, altsaa to heele Meeninger i hver Rim-Linie, da saadant et Vers nævnes sextán-mællt eller sexten-deelet, ikke sexten-ledet; thi ved mál, hvoraf Ordet dannes, forstaaes her enhver fuldstændig Meening. Clavis metrica allene fremviser sextán-mællt i følgende Skikkelse.

Vex idn, vellir rodna	Arbeide voxer, Marken rødmes;
verpr lind, þrumo snerpir	Spydet kastes, Slaget hærdes;
fæz gagn, fylkir eignaz	Seier vindes, Førsten beriges;
falr hitnar, sedz vitnir.	Spyds-piben varmes, Ulven mættes.
Skekr rönd, skylldir bendaz	Skioldet stødes, Skioldet bugner;
skelfr askr, gridum raskar	Spydet ryster, Fred forstyrres;
brandr gellr, brynior sundraz	Sverdet klinger, Brynien splittes;
braka spiör, litaz örvar.	Spære brage, Pile løddes.

Dog var denne Digtemaade mindre brugelig, og noget, som de ældere Poeter neppe havde vidst af at sige, men findes med meget andet ligesaa usædvanligt ikkun paa anførte Sted.

§. 27.

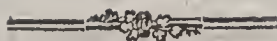
I et et Halv-Vers bruges sielden nogle Skille-tegn, cola eller commata, hvilke umuelig have Sted, hvor Ord og heele Meeninger formænges og blandes med hverandre: men da Ord-Blandingen, som nys blev sagt, ei er allevegne lige stærk, og til Lykke altid af snævert Omfang, som indskrænker sig ikkun til fire Rim-Linier, saa kan en øvet og eftertænksom Læser for denne Sags Skyld vel udfinde Meeningen, naar han i øvrigt forstaaer til Gavns det poetiske Sprog.

§. 28.

Paa fine Steder vidste vore Poeter selv at lette og afhielpe Omkastningens medforende Vanskeligheder, ved at indskyde hist og her visse særskilte Meeninger, kaldede Stál, det er opsatte, eller paa bedre Dansk, indstukne Tanker, hvilke ei ere andet end et Slags Episodia eller Parenthesis, ofte kiendelige og lette at forstaae, hielpe ogsaa meget til at udvikle den øvrige Deel af Verset, i det de formindske Antallet paa de Ord man haver at bringe i Orden. Hk. VI. 118.

Onar fór oc einom	Med eet og syttig Skibe
unn-vigg konúngr sunnan	(Den brave Krigsmand sit
sverd raud mætr at mordi	Sværd i Slaget bestænkte)
meidr siötigum skeida.	Førsten fra Sønden drog.
Þá er hún lagas hreina	Jarlen her (den Tid blev
hafdi jarl of krafda	Folkets Forlig brudt
sætt geck seggja kindar	Til Søes) fine Skib
sundr skánunga fundar.	De Danske førde imøde.

Nok

Nok et Exempel af Zk. VI. 40.

Miöc let margar sneckior	Manden heel mange Skuder,
mærdar örr oc knörro	Galeyer og store Skib
ódr vex skállds oc skeidar	(Nu min Digt rig paa Roes
sk'alld-lynr á brim dynia.	Voxer) i Søen lod gaae
Þá er ólitinn utaun	Da bevæbnet Krigsmand
el-herdir fór gerda	Sin Faders Rige forbi
mörg var lind fyri landi	(Under Landet den Tid saaes
lönd sins födr röndo.	Mange Skib) hastig drog.

(*) Clavis metricæ commentator, saavelsom Skállda kalder dette Stál, og heele Verset Stællt, hvor saadan en Tanke indstikkes i Midten; men Hiá-stællt, naar Verset eller Halv-Verset sluttes dermed. Skállda bruger og Alago-háttr, i samme Bemærkelse som Stællt; men Clavis forstaaer ved det første en gandske anden Digtemaade.

§. 29.

De indskudte Tanker, om ei gandske, saa dog de fleeste dertil henhørende Ord, staae gierne samlede og særskilte for sig selv, ligesom de vare uden for Omkastningens Herredømme; dette er godt at see af de anførte Exempler: dog haves adskillige Undtagelser, hvor Indskudet, om jeg saa maa kalde det, vel blandes med det øvrige, men ikke desmindre ved Hielp af Meeningen strax skiller sig og kiendes derfra.

§. 30.

Denne Foredrags-Maade befaldt ellers de Gamle særdeles vel, og anprises i vor Skállda som den allersmukkeste: dog forekommer saadant noget sielden i Viser af Syngesprogets Art, men des hyppigere i den høiere Poesie, hvor den, som sagt er, bringer stor Nytte og Hielp til Meeningens Tydelighed. Man finder tidt en afbrudt Tanke udi hvert Halv-Vers, ogsaa to paa sine Steder, som her af Banda-manna s.

Flestr

Fleſtr man ams oc auſtra
ec vátta þat ſáttar
málma runnr of mínar
mic gælir þat hælaz.
Gat ec höfdíngium hrínga
hattar land enn ſandi
æſt i augo kaſtat
órikr vafit flíkum.

De fleeſte (jeg tør ſige det)
Ringe og uſle Mænd
Af mit Forlig (det mig
Glæder) ſig roeſe vilde.
Jeg fattig Stakkel fik
De Riges Øine fyldt
Med Guld-Sand, og deres
Anſigt hyllet i Svøb.

Poeten, en fattig, men meget ſnedig Mand, havde en vis Handel med nogle ſtore og mægtige Herrer; men da det lykkedes ham ved hemmelige Foreſtillinger og Gaver at bringe nogle af dem paa ſin Side, og det juſt dem, ſom ſkulde kiende i Sagen, bleve hans øvrige Modſtandere mærkeligen tagne ved Næſen; derfor ſiger han, at Folk af ringe Kaar og Stand (fleſtr málma runnr ams oc auſtra) kunde vel lade ſig nøie med ſaadan Forlig eller Sagens Udfald.

§. 31.

Som ofteſt ſtaae de poetiſke epiſodia i Forvandtſkab med, og meere eller mindre bidrage til den forehavende Materie; dog ſeer man paa ſine Steder, at de Gamle derunder indføre nogle fremmede og uvedkommende Ting; hvor de, ſom det ſynes, ei vidſte til Strophens Fuldførelſe i en Haſt at hitte paa noget, Sagen ſelv vedkommende. Sighvat om Kong Olaf den Hellige, der ei vilde lide nogen Hedning blandt ſine Krigsfolk, ſiger. Hk. VII. 260.

Sumir trúdu à gud gumar
grein vard lids á midli
fólk-oruſtor fylkir
framrádr tiugo hádi.
Frægr bad hann á hægri
hand kriſtit lid ſtanda
födr Magnuſs bidc fagna
flótt-ſcærum gud drottinn.

Nogle af dem paa Gud
(Den tapre Konge holdt
Tiuge Feldtſlag) troede
Her Folket fordeelte ſig.
De Chriſtne berømt Førſte bad
(Gud Herren Magnus Fader, ſom
Skyede Flugten, fryde) ved
Sin høire Side at ſtaae.

Af ikke mindre besynderligt Indfald betiener sig Poeten Illugi, da han besynger Kong Harald Sigurdsøns seierrige Vaaben og Erobringer i Keyser Michaelis Calaphatis Tieneste. Hk. IX. 5.

Brautz und Mickial mætstan
mágum heim sem frágum
sonr budla baud sínum
súnn-lönd haralldr röndo.

Den gieve Michel Harald du
Med Vaaben de sydlige Lande
(Som jeg spurde, Atle bød til Giest
Sine Svogere) underlagde.

Uden kiendelig Sammenhæng med det øvrige berører her Poeten Kong Atle Budlesøns Indbydelse; en nogle 100 Aar ældre Begivenhed, hvorom udførlig i Volsúnga s.

§. 32.

Digtekunstens Skiönhed og Bifald kom for største Deelen an paa en smuk Omskrivning eller udsøgte poetiske Tanke-Billeder; hvilke vore Digtere vare saa vandte til, at de snart intet intet kunde nævne, uden at omskrive det; meenende, efter de Tiders Smag, sligt hørde nødvendig til, og satte den rette Skikkelse paa et poëtisk Foredrag. Her kom da vel tilpas en frugtbar Hierne paa Opfindelser og Forandringer, især hvor Gientagelser havde Sted.

Ridetur chorda, qvi semper oberrat eadem.

(*) Omskrivningen, som i visse Maader afskildrer og maler de benævnte Ting, tager med al Ret Deel i den artige Lignelse Simonides hos Plutarchum anstiller mellem Digte- og Male-Kunsten; da han kalder den første talende Malerie; den sidste stiltiende Digt: την ποιησιν Ζωγραφιαν λαλουσαν, την δε Ζωγραφιαν ποιησιν σιωπωσαν.

§. 33.

Dog, dette gielder fornemmelig om den høiere Poesie, da Synge-sproget, at forstaae de ældste Tiders Sange, der komme nærmere til ubunden Stil, brugte Omskrivningen mindre hyppig, og hvor det skeede, be-

tiente

tiente sig ei saameget af almeene paa fleere, som af særdeles Navngivelser paa enkelte Ting. Af denne Aarsag funde Mænds og Qvinders Omskrivelser her sielden Sted.

§. 34.

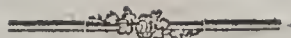
Gamle Skalde giorde ingenlunde Korthed til deres Sag, men tvertimod vare heel vidtløftige, og ofte med lange Omsvøb tilkiendegave en Tanke eller Sætning, som meget vel kunde fattes i et Par Ord: Aarsagen ligger oiensynlig i Omskrivningen, der efter Godtbefindende tager tre, fire og fleere Ord til en eeneste Tings Benævnelse. Som i dette Halv-Vers, udskrevet af Edda:

Sval-teigar man ſelio	Skibes Fører
ſallts vidblinda galltar	Denne Guldets
rof kaſtandi raſtar	Besidderske vil
reyr þveings muna lengi.	Længe komme ihu.

Meeningen er: Han vil tænke paa hende. Sallts raſtar þvengs reyr (rár) kaſtandi, han som omgaaes, omtumler med Soe-Bukke eller Skibe, d. e. en Mandsperson; vidblinda galtar ſval-teigs rauf-ſelia, hun som haver Soe-Lys eller Guldet at give bort, d. e. et Fruentimmer. Endnu et Par Exempler. Hk. VI. 27.

Vann á vinda ſinni	Ravnes Beværter da
verd-biódr hugins ferdar	Paa Vendisk Folk saarede
beit ſól-gagar ſeilar	(Sværdet sol-skrumpne Tog
ſverd eggia ſpor leggi.	Skar i to) Arme og Been.
Adr hiör-meidar hróda	Forend Heltens. Følgeskab
hætting var þat mætti	Fem og tyve Krigs-Skib
lidar lángra ſkeida	(Folkets Styrke derved
lids hálfan tug þridia.	Prøvedes) øde giorde.

Verd-biódr hugins ferdar, den som anretter Mad for mange Ravne; vann vindaſinni eggia ſpor á leggi, tilføiede det Vendiske Folk eller Følgeskab Eg-

gens Spor paa Lemmerne; alt dette vil ikkun sige: Krigs-Manden saarede de Vender. Hk. VII. 183.

Eing-landi rædr yngvi	Kongen den tapre Mand
einn hófz fridr at beinni	Nu over alt England
böd-rackr bænar nöckva	Desbedre fremmes Freden og
börk-riódr oc danmörku.	Een over Danmark raader.
Oc hefir odda leiknar	Krigs-Helten haver og
jálm-freyr und sic málma	(Denne Krig-sigue stiller
hialldr-örr haukum þverrir	Ulves Hunger) under sig
húngr norvegi þrúngit.	Det heele Norrig tvunget.

Böd-rackr bænar nöckva börk-riódr, siger ikkun en tapper Krigsmand; odda jálm-freyr, ogsaa en Kriger; þverrir leiknar haukum (pro völum) húngr, mætter Ulve, d. e. veed at bruge sit Sværd. Skállda.

Gunna skaut und gera fótar	For de grumme Ulve-Kløer
grimm-setta il hiarna kletti.	Han Folkes Hoveder lagde.

Det er med faa Ord, fældede sine Fender.

§. 35.

Ofte ere de ordrige Omskrivninger tillige overflodige, og betegne en Ting med fleere Ord end der behøves, for Ex. naar Skibet heder beitis vegar blackr Søe-Hesten; for leitis blackr Søemands Hesten; Blodet sára þorns sveiti, Sværdets Sveed, for sára sveiti, Saares Sveed; en Krigsmand, gunnar fur-vidr, som gaaer med Sværdet, for gunnar vidr, som gaaer i Krigen; Guldet, linns blóda látr, Orme-Slægtens Leie, for linns látr, Ormens Leie; en Dverg, durnis nidia sal-vördudr, som bevogter Dverge-Boligen, for durnis nidr han som er af Dverge Slægten. Denne Ordrighed vare vore Poeter Elskere af, hvilket den vel maa tage i Agt, som udleder og samler fleere til een Benævnelse hensigtende Ord, om han ellers alle ei kunde giøre Rede for.

§. 36.

§. 10.

Undertiden gives der tvende Omskrivninger paa den samme Person og Ting, hvor ikkun een behovedes og kunde været nok: Dog lader sligt ei ilde i den gamle Poesie, som i hver Benævnelse maler saa at sige den benævnte Persons forskiellige Handlinger; man regnede altsaa dette meere til Poesiens Ziir og Prydelse, end som efter vore Tiders Tykke, til unyttig Overflodighed. Eyrbyggia s., hvor en siger til sin Kiæreste:

Hodd-grund hvat byr undir
hlin oflæti þíno
hyr-mællt hóti fleira
hvítings enn ver lítum.

Sødtalende du, som bær
Guld, du som skænker for,
Under din Pynten stikker
Vel meere end vi nu see.

Skállda kalder dette ofkendt, d. e. betegnet eller omskrevet til Overflod, og anfører som Beviis følgende af Sneglu-Halle.

Sva let und sic
seggia drottinn
lönd öll laginn
lids oddviti.

Folkets Herre,
Hærføreren,
Under sig saa lagde
Alle de Lande.

Dog skeer det ei gierne, at en Person, som her, benævnes to Gange i en enkelt Meening eller Proposition; men i fleere adskildte Meeninger er denne Gientagelse næsten almindelig. Hk. VI. 116.

Ut baud jöfra hneitir
el-módr af svíþiódu]
sunnr hellt gramr til gunnar
gunn-bliks lidi miklu.
Hverr vildi þá höllda
hræ-geitúnga feitër
mór feck á siá sára
sylg Eiríki fylgia.

Førsters Betrykker modig
I Striden (sønder ud til
Slaget drog Kongen) opbød
Af Sverrig meget Folk.
Hver Mand, hver en som
Rovfugle føder, vilde
Til Søes (her Ulven fik
En Slurk) med Erik følge.

Haralld Sig. s Kap. 72.

Olli ofrausn stillis
orm-látturs þat er máttit

Kongens store Mod
I Striden voldte

Stáls

ftáls í ftröngo eli	Denne Guldets Haver
ftrídir elli bída.	Aldret Mand ei blev.
Sá er alldreigi ölldo	Mange Landes Beskiærmer,
ùtals litudr hiarla	Skibes Bepryder ei
viggs í vapna glyggvi	Nogensinde i nogen
vard-runnr fic fpardi.	Dræbning sig unddrog.

Hallfred, uvis om den norske Konge Olaf Tryggvesøn er levende eller død, siger: Hk. VI. 130.

Veitc eigi hitt hvert hreyti	Jeg ei til visse veed
húngr-deyfi fkalc leyfa	Om Guldets Deeler for død,
dyn-fædingia daudan	Eller Rovdyrs Mætter for
dyr-bliks eda þó kiqvan.	Levende holdes skal.

Ved dyr-bliks hreytir, Guldets Deeler og dyn-fædingia húngr-deyfir, som stiller Rovfugles Hunger, forstaaes det samme subjectum.

§. 37.

Af disse og mange fleere Steder sees, at snart alle særskildte Meeninger have hver sin egen Benævnelse til Personen der tales om; dog er dette meest sædvanligt i Episoderne eller de indstukne Tanker. Hk. VI. 28.

Val-föllum hlód völlu	Helten med dræbtes Dynger
vard ragna konr gagni	Marken fyldte (Guders Slægt
brídar áfs at brófa	Af Seyeren roeste) Othin den
hlaut ódin val fróda.	Slagne Hob tog imod.
Hver fe if nema jöfra	Hvo skulde tvivle at jo
ætt-ryri god ftyra	Konge-Slægtens Fiende af
ramm-aukin qvedc ríki	Guder bestyres: jeg troer
ragn háconar magna.	De Hakons Magt forfremme.

Begge Omskrivningerne, fróda hridar áfs en Stridsmand, og ragna-konr Guders Slægt, høre til een Person. Og sammesteds VI. 55.

Hákoni

Hákoni vitum hvekí	Paa ganske Jorden ei
hafiz hefir runnr af gunni	(Manden berømmes af
fremra jarl und ferli	Søe-Slaget) en større Jarl
fólk ránar þer mána.	End dig Hakon vi finde.
þú hefir ödlínga ódni	Du har ni Prindser (Ravnen af
etr rafn af ná getnum	Fanget Aadsel æder) sendt
vesa máttú af því vísi	Til Valhalle: dit Rige vil,
víd-lendr nío senda.	Første, des større blive.

§. 38.

Desuden funde her mange fleere Gientagelser Sted, hvilke i et eeneste Vers kunde sige den samme Ting to til tre Gange, især om det galt Krigen, eller nogle Krigen betreffende Omstændigheder. Dog besmykkede og tildeels skiulte de mange Forandringer af Ord og Indfald saaledes denne Feil, at endogsaa almindelige og idelig forekommende Ting altid hørtes med Velbehag, ja høres saa i visse Maader endnu af dem som forstaae sig derpaa. I disse nye Talemaaders Opfindelser satte man den Tid stor Klygt og vittighed, vidste og artig nok dertil at betiene sig af Omskrivningen. Følgende laanes af Snorre Sturlesøns Clavis metrica.

Y-skelfir kann úlfum	Gavmild Buespænder tidt
aud-milldr búa gilldi	Til Giest Ulvene beder;
Lætr gylldis kyn gáto	Med Spise tapper Konge
gunn-snarr una harri.	Glæder graabeenes Slægt.
Fær gotna vinr vitni	Paa slagnes Vædske Folkets Ven
val-biór afar stóran	Isegrim hyppig lædsker
vargi ter of ben bergia	Vilde Dyr giver Saares Drik
blód-drick oc grön rióda.	Og blod-farver deres Mund.

Og paa et andet Sted hos samme Auctor:

Ulfs baga ver ægis	Guldets Hader berømt
itr báls hati málo	I Forsvar Riget tager;
sett ero bord fyrir breida	For den steile Strandbred
brún mím:s vinar rúno.	Skibe ere satte paa Vand.

Orms

Orms vada kann eido
alvalldr göfigr hallda
men-strídir niót þu módur
mello dólgs til elli.

Giev Envolds-Herre st
Rige vel forestaaer.
Gid du Herre Landet til
Høi Alder maatte beholde.

Her nævnes Ulven fire Gange i det første, og Jorden ligesaa ofte i det sidste Vers, alt under forskielligt Ordspil, som ei vel lader sig betyde i en Oversættelse.

§. 39.

De Gamles Vittighed ovede sig ei alleene paa enkelte Indfald og Talemaader, men endogsaa paa heele Fortælninger, hvilke den, naar det skulde være, vidste at fremføre i forskiellig Skikkelse af Ord og Vendinger: Poeten **Evind Skalldaspillder** viser her i sin Styrke med en Lignelse han gior mellem den høimodige Konge **Hakon Adalstein**, og hans Eftermand **Harald Graafeld**, der samt sine Brødre beskyldtes for af Gierrighed og hedensk Overtroe at nedgrave Guld og Sølv i Jorden; dette betydes paa doppelt Maade i tvende følgende Vers. Hk. V. 1.

Bárum ullr of alla
ymun-lauks á hauka
fiöllum fyris valla
fræ hákonar æfi.
Nû hefir fólk-strídir fróda
fáglyadra þya
melldr í módr holldi
mello dólgs of fólginn.

Ald den Stund
Hakon levede,
Krigsmand! vi Guld
Paa Hænderne bare.
Nu Guldet han,
Som hver Mand
Giør Fortræd,
Fiæler i Muld.

Fyllar skein á fiöllum
fall-sól bráa vallar
ullar kiöls of allan
alldr Hákonar skálldum.
nú er álf-röduil elfar
jötna dólgs of fólginn

I Hakons heele
Levetid paa
Skaldes Hænder
Guldet gloede;
Nu i Jorden
(Den trodsige Æts

Paa

ráð ero ramrar þióðar	Adfærd er fær)
rik í móðor líki.	Guldet skiules.

Paa Guldet gives her fire mythologiske Benævnelser: Fyris Volds Frøe eller Udsæd, de Frodiske Slavinders Meel, Gudinden Fylles Hoved-Smykke, Vandets Sol. Jorden faaer to Gange Navn af Thors Moder; Haanden af Hoges Klippe, af Skioldes Stade, og saa videre. Med tvende Stropher, begge af eens Meening, men af forskiellige Ord og Talemaader, beskriver Gisle Surssøn sin Kones Sorg over hendes slagne Broders Vesteins Død. Gisla saga Súrs sonar, paa Pergament. Kap. 14.

Hylr á lavn und líni	Den Guld-pyntede sin Harm
linn-vengis skap kinna	Under Hvive-Klædet skiuler,
gridar lefs or godum	Og lønlig fælder paa Kind
gefn el kerum svefna.	Af fromme Øine stor Flod.
Eik berr ángri laukar	Den kiære Kone, siden det
Eiríks brá geira	Skeede, af Sorg bedugger
bródur dögg á bædi	Begge Øine, det hun giør
blíd öndugi sídan.	For Eriks Broders Skyld.
Hrynia lætr af hvitum	Ringes Besidderske lader
hvarm skógi gná bóga	Fra hvide Øine-Laag i Skiul
hrönn fylvingum hyliar	En Taare-Strøm, som hæmmer
hlátr-bann i kne svanna	Glæden, regne paa sit Skiød.
Hnetur lefs enn þreyr þessum	Af sit bedrøvede
þögn at mærdar rögni	Øie Qvinden tæller
snáka túns af síno	Taarene, hun føler saa
sión-hessi böl-gróno.	Denne Digters Savn.

Gridar el kinna Kinners heftige Iling, stort Taare-Flod; geira (gera, gerva) dögg, til Vestein offrede Taare; denne maa havt en Erik til Broder; fylvingum adv. i Londom; essi, hessi en Midpunct, i Øiets Omskrivning. Tvende saadanne Viser af selvsamme Indhold finde vi og hos Sn. Sturleson III. 9., om at Kong Harald

Haar-

Haarfager havde allerede holdt et vist Feldtslag, forend han slogs ved Kongerne Hundthiof og Nøkkva til Søes. See §. 48.

§. 40.

En ualmindelig Færdighed i disse Geniets Øvelser besad ogsaa Thorbiørn Thynna, hvorom Landnama bók II. 33. Da dennes gamle Fader Hromund fik en Morgen af Ravne-Skrig Anelse om en nær forestaaende Feide, og udlod sig derover som siden folger; havde Sonnen strax en smuk Vise tilrede, hvor han med forandrede Ord og Udtryk igientog, hvad den anden havde sagt, da det dog maatte falde vanskeligere saaledes at indklæde en andens Tanker end sine egne i Vers. Faderen qvad:

Uti heyric ſvan ſveita	Blod-Fuglen hyllet i Sort
ſára þorns er mornar	Paa Taget hører Jeg
brád vekr borgin-moda	Skriger; Rovet Ravnen i
blá-fialladan gialla.	Dagningen vækker op.
Sva gól fyrr þá er feigir	Saa skreg Strids-Høgen før
fólk nárungar váro	Da Folkets Formænd havde
Gunnar-haukr er gaukar	Kort Tid tilbage, og
gauts bragda ſpá ſagdo.	Krigs-Gøger spaaede Strid.

Sønnen Thorbiørn qvad:

Hlackar hagli ſtockinn	Blod-Fuglen stænkt med Blod
hræs er kemr at ſæfi	Klukker, naar han kommer
módr krefr morgun-bráda	Til blodigt Aadsel, og gridsk
már val-kaſtar báro.	Søger sit Morgen-Rov.
Sva gól endr þá er unda	Saa skreg Ravnen tilforn
eids af fornum meidi	I Skoven paa gammel Green,
hræſá gaukr er haukar	Da Rov-Fuglen tørstede
hilldinga miöd villdo.	Efter Hær-Kongers Blod.

Med rette siger Corvinus in prolegomenis Hepta-chordi danici: Habemus in numerato ſcialdros, homines - - - ſermone promtos, impetu ſtupendos, compoſitione celeres, artificio muſico nulli ſecundos.

§. 41.

§. 41.

Omskrivningens udsvævende Vidtløftighed kunde ei andet end indskrænke Meeningen og Indholdet af et Vers; i hvilken Hensigt vor gotiske Musa var sommetider tom og mager nok, meere skikket til at fylde og fornøie Øret, end som at oplyse Sagen, eller at give om det Forehavende en omstændelig Beretning, hvilket alt til Fyldest lader sig see af det Foregaaende; det vilde altsaa være til Overflod at anføre fleere Beviis derpaa.

§. 42.

Omskrivningen, som man veed af det Foregaaende, anvendtes fornemmelig paa Krig, Søe-Reiser, Vaaben, Skibe, Himmelen, Jorden, Søen, Ilden, og fleere de Tiders poetiske Gienstænde (Kap. IV. §. 38). Derimod brugte vore Skalde den meere sparsommelig, naar andre Ting og Beretninger udgiorde Indholden af deres Sange, hvilke i saa Fald nærmede sig til prosaisk Stil og Talebrug. Saadan er for Ex. Sighvats Vise om de Norskes Forræderie mod Olaf den Hellige, H. K. VII. 171.

Gordozt hilmis hörda	Den Norske Konges Mænd
hús-karlar þar jarli	Jarlen for gunstige
er vid Olafs fiörvi	Bleve, da Stikpenge de
ofvægir fe þægi.	For Olafs Liv toge imod.
Hird erat hans at verda	Den Beskyldning ei giør
háligt fyrir því máli	Hans Hofsinder stor Ære;
dælla er ofs ef allir	Godt for os, om vi alle
ero vær of svik skærir.	Reene ere for Svig.

Sammesteds IX. 28. om Kong Magni den Godes Død.

Felldo menn þás milldan	De som den milde Konge
mörg tár i gröf báro	I Graven lagde, mange Taar
þúng byrdr var sia þengil	Fældede; svær den Byrde var
þeim er hann gat seima.	Dem han Guld skaffet havde.

Deilldiz hugr ſva at helldo
hús-karlar grams varla
ſiklings þiód enn ſidan
ſat opt hnipin vatni.

Saa blev Sindet Saaret, at
Hans Gaards-Karle neppe ſinge
Stillet Graaden; ſiden tidt
Hoffolk nedſlaget var.

Diſſe og fleere Stæder viſe, at de Gamle ogſaa vidſte at giøre ſmukke Vers uden at tage Omſkrivningen til Hielp.

§. 43.

Endſkiøndt Omnævnelſen, den Maade at ſætte et tvetydigt Ord for det andet, eller, ſom jeg for har ſagt, at benævne noget ved et ligelydende Ords Synonymon (Kap. IV. §. 25. 26.) hørte iblandt Digtekunſtens almindelige Friheder; ſaa have dog Poeterne, til Lykke, ei ſynderlig betient ſig deraf, men meſtendeels indſkrænket Omnævnelſen til Hoved-Ordet i Mænds og Qvinders Omſkrivninger (Kap. IV. §. 54.) eller og brugt den ſaaledes, at Tydelighed ſielden lider derunder. Saa ere følgende Steder, Tvetydigheden uagtet, lette at forſtaae. Hk. III. 24. hvor Hild Hrolfs Nefies Datter taler til Kong Harald Haarfager, da han forviiſte hendes Søn Gange-Rolf Landet.

Hafnit nefio nafna
nú rekit gand or landi
horſcan höllda barma
hví bellit því ſtillir.

I Nefies Navne viſer bort,
Og Jorddrotters brave Slægt
(Hvi ſtaaer I, Konge, ſaa ſtivt derpaa)
Som Udſlæg af Landet jager.

Gandr en Ulv, Ulvens Navn vargr betyder desuden en Landflygtig eller Rømnings-mand, derfor ogſaa gandr en Rømningsmand. Egil Skallagrimsſon ſiger, da han holdt nær til Ilden ſine forfrosne Been.

Eigum eckiur
allkalldar tvær
enn þer konor
þurfa bloſſa.

Jeg haver to Enker
Saare kolde,
Diſſe Koner til
Ilds-Luen trænge.

Fordi

Fordi eckia en Enke ogsaa kaldes hæll, hvilket tillige bemærker Hælen paa Foden, tillader Poeten sig at nævne Beenet eller Hælen en Enke. Haldor Hedning siger: Hk. VI. 130.

Dróguz vídt at vígi	Til Slaget Venders Skib
vinda ſkeidur oc gindo	Komme did langt fra,
þridia haudrs á þiódir	Skioldes jern-mundede
þunn gálen i járn-munnum.	Rovdyr gabte paa Folk.

Haudr en Høi, Høiens Navn biarg betyder og et Dække, derfor og haudr et Dække; þridia haudr, Odins Dække, Skioldet; Skioldets Rovdyr, Sværdene.

§. 44.

Dog mode der og paa ſine Steder nogle vidtſøgte Omnævnelſer, ſom kunde giøre en nok af det, hvor det er Skaldenes Agt at indvikle og ſkiule deres Tanker under mørke tvetydige Ord og uforſtaaelige Talemaader. Følgende korte Fortælling ſkal hielpe til at forſtaae en liden Prøve, ſom her gives paa de Gamles mørke Poeſie. En Hedning og Afgudsdyrker i Island, ved Navn Þorgrimr, offrede og bad i Særdeleshed til Freyr, en ſtor Guddom, der foreſtod Jordens Frugtbarhed og god Aaring. Da denne Thorgrim blev hemmelig myrdet, ſatte man ham paa hedenſk Viis i en Høi, paa hvis ſøndre Side Marken altid ſtod aaben, frie for Iis og Snee: dette meente Folk kom deraf, at Guden Freyr beſøgte nu og da ſin Yndling i Høien, og vilde derfor ei have at Veyen froes til imellem dem. Da Drabs-Manden engang med et Vers rallerede denne Almuens Overtroe, gav han tillige at forſtaae i nogle mørke og tvetydige Udtryk, at han var den, ſom havde ſat Thorgrim i Beſiddelſe af dette underfulde Sted, med andre Ord, hiulpet ham i Graven. Giſla Syrs ſ. Kap. 18.

Teina ſá ec i túni	I Thorgrims Gierde Jeg
tál-grims vinar fálo	De vidt tøede Reeſer

gauts þess ér geig of veittac
gunn-bliks þá-mikla.
Nu hefir gny-stæri geira
grimo þrótt of sóttan
þan let ec lund of lendan
land-kostar ár branda;

Fik at see; jeg kom
Bag paa denne Mand.
Nu haver Aarings Gud
Manden Thorgrim besøgt,
Denne Sværd-bærer her
Jeg satte til Land-Drot.

Poeten indvikler og formørker sit Udsigende ved tvende Omskrivninger af Thorgrims Navn; den første tager han af en Troldqvindes Fiende, eller Guden Thor, den anden af Nattens Styrke, som ogsaa kan ligge i Navnets Bemærkelse.

§. 45.

Digte og Viser, for enhver fattelige og lette at forstaae, vare ei synderlig efter de høitravende Skaldes Smag: hvorfor, ei alleene Omskrivningen, men, som jeg haver sagt paa et andet Sted, K. IV. §. 5. alt hvad der var selsomt og fremmet i daglig Omgang, saavel enkelte Ord, som heele Talemaader, udmærkede og skillede bunden fra ubunden Stil. Da Kong Harald den tredie lavede sig paa den sidste ulykkelige Træfning han holdt i England, opmuntrede han først sine Folk med et Sang-Vers efter Syngesprogets jævne og ukunstlede Foredrag, men forkastede det igien som noget alt for mat og uværdigt en saa stor Digter, opsatte derfor strax et andet som han vilde være bekiendt for. Det første findes forhen anført paa sit Sted Kap. I. §. 35., hvilket Læseren kan eftersee og holde mod dette sidste. Hk. IX. 94.

Kriúpu ver vid vapna
val-teigs brákan eigi
sva baud hilldr at hialldri
halld-ord i bug skialldar.
Hátt bad mic þars mættuzt
men-scord bera fordum

For Vaabens Bulder vi
(Den troe Qvinde mig
Saa befoel) under Slaget ei
Bag Skioldet krybe i Skiul.
Hun sagde den Tid, at jeg
I Sværdes Iling, hvor

blackar

hlackar ís oc hausar	Pile paa Isser støde, høit
hiálm-ſtall í gny málma.	Hovedet maatte bære.

§. 46.

Epitheta (Sann-kenningar) ere her ei uſædvanlige; Sturleſøn i Clave metrica giver derpaa et Exempel, hvor alle Subſtantiva have hver ſit Epithet; dette kalder han Sann-kendt, men ere det ſammenſatte Epitheta, da Tví-ridit. See Kap. IV. §. 8. 9. Det førſte ſtaaer her:

Stinn ſár þróaz ſtórum	Hovne Saar hyppig gives
ſterk egg frömum ſeggium	Den ſkarpe Eg ſtøder hart
hvaſt ſkekr hlífar trauſtar	Paa gieve Mænds ſtærke Skiolde,
hár gramr lifir framla.	Med Ære Kongen ſig beteer.
Hrein ſverd litar hardla	Hver Mand gandſke lødder
hverr drengr göfigr þengill	Blanke Sværd, ſmukke Skiolde
itr rönd furazt undrum	Snart ſplittes; Høibaaren Konge
unir biartr ſnöro hiarta.	Fyrigt Hierte glad beſidder.

Næſten hver Rim-Linie haver her et Subſtantivum med ſit Adjectivo, og et Verbum med ſit Adverbio; hvoraf ſees, at man ved Sann-kenning ogſaa haver forſtaaet Adverbia Et ſelvſtændigt Ord med tvende medſtændige uden copula benævnes i Skállda Klauf (aſſyndeton) og et med tre medſtændige Svipa (feſtinatio). HK. VI. 129. Om en Hovedsmand, hvis heele Mandſkab var allerede fældet, forend han forlod ſit Skib og undkom ved Svømmen.

Adr hialldr-þorin helldi	Forend Thorkild vaabendiere
hug-framr i böd ramri	Modig i ſtrængen Strid,
ſnotr af ſnæris vitni	Dermed ſnild i Svømmen tog
ſunds þor-ketill undan.	Flugten bort af ſit Skib.

Her belægges et Subſtantivum med ikke mindre end tre Epitheter.

§. 47.

De Gamles gode Smag lader sig og tidt tilsyne i poetiske Epitheters Brug, dem de ofteſt have udsøgt beqvemme og passende til den Gienſtand ethvert angaaer iſær; dog fortænker jeg ikke vore Tiders ſkiønne Aander, om de paa ſine Steder dømme anderledes derom, for Ex. naar en ſtridende under det hæftigſte Anfald paa Fienden kaldes blid, artig, from, fredelig, iſtedenfor biſter, ſtræng, grum, modig ꝛc., men dette beviſer ſaa lidet Epitheternes ſlette Valg, at det meget meere ſynes at være ſkeet med god Grund og Overlæg, for at give Heltens perſonlige Character tilkiende, og ligeſom i et Udtryk at ſtille under Øine hans berømmelige Forhold baade i Fred og Feide, kan og være at her ſigtes til en eller anden ubenævnt Omſtændighed.

§. 48.

Her tiener til Exempel et Sted af Digten Glym-drápa, ſom ved at fortælle om K. Harald Haarfagers Tapperhed og Krigs-Bedrifter, nævner ham hengiven til Gudernes Tieneſte; rimeligvis i Anledning af et frembragt Offer for Slaget, eller anden udviiſt Andagts-Øvelſe. Hk. III, 9.

Hilmir red á heidi	Kongen for Helligdommen
hialldr-ſcíds þrumo galldra	Som altid nidkiær er,
ódr vid æſki-meidi	Paa Heeden mod hine
ey ve brautar heya.	Stridsmænd holdt et Slag.
Adr gnap-ſalar grimnis	Førend den mægtige Mand,
gny-ſtærandi færi	Som Hav-Bukkens Støi
rauſnar-ſamr til rimmo	Fremmer, med ſine Skib
rid-viggs lagar ſcidum.	Hen til Søe-Slaget drog.
Gerdi glamma ferdar	Den ſtridbare, ſom Skurkers Død
gny-þróttr í orruſto dróttar	Tidt ſeer, i Slaget over
hel kannandi hlenna	Dræbte Spillere Ulven lod
hlym-ræks of trud glymia.	Blodbad ſøgende tude.

Adr út á mar mætir	For Helligdommens Besøger, (og)
mann-scædr lagar tanna	Hans ved Steene farligt Skib,
ræsi nadr oc rausnar	Udi Søen Nøckve og
rak ve-brautar nöckva.	Fleere Konger, fordrev.

Den første Vise belægger Kongen med Navn af ey ódr vebrautar, som med hæftig Attraae søger til Templerne, eller og en ivrig Beskytter af hellige Steder; ligesom Thor selv kaldes ve-ódr og ve-örr i samme Bemærkelse. I den anden Vise heeder det mætir ve-brautar, som møder eller indfinder sig paa hellige Steder. Vel kunde Ve-braut her oversættes Fredsbrud, Trætte, Strid: men jeg har heller villdet forstaae det i den ligeste Meening om Templerne, hvor Guderne meentes at vandre og være tilstede.

§. 49.

Især er at anmærke Bruget af Epitheterne ung og gammel. Som mange, af hvad Alder de saa ere, gierne vilde være og holdes for unge, saa bruge vore Skalde meget tidt dette Ord i en smigrende Meening, for at sige een, han da er paa sit feierste, og besidder endnu sin Ungdoms Styrke og Mandighed. Gammel derimod, som haver Hensigt ei saa meget til Aarene, som til Mangel paa Mod og Kræfter, foreholder den det gielder, paa lidet behagelig Maade, at han ei er nyts, og allerede, som man siger, tilovers i Verden. En fransk Ridder, efterat han i Norge under Kong Magnus Barfods Regiering havde givet en vanærende Prøve paa feig og modløs Siæl, drog derfra til Skibs. Men da han her gandske undslog sig fra paatrængende Skibs Arbeide, sang en af Mandskabet til ham, og ved det Ord gammel eller graaehærdet betegnede Frantzosens umandige Forhold. Hk. IX. 16.

Hvi sæmir hitt at dúsa	Hvi sømmer det knarvorren
hird-manni ged-stirdum	Hofmand at daase; hold dig kiæk

vestu nú þó kiöl kosti	Gamle Ridder, om end du
knár riddarinn hári.	Maat til at pumpe Vand.

§. 50.

Intet er her meere sædvanligt end at man i den tredie Person meener sin egen, det er at sige, taler om sig selv, som det var en anden uvedkommende. Knytl. Kap. 14.

Margr fer ullr i illan	Mangen Stridsmand i Dag
odd-senno dag þenna	Den leede Brynie paadrager,
fiarr þars föddir várum	Ført langt bort fra det
forna seik ofbornir.	Sted, hvor vi fødde ere.
Enn á enskra manna	Lader os Ravne mætte
ölum gióð hnikars blóði	Paa nye med Britters Blod;
ört man skálld i skyrto	Den Hammer-syede Kiortel sig
skædaz hamri sæda.	Skalden vil snart ifore.

Med Hammeren syet eller virket Kiortel, er en Ringe-Brynie, paa ældre Dansk kaldet Malle-Krave; som horte til Jern-Arbeide.

§. 51.

Tidt taler Digteren baade om sig selv og den han er til Ords med, som om mange, sættende Fornavn, Tillægs-Ord og Tids-Ord (Pronomen, Adjectivum, Verbum) udi Fleere-Tallet, hvilket og i Prosa hyppig finder Sted. Thormod dodelig saaret siger: Hk. VII. 247.

Undraz öglis landa	Konen undres at vi
eik hví ver sem bleikir	Saa blege ere. Piles
fár verdr fagr af sárum	Hagel, Pige, (saa blive
fann ec örva-drif svanní.	Smukke af Saar) traf mig.

Man tillader sig og at sætte i Fleere-Tallet det Substantivum som siger den talende Persons Titel eller Benævnelse; en poetisk Frihed, hvilken Sighvat, Olaf den Helliges Hofmester eller Marskalk, betiener sig af, da han efter lang Fraværelse saaledes mælder sin Ankomst. Hk. VII. 170.

Heim erum hingat komnir	See Herre, vi dine
hygg þú. at jöfr ſkatna	Hofmeſtere nu ere
menn nemi mál ſem ec inni	(Man give Agt paa det
min ſtallarar þínir.	Jeg taler) komme hiem.
Segdu hvar ſeſs hafir hugdan	Siig Over-Konge, hvor du
ſeims þiód-konúngr beima	Manden Sæde bereedt haver
allr er þeckr med þollum	Hos Folk, mig er din heele Sal
þinn ſkáli mer innan.	Overalt lige kiær.

Sighvat talende her om ſig alleene, ſætter Ordet Stallari Marſkalk, ſom angaaer hans Perſon, i Fleere-Tallet.

§. 52.

Naar Digteren talede en til ſom in ſecunda perſona, kaldtes Verſet Vid-mællt, men ſagde han noget om en anden, ſom maaſkee var tilſtæde, in tertia perſona, fik denne Udſigende-Navn af Hlid-mællt. En Digt opſættes tidt ſom Beretning til en Mandsperſon, ei alleene naar Talen angaaer nogen da nærværende i Særdeleshed; men det er ligeſaa almindeligt, at Poeten med ſin Apoſtrophe ſeer hen til alle og enhver ſom nogenſinde kunne læſe eller høre hans Ord. Banda-drápa om den norſke Jarl Hákon, hans ulykkelige Afgang, der Olaf Tryggveſøn tiltraadde Regieringen. Hk. VI. 57.

Mein-rennír brá manna	Kort derpaa, gode Mand!
margs fyſa ſkögvarga	Folkets Svig Hakons Liv
lióda litlo ſídar	Standſede, Ødet til
lx hákonar æfi.	Meget ondt Skielme driver.
Enn til lands þeſs er lindar	Men da Krigsfolket drog
lád ſtafr vegit hafdi	Fra Veſten Tryggves Søn
hrauſtr þá er her fór veſtan	Kom til Riget, ſom den
hygg ec qvæmi ſon tryggva.	Tappre Mand vundet havde.

§. 53.

Paa selvsamme Maade talede, eller rettere siunge vore Poeter ei sielden til en Qvindes-person; ligesom de vilde fortælle hende noget Nyt fra Krigen, undertiden deres egne Mandoms Stykker; en Hoflighed som endogsaa viistes af Fraværende, for Ex. paa Reiser og Krigstoge. Saa retter Hárek af Thiótte sin Tale paa et Fruentimmer i nogle Viser, han giorde om sin Reise fra Sverrig, da han anmodet af Kong Olaf at følge med over Land, siger sig at have besluttet at giøre denne Reise til Skibs igiennem Danmark. Hk. VII. Kap. 168.

Rádit hef ec at rída	Jeg er, o Qvinde! beraad
rin-leygs hedan minum	Heller at ride hen
jád dyn mari leidar	Paa min lange Søe-Hest,
lángum helldr enn gánga.	End til Fods at gaae.

Rin-leygs lád o Qvinde! Paa samme Maade udlader Poeten sig seilendes under de norske Kyster, hvor han ei heller havde nogen mundtlig Samtale med Qvindfolk. Hk. VII. paa samme Sted.

Lætkat ec lundar eckior	Lunds Qvinder eller Danske
læ-bavgs at því hlægia	Møer ei skulde lee derad,
skiótum eik fyrir utan	(Lader os Kaasen tage
ey ne danskar meyar.	Udenom Vær-Øe)
Jörd at ec ecki þorda	At jeg, lille Moer, ei
isla flausts á hausti	Om Søemands flakke Stig
á flat-flódir fróda	Hiem torde seyle med
fara aptr vali krapta.	Mit Skib i denne Høst.

Isla flausts jörd o! Qvinde, er poetisk Benævnelse paa et Fruentimmer. Ei heller lader det til at Poeten Thiodolf havde noget Fruentimmer for sig, da han paa Kong Magni Krigs-Tog mod Svend Estridsøn siger: Hk. VIII. Kap. 33.

Menn eigo þess minnaz
manna sveins at kanna
viga freys sist váro
vef-gefn þrennar stefnur.

Svends Folk, o Qvinde, maae
Mindes, der vare tre
Trefninger, som de vovede
Sidst med Hær-førers Mænd.

§. 54.

Dette i den gamle Poesie saa almindeligt, skeede, fordi Fruentimmere med Rette ansaaes for opmærksomme Tilskuere af Krigen, som hiemme giorde til Materier af fælleds Betragtninger og Samtaler de hisset forefaldende Tildragelser, lode sig derfor gierne fortælle mandige Handlinger, hvorved Venner eller Landsmænd indlagde sig nogen Ære og Berømmelse. Der **Magnus Gode** havde vundet et Søeslag af **Svend Estridsøn**, meener **Thiodolf** at Efterretningen derom vist nok bliver det norske Fruentimmer kiærkommen. Hk. VIII. Kap. 33.

Hraud olafs mögr ádan
jöfr vá sigr ens digra
fregnat slíkt or sogni
siau scip konor hnipnar.

Olaf den Tykkes Søn syv Skib
Nys ryddede; Sogns Qvinder
Over den Tiding (Kongen vandt
Seier) ei monne sørge.

§. 55.

Nogle lode efter Anseende disse Viser lære udenad, og som et Slags Breve forelæse deres Koner eller Kiæreſter, især naar deri berettedes noget til Forfatterens Ære og Fordeel, da han vel mueligt dermed søgte at vinde det smukke Kiøns Yndest, hvortil Mod og Tapperhed altid banede den visseste Vei. Det var derfor **Gitzur**, for Slaget paa Stiklestad, ønskede at hans lille Pige maatte kun vide hvor kiek og uforsagt han var. Hk. VII. 218.

Skala ógladan æfa
ord fregni þat borda
búumz vid þröng á þingi
þegns dóttir mic fregna

Sid Mandens Datter det Ord
Hørde, aldrig spørges skal
At jeg i Skiolde-Mode (vi
Paa Betryk os lave) drøves.

Þótt sig-runnar svinnir	Endog de snilde Mænd
segi van hedins qvanar	(Lader os Norges Konge
verum i ála eli	Komme til Hielp) nu sige
austr-bragníngi at traustir.	At Striden skunder til.

§. 56.

Af hvad som hidindtil er sagt, begribes let hvor svær den nordiske Digtekunst er, hvor mange Regler og Jagttagelser den binder sig til paa eengang, med Hovedstave, med Rim, med poetiske Ords fornødne Valg og endelig med Omskrivningen; saa der, alt dette anseet, neppe findes nogen anden Poesie, som tør holdes mod vores, eller sættes i Ligning dermed.

§. 57.

Man maatte derfor tænke, gamle Skalde ved deres Hastværke tidt have tilladt sig en og anden Frihed eller Udskeielse fra Konstens strænge Forskrivter: men vi see tvertimod med Forundring Alderdommens megen Færdighed, der var saa stor, at Digteren ved enhver forefaldende Leilighed og uventede Hændelser, naar han vilde sige noget eller besvare hvad han spurdes om, strax paa staaende Fod fattede sin Meening eller Svar i ret smukke Vers, som efter de Tiders Smag sielden findes noget at sætte ud paa. Om Poeten Sighvat beretter Olafs Helga Saga, at han digtede og talede med lige stor Færdighed. Hann var ecki hrad-mælltr madr i sundrlausum ordum: enn skálldskapr var hanum sva tiltækr, at hann qvad af túngu fram, sem hann mællti annat mál: J ubunden Tale, heder det, var han ei bereden, men at Skialde faldt ham saa let, at Digten kom ham ligesaa hastig paa Munden, som ellers anden Tale. Om sig siger Ovidius:

Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos,
Et qvod tentabam dicere, versus erat.

§. 58.

§. 58.

Ellers giver Historien herpaa utvivlelige Exempler i tusinde Tal, hvoraf et Par Stykker anføres til Eftersyn. Harald Graafeld, som for en Tid opholdt sig i Danmark, kom engang med stor Krigsmagt bag paa Kong Hakon Adelstein af Norge, hvis Venner raadte ham til at flye Nord efter, og ei binde an med en overlegen Fiende; men Poeten Evind, en af Kongens Fortrolige, spurgt til Raads, svarede paa Stedet.

Samira niördr enn nordar	Kiære! vi troe det ei
nadd-regns hvötum þegni	Sømmer en tapper Mand,
ver getum bili at bölva	At seile norder ud, naar
blá-mærar skæ færa.	For Haanden Slaget er.
Nú er þat er rekr á rakna	Vi see at Harald sønden fra
rym-leid flota breidan	Om Søemands brusende Vei
gripu ver i greipar	(Lader os Skiolde tage
gun-bord haralldr sunnan.	I Haand) stor Flode fører.

Ved det Norske Hof lod sig engang en fremmed Fattig see, hvis ringe Klædedragt Kongen selv lagde Mærke til, men blev snart vaer, at den Fremmede havde meere at takke Naturen end Lykken for, da han lige paa Timen besvarede Kongens skiemtefulde Anmærkning saaledes:

Heyck at her megi þeckia	Vi med den korte Pels,
helldr i stuttum felldi	Jeg seer det, staae her
ofs, enn ec læt þessa	Til Skue; denne mig
óprydi mer hlyda.	Slette Dragt nøie maa.
Væ ir milldr ef mæra	Kund vare du Konge, om
mik villdir þu skickio	Lit bedre Kappe du vilde
hvat hafi helldr en tötra	(Alt er kiærere end disse
hilldingr muni villdri.	Pialter) forære mig.

Ligesaa færdig var den Kongelige Hof-Poet Sighvat med Svar, da Olaf den Hellige bebreidede ham at have søgt Venskab hos Knud den Store, som den Tid var Kongens svorne Fiende. HK. VII. 170.

Knútr spurdi mic matra
milldr efc hanum villda
hendi lángr sem hrínga
hug-reifum óleifi:
Einn qvadc senu at sönnu
svara þóttumz vel drottinn
giör eru guma hverum
góð dæmi mer sæma.

Knud, som gode giver
Guldringe, spurde mig
Om jeg vilde ham saa vel
Som høimodig Olaf tiene:
Een Herre sagde jeg
Af Gangen mig have bør,
Jeg tyktes svare vel, og godt
Exempel hver man give.

§. 59.

Undertiden kunde man heraf høste visse Fordeele, for Ex. naar Kongerne funde for got at sætte Prøve paa Skaldenes Færdighed, forelagde dem ubetænkt at giøre Vers om en eller anden Ting, da var for Haanden, og siden, naar det lykkedes, ansaae dem med hædrende Belønninger. Ved Harald Sigurdsøns Hof var en Frisisk Dverg, som heed Tuta, denne lod Kongen engang iføre sin heele Krigs-Mundering, og saaledes fremstille ham for Hoffinderne, med Løfte, at hvo som paa Vers beskrev dette Spil, den vilde han give en Dolk med Bæltet dertil, en i de Tider brugelig Forærning; Kongens Forlangende ventede ei længe paa Fyldestgiørelse, da en paa Bænken strax stod frem, og lod sig høre saaledes. Har. Sig. s. Kap. 61.

Færdr syndiz mer frændi
frisa kyns í brynio
gengr fyrir hyrd í hríngum
hiálm-falldinn kiör-valldi
Flærat elld í ari
út-hlaupi vanr túta
sec vid sido leika
sverd rog-leifa scerdi.

Frisiske Folkets Frænde iført
Brynien sees; den rare Mand
Med Malle-Krave og Hielmen paa
For Hoffinderne her gaaer.
Tuta tidt Udfald giør,
Ilden ei skyer paa
Arnen, jeg Sværdet seer
Dingler ved Heltens Side.

Visen fandt almeent Bifald, og Halle, det var Digterens Navn, fik den belovede Forærning. En anden Gang, da Kongen med sine Hoffinder

der var gaaet ud at spadsere i Byen, forlod Halle uformodentlig Kongens Folgeskab, randt hen til en Kroe eller Spiseboed, og med stor Begiærlighed gav sig til at æde af Høkerens Gryde; fordi dette meentes giort til Spot, ligesom Hoffets Folk leed Mangel paa Føde, blev Kongen ei lidet fortørnet derover. Under Aftens-Maaltidet sendte han bemeldte Hoffinde en steegt Gris, og ved Overbringeren lod ham sige, enten strax at have en Vise færdig, inden Grisen blev sat for ham, eller og i manglende Fald lave sig paa sin visse Død i Galgen: Dette var ei saasnart sagt, førend Halle reiste sig, rakte begge Hænder frem mod Grisen, sigende;

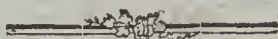
Grís þá greppr at ræsi	Skalden, som mindst er for
garn-traudastr of daudan	Strikken, nu fik død Gris
niördr ser börg á bordi	Af Førsten, og den for sig
baug-lands fyrir ser standa.	Paa Bordet staaende har.
Rún-sidur lít ec raudar	Jeg Grisens brunede Sider seer,
ræd ec skiót-giörvo qvædi	Og haster med Visen, Konge
rana hefir seggr á svíni	Tak for det sendte, Kokken har
send heill konúngr brendan.	Svine-Trynet forbrændt.

Kongen, som baade var en Elsker af Digtekonsten, og selv en ypperlig Digter, fandt saa stor Behag i Poetens frie og færdige Maneer, at han strax tilsagde ham sin Naade og Venskab igien.

§. 60.

Denne poetiske Aands Gave var ingenlunde indskrænket til glade Timer og muntre Sinds-Forfattingerr, men teede sig ligesaa virksom og opvakt endogsaa i Livets bedrøveligste Omstændigheder, naar en var farlig syg eller saaret, og maaskee saae den visse Død for Øine. Hvilket maatte synes utroligt.

---- qvia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.

Af de mange Vidnesbyrd Historien giver herpaa, maa være nok at anføre eet Par: Thormod, kaldet Kolbrúnar-skálld, nys undkommen af et Feldtslag, og saaledes tilreedt, at ingen Redning var muelig, dog endnu i det han droges med Døden, digtede ret smukt, og kunde ei med større Sinds Styrke og Munterhed tænkt paa en andens Ulykke, end han her taler om sin egen. En Qvinde som forbandt de Saarede, og spurgde hvi Thormod var saa bleg i Ansigtet, fik til Svar:

Undraz öglis landa
eyk hvi ver sem bleikir
fár verdr fagr af sárum
fann ec örfa-drif svanni.
Mic fló málmr en klöqvi
megni kreirdr igegnum
hvast beit hiarta it næsta
hættligt járn er ec vætti.

Konen undres at vi
Saa blege ere; Piles
Hagel, Pige (saa blive
Smukke af Saar) traf mig.
Den veege Pile, med stor
Styrke skudt, randt mig
Igiennem, jeg troer farligt Jern
Nær Hiertet truffet har.

§. 61.

Nok et lysende Beviis paa de Gamles i Faren og Døden selv usvækkede Sinds-Forfatning til Geniets Brug, giver Gisla Saga Súrs Sonar. Gisle, Helten i denne Historie, forfolget af nogle som stode ham efter Livet, besteg en Høi eller Klippe, hvor han en Tid holdt Fod, og forsvarede sig mod en talrig Fiende, indtil bekomne dødelige Saar truede med at giøre hastig Ende paa hans Modstand og Kræfter; Her fattede han Mod paa nye, forlod Høien og gik løs paa sine Fiender: han tænkte maaskee:

Mors mihi non gravis est, posituro morte dolores.

Men i den samme Vending hørde man ham med samlede Tanker og koldt Blod synge en smuk Vise af den Indhold, at hans elskede Kone vilde dog finde Trøst i sin Mands udviiste Tapperhed.

Fals

Fals hallar ſkal fylla	Den favre Qvinde, ſom
fragr-leit ſu er mic reitir	Mig muntrer, Tapperhed
recki ſátt at röckum	Fra ſin ſtridbare Ven
regns ſinum vin fregna.	Fornøiet høre ſkal.
Vel hygg ec þo eggiar	Vel er jeg til Mods, enddog
itr-ſlegnar mig biti	Hvæſſet Sværds Eg mig bider;
þá gaf ſinum ſveini	Min Fader denne Styrke ſin
ſverds minn fadir herdo.	Søn til Arv efterlod.

Vi have ingen Mangel paa deslige Exempler, ſom fleere Alderdommens Vidnesbyrd give en hiſtoriſk Troværdighed, lad være de aldeles ei paſſe ſig paa vore nærværende Tider.

§. 62.

Hvor nøie det ellers blev regnet med et ſaadant Haſtværk, at det i alle Maader forholdt ſig efter de poetiſke Love og Forſkrifter, ſee vi af den Iretteſættelſe, ſom bemeldte Konge gav ſin Hofpoet Thiodolf for en ſaare liden Feiltagelſe af Rimet, hvilket han anmærkede i følgende Viſe. Har. Sig. ſ. Kap. 64.

Milldingr raud í molldo	I Molde Kongen beſtænkte
mót íllt var þar ſpiótum	Vaaben; der bruſte mange Spyd;
dönum varo god geira	Guder paa Danſke vreede vare
gröm þat var fyri ſkömmo.	For nylig det er ſkeet.
Setti nidr á ſletto	Forſten paa det flakke Morland
ſerklandi gramr merki	Opſatte Banneret; der ſtod
ſtód at ſtillis rádi	Standarten, ſom han bød:
ſtöng þat var fyri löngo.	For længe det er ſkeet.

Hvad Kongen opholdt ſig over, var dette, at gröm ei rimede ſig got med ſkömmo: noget ſom dog meget vel kunde undſkyldes med andre Poeters brugelige Friheder, at ſætte een Conſonant mod to, og, ſom her, to imod een.

§. 63.

Omendskiøndt man nu og da anvendte meere Tid og Flid paa Æredigtene, der skulde giøre et større Opsigt, i det de høitideligen bleve oplæste i Forsters og hans Hoffolkes Nærværelse, saa finder man dog ingen mærkelig Forskiel i Poesien; men det kom her fornemmelig an paa de Forstelige Bedrifters meest glimrende Opløstelse, fremsat i god Orden og mandigt Foredrag.

§. 64.

Som sædvanligst sang enhver de Digte han selv havde forfattet. Til den Ende giorde Skaldene ofte lange Reiser, endog til fremmede Hof; og naar de vare der, meldede sin Ankomst og Ærende hos Forsten, som ei allene gav dem Adgang og Audience, men snart altid affærdigede dem med gode Belonninger. Ellers finder man at Forfatterne, naar en lang Reise faldt dem besværlig, kunde da overdrage Forkyndelsen eller Oplæsningen af deres Æredigter til en god Ven, som lærte dem Ord for andet udenad, og forrettede siden den andens Ærende. Saa belagde Skapte, Laugmand i Island, om Kong Olaf den Hellige en Æredigt, som Stein Skaptes Søn maatte lære, for han drog til det norske Hof, hvor han paa Faderens Vegne skulde synge den for Kongen.

§. 65.

Naar en Æredigt blev offentlig oplæst for Fyrsten og Folket, lærdes den strax eller siden af nogle Hoffinder udenad, at den ei saasnart skulde blive forgiet igien. Af denne Aarsag vilde Kong Edvard i England at den norske Poet Halle, der havde besiunget Kongen, skulde blive saa længe ved Hoffet, til nogle kunde lære ham Digten af; thi ellers hedde det, havde Halle ei at vente stor Belønning derfor. Den Tid Egel sang Digten Høfut-lausn for Kong Erik, siger han selv at mange tilstedeværende lærde den ved samme Leilighed. Eigla Kap. 61.

Bare

Barc þengils lof	Kongens Roes jeg
á þagnar rof	Kundbar giorde,
kann ec mála miöt	Mine Ord jeg veed
vid manna fiöt.	At belægge hos Folk.
or hlátra ham.	Af Munden jeg bær
Hrodr fluttac gram	Berømmelse frem,
þat for sva fram	Det gik saa, at
at flestr of nam.	De fleeste den lærde.

Noget kom det og maaskee an paa Poesien selv, om Foredraget var fatteligt og let at komme ihu; hvorfore, da Arnor Jarla-skáld havde siunget for begge Kongerne af Norrig **Magnus Gode** og **Harald Hardraade** to Æredigter, een om hver især, dømte **Harald**, at sin lod sig ei saa let fatte og fæste i Hukommelsen som den andens. **Norregs Konga søgur.** Kap. 30.

§. 66.

Til at være Digter udfordredes foruden Naturgaverne, en fuldkommen Kundskab om Mythologien, som Grunden til det poetiske Sprog. Men for en Hofpoet vare desuden fornødne gode Indsigter i fremfarne og da nærværende Tiders Historie, hvoraf han skulde uddrage Stoffet til hans Sange. Ingen Under da, at Digtekunsten tilvendte sine ægte Sønner en saa stor Anseelse; allerhelst medens denne Idræt endnu var noget rart og usædvanligt. Det vare og Skaldene, som forevigede og til værdigt Exempel anpriisede hos Efterslægten Førsternes store og gode Handlinger; thi det galt fornemmelig i disse Tider, hvad **Boileau** skriver til **Ludvig XIV**, talende om Sang-Gudinderne. (**Wadsk. poet. Skuepl.**

Sans elles un heros n'est pas long tems heros.

Uden dem kan Helten ei længe være en Helt.

De Store, som vidste dette meget vel, saae derfor gierne gode Skalde om sig, som de overøste med Ære og rige Belønninger. En

Hofpoets Rang og Anseelse var næsten allevegne den samme, som ved Harald den Haarfavres Hof, hvorom Historien: af öllum hirdmonnum sinum virdti Haralldr konungr mest skálld sin, oc skipodo þeir annat aundvegi, d. e. af alle Hofsinderne agtede Kong Harald meest sine Skalde, som sade paa det andet øverste Sæde. Vi have herom mange fleere Vidnesbyrd, som alle gaae ud paa det Poeten siger:

Cura ducum fuerant olim regumqve poëtæ,
Præmiaqve antiqvi magna tulere chori.
Sanctaqve majestas & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpe dabantur opes.

Ingen Under at den kiekke og modige Poet Sighvat tog det til Mistykke, at han, havende noget at andrage hos Knud den Store, blev af Livvagten for de kongelige Gemakker holdt tilbage, og maatte vente en Stund, til det faldt Kongen beleiligt at høre ham. Poeten sang siden derom:

Uti varde ádr enn jóta	For Joter-Kongen mig
andspilli feck stillis	Stedde til Ords, jeg uden for
mælld sác her fyrir hölldi	Maatte (Døren for mig var
hus-dyr fyrir spyriaz.	Med Folk besat) høre ad:
Enn eyrendi oro	Dog, da jeg blev inladt
áttungr i sal knátti	Gorms Slægt (Jern-Ærmer tidt
Gorms berumck opt á armi	Skiule min Arm) godt Svar
járn-stúkur vel lúka.	Til mit Ærende gav.

§. 67.

Førsternes ved snart alle Leiligheder mod Geniet udviiste Yndest og Gavmildhed var i mange Tider en almindelig og fælleds Egenskab hos de fleeste Regentere her i de tre nordiske Riger. Dog fandtes der og andre anderledes sindede, hvis Adfærd og Tænkemaade gierne blev ilde anseet og udtydet som Følesløshed, eller liden Forstand paa sande Fortienester. Man seer dette af den berømte Einar Skulesøns Vers om den danske

Konge

Konge Svend Grathe, til hvilken Poeten havde bragt en Æredigt; men mod Forhaabning ingen Erkiendtlighed seet derfor. Knytlinga s. Kap. 112.

Ecki hlavt af itrum	Ingen Løn fik Einar af
Einar giafa Sveini	Den ædle Svend, (dog roser
ölld lofar ödlings milldi	Folk den tapre Førstes
ædru-ftyggs fyrir qvædi.	Rundhed) for sin Digt.
Danfkr harri metr dyrra	Dansk Herre, det duer ei
dugir midlung þat fidlur	Ret meget, feiler og Piber
rædr fyrir ræfis audi	Meer agter; Ulf fra Ribe har
ripa-ulfr oc pipur.	Raad over Kongens Gods.

Ikke meget bedre kunde Einar Skálaglam finde sig i den norske Jarl Hakons bemærkede liden Agtelse for hans poetiske Idræt. Man seer det af Poetens derom forfattede twende Sang-Vers. Det første haver Ol. s. Trygg. s. i den Flatøeske Codex.

Gördac vig um virda	I ond Tid jeg begyndte
vidis illrar tidar	At synge om godt Folk,
þat vann ec medan adrir	Medens andre sove, den
örfa vidir fvafo.	Min Handel gierne var.
Kátr emc þrots þars þótti	Glad er jeg, det Selskab faaer
þing-fætis fe betri	Ende, hvor enhver bedre
meidr fparir hodd vid hródri	(Digte Herren lønner knap)
hverr enn fkálldit vera.	End Skalden agtet bliver.

Vidris veig, eller som her, vidis vig Poesien, hvor Odin, i poetisk Omskrivelse, nævnes tilfælleds med Soen. (Kap. IV. §§. 67. þing fæti Selskab. Det andet findes i Eigla. Kap. 79.

Görda ec um virda	Følkets Beskytter som
vörd þanns fitr at jördo	Landet styrer, jeg besang,
idrumz þefs medan adrir	(Mig angrer nu at have
ör-vafadar fvafo.	Giort det) mens andre sove

Heyck ec hodda ſtöckvi	Begierlig for at ſee
hinning ſóttac gram þótto	Førſtens Pragt, kom jeg did:
fyſinn fræknis viſa	Jeg troer Herren af
ferri ſkálld enn verri.	Faa mindre end Skalde giør.

Hvad begge diſſe Strophers Lighed angaaer, ſee derom §§. 39. 40.

§. 68.

De carakteriſere Oldtiden alt for meget efter det nærværende, ſom belægge gamle Skalde med et vanærende Navn af Hoffſmigrere. Sandt nok deres Kald og Stand bod dem at beſynge deres Førſter ſom ſtore Konger og tapre Stridsmænd, vel ogſaa ſom Velgiørere: men derfor glemde de ei at ſige Sandhed i rette Tid. At opdigte til Førſtens Ros berømmelige Handlinger, vilde neppe gaaet an; thi det var efter de Tiders Tænkemaade, ſom Snorre ſiger, meere at ſpotte end berømme ham; þat væri þá hád, enn eigi lof. Arngrimi Jonæ Ord ere: Non ſunt vocata in dubium, qvæ poetæ veteres coram regibus decantabant; longe abſfuit adulationis amor, a ſeveritate antiqvi ſeculi. Af Hiſtorien holdt imod vore Skalde-Digte ſees; at hvad der ſiges er ei overdrevet, men grunder ſig paa ſande Facta, Førſternes lovlige Krigs- og Freds-Bedrivter. Derfor, naar maadelige Regentere ei belønnede de om dem forfattede Ære-Digter, maa deres Forfængelighed ei have fundet ſig høit nok opſkreven, ſom dog ſkeede fordi man ei vidſte ſtort at ſige til deres fortiente Ros og Berømmelſe.

§. 69.

Tidt betiente Skalden ſig, var han ſelv en retſkaffen Mand, af Førſtens Fortroelighed til at give ham ſunde Raad og Formaninger. Ved denne Leilighed blev al Smigger tilſideſat medens Sandhed lod ſig høre; hvis Andrag gierne havde ønſkelig Virkning. Den Tid Kong **Magnus den Gode**, misledt af nogle ildeſindede, gik for haardt til Verks med en-

deel

deel Bønder, som havdeført Avindskiold mod hans Fader Kong Olaf den Hellige, blev Folket derover ilde tilmode, og var færdigt at giøre Opstand. Dette finge vel hans Venner Nys om, men torde ei bringe det for Kongen. Endelig lod en gammel Skald sig dertil overtale, traadde frem og forestillede Folkets almindelige Knurren og Misfornøielse, samt den Fare Kongen udsatte sig for ved et lovstridigt Forhold: Bad ham derfor fremdeles at frastaae al Strænghed, og ei mishandle sine Undersaatter. Alt dette vidste Skalden at foredrage paa det lemfældigste, med skyldig Ærbødighed, i en smuk Digt, som han kaldede Bersögli, frit og reent Udsigende. Dette deraf:

Skulot rád-giafar reidaz
rydr þat konungr ydrir
drottins ord til dyrdar
döglingr, vid bersögli.
Hafa qvedaz lög nema liugi
lands-herr buendur verri
endr i úlfa sundum
önnur enn þu hetz mönnum.

Konge! dine Raadmænd
Paa Fritalenhed ei skulde
Vredes; thi Herrens Ære
Fremmes ved disse Raad.
Bønderne kiære paa
Haardere Lov, end du
I Ulvesund, (hvis ei
Folk lyver) før tilsagde.

Hverr eggiar þic harri
heiptar strángr at gánga
opt reynir þu þinum
þunn stál á bak málum,
Fastordr skylí firda
feng-sæll vera þengill
hæfir heit at riufa
hialldr-magnudr þer alldri.

Vredefuld Konge! hvo
Tilskynder dig (du tidt
Prøver det tynde Sværd)
At fragaae dine Ord.
En Konge som have vil
Troe Folk, selv maa være
Ordholden: Strider! aldrig dit
Løvte dig rygge bør.

§. 70.

Vore Skalde, som stode hos Forsten og Folket i en saa stor Anseelse, hulde nøie over denne Værdighed, og saae ugierne deres Vittigheds Fostere dadles, eller underkastes mislige Bedømmelser. Det var der-

 for

for Thiodolf tog til Mistykke Kong Haralds giorde Anmærkning over en liden Feil i Rimet, som for blev sagt: Þiódolfr reiddiz, oc bad Þann yrkia er betr kynni. ---- bædi er Þat Þiódolfr, segir konungr, at Þú yrkir vel, enda er Þú all vandlátr um qvedskap Þinn: Thiodolf blev vreed, og sagde, saa kunde den skialde, som forstod det beder. -- Det er sandt, Thiodolf, svarede Kongen, du skialder vel, men saa er du og ei lidet nidkier over din Poesie. Snart i lige Begivenhed fandt Poeten Sighvat sig fornærmet, som Olafs Helga s. beretter: ---- Þat var eitt quölld at menn hofdo Þat at skemtan at tala um skálldskap manna, oc vard sva i ordum Þeirra, at Þeir ámællto skálldskapnum Sighvats, oc kölludo at hann hefir eigi rett-ordt at máli: Det var en Aften, man forslog Tiden med at snakke om Poesien; da nogle lode sig saa forstaae, som de dadlede Sighvats Poesie, paa Grund at han ei altid belagde sine Ord retteligen. Poetens Svar, som istemmende med Ordsproget: ars non habet osorem nisi ignorantem, kan hentydes paa alle dem, som laste det de selv ei have Forstand eller Smag paa:

Mano Þeir er mestar skyniar	Den Vise, som sig ret
mun-viggs dáins kunna	Paa Digtekunst forstaaer,
sidr at sighvats hródri	I Sighvats Sang vist bliver
svinnir brag-lösto finna.	Mindre Skalde-Feil vaer.
Sig vill kur er qveikir	Skumleren, som det
kalld-ordr bodi skordar	Andre priise, fortaler,
at Þvi ér allir meta	Uden Tvivl at hàn selv
islaust giöra at sisli.	Er Daare, vise vil.

Det sidste Halv-Vers, noget forvendt i membrana, haver jeg ei betænkt at antage og oversætte efter min lærde Landsmands G. Magnæi skionsomme og lykkelige Rettelse.

Siette

Siette Kapitel.

Almindelige Betragtninger.

§. 1.

Da jeg nu haver fra adskillige Sider beseet den Nordiske Digtekunst, staaer alleene tilbage under eet at anstille nogle almindelige Betragtninger over Poesiens i det foregaaende særskildt beskrevne fem Hovedstykker, Stavelsemaalet, Rimbogstavene, Rimet, Vers-maaden, og endelig det poetiske Sprog; hvor tillige skal vises hvad vor Poesie i en og anden Henseende haver eller ei haver tilfælleds med den gamle Tydske og Angelsaxiske, den Græske og Latinske Poesie.

§. 2.

Det poetiske Stavelsemaal angaaer enten enkelte Ord eller heele Led af Verset: i Hensigt til Ord-Maalet eller Qvantiteten falder her Udtalen baade lang og kort, ligesaavel som i Latin og Græsk; dog med den Forskiel, at Qvantiteten, som hos disse næsten findes uforanderlig i de samme Ord og Stavelser, er i vore Digter fri og vilkaarlig, nu lang, nu kort, efter Versets Beskaffenhed.

§. 3.

Ligesom Romeres og Grækeres prosodiske Ordmaal (qvantitas) ei altid retter sig efter det prosaiske Toneholdt, saa haver det sig og med vore Digte, der efter Scansionen fælde Tonen paa første, anden, tredie, fierde Stavelse, saa at Udtalen da viger meget fra almeent Brug, hviiket altid, og uden Forskiel trækker paa eller accentuerer Ordets første Stavelse

 være

være sig enkelt eller sammensat, af fleere eller færre Stavelser. I det nu brugelige Danske lider denne Regel, som man veed, visse Undtagelser.

§. 4.

Enhver Digtemaade saavel i det nordiske og beslægtede Dialecter, som i Latin og Græsk, haver sit eget Ledmaal, hvilket, saavidt den nordiske Poesie betræffer, er allerede noksom viist paa sit Sted. See Kap. II. §. 5. Det er deraf et Vers kaldes paa Græsk og Latin μετρον, metrum, ligesom et Led eller Rimlinie hos os undertiden bærer Navn af mál, det er Ordenes Afdeeling til vist og bestemt Maal.

§. 5.

I mine Tanker kommer meest overeens med vor Poesies Natur at maale Verslinien efter lange Stavelser, og hvor det behøves, sætte to til tre korte mod en lang; I saa Fald haver Fornyrdalag 4, Dróttqvædt 6, Hrynhenda 8 lange Stavelser: dog gaaer det ligesaavel an, og kommer næsten ud paa eet, at scandere enhver Versmaade paa græsk og latinsk Viis; jeg meener at bringe den under visse regiones eller pedes, Fornyrdalag under to, Dróttqvædt under tre, og Hrynhenda under fire pedes o. s. v.

§. 6.

Her maa vel agtes, at jeg ved en lang Stavelse forstaaer saadan en som nødvendig hører til Versets rette Længde; og ved en kort, den som i samme Henseende er til Overflød, syllaba supernumeraria. Alle vore Vers, naar de ikkun tage til Ledmaalet behørige lange Stavelser, ere Spondaica, eller efter andres Meening et Slags Trochaica, for saavidt vore Vers-Fødder ved en liden Forskiel paa de lange Sylbers Udtale, komme maaskee nærmere Trochæis eller Spondæis.

§. 7.

Dette forudſat, beſtaaer Fornyrdalag med behørigt langt Stavelſemaal af tvende Spondæis, eller Trochæis efter nogles Udtale. Helga qvida Hundings bana, om en Prindſes Fødſel.

Nött vār ī bæ	Om Natten til Gaarden
nōrnīr kōmō	De Spaaqvinder komme
Þærs ödlingi	Hvilke Prindſens
alldr of ſcópo.	Alder beſkikkede.
Þann bádo fylki	De ſagde, han ſkulde blive
frægſtann verda	Den gieveſte Konge,
oc budlunga	Og af alle Førſter
baſtann þikia-	Holdes for den beſte.

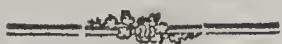
Men kommer der fleere korte, jeg meener til Verſets rette Længde een eller fleere undværlige Stavelſer, bliver den førſte Fod en Dactylus -vv, en Anapæſtus vv-, en Bachius v--, og den ſidſte ofteſt Spondæus, ſom her:

Nēmǣ hălfādā	At jeg Hær-føreren
hēriā ſtīllī	Den hoviſke Konge
jōfürr öhnēyſīn	Ei nogenſinde
ēinō ſīnnī.	Omfavnet haver.
Adrar voro	Der var nok andet
ockrar ſpeckior	At ſnakke om, da
er vid hörmug tuŏ	Vi to bedrøvede
hnigum at rúnum.	Til Ords komme ſammen.

§. 8.

Drotqvædt holder, ſom nys blev ſagt, ſex lange Stavelſer, eller tre pedes, hvilke, naar heele Verſets Ordmaal er langt, alle ere Spondæi. Knytl. ſ. 8.

Ut fylgdo Þer jótar	Du ſom Skibe rundelig
aud-milldr flugar traudir	Pryder, de Skaanſke ruſtede ud,

Skaut reina biótto ſkreytir	Flugt=ſkye Jyder til
ſkánunga lid vánir.	Sligt vandte fulgde med
vad bles of þer viſi	Seilet, Konge! over dig
veſtr ſettir þu fleſta	Vægede, ſtor Flode du
kunt giordir þu þenna	J Veſter=Søen førde, og dit
þitt nafn i haf ſtafna.	Navn dengang bekiendt giorde.

Men indløbe der korte Stavelſer, ſaa bliver een eller flere af de tre pedes enten dactylus eller anapæſtus, ſom Hk. VII. 92.

Büä hĭlmĭs ſăl hĭălmüm	Hofſinder, ſom Ravnen giøre
hĭrd mĕnn þĕir ĕr ſvăn grĕnna	Graadige, pryde Kongens Sal
hĕr ſér ĕc béns ŏc bryniŏm	med Hielme og Brynier, af begge
beggia koſt á veggium	Paa Væggene nok jeg ſeer.
þvi à ungr konungr eingi	Uden Tvivl ingen kan
ygglauſt er þat dyggra	Ung Konge roſe ſig
hús-búnadi at hroſa	Af bedre Huus=raad, over
höll er dyr med öllu.	Alt Salen prægtig er.

Landnáma = bok II. 33.

Kŏlld rŭdŏ văpn þeĭr ĕr vĭlldŏ	De ſom os haſtede imøde,
vars fundar til ſkunda.	Kaalde Vaaben beſtænkte.

Ofte er og Ord=Maalet (qvantitas) vilkaarligt, ſaa det kan i viſſe Maader ſtaae enhver frit for at ſcandere eller afdeele pedes ſom han ſelv finder for got, i Fornyrdalag og Dróttmællt, ſom i de øvrige Vers=Arter.

§. 9.

J alle rimede Digtemaader, om ſaa det øvrige Ordmaal er langt, trækker Sangen meeſt paa de ſammenlydende Stavelſer og giver dem ſaa at ſige en dobbelt Længde; de maa ſtaae først, midt eller ſidſt i Vers=Linien Viga=Glums ſ. Kap. XXVII. Poeten taler om et Feldtſlag, hvor Krigs=Gudinderne lode ſig ſkinbarlig ſee.

Lattiz herr med hötto	Behielmet Stridsfolk
hánga-tyſs at gánga	Sig vegrede at gaae ned

þóttit

þóttit þeim at hætta	Fra Brinken, at vove det
þeckilegt fyrir brecko,	De funde ei for got.
þá er dyn-fusar dísir	Da den store Nød gik an,
dreyra svells á eyri	Krig-lystne Vætter og
breid óx brögnum mæda	Blod-skyldige hos os
blód-sculldadar stódum	Paa Hav-Bredden vi saae.

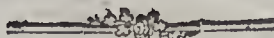
Her er Ord-maalet langt i næsten alle, men eengang saa langt i de rimede Stavelser.

§. 10.

Mine Tankers Sammenhæng haver ført mig paa disse Betragtninger om det poetiske Ord- og Stavelse-Maal, som ei alleene kan tiene det ovenanførte, Kap. II. §. 2. 3., til et Anhang og nærmere Oplysning; men og lægges til Grund for en kort Sammenligning, som siden anstilles imellem vores og fremmede Poesier. Et Sang-Verses Maal og Længde, at sige hvor Inddeelinger med Sang-Vers have Sted, er forskielligt, og retter sig, som let begribes, efter Vers-Arterne, hvorom meere tilforn. Kap. III. §. 4. 5. og her §. 40.

§. 11.

Dette kan da for det første være nok sagt om Ord- Led- og Vers-Maalet; som det bruges hos os: hvorvidt vore Digte lade sig deri ligne med fremmede, skal siden giøres Rede for, naar det kommer til Vers-Arterne. Her ville vi, som i Forbigaaende først besee den nordiske Poesies næsten sær egne Character, Rim-Bogstavningen, hvis Beskaffenhed og Anvendelse vel findes beskreven forøven Kap. II. §. 13. og følgende; men for nærværende er min Agt allene kortelig at undersøge deres fordum hos os og andre vedtagne Brug.

§. 12.

Rimbogstavene ansees med Rette for vor Poesies Ziir og Prydelse. De anstaae og klæde de nordiske Sange ret vel, og give dem et Slags Liv og Munterhed, som en Islænder ei troer sig at finde i fremmed Poesie, allerhelst naar han ei er vandt dertil. Gode Skalde have derfor til alle Tider giort sig Lov af Rim-bogstavenes Jagttagelse, saa der ei findes en eeneste som derfra gior Undtagelse.

(*) Vel kiender jeg endeel poetiske Misfostere, noget ældere end Reformationen, opsatte i de tydske og danske Kiempe-Visers Tone, hvor ingen Rim-Bogstave, ingen anden poetisk Regelmæssighed finder Sted, men disse høre derfor ei heller til smukke Digtes Tal. Det samme gielder og om nog'e Kirke-Sange, i Poesien heel maadelige, endskiøndt meget gode til aandelig Opbyggelse.

§. 13.

Hvad end videre viser de Gamles Behag i Rim-Bogstavningen, er, at vore Historieskrivere selv have ogsaa holdt saadant noget for Ziirlighed udi solut Stiil. Man seer det af saamange Ordsprog, særdeles Udtrykke, og visse Tings artige Fortælnings-Maade, hvor de have for at giore deres Ord og Tale desmeere behagelig og flydende, indstroet Rim-Bogstave, næsten ligesom i Poesien selv. Olafs s. Tryggva s. af codice Flat. udmærker sig især dermed.

§. 14.

Fra de ældste Tider af haver de Gamles Viis og Maade, Rim-Bogstavene angaaende, altid været eens, og folget de samme Regler; og disse holdes endnu stedse ved Hævd udi Island, hvor man er bleven saa vandt dertil, at endogsaa den Eenfoldigste strax vilde mærke en Rim-Bogstavs Udeladelse, og tillige savne i saadan en Digt just det, som efter Folkets Smag fornemmelig skielner bunden fra ubunden Stil.

(*) Her maa ingen tænke at Begrebet om Rimbogstavene forudsætter som nødvendigt at kunde stave og læse; thi et er at kiende Bogstavene af Navn og Figur, andet

af

af Lyden at skiønne den Forskiel der er imellem dem. Daglig Erfarenhed lærer, at Folk i Island, som ei forstaaer sig paa Skrivt og Læsning, derfor kan meget vel giøre Vers, og paa behørige Steder anbringe Hovedstavene; af en tilvandt Skiønsomhed fornemme de Lydens Lighed og Ulighed, uden at kunne forklare hvoraf denne reiser sig.

§. 15.

Det er ikke at tvivle paa, at jo den rimbogstavede Poesie, som den var i Norge og Island, haver nogen Stund af Begyndelsen været eens beskaffen udi fleere Dialecter af den gamle gothiske Tunge. Allermindst lader dette sig modsige i Hensigt til Sverrig, hvor Digtekunsten, som her tales om, siges at have taget sin første Begyndelse med Guderne; hvilke, om de just ikke opfunde eller indførde, saa dog frem for andre dyrkede, pyntede og udbredede den i disse nordlige Lande. Hvo vilde da tænke, at en saa artig og yndet Opfindelse er strax igien kommen af Brug, og forviist sit rette Fodested.

§. 16.

Derpaa haver denne Gudernes Digtekunst, maaskee tilligemed deres Religion, udbredt og fortplantet sig hos de nærgrændsende Norske og Danske Folk; hvilket, hvad de sidste angaaer, ydermeere derved giøres sandsynligt, at Islandske Oldskrivere have lagt Danske Skalde endeel smukke Digte i Munden, som baade i Sprog og Poesie fuldkommen ligne hine nordiske Sange.

§. 17.

Den ældste vi kiende iblandt Danske Skalde, er Starkadr eller Sterkoder, at forstaae den første, som tilbragte i Danmark sin meeste Tid, og efter Hr. Kammerherre Suhms Beregning døde saa ved Pas i det femte Aarhundrede. Om adskillige, under hans og fleere danske Skaldes Navne, ældgamle Sange kan man lettere sige end beviise det, at ingen

af dem tilegnes med rette deres angivne Forfattere; da dog det danske Sprog i den Tid, som disse Digte henføres til, have saare lidet veget fra Gothiskens nordligere Dialecter, som for denne Ligheds Skyld finge Navn af dansk Tunge.

(*) Det fortiener at lægges Mærke til, hvad et Eddas Anhang siger, at Starkads Viser ere de ældste man kiender: hanns qvædi, heder det, ero fornust þeirra er menn kunna, hvilket ei vel kan være meent om den sidste Starkad i Kong Harald Hildetands Tid. Vore ældste Sange af Fornyrdalag, kaldes derfor i Snorros Clave metrica Starkadar-lag (skrives urigtig Sarkadar-lag) ligesom Starkoder havde først opfundet og brugt denne Vers-Maade.

§. 18.

Ei alleene i de hedenske Tider, men og siden under Christendommen tale vore ei meget yngere Beretninger om danske Skalde, der efterlode sig nogle Sange i nordisk Sprog og Digtemaade; Asbern Prúdi, Vagn Aakesøn og Kong Svend Tiugeskeg selv, hvilken sidste siges at have giort denne Vise. Olafs s. Tryggva s. P. I. Kap.

Grendi þorleifr þrænda	Thorlev Thrønder Fyrstens Bord
þengils biód frá drengium	Tømmede for hans Folk
hafa ólitit ytar	Den stærke Trolle-Sang
jarls níd borit vida.	Om Jarlen vidt udbreedt er.
Niördr red vestan virdum	Han værste Digt tilbragte
vell-stæri brag færa	Manden, og bitter Løn
brot lands oc gallt gæti	Landsherren (som havde hans
gráliga lións báro.	Fartøi lagt øde) gav.

Her haver jeg læst biódr Bord, for hriódr Himmel, Luften, som uden Metonomasiens Tvang neppe giver nogen beqvem Meening; ellers angaaer Visen følgende Tildragelse: Da Thorlev Jarlaskald kom til Norge, lod den regierende Fyrste Hakon Jarl for visse Aarsager udplyndre og siden brænde hans Skib; Thorlev, som søgte Hævn, paatog sig en gammel Mands Dragt og Udseende, drog til Hoffet, og fik Jarlen selv

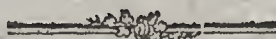
selv i Tale, som bad ham til Bords. Den Fremmede anstillede sig latterlig, tog saa gridsk paa Maden, (som han uformerkt lod komme i en Pose anbragt tæt ved Munden), at der maatte anrettes paa frisk igien. Da nu Hofmændene herved bleve trosfyldige, stod Thorlev frem og udbad sig Forlov at synge en af ham om Jarlen forfattet Æredigt; men i dens Sted udøste over ham, under nogle forblommede og mørke Udtryk, de grueligste Forbandelser, hvorved Hakons Haar og Skæg raadnede af, med andet meere saadant, forefaldende ved samme Leilighed.

§. 19.

Der findes endnu baade i det Danske og Svenske endeel artige Ordsprog og Mundhæld, efter Anseende meget gamle, hvor man haver paa Norsk og Islandsk Maade anbragt Rim-Bogstave; deriblandt disse:

Saa er Dyden som Druers klynge,
I Denne tid til hinder og tynge.
Groer Gangende fod, Svelter Siddende krage.
Faa vide Tiende mands Tarv.
Bedre Selv at have, end Söster at bede.
Got at hende hvor Gud vil sende.
Beg og tiære ere Baadsmands ære.
Ofte Hvind (Gavtyv) under Hvidt skind.
Lyst og vilie Lærer svenden at gilie.
Sorg og plage de Sees alle dage.
Tung er Taklös gierning.
Trold bær Traa i leeg.
Bedre Tyndt öl end Tom kande.
Den skal Lude, som Lave haver döre.
Did stunder Belg som Baaren er.

Disse Talemaader, hvoraf jeg kunde anføre langt fleere, give da en ikke urimelig Formodning om Kunstens almindelige Anvendelse i Poesien, som paa det rette og egentlige Sted. De gamle Danske Digte, patrii sermonis

monis carmina, hvilke Saxo nævner i Fortalen til hans danske Historie, og siden giver nogle af dem oversatte i Bogen selv, vilde, om de vare i Behold, medføre en mere fuldkommen Vished derom.

§. 20.

Til den Indsigelse, at danske og svenske Oldsange ei bruge Rimbogstave, svares, at alle det Slags Alderdommens Levninger vi nu have i Hænder, ere for unge til at give gyldige Beviis mod hvad som har været brugeligt i hine meget ældre Tider. Som de nordiske Digtemaaders troere Bevarere maa vi derfor ansee nogle færøiske saa kaldte Ruymur eller Kæmpeviser, hvilke hist og her lade see kiendelige Spor af Rimbogstavningen, endskiondt den ei findes der iagttagen overalt.

(*) Disse Helte-digte for nyelig samlede ved J. Ch. Svabo haver Hr. Conferentsraad Erichsen havt den Godhed at laane mig af den Kongel. Bogsal. Samlingen begynder med vort gamle Liómr, et catholsk Digt fra Island, som her kaldes Ljeumunar, i Sproget saa forvendt, at neppe en Islænder kan mere finde Rede deri.

§. 21.

I øvrigt kunde de nordiske Sanges rette Beskaffenhed umuelig være ubekiendt for danske og svenske Folk, da baade de større og mindre Hoffer udi begge Rigerne ideligen besøgtes af norske og islandske Skalde; disse forfattede om Kongers og Jarlers Krigs-Bedrifter smukkeÆre Digter, som oplæstes for dem og hørdes med Bifald, bleve ei sielden ansete med fortreffelige Belønninger, og maatte undertiden af Hofmændene selv læres udenad; see Kap. V. §. 65. Heraf sees, at Fyrsten og Folket i de Tider have ei alleene forstaaet den nordiske Digtekunst, men endog sat stor Priis derpaa.

(*) See *Wormii* Literatura Gothica p. m. 220. 225. hvor Forfatteren opregner mange norske og islandske Skalde, som ved begge Naboe-Hoffene have giort sig bekiendte og vundet megen Anseelse.

§. 22.

§. 22.

Til de tre nordiske Folk kan man med fuldkommen Vished henregne Angelsaxerne, hvilke baade før og efter Svend Tiugeskegs og Knud den Stores Regiering i England have holdet over den rim-bogstavede Poesie. Til liden Prøve forelægges Læseren Begyndelsen af en gammel angelsaxisk Sang om Stadens Dunelmi Beliggenhed m. m. findes hos Zickes Tom. I. p. 178.

Is theos Burch Breome	Der er en prægtig Stad
geond Breoten rice	Uden for Britters Rige
Steopa gestatholad	Paa steelt Sted belagt
Stanas ymb utan	Med Klipper omkring.
Vundrum gevæxen	Der gives mange Under,
Veor ymb eornath	Were flyder forbi;
Ean Ythum strong	En Aae med brusende Bølger,
and ther Inne vunath	Og der inde boe
Fisca Feola kinn	Mange Slags Fiske
on Floda gemong	I Vandets Samqvæm;
and there gevæxen	Der voxe ogsaa
vuda festern mycel.	Vidtløftige Skove.

Et andet Exempel paa to Rimbogstave tager jeg af Menologium Dano-Saxonicum hos Zickes Tom. I. p. 203. Det begynder saa:

Crist væs acennyd	Christ blev fød
Cyninga vuldor	Kongers Ære
on Midne vinter	Midt om Vinter
Mære theodan.	Den herlige Konge
Ece Ælmihtig.	Evig almægtig
on thy Eahteoþan dæg	Paa den aatende Dag
Hælend geHaten	Blev Frelser kaldet
Heofon-rices veard.	Himmel-riges Forstander.

Og dette af Cædmons bibelske Paraphrasi som for sin Aeldes og Anseelses Skyld burde staaet paa det første Sted:

Us is Riht micel	Det er vor store Pligt
thet ve Rodera veard	At vi Himmels Bestyrer
Vereda Vuldor cining	Hærskarers æret Konge
Vordum herigen	Prise med Ord,
Modum lufien	Elske med Hierter:
he is Magna sped	Han er et mægtigt Væsen,
Heafod ealra	Alle Skabningers
Heah gesceafta	Hoie Ovrighed,
frea ælmihtig.	Alvældig Herre.

Som disse og de fleeste Saxiske Digte gaae efter Syngesprogets Poesie af aate Leds Vers, saa finder man der Rimbogstavene ansatte paa een og den samme Maade; i Forledet een eller to efter Behag, men ikkun een altid i Bagledet.

§. 23.

Denne Maade at digte paa have Angelsaxerne uden Tvivl enten beholdt fra deres Udvandring, eller siden lært den af de Danske; thi som de i ovrigt skylde disse deres Forvandte baade Herkomst, Sprog og Vedtægter, i det mindste for en Deel, saa lader det sig troe, de have ligeledes belagt og dannet Poesien efter sidstbenævntes Smag.

§. 24.

Til samme Mynster tiente Angelsaxerne igien deres Eftermænd Englænderne, iblandt hvilke nogle beromte Poeter ogsaa have i de seenere Tider forfærdiget adskillige Digte paa forberorte Maade; blandt disse er **Chaucer** den ældste, som døde henved 1400 og siden hans Efterligner Spencer i Dronning **Elisabets** Tid, desuden **Waller**, **Donna Plowman** og fleere. Dette af **Chaucer**:

It is fullHarde	Det er heel vanskeliat
To Halten unespied	Ubemærket at halte

Before

Before a Crepil	For en som halter selv,
For he Can the Craft.	Thi han forstaaer det ret.
Creſeide when ſhe	Da Creſeide var
Redy was to Ride	Færdig at ride
Full Sorrowfully	Heel sorrigfuld hun
She Sighet and Said alas	Sukkede og sagde, ak!
And he fullſoft	Mildt og omt han
And Slighly gan her Seye	Modtog hendes Sigende:
Now hold your Day	Nu hold dig kiek
And Doe me not to Die.	Og. kom mig ei til at døe.

Af Pierre Plowmann sammesteds:

In a Somer Seaſon	I en Sommer-Tid
When Set vas the Sunne	Da Solen var dalet,
I Shope me into Shroups	Jeg listede mig ind i Krattet
As i a Shepe were	Som jeg var i Skikkelse,
In Habite as an Harmet	Og i Dragt som Eremit,
Vngodly of workes	Men ugudelig i Handlinger
Went Wyde in in thys World	Gik jeg vidt ind i denne
Wonderz to hear	Verden for at høre Under:
And on a May Morning	Og en Mai Morgen
On Malverne hills	Paa Malvernes Høie
Me befell a Ferly	Mig paakom en Skræk;
Of Fayry me thought.	Paa Bierg-Trolden jeg tænkte,
I was Wery of Wandering	Jeg var træt af Gangen,
And Went me to reſt	Og gik hen at hvile mig
Under a Brode Benk	Under en bred Bænk
By a Bourne ſide	Ved Siden af en Bæk,
And as i Leanid	Og som jeg hældte over
And Lokid on the water	Og saae paa Vandet
I Slombred into a Sleping	Slumrede jeg hen i Søvn
It Swyzed ſo merye.	Det surrede saa lystelig.

Jeg haver udskrevet dette bogstavelig af Hickesius, hvor der forekomme nogle forældede og deels ved gammeldags Skrivemaade snart ukiendelige

Ord, som ere oversatte ved en lærd Mands S. O. Hielp, der grundig forstaaer det Engelske. Ellers finder man i disse Exempler ei alleene de to og tre behørige, men endog fire Rimbogstave, satte i For- og Bag-Ledene uden vis Orden; hvoraf sees, at de yngere Britter ei binde sig saa nøie til de samme Kunst-Regler, som hos de ældere ved Rimbogstavningen vare brugelige.

§. 25.

I den gamle tydske Poesie findes ingen Rimbogstave, saavidt jeg har kommet efter, endskiøndt de kunde været brugte i hine endnu ældre Tider, hvis Sange vi ei meere kiende. Det Vendiske, en Dialect af Slavonisken, vidste ei heller af denne poetiske Prydelse, at dømme af de nu havende Levninger. See Eccard, De studio etymol. Men udi Valliske og maaskee fleere Celtiske Digte have vi desmeere deraf; dog saa at en heel eller halv Strophe bruger ikkun een og den samme Mærke-Bogstav, som i hvert Vers igientages een eller fleere Gange. See derom Joannis Davi-vidis Rhæsi institutiones lingvæ Cambro-Britanicæ Cymræcæve. Til liden Prøve haver jeg af Evan Evans specimens udskrevet følgende Sted med en latinsk Oversættelse.

Gwersyll torfoedd tew llew lladai
Gorsaf tarf taerfalch fal gwalchmai
Gorfaran gurfan gorfyddai
Gwr yn aer yn aros gwaedd fai
Bryd Erof gryd arf greu a ddoddai
Brwydr eugrwydr eurgrawn ni guddiai
Bradog waith gwynniaith gwynnygai
Brys briwgad brig bragad briwai
Brwyse lafneu ynghreu ynghrai celanedd
cymminedd cymmynai.

i. e.

Densas turmas in conflictu occidit leo
Qvi fuit instar Gwalchmai acris ad fugandum hostes

Superavit

Superavit magnas copias Gwrfanni.
Fuit in bello vir qvi tubam exſpectabat.
Similis Erof bellicoſo, qvi telum cruentum duxit,
Ex bello rediens, in qvo aurum nactus eſt, theſaurum non recondit.
In hoſtes doloſos certans magna excanduit ira.
Haſtæ in bello furioſæ erant in cadaveribus occiſorum,
Et acies gladiorum ſe invicem contriverunt.
Viridis aqva Teivii pingvis facta fuit.

Meget ſaadant finder man iagttaget, endſkiønt med viſſe Forandringer, i fleere Valliſke Digte hos ſidſtbenævnte Auctor. Dette haver og Mallet lagt Mærke til, (Supplèm. a l'introd. a l'hiſtoire de Dannemarc) ſigende: "Der haves nogle Levninger af den Galliſke og Brittiſke poeſie, ſom ei lader i mindſte Maade tvivle derom:„ nemlig at Celterne have brugt Rimbogſtave ligeſom de Nordiſke Folk.

§. 26.

Vi ſee altſaa, at nogle Gothiſke og Celtiſke Folk have, hvorvel paa forſkiellig Maade, brugt Rimbogſtave; men det er heel uviſt om endnu andre bør have Æren for deres Opfindelſe, Øſterlændere, Græker eller Latiner. Det førſte er Mallets Meening paa næſtanførte Sted, hvor han, havende Henſyn til Rimbogſtavene, ſiger: "Vilde man gaae videre med diſſe Underſøgelſer, holder jeg for, der maatte findes Mynſtere til al denne Bygning hos et eller andet øſterlandſk Folk, maaſkee hos de gamle Perſer eller Hebræerne: den hebraiſke Poeſie er fuld med Vers, der begynde af eens Bogſtave, ſom ere adſkillige Slags, og ſaadant er det med i vore Islænderes gamle Sange.„ Men her behøves ikkun dette til Svar: at de hebraiſke Acroſticha, for Ex. i den CXIX Pſalme, ſom indſlutter aate Vers under hver Bogſtav af Alphabetet, ei have mindſte Lighed med vor rimbogſtavede Poeſie; det er altſaa deraf klart, at Auctor ei haver giort ſig rigtig Begreb derom.

 (*) Hans

(*) Hans egne Ord ere: Si l'on pousse plus loin ces recherches, je præsume qu'on trouvera le modele de tout ce mechanisme chez quelque peuple de l'orient, chez les anciens Perses ou chez les Hebreux. La poesie hebraique etoit pleine d'acro-stiches de differens genres. Il y en a de meme dans tantes les anciens odes de nos Islandois.

§. 27.

De Latiner og Græker vidste saa lidet af Rimbogstavers Brug, at alt hvad som hos dem maatte have nogen Lighed dermed, synes meestedeelen skeet Poeterne selv ubevidst, og ved en Hændelse. Deres Acrosticha gior ligesaa lidet til Sagen, som Hebræernes, hvorom i næstforegaaende §. Den lærde Hickes gaaer her altsaa noget for vidt, i det han paastaaer, at ei alleene Angel saxerne, men uden Indskrænkning alle Folk i gamle Tider kiendte literas initiales, saa kalder han Rimbogstavene, og at Saxerne have deri efterfulgt de Latiner og Græker: in hoc autem, siger han, Anglosaxones, Græcos & Latinos, qvemadmodum nostri Anglosaxonum poetas, imitantur, vel potius musis ipsis magistris omnes idem faciunt: cum in omnibus omnium gentium poematis initialium illa consonantia auditur. Herpaa anfører han til Beviis nogle latinske og græske Vers, hvor fleere Ord begynde af den samme Bogstav; deriblandt af Pindaro:

Πaπταινε πορσιον	μεγαλων δ'αελθων
καδμοιο κουραις	μοισα μεμνασθαι φιλει.

Af Catullo:

Plangebant aliæ proceris tympana palmis
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.

Af Virgilio:

Moeonia mentrum mitra crinemqve madentem.

Af Lucretio:

Ductores Danaum delecti prima virorum.

Og meere saadant, som ei behøves at anføre.

§. 28.

§. 28.

Men disse Exempler, om saa alle de som findes kunde, vare foreenede, skulde dog ei bevise at Rimbogstave ere nogensinde vedtagne i græsk og latinsk Poesie, og hvo seer ei at de der ere fremmede, overflødige, og Poesien uvedkommende; at de findes der ofte tilfældigviis og uden Hensigt; eller undertiden blot som Spøg og Spilverk, hvorved den smukke Musa, ligesom formummet og iført en vanskabende Dragt, meget taber af sin Yndighed. Hvor artig vilde det ei see ud, om vi havde et heelt Poema som dette Ennii:

O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.

eller dette Plauti:

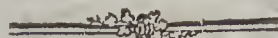
Non potuit paucis plura plane proloqvi.

§. 29.

Færdig med Rimbogstavene, kommer jeg efter Løfte til Vers-Arterne og Versenes Inddeelinger, for ligeledes at see hvad dermed havende nogen Lighed maatte findes først i tydsk og angelsaxisk, siden i græsk og latinsk Poesie. Denne Undersøgning skal føre os paa Spor af Adskilligt, det vi lede efter; dog derhos fremvise et og andet tilfældigt, hvilket vi have ligesaa lidet at takke Fremmede for, som de Fremmede os; da Grunden til saadan en Lighed alleene bør udledes fra en Hændelse, eller rettere sagt, fra Poesiens Natur og Hoved-Anlæg i Almindelighed.

§. 30.

De fleeste tydske Digte ere efter deres Indretning beslægtede med vor Runhenda, og, som den, give gierne hver tvende Vers lige Rimslutninger; saadanne mange findes hos Schilter i hans Thesauro Antiqvitatum Teutonicarum, og paa fleere Steder. Frem for andre bør jeg nævne en Otfrid af 9de Aarhundred (den største og efter Denis Sigende den

ældste iblandt alle os bekiendte Teutoniske Digtere) som paa besagde Maade rimer sine Evangelia overalt. Dette af Lib. V. Kap. 25.

Sus missemo muate	De Onde og Gode ere
sint ubile ioh guate	Af saa ulige Sind:
Thie einun uuollent in uuar	Disse ønske virkelig
thaz guata ofonan sar	At fremme meget godt:
Thie andere mit ilon	Hine med Hæftighed
iz uuollent sar verdilon	Ville reent udslætte det.
Thie guate es sar beginnent	De Gode godt begynde
io iz fram bringent	Og det fuldføre:
Ioh sint fro thrato	De glædes saare ved
rehtero dato	Retskaffne Gierninger:
Thie andere alle filu frua	Hine alle meget snart
sero grunzent thar zua	Mod Dyden buldre af Harm.
Sero duit in thiu frist	Det giør dem ondt saa længe
the iz bithekitas n'ist.	Den ei bliver qvalt.

Den saakaldte Klage, en Svabisk Sang, som hører til Chriemhilden-Rache, sluttes saaledes:

Sin schribere meister Chunrat	Meister Chunrat hans Skriver
tihtet maniges sit hat	Siden meget digtet haver
Viel diche in tuscher zungen	Ofte i tydsk Tunge,
Das alten mit den jungen	Paa det baade Gamle og Unge
Erchennen uuol daz mære:	Historien skulde vel lære:
von ir freuden noch von ir suuære	Jeg siger nu eder ei meere
Ich iu nun nicht mere hie sage	Hverken om deres Sorg eller Glæde,
dizze liet haizet diu klage.	Klagen kaldes dette Qvæde.

§. 31.

Dog er der et og andet ved disse tydske Sange, som ei findes brugt i nogen af vore Runhender, for Ex. at slutte fleere paa hverandre følgende Led med lige-rimede Endelser, som allersidst i Josaphats Digt. See Chriemhilden-Rache Col. 285.

Reiner

Reiner crift nu lofe mich	Reene Christ nu løs du mig
von meinen fuenden in den ich	Af mine Synder, hvormed jeg
ofte fuenden uuider dich	Ofte syndede imod dig,
diu guete ift fo genædelich.	Din Godhed er saa naadig,
Ob alle zungen flizzen fich	Om alle Tunger beflittede sig
leren deiner verte ftrich	At forkynde dine Fiedes Stig
voruuar das uuær in zuuivelich.	I Sandhed det var dem vanskeligt.
Krift herr got durch deinen tot	Christ Herre Gud for din Død,
in den din menfcheit fich bot	I hvilken sig din Mandom bød,
hilf uns das uuir vor fchame rot	Hielp at ingen af os skamrød
vor dir iht ften und uns der fot	Staae for dig, og Slangens Gløed
der flange iht flinde in uernder not	Ei sluge os i vedholdende Nød,
des helf uns das lebende brot	Dertil hielpe os det levende Brød,
alfa o kuenic Sabaoth.	Alpha o Konge Sebaoth.

§. 32.

Desuden brugte man her at omsætte Rimene, ladende det tredie svare til første, og det fierde til andet Led; hvilket Nordiske Skalde, saavidt man veed, ei have vedtaget eller ført i Brug. (Kap. II. §. 42.) Her henhører Chriemhilden-Rache og Liet der Nibelungen, som saa begynder:

Uns ift in alten mæren	Mange Under i gamle
uuunder vil gefeit	Fortællinger os siges:
von heleden lobebæren	Om berømte Helte og
von grozer arebeit	Drabelige Bedrifter,
von freude und hogezeiten	Om Glæde og Bryllopper,
von uueinen und klagen	Om Graad og Klage-Sang,
von kuner rechen ftriten	Om tappre Mænds Strid
muget ir nu uuunder hören fagen.	Underlige Ting skal i nu faae at høre.

Meget tidt lod man det første og tredie Led uden Rim, det andet og fierde alleene rimede; ei at tale om mange fleere Forandringer, der ingen af vore runhendiske Vers Arter kiendes ved.

§. 33.

§. 33.

Af nogle her anførte Steder sees at Teutonerne vare frem for de nordiske temmelig frie med deres Rimslutninger, som tidt feilede baade i Hensigt til Vocaler og Consonanter. Otfridi Evang. Lib. III. Kap. 23.

Ja sint quuad er binoti	Han sagde, derfor ere
zuuelif dago ziti	Tolv Timer i en Dag
Thio iro stunta uuerbent	Som sin Tid udløbe
ioh themo dage folgent	I Dagens Følgeskab
So uuer so dages gengit	At hver som gaaer om Dagen
geuuiss er ni firspirnit	Sikkert ei støde an
Uuant er sih mit then ougon	Siden han med Øine
forna mag biscouuon.	For sig kan (Veien) see.

Det samme tilstaaer og den lærde Professor Denis i Fortalen til hans Sineds Lieden, og sætter til Exempel Begyndelsen af Rhythmo de St. Annone.

Wir horten je dicke singen	Vi hørde tidt synge
Von alten dingen	Om gamle Sager
Wi snelle helide vuhten	Hvi snilde Helte fegtede,
Wi sie veste burge brechen	Hvi de stærke Fæster brækkede,
Wi sich liebin winiscefte schieden	Hvi Venskaber adskiltes
Wi riche künige al zegiengen.	Hvi mægtige Konge underginge.

§. 34.

De have og brugt rimløse Digte, skiønt neppe i stor Mængde. Hickes P. II. p. 100 anfører af Francisci Junii Schedis en saadan smuk Morgensang, som begynder:

Scinantes ortfrumo himiles	Den skinnende Himmels Bygmester
Du er manun leoht nahtim	Du som Maanen Nætters Lys
Sunnun tago laustim	(Og) Solen for de flygtige Dage
Kauuissemu kastudnos fade.	Befæstede paa visse Veie.

Hvilket ligesaa lidet kommer overeens med Runhenda, som, formedelst Vers-maalet, med vore rimfrie Sange.

§. 35.

§. 35.

Ei heller treffer man hos Nordiske Digtere en saa stor Ulighed ved Versmaalet, som undertiden indlober i Tydske Sange baade hos Otfrid og andre. I Lovsangen om St. Anno kan denne Forskiel efter Denis Regnig gaae fra fem til over fiorten Stavelser. Schilter i Fortalen til Otfrid fortiener at høres derom: "Siden opfandt man ogsaa Vers-Maalet, eller et Antal Stavelser til hvert Vers. Dette Stavelsernes Antal kan og være ubestemt; saadant var det i hine ældste Digte, og findes endnu hos Romernes komiske Digtere. Det er og denne Digtemaade som Josephus og Hieronymus tillægge de bibelske Sange. Endelig faldt det Grækerne ind, og Romerne med, som heri fulgde deres Exempel, at tilegne alle Vers-Arter, hver især, sit bestemte Stavelsemaal. Teutonerne (tydske og frankiske Folk) derimod vedbleve den gamle ukunstlede Adfærd, og bunde sig ei til noget vist Antal af Vers-Fodder eller Stavelser. Dog for den Sags Skyld betænke vi ei, ligesom med den bedste og største Ret, at tilkiende hæbraiske Poeter, som og de celtiske og tydske Barder, men først og fremmest vor Otfrid, en Poets Navn og Fortieneste.„ Især var Bachi Lovsang, efter ham selv kaldet Dithyrambus, af en sig selv ulig og uordentlig Vers-Bygning, med Horatii Ord numeri lege soluti, hvorved den skulde forestille en Drukkens Galskab og Ustadighed. Nepve er dog Schilteri Meening, at en toilelos poetisk Frihed alleene bør have Skyld i Vers-Maalets omtalte Ulighed; som paa bedre Grund tilskrives enten nogle os ubekiendte Forandringer i Vers-Arten, eller et langt og kort Stavelsemaal, hvilket i den nordiske Poesie, som vi have seet, ofte giør at fleere i sig selv lige lange Vers have ikke desmindre Anseende af forskiellig Længde.

(*) Hans egne Ord ere: Deniqve adinventum fuit & metrum sive numerus syllabarum in qvolibet versu. Hic numerus porro vel incertus est, idqve primis in poematibus ita fuit, hodieqve etiam in comicis Romanorum cernitur. Similiter hæc metri species est, quam *Josephus* & *Hieronymus* carminibus sacris tribuunt.

Tandem

Tandem Græci & hos ſecuti Romani numerum certum cuiqve carminis generi conſtituere voluerunt. Sed Teutones retinuerunt priſcam ſimplicitatem, neqve ad definitum pedum & ſyllabarum numerum ſe alligarunt. Qvam ob rem non dubitamus poetarum rem & nomen priſcis Hebræorum vatibus, Celtarum, Gallorum, Germanorum Brittonum Hibernorum Bardis, ſed & cum primis Otfrido noſtro, jure optimo maximo vindicare. Denne Lærde kunde under Celter forſtaaet Galler, Britter og Irer, alle af Celtiſk Herkomſt og Sprog, men i begge Deele ſærſkilte fra gamle Franker, Tydſker og nordiſke Folk, hvilke derfor heel urigtigen af mange regnes til Celterne i de ældere Tider.

§. 36.

Angelſaxernes Poeſie er af vort gamle Syngeſprogs Art og Beſkaffenhed, hvormed den i Vers-Bygningen haver en fuldkommen Overeenſtemmelſe. For at viſe dette, hosſættes Begyndelſen af et Angelſaxiſk Vers, der handler om Kong Adelſteins Brunanburgiſke Seier Aar 938. See Scriptores Danorum T. II. LXI. p. 412.

Adelſtan cyning	Adelſtein Konge
eorla drihten	Jarles Herre,
beorna beah-gyfa	Som Guld giver Folk,
and his brodor eac	Og hans Broder med.
Eadmund ædeling	Prindſen Edmund
ealdor langne tyr	Med evig Priis,
geſlohgon æt ſecce	De Folket ſloge med
ſveorda ecgum.	Skarpe Sværde.

Ligner ſaa fuldkommen vore Fædres Poeſie, at de gierne kunde ſiunget det Ord for andet i deres eget Sprog efter Fornyrdalag.

Adalſtein konúngr	Játmundr ödlíngr
jarla drottinn	alldr-löngum tiri
börva baug-giafi	ſlógo ſeggia ætt
oc hans bródir auk,	ſverda eggium.

§. 37.

Syngesprogets Viser, som vi have seet i det foregaaende, Kap. II. §. 10.) samle under eet Sangvers enten fire eller aate Led, alle lige lange eller tre og sex Led, af ulige Versmaal. Det er den først benævnte Versart, hvormed Angelsaxiske Digte ere beslægtede, ikke just i Hensigt til Afdeelingen (som vi siden komme til), men for saavidt dens Vers ere af samme Ledmaal som vores, og næsten alle lige lange. Hine vore Sange, fattede i tre sex og ni Leds Stropher, af ulige Ledmaal, have hverken de ældere eller yngere Angelsaxer fort i Brug, i det mindste er mig intet forekommet hos dem af denne Indretning.

§. 38.

Rimede Digte ere meget sieldne i det ældste Angelsaxiske; dog viser Hickes med et Par Exempler, endogsaa af den berømte Cædmon selv, at sligt ei haver været gandske ubekiendt i Saxiske Sange, hvor man hist og her finder enkelte rimede Vers, endskiondt det foregaaende og følgende er uden Rim, som naar det heeder hos Cæmonem:

He ereſt geſcop	Den hellige Skaber
eordhan bearnum	Himmelen først
heofon to rofe	Skabte til Dække
halig ſcyppend	Over Jordens Børn.
tha midden geard	Da giorde Menneskers
moncynnes veard	Bevogter, (og) evig
ece drihten	Bestyrer, Verden;
æfter teode	Siden almægtig
firum foldan	Herre Landet
frea ælmihtig.	Beredde for Folk.

Og i Fragmentet af Judiths Historie:

Svilce eac redhe ſtreamas	Saadan som brusende Strømme
and ſvegles dreamas.	Og buldrende Instrumenter.

I den nyere, eller Dansk-Saxoniske Dialect er Rimet meere almindeligt.

§. 39.

I denne som mange fleere Henseender, haver det sig med Angelsaxiske Digte, som med Syngesproget, hvor Rimslutninger ere meget rare at see, men findes dog indstroede, baade i sex- og aate-leds Vers, maaskee af en Hændelse, og uden at Forfatterne selv lagde Mærke dertil. See Kap. III. §. 14. Helga qvida Haddingia skata.

Var ára ymr	Aarerne knagede,
oc járna glymr	Vaabenene bragede,
brast rönd vid rönd	Skiold støtte paa Skiold,
reyro vikingiar.	Fribytterne roede frem.

Glælogns qvida om Blinde, Døve og andre Syge, som søgte til Olaf den Helliges Grav, og der bleve helbredede.

Þar kemr her	Der, hvor den hellige
at heilagr er	Konge selv er,
konungr siálfr	Kommer Folk og, sig
krypr at gagni.	Til Beste, falder i Knæ.
Enn beidendur	Men Blinde, (og) de som
blindir sækia	Ønske at høre
þiódar máls	Folkets Tale, komme
þadan heilir,	Karske derfra.

§. 40.

End videre leder mig denne Sammenligning til enkelte og sammensatte Digtemaader. Vore Sange ere enten med eller uden Vers-Deelinger: De første som inddeeles i Sangvers af fleere Led, vil jeg nævne sammensatte Vers, Carmina composita. De sidste som ei kiende denne Indretning, hvis vilkaarlige Inddeelinger alleene hænge af Meeningen, enkelte Vers, Carmina simplicia. Et sammensat Vers bestaaer baade af

lige

lige og ulige Led, det er, have enten hinanden i vis Maade lignende Vers, som Drottqvædt m. m. eller nogle af forskiellig Beskaffenhed, som visse Vers-Arter af Togmællt, Runhendt og Fornyrdalag.

(*) Sange, hvis Vers alle bestaae for sig selv, metricè særskilte fra hver andre, faae i Latin og Græsk Navn af Carmina simplicia, solitaria, monocola. Hine som foreene et Antal Vers under Stropher, composita, multiplicia, polycola, fordi her staae fleere til Hobe. Stropha Omvendelse, (ikke just efter Pindari Brug, men som Ordet ellers gielder i græsk og latinsk Poesie) kaldes saa, naar man i sammensatte Vers gaaer frem fra et Sangvers til det andet, og derved stedse igientager og vender om til den første Versmaade: for Ex. Naar et Distichon eller Tetrastichon sluttes, og strax begyndes paa et andet, saadant som de forrige. En Strophe af to Vers kaldes Distrophon, Distichon, en af tre Vers Tristrophon, en af fire Vers Tetrastrophon, o. s. v. Ere alle Led af een Strophe hverandre lige, siges Verset uniforme, unimembre, monocolon qvalitate versuum, hvor den samme Vers-Maade, eadem metri forma, hersker overalt. Men ere disse Led ulige, da biforme, triforme, bimembre, trimembre, dicolon, tricolon, Vers af to eller fleere Dimensioner.

§. 41.

Egentlig at tale, efter den Gothiske Poesies Beskaffenhed have de Nordiske Tydske og Angelsaxiske Folk ingen Monosticha; men, forsaavidt alle Vers hænge to og to af hverandre, deels ved Rim deels ved Rimbogstave, ere de alle Disticha, Vers af parrede Led. Dog kalder jeg de af vore Sange enkelte, som i Hensigt til vilkaarlige Inddeelinger forholde sig som rette Simplicia og Monosticha. Hine derimod benævnes alleene sammensatte Vers, som indbefatte og slutte en vis Meening under visse Afsnitter af 4. 6. 8. Led.

(*) Ingen støde sig da over, at det Brug her giøres af en Strophe, af enkelte og sammensatte Digte, ei svarer til disse Ords Brug og Bemærkelse i Latin og Græsk, hvor alle Disticha eller Distropha høre under sammensatte Vers, affattede i lige lange Stropher, om saa hver af disse ei altid haver sit afdeelte Indhold, som mangesteds hos Horatz er at see.

§. 42.

Det er forhen ved meer end een Leilighed sagt, at vore fleeste Digte inddeele sig efter Meeningen i sex og aate Led, som Drottqvædt, Togmællt og Runhendt overalt. Dog synes ei denne Indretning at have været Nordiske Skalde bekiendt i de ældste Tider, da Poesien venteligt hos os ligesaa lidet som hos vore Naboer deeltes i Stropher. Vel siger Sn. Sturlesen om Odin: hann mællti allt i hendingum, sem nú er þat qvedir er skálldskapr heitir: d. e. alt hvad han talede, sagde han paa Vers, som man nu synger det vi kalde Poesie. Men dette giver kun Beviis for enkelte, ikke sammensatte Verses Brug.

§. 43.

Man finder denne Meening styrket ved nogle ældgamle Digte af Syngesproget, som uden at bruge rette Sang-Vers, inddeeles i vilkaarlige Perioder, hvilke i Forhold af Meeningen ofte ere heel ulige, bestaaende af 4. 6. 8. 10. 12. 14. 16 Vers. Jeg kunde herpaa anføre mange Beviis af Sæmunds Edda: men et Par Steder kan være nok, med hvad derom er sagt tilforn. Kap. II. §. 11. Kap. V. §. 19. Godrunar qvida.

Senn var á hesti	Med eet blev seet
hverr drengr litinn	Hver Mand til Hest,
en vif valnesk	Og Velske Qvinder
i vagna hafin	Paa Vogne satte:
siáu daga ver	Syv Dage vi rede
svadt land ridum	Over bredt Land,
en adra siau	Men andre syv
unnir knydum	Pløiede Bølger,
enn ena þridia siau	De tredie syv paa
þurt land stigum	Det tørre ginge hen,
þars hlid-verdir	Hvor den høie Stads
hárrar borgar	Led-Vogtere oplode

grind

grind uppluko	Stakket-Døren, før vi
ádr i gard rídum.	Ind paa Gaarden rede.

Sexledede Vers giorde ligesaa, og istedenfor sex, antoge til en Afdeeling 3. 9. 12. 15 Led. Alt efter Indholdets Omgreb. Hafa mál.

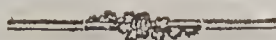
Mörg er gód mær	Mangen god Pige
ef görva kannar	Mandfolk ei er huld,
hug-brigd vid hali:	Seer hun sig vel for:
þá ec þat reynda	Det viste sig, da jeg vilde
er it rád-ſpaka	Den vise Qvinde
teygdac at fari fliód:	Lokke til Leiermaal:
hádungar hverrar mer	Al Haanhed mig giorde,
leitadi it horſka man	Den høviske Møe
hafdac þeſs vetki vifs.	Jeg fik ei hende fat.

§. 44.

Det samme giorde og andre yngere Digte af Syngesprogets Art; for Ex. Ynglinga Tal fra det 9de Aarhundret, som istedenfor aateleds Vers meget tidt bruger Inddeelinger af 12 og 16 Rimlinier. See Kap. III. §. 9. 10. Som Efterlignelse maae vi ligeledes ansee denne næsten samme Adfærd i de seenere Tiders Sange. Den danske Rimkronike, saavelsom den svenske, deele sig ei i Sang-Vers, men overalt som den forehavende Materie giver Anledning til: ei at tale om hvad man siden Reformationen finder af samme Beskaffenhed.

§. 45.

Gamle tydske Sange deeles sielden ved Sangvers, men gaae i eet Sammenhæng af bicolis til en vis Periods Udgang, hvilket den berømmelige Prof. Denis ogsaa bemærker paa ovenanførte Sted. Af saadan en Beskaffenhed ere Otfrids Evangelia, Rhythmus de Sancto Annone, Aventure von der Klage og mange fleere. Dette af Otfrid. Lib. II. Kap. 19.

Juan fiand minnot	Elſker eders Fiender,
ſo gibiutit druhtin got:	Gud Herren ſa byder:
Minnot jo thie grazzo	Elſker meget alle
ſo uuer ſo iuch hazzo:	Dem ſom eder hade:
Betot gerno io bi thie	Beder flittig for alle
ſo uuer ſo iu ubilo gidue:	Som ondt Eder giøre:
Thaz ir got io thuruh not	At I Gud omhyggelig
in theſen datin bilidot:	Med denne Adfærd ligne:
Sit jo in datin filu lind	Handler meget lemfeldig,
thaz ihr uueſet gotes kind:	At I Guds Børn maae blive:
Si druhtin iu ze bilide	Herren Eder til Exempel-være
ther buit ufan himile:	Som over Himmelen boer:
Er lazit ſunnun ſine	Sin Sol han lader
ſcinan filu blida,	Skinne meget klart,
Joh regenan giliche	Og tillige over
Allemo erdriche.	Heele Verden regne.

Følgende af Fragmentet Joſaphat, ſeer uden Tvivl hen til de Tiders endnu ei gandſke udſlettede Hedenſkab; thi det ere Afguds-Billederne her tales om:

Steine ſilber gold ſie ſint	Steene, Sølv, Guld ere de,
ſtumen an gehorde blint,	Stumme uden Hørelſe og Syn,
In der gebot ir gerne lebent	Efter hvis Bud I gierne leve,
und den ir iyvr opher gebent	Og dem I eders Offer give.
Svvas ir in ophers bringen dar	Det Offer I dem bringe,
das hat vil hoher krefte gar	Langt meere formaaer
Dan die gote die du haſt	End de Guder ſom du har.
ob du der warheit dich verſtaſt	Fæet, om du forſtaaer dig paa
Ein vihe gehort ez ſiht ez gat	Sandhed, hører, ſeer, gaaer,
Von gote ez lebende crefte hat	Og Livets Kræfter har af Gud,
So iſt din got ein geſchaft	Men din Gud er ret beſkaffen
reht als ein ſtoc, ane alle craft	Som en Knub, uden alle Kræfter:
Das vie iſt gotes hantgetat	Fæet Guds Haands Gierning er,
ein menſche gemachet hat	Et Menneſke har din Gud

Dinen

Dinen got mit finer kunſt ane ſin und ane vournünſt.	Dannet efter ſit Kundſkab, Uden Sandſer, uden Skiel.

§. 46.

Dog træffer man her nogle gamle Tetraſticha eller Digte, efter Meeningen, af fire Leds Stropher: deriblandt det ſaakaldte Epinicium Teutonicum til Keyſer **Ludvig** Aar 882, ſom er at finde hos Schilter Tom. II. og i Script. Rerum Dan. Tom. II. n. XLVI. p. 71. Jeg udſkriver deraf de to førſte Stropher:

Einen kuning uueiz ich heiſſet herr Luduuig, der gerne gott dienet, uueil er ihms lohnet. Kind uuart er vater los deſs uuarth ihme ſehr bos holoda nan truhtin magazogo uuarth er ſin.	Jeg en Konge kiender Han Herre Ludvig heder, Som flittig tiener Gud; Thi Gud ham det belønner. I Barndommen han blev Faderløs til ſtor Vonde, Men Herren ham antog, Hans Hofmeſter han blev.

Da de fleeſte, om ei alle Sange af omſatte Rim, ſlutte Meeningen med hver fierde Linie, ſaa ere de og at anſee ſom afdeelte i Stropher, lad være denne Afdeeling ei maaſkee viſer eller giver ſig tilkiende i trykte Bøger. **Chriemhilden-Rache** af Begyndelſen.

In der ſtat ze Bechelaren einmals in ſime palas ein marcgrave riche her Rudeger am fenſter ſas. Do ſach er uf dem velde einen boten gahen es vvart ni lang geſparet er chom dem huſe ſo nahen.	I Staden Bechelaren Mægtig Markgræve engang Hed Herr Rudiger paa ſit Palads ved Vinvet ſad. Et Sendebud han da Paa Fælleden ile ſaae, Det biede ei længe, inden Den kom Huſet nær.

Wol bechand er den knappen	Han kiendte Drengen vel,
ez vvar ein feriant	Det en Betient var,
der fts mit rithen gahte	Der red saa hastig til,
und Ekevvart genant.	Og hed Ekevart.

§. 47.

Angelsaxisk Poesie er i omtalte Beskaffenhed den teutoniske fuldkommen lig. Alle Saxernes ældste og ægte Sange ere udeelte Vers, Carmina simplicia, det er saadanne, som fortsættes uafbrudt i fleere eller færre Verslinier til Meeningen tager Ende. Dette alleene falder her især anmærkeligt, som strider mod vor poetiske Brug og Love, at Angelsaxen meget tidt slutter sine Perioder med Forledet, og begynder paa nye med Bagledet, eller, hvilket er det samme, med andet parret Led; som i følgende Stykke af Menologium Saxonicum.

Meotod ana vat	Herren eene veed
hvyder feo favul fceal	Hvorhen den Siæl
fythan hveorfan	Sig siden begiver,
and ealle tha gaftas	Og (hvor) alle de Aande
the for gode hveorfath	Som i Gud fremfare
æfter death dæge	Efter Døde-Dag
domes bidath	Dommen bide;
on fæder fæthme	Hen i Faderens Favn
is feo forth gefceaft	Hun flyttes, hendes Kaar
digol and dyrne	Skiulte og forborgne
drihten ana vat	Herren eene veed,
nergende fæder	Den frelsende Fader:
nænig eft cymeth	Ingen kommer igien
hider under hrofas	Hid til vore Boliger,
the that her for foth	Som i Sandhed kunde
mannum fecge	Sige Folk, hvordan er
hvyle fy meotodes gefceaft	Den Herres Værelse,
fige-folca gefeta	Med Seiervindere besat,
þær he fylva vunaþ.	Hvor han selv er tilstæde.

§. 48.

Ei allene at dømme af Saxiske Digtes nu havende Skikkelse og Udseende i trykte Bøger, men meget meere af deres egen Indretning og Beskaffenhed sees, at de, som vi nu have, ei ere af Forfatterne opsatte i Stropher, som sammensatte Vers. Vel findes der i Cædmons bibelske Paraphrasi mange Steder, hvor Meeningen deeler sig, som hos de Tydske og os, i fire eller aate Led, men disse Afdeelinger ere saa uvisse, saa sieldne, at man ingen fast Regel kan giøre deraf. Derimod hos de yngere af Dansk-Saxonisk Dialect, er Vers-Deelingen heel almindelig.

§. 49.

Af alt dette taget under eet sees, at de gamle nordiske og tydske Skalde havde, hver efter sit Brug, baade enkelte og sammensatte Vers, og under de sidste fleere Vers-Arter. Det kan og gierne være, at Angelsaxerne have til sin Tid brugt begge Slags, skiønt ikkun deres Simplicia ere nedkomne til os. Da nu de Tydskes rimede Sange ere saa gamle, og vist nok stige meget over den os bekiendte ældste Digters Otfrids Levetid, er det vel troligt de have tient vore Runhender til Mynster, uagtet Digtemaaden er for Resten noget forskiællig i begge Sprog; som den og hos vore Naboer bestaaer meest af enkelte, hos os altid af sammensatte Vers. Angelsaxisk Poesie haver derimod en saa fuldkommen Lighed med Syngesproget, at Reglerne til heele Vers-Bygningen ere paa begge Sider i eet og alt de samme.

§. 50.

Efter at have forelagt Læseren den nordiske Poesies i et og andet Fald befundne Lighed med tydske og angelsaxiske Digte, kommer jeg, følgende mit Forsæt og Plan, til at undersøge, hvad vor gamle Digtekunst maatte have tilfælles med den Græske og Latinske, først ved Led-

maalet og Versarten, siden i Hensigt til Rimslutningen. Om Rimbogstavene er der allerede noget sagt tilforn §. 11. o. s. v.

§. 51.

Ligesaa vel som nordiske, tydske og angelsaxiske Folk, brugte Rommere og Græker Sange med og uden Stropher. Deres Composita haves i Elegiacis og adskillige Lyricis; Simplicia i Heroicis, Jambicis, Trochaicis &c., hvor fleere Vers uden bestemt Antal følge i eet paa hver andre, som i dette Anapæsticon af Boetio.

Qvi se volet esse beatum,
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Faedis submittat habenis,
Etenim licet indica longe
Tellus tua jura tremescat,
Et serviat ultima Tule,
Tamen atras pellere curas,
Miserasqve fugare qverelas
Non posse, potentia non est.

Dog som disse og andre Carmina simplicia bestaae af rette Monocolis, ere de for saavidt ei at ligne med den gothiske Poesie.

§. 52.

Fra hvilken Side vi end betragte Sagen, bliver det, som jeg troer, alleene Versmaalet (saa uefterretteligt det end er) hvoraf man her kan dømme om nogen indbyrdes Forvandtskab. I denne Hensigt fremvise dog vore korte Versarter af Togmællt og Fornyrdalag en meget stor Lighed med det græske og latinske Adonico, endog efter Qvantiteten selv. Paa Adonisk Togmællt have vi en skiøn Prøve i Skalden Sturles Vise Rafns-mál, som Udgiveren, min ærede Ven, Hr. Justitsraad Thorlacius, Rector til Kiøbenhavns latinske Skole, ogsaa haver rettelig bemærket: Metrum Odæ Rafns-mál, heder det, cum Græcorum & Latinorum Adonico prorsus idem esse videtur, unico scilicet Dactylo & Trochæo vel Spondæo constans. Til Eftersyn udskrives de to første Stropher deraf:

Söttö

Sõttö ſókn hvãttãr	Opbudet Folk
Sveĩtir hàleĩtãn	Til ypperſte
geira glym ſtæri	Strids-forøger
glyggs or finn-bygdum.	Fra Finnland drog.
Allt var jard-belltis	Oprørt Hav heele Veien
auſtan ſigr-flauſtum	Øſten fra Goth-Elv
giálfr af gaut-elfi	Seiervinders førte
getis háſeta.	Søe-mænd paa Skibe.
Öngr ſá orm-vengis	Ingen Guldets
ótti vig dróttir	Giver fleere
fleiri flug-ſtæris	Saae af Kongens
fleins i ſtad einum,	Krigsmænd paa eet Sted.
lukri lóm-bleckír	Lumſkheds Beſkiærmer
landa útſtrandir	Landets Bredder,
hridar her-ſkidum	Kiek i Søe Brusen,
hardr rann-gardi.	Med Krigs-Skib omgav.

§. 53.

Fornyrdalag, hvilket ogſaa er et Monometrum eller Sang af to Pedes, kommer forſaavidt Adonico endnu nærmere, at her, ſom i Græſk og Latin, intet Rim haver Sted. Vel beſtaaer Fornyrdalag egentlig af fire lange Stavelſer eller tvende Spondeis (Kap. III. §. 4. og her §. 7.) Men ſom to korte her vilkaarlig alternere med een lang, finder man meget tidt i denne Versart, ſaavelſom i Togmællt, det rette adoniſke Stavelſemaal. Vøluſpá, om de Saliges Boliger.

Sãl ſã hün ſtãndã	En Sal hun ſaae,
ſólo fegra	Favrere end Solen
golli þaktan	Med Guld betagt
á gimli háſum	Paa høien Himmel.
þar ſkülö dÿggvar	Der ſkulde de
dróttir byggia	Fromme blive
oc of alldr-daga	Og til evig Tid
yndis nióta.	Glæde nyde.

Næsten uden al Forandring af Ord- og Stavelse-maal kan dette, for at blive ved eet Exempel udi begge Sprog, saaledes oversættes i adoniske Vers:

Cælică vīsa ĕſt	Turba fidelis
culminis aurei	hic aget, hic qvæ
aula, micantis	non peritura
æmula phoebi:	gaudia carpet.

§. 54.

Latinske og Græske Poeter, om ei før, da i de seenere Tider, giorde af deres Adonicum et Carmen ſimplex monocolon, næsten som vi og Angelsaxerne i vis Maade af Fornyrdalag. Følgende Sted af Boetio Lib. I. Met. 7. omsat efter Syngesproget viser end videre denne Vers-maades Lighed udi begge Sprog.

Nubibus atris	Himin-blys dymmu
condita nullum	horfin reifum
fundere poſſunt	ſtráda ne geiſlum
ſidera lumen.	ſtordu vinna.
Si mare volvens	Viſtr ef vidis
turbidus auſter	bylltir grádi
miſceat æſtum,	giálfur of æſir,
vitrea dudum	hin glæva drøfn,
parqve ſerenis	ſkømmu vid heidan
unda diebus,	hlyrni likud,
mox reſoluto	hreifidu ódum
ſordida cœno	úrig gruggi
viſibus obſtat.	bleckir ſiónir.
Qviqve vagatur	Beckr ſkævandi
montibus altis	yfir hifin fiøll,
defluus amnis	þó hnigi ad jøfnu,
ſæpe reſiſtit	ſtemmiz otraudla
rupe ſoluti	ſtiſlu-gryti
objice ſaxi.	leyſto úr biørgum.

Tu qvoqve; si vis	Lika hyggiz þú
lumine claro	gløggu skyni
cernere verum,	geta ed sanna,
tramite recto	þræda retta leid
carpere callem:	lifs á skeidi;
gaudia pelle	munar þu bindiz,
pelle timorem,	bindiz qvida,
spemqve fugato	vanir of firriz,
nec dolor adsit:	væli hafnir:
nubila mens est	huargi þat efliz,
vinctaqve frenis	ondin húmi
hæc ubi regnant.	fángin driúpir, frelsi numin.

For at følge det latinske, haver jeg nogle Gange maat begynde Meeningen af Bagledet, hvilket i Angelsaxisken er ogsaa heel brugeligt, men den sidste Rimlinie er her tilsat for Ligetallets Skyld, som altid agtes paa i Syngesproget.

§. 55.

Denne mærkelige Lighed imellem Syngesproget og Adonica, baade i Vers- og Stavelsemaal, kunde føre en paa den Tanke, at begge Vers-Arter ere maaskee beslægtede fra hine ældste Tider. Af Sturlesens Beretninger vides, at Gotherne ved det sorte Hav, førend de komme til Norden, pleiede idelig Handel og Vandel med Grækerne. Fra disse kunde da vore Fædre faaet denne ældgamle Digtemaade, ligesom Latinerne laante deres Vers-Bygning derfra, uagtet den store Forskiel der var og er imellem begge Sprog.

(*) Græker; som i Gothernes gamle Sprog hedde Vanir, toge denne Benævnelse, ikke af van, vand, aqva, hvilket er Scarins Meening (hos Suhm III. 99.), men troligst ved liden Forandring af Ιωνες Græciens ældste Indvaanere, paa Hebraisk יְוָנִים og Chald. יְוָנָאֵי, saa kaldede af Javan, Japhets Søn, (יָוָן Ιων, hos de 70 Ιωυαν) som Grækerne nedstammede fra. Ordets hebraiske og

chaldaiske Udtale, som kommer vores saa nær, giver unægtelig denne Afledning en vis Grad af Rimelighed.

§. 56.

Da vor Drottqvæda bestaaer af 6. 7. Hrynhenda af 8. 9. lange og korte Stavelser, saa findes der vel græske og latinske Metra, som lade sig ligne med disse Versarter. For Ex: med Drottqvædt Trochaicum dimetri catalectici - *v* - *v* - *v* - som tidt findes i sammensatte Vers, og Anacreonticum (det er jambicum dimetri catalectici), naar det ikkun bestaaer af Jambis eller Jambis og Spondeis - - *v* - *v* -, som hos Buchanan. Ps. 131.

Si spiritu impotenti
Si lumine insolenti
Elatus ambulavi;
Si virium mearum
Fiducia superbus
Despexerim minores &c.

Trimetra pherecratica - - - *v v* - - deraf dette hos Buchanan i Jephta:

I felix pede fausto,
Et qvi pectoris imo
Cernit clausa recessu,
Idem testis & æqvus
Judex cæpta secundet &c.

§. 57.

Med Hrynhendt komme overeens i Vers-Længden baade jambiske og trochaiske dimetra acatalectica, allerhelst det sidste - *v* - *v* - *v* - *v* i Hensigt til Qvantiteten, som dette af et Buchanansk Brøllops-Vers:

Lux amoena lux serena
Ter qvater beata salve,
consciis statuta fatis,
Maximis sacrata divis,
Omnium petita votis,
Mollibus revincta myrtis,
Omnibus festiva vicis.

Ligesaa Anacreontica der begynde af en Anapæst *v v* - *v* - *v* -. Boetius Lib. III, Met. 7.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit fruenteis,
Apiumqve par volantum

Ubi grata mella fudit,
Fugit & nimis tenaci
Ferit icta cotda morfu.

Anacreons Sang til Græshoppen (μελος εις τεττιγα) iagttager som det næstforegaaende et hrynhendisk Versmaal:

Μακαριζομεν σε τεττιξ
'Οτι δενδρεων ἐπ' ἀκρων
'Ολιγην δροσον πεπωκως
Βασιλευς ὁπως ἀειδεις
Σα γαρ ἐςι κεινα παντα
'Οποσα βλέπεις ἐν ἀγροις
Χ' ὁποσα Φερουσιν ὡραι
Συ δε Φιλια γεωργων
'Απο μηδενος τι βλαπτων
Συ δε τιμιος βροτοισι
Θερεος γλυκυς ΦροΦητης
Φιλεουσι μεν σε μουσαι
Φιλεει δε Φοιβος ἀυτος
Λιγυρην δ' ἐδωκεν οἰμην
Το δε γηρας ὀυ σε τειρει
ΣοΦε γηγενης Φιλυμνε
'Απαθης ἀναιμοσαρκε
Σχεδον ἐι θεοις ὁμοιος.

Vel dig Græshoppe! som
Paa de yderste Greene,
Qvæget med liden Dug,
Synger (glad) som en Konge;
Thi alt hører dig til
Paa Marken som du seer
Og alt det Aarets Tider bringe.
Landmandens Veninde, du
Paa ingen Ting Skade giør,
De Dødelige hædre dig,
Sommerens kiære Forbud:
Viisdoms Gudinder ere dig,
Dig Phoebus selv er huld,
Han dig snurrende Stemme gav.
Hoi Alder dig ei bryder,
Vise! Jord-Fødning! kiær af Sang,
Sorgløs uden Kiød og Blod
Guderne du eft næsten lig.

§. 58.

Iblandt anførte Versarter finder man og hos Prudentium og fleere Poe'er af de seenere Tider nogle Tetrasticha monocola, som meget vel lade sig holde imod vore halvrimede aate Leds Sange, som denne jambiske Morgen-Sang, oversat paa Hrynhendt af lige Versmaal.

Ales dei nuntius
Lucem propinqvam præcinit
Nos excitator mentium
Jam Christus ad vitam vocat.

Bodi dags lopt-fœrull liódum
lióst nær komanda hrósar;
Christr andar aptrar blundi,
alla lifs á veg oß kallar.

Dog

Dog, at dømme efter Ordmaalet eller Qvantiteten, lade denne Poets trochaiske og anacreontiske Tetrastropha sig beqvemmere ligne med vore Sange.

§. 59.

Al regelmæssig Poesie forbinder sig i vis Maade til et Slags Stavelsemaal, og er enten med eller uden Stropher; det er da næsten umueligt andet, end at fleere Versarter af fleere Sprog ligne hist og her hverandre, nu i Vers-maalet eller Stavelsernes Antal til hvet Vers, nu i Strophe-maalet eller Versenes Antal til hver Strophe, hvor saadan en Indretning finder Sted. Aarsagen hertil ligger altsaa ikke i en saa at sige overlagt Efterlignelse, men bør ligefrem tilskrives en Hendelse; allerhelst hvor de egentlige og characteriserende Træk skielne sig saavidt fra hverandre.

§. 60.

Følgelig er min Meening, at den Verses og Sangverses tilfældige Lighed man finder her imellem nordisk, græsk og latinsk Poesie, langt fra ikke beviser en ret og sand Forvandtskab, da dog den heele mechaniske Forfatning er i øvrigt gandske forskiællig. Hertil kommer, at de til Exempel ansatte Sange, nemlig **Drottqvædt** og **Hrynhendt**, ere ei meget gamle, men synes først opkomne i det aatende Aarhundret (Kap. I. §. 30.) da Nordens hedenske Skalde neppe bekymrede sig om de lærde Sprog og Vittigheds-Værk, for at efterligne dem, og tage deraf Mynster til nye Digtemaader. Den her giorde Sammenligning skal da alleene vise det Skin af Lighed, hvorpaa nogle have grundet en modsat Meening.

§. 61.

Desuagtet lade visse latinske Metra sig let eftergiore, som meget vel sees af endeel nyere Forsøg. Hexametrum haver vores ypperlige Poet **H. Peterson** givet paa Islandsk i hans smukke Carmine seculari, **Alldarháttr** kaldet, det begynder saa:

Adür á tídüm vär tídſkä hiä lydüm ſvä týggördïr kēndō.

Hvert Sangvers, hvoraf mange udgiore heele Digten, er Tetraſtichon, eller af fire Led; ſom alle ere Verſus dactylici, og i Scanſionen hinanden lige. Det er godt at ſee Poeten haver havt for Oine en vis Art leoninſke Vers, der brugtes i Middelalderen, ſom dette:

Pauper amabilis & venerabilis, eſt benedictus;
Dives inutilis, inſatiabilis, eſt maledictus.
Hora noviſſima tempora peſſima ſunt, vigilemus;
Ecce minaciter imminet arbiter ille ſupremus.

Anacreontiſke Tetraſtropha haves overſatte ſom halvrimet Runhenda, i denne Prudentii Aftenſang.

Ades pater ſupreme	Kom fadir hæſti herra,
Qvem nemo vidit unqvam,	Hulin ſión augna varra,
Patrisqve ſermo Chriſte,	Ord Guds o! Jeſu Chriſte,
Et ſpiritus benigne.	Og andinn góðgiarnaſti.

§. 62.

En Efterlignelſe af Romernes Sapphicum er ei heller ubekiendt, og lader ret ſmukt i Islandſken; Verſus choriambicus ligeſaa, hvor det forſte Led er Glyconicum, det andet Aſclepiadeum, men gaaer bedre med Spondeis, end de ſædvanlige pedibus, ſom i dette folgende, overſat paa Islandſk:

Dōnēc grātŭs ĕrām tibi
Nēc qvīsqvām pŏtiŏr bārchiă cāndĭdæ
Cervici juvenis dabat,
Perſarum vigui rege beatior
Fyrrum medan ec þektiz þer
oc ecki annar neinn áſtſælli yngis-ſveinn
Lagdi þer hønd of lióſan háls
Lifs mins blómgadra bar ennbudlúngs Perſa var.

Jambicum ſenarium cum qvaternario bruges tidt i ſacris; deraf haver jeg og overſat dette Horatii:

Bĕātŭs illĕ qvī prŏcŭl nĕgōtĭīs
Ut prīscă gens mōrtālĭūm
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fœnore
Er hverr at sælli sá embættum situr fiær
á gömlu öld sem giordu vær:
Hann eykium sínum fødur-túna akur er,
sig okur krøfu allri ver.

§. 63.

Det hos Fremmede bekiendte Vittigheds-Spil, lusus ingenii, er og hos os temmelig gammelt, at samle af fleere Sætninger forskiellige Personer, og siden nævne i samme Orden enhvers egentlige Handlinger, eller det som passer sig paa hver især. Følgende Stykker, udskrevne af Skálda, oversættes her i naturlig Orden.

Mærr Hácon vann	Den gode Hakon vandt
en Magnus fann	Sit Fædrene-Rige,
hiör Eiriks heck	Men Magnus bekom
hans bródir geck	Lovkyndigheds Aand.
láng-fedga lád	Erics Sværd (i Krig)
lög-visku rád	Hang ved Skiolden.
á ritar flód	Hans Broder tog sig for
at ressa þiód.	At revse Folket.

Oh dette Togmællt, alhendt som ei er mindre smukt.

Kraki Haki	Krake med Guld
hoddum broddum	Beærede Folk,
mærdi særdi	Hake med sit Sværd
seggi leggi	Saarede Arme og Been.
veitir neitir	Guldes Giver
vella pella	Bukkede for Vaaben.
stáli báli	Den Karrige paa klæder
bendtiz hendtiz.	Af Ilden greben blev.

Paa Latin kaldes saadanne Vers Correlativa, som dette Pantadii hos J. C Scaliger Poetices Lib. II. Kap. 30. om Poeten Virgils adskillige Værke:

Paſtor, arator, eqves, pavi, colui, ſuperavi.
Capras, rus, hoſtes, fronde, ligone, manu.

Hvilket de nyere (siger Scaliger) have paa en uheldig Maade villet efterabe, inſvavi exemplo affectavere:

Inſtruit, inducit, jacet, admovet, extimet, urget,
Claſſica, tela, faces, tormenta, tonitrua claſſes.

§. 64.

Rim hører ei med Rette til græsk og latinsk Poesie, men meget meere, hvor det findes hyppig, holdes for at vanzire den. Dog træffer man hist og her rimede Vers, som i Heroicis hos Virgil.

Magna gigantæis ornantur pepla tropæis
'Εκ γαρ κρητάων γενος ἐυχομαι ἐυρειάων.

Hvilket sidste er Homeri. I Elegiacis synes ei denne Rhythmus, eller rettere Pſeudo-Rhythmus saa anstødelig, siden Ovidius tillader sig at bruge den adskillige Gange. Her. Ep. VIII. v. 28.

Vir precor uxori, frater ſuccurre ſorori,
Inſtant officio nomina bina tuo.

I Faſtis Lib. III. v. 746.

Ut ſatyri levisqve ſenex tetigere ſaporem,
Qværebant flavos per nemus omne favos.

Og meere saadant, som de Lærde dog holde for at være skeet Hændelsesviis, uden Poeternes Forsæt og Agtpaagiven, hvorfore man ei heller bør regne rimede Verses Brug fra denne Tid af.

§. 65.

§. 65.

I Middelalderen begyndte man først for Alvor at giøre rimede Vers, som da kalledes Versus leonini, og vare heel gængse i mange Tider. Leonina rime sammen, deels enkelte Vers i Midten og Enden, deels to og fleere i Enden, eller og baade i Mitten og Enden som:

Cum fex cumqve fimus, cum res vilissima fimus,
Unde superbimus, ad terram terra redimus.
Qvi non assvescit virtuti, dum juvenescit,
A vitiis nescit desistere, qvando senescit.

I øvrigt bliver den latinske Qvantitas her tidt tilsidesat, dog meest i de sammenrimede Stavelser; sees af Drikkevisen:

Funde vinum, funde, tanqvam sint fluminis undæ,
Nec qværas unde, sed fundas semper abunde.

Den første Stavelse af vinum giøres her kort, den sidste af funde og unde lang, mod Ordmaalets almeene Brug.

(*) Det er ikke saa vist hvoraf de rhythmiske Vers kaldes Leonina, allermindst maae det være af Løvens Navn: Scaliger Poetices Lib., II. Cap. 29. Nominis causam ignoro; nam tam etsi leoni cauda est, tamen ea ventri non est, vel par vel simi-lis, id qvod talibus evenit versibus. *Du Fresne* og fleere troe Ordet kan udledes af Leo, en fransk Poet i det 12te Aarhundred. Om hvilken Ægidius Parisiensis.

Nec minus in sacris melico sermone leonem
Ludentem historiis, & qvem intepuisse dolemus.

Dog synes de leoniske Verses Alder at overgaae denne Tid.

§. 66.

Rimede Vers have altid staaet maadelig anskrevne hos sande Kiendere af den latinske Poesie. Rimets sieldne Brug viser og i det mindste, at de classiske Poeter selv ei have giort noget deraf, eller anseet det for smukt. Monne da de faa hos dem forekommende Steder kunde givet de seenere Tider Anledning til en saa vidt dreven Efterfølgelse. Jeg tvivler derfor

meget om, at den saakaldte Leoninitas skriver sin Herkomst til Guldalderens latinske Digtere, men troer snarere deri ligger en Efterlignelse af celtiske, tydske og nordiske Rimslutninger, som den haver stor Lighed med, især om man gior to Led af hvert Vers, som her i Schola Salernitana.

Temporibus veris
Modicum prandere juberis:
Sed calor æstatis
Dapibus nocet immoderatis.
Autumni fructus
Caveas ne sint tibi luctus:
De mensa sume
Qvantum vis tempore brumæ.

Følgende kan staae ved Siden af adskillige vore Runhender de Tydskes fire-rimede Stropher.

Si vis laudari,
Si vis carusqve vocari,
Discito adulari,
Nam tales sunt modo cari.

Saa vidt gaae mine Betragtninger om Ligheden imellem de nordiske og fremmede Vers-Arter, hvorfra jeg kommer til det poetiske Sprog.

§. 67.

Som det egentlig er Poesiens Sag at bringe Tanker og Forestillinger til en større Styrke, Liv og Skionhed, end som sædvanlig, saa lader den sig være magtpaaliggende at udfinde de Ord og Træk, som føre til dette Øiemed. Det er derfor ingen Under, at man allevegne finder den poetiske Stiil i adskillige Stykker afvigende fra Talen, som, saa at sige, meere seer paa Kroppen end Klæderne, det er, opholder sig fornemmelig ved enhver Tings rette og sande Beskaffenhed.

§. 68.

Vore Fædres poetiske Sprog, som forhen er sagt, skielner og danner sig, deels 1) ved egne og særdeles Ord Substantiva, Adjectiva, Verba, hvoraf mange sielden, de fleeste ingensinde findes udi fri Tale, deels 2) ved omskrivende Talemaader, der ei heller gierne lade sig see udenfor den poe-

tiske

tiske Kreds, hvor de skikke sig ligesaa lidet, og ere ligesaa uforstaaelige som Ordene selv.

§. 69.

Tydske og frankiske Skalde kiendte langtfra ikke en saa vid Afstand imellem det poetiske og prosaiske Sprog, som vore nordiske. Ikke desmindre sees af de bevarede Alderdoms Levningeer, som hos Otfrid, at disse Folk have vidst at give deres Digte et vist poetisk Anseende, vel ogsaa indstroet Ord og Talebrug, som mærkelig skielnede bunden fra ubunden Stil. Dog er ei sligt at ansee som Folge af en Forvandtskab med vor gamle Poesie, men som Digtekunstens behorige Egenskab i Almindelighed.

§. 70.

Angelsaxernes Poesie, som vi allerede have seet i andre Ting at rette sig efter den nordiske Musa, giorde det ogsaa i denne Henseende. Som Syngesprogets Forfattere, hvilket her er bemærket tilforn, sielden udtrykke sig med ubrugelige og i Prosa for de Tider ubekiendte Ord, saa finder man ei heller efter Hickesii Beretning ret mange saadanne hos Cædmon, den ældste iblandt angelsaxiske Digtere, hvis Sange dog ingen Mangel lide paa skionne Indfald og Vittighed.

§. 71.

Siden antoge Angelsaxerne, vore nordiske Digtere ligesaa, mange til Poesien alleene henhørende Ord, som de borgede deels formodentlig af Fremmede, deels af Alderdommen, efterat de ei meere hordes i Hverdags Tale. Endeel af denne poetiske Sprogskat have de Angelsaxiske næsten uforandret og ordret tilfælleds med vore Digte, som følgende Fortegnelse viser.

Ar, Begyndelse; or, ord, initium; der af det Lat. oriri, ordiri.
Balldr, mann-balldr, en kiæk Mand; balldor, heros, princeps.

Böd,

Böd, Strid, Kamp; beadu, beado, ſtrages, bellum.
Bör, byr, en Søn; byr, filius. Doriſk πορ, Lat. por, puer.
Bragr, en fortreffelig Mand; qvenna bragr, den giæveſte blandt Qvinder; áſa bragr, den beſte af Guderne; brego, bregu, dominus.
Brún, og brynia, Harniſk; byrn, birne, lorica.
Drótt, Følgeſkab, Huusegne, Tyende; driht, familia, francis druht id.
Ferd, reiſende Folk, Følgeſkab; færd, copiæ, exercitus.
Fiá, atſhade, ſkye, feon, odiſſe.
Firar, fyrar, Mænd; firas, fyras, præſides, viri.
Fold, Jorden, det flakke Land; foldé, terra, humus.
Fria, begegne venlig, giſte; frion, amare.
Fridr, Kierlighed, Venſkab; fredha, fredho, dilectio, Ulf. friathva amor.
Gumi, en Mand, Beſkytter; gome, vir. Lat. homo.
Harri, herra, en Konge; har, dux, hearra, dominus.
Hilldr, Krigen; hild, prælium, Gr. ἆθλος, certamen.
Hlýri, Broder, Mage, Ven; hlor, frater, ſocius, vir.
Hölldar, Mænd; yldas, homines.
Hriódr, Himmelen; hrodor rodor cælum, firmamentum.
Lid, Skibet; lid, navis, lihte, claſſis.
Lid, Drik, Øl; Alam. lidin, potus.
Liódi, Landsmand; leodo, popularis, conterraneus.
Lægir, lögr, Søen; lago, Vandet.
Mála, Huſtrue, Kone; Meovle, matrona.
Mögr, en Søn; mogo, filius. Ellers ſiger mögr, ſom paa gl. Tydſk mag, Ven, Slægt, Svoger, Ægtemand.
Mund, Haanden; mund, manus: er og gl. Danſk, forekommer i Ordſproget: Morgenſtund bær Guld i Mund.
Nidr, Forvandt, Slægtning. Nithvas, poſteri.
Ödlingr, en Prinds, ædeling.
Ölkd, pl. alldir, Folk; yldas, homines,
Reckar, kiekke Mænd; rincas, viri. gl. Danſk Rik en Mand.
Rönd, Skiolden; rand, clypeus, ῥινός.
Ræſir, en Konge; ræſva, dux, dynaſta.
Sefi, Sind, Hu; ſefa, animus.
Seggr, Mand; ſecge, en Stridsmand.

Valr,

Valr, Nederlag; væl, strages.
Þengill, en Konge; thengel, rex.
Þiódan, en Herre; theodan, dominus.

Det er paa Bensons Ansvar jeg giver alle disse Ord i Angelsaxisken ud for rette poetiske, som de og til sin Tid vare hos os.

§. 72.

De Angelsaxiske Digtere have og laant endeel af vor Prosa, som ellers ei findes i deres solut Stiil: ei at tale om hine fremmede og for os ubekiendte Ord. Iblandt dem vi kiendes ved, ere disse, ogsaa udskrevne af Bensons Vocabulario.

Abal, Styrke, Kræfter; afl.
Athor, førre, fornemmere; ædri.
Balo, bealo, Fortræd, Ulykke; böl.
Cneo, Slægt; kne, kne-runnr.
Cræft, Formue, Kræfter; kraftr.
Dröre, levret Blod; dreyri.
Efnan, fuldbyrde, holde det man lover; efna.
Fæg, nær ved Døden, den som ei har langt tilbage; feigr.
Fearh, Livet; fiör.
Fysan, at tilskynde; fysa.
gætan, at giette; geta.
Gamol, gamul, gammel; gamall.
Gegenge, Held, Lykke; geingi.
Hadre, klar, reen; heidr, Germ. heiter.
Hlot, Bierg-Side; hlid. Dan. lid.
Hræf, Aadsel, dødt Legeme; hræ.
Hyge, Sind, Hu; hugr.
List, Kunst, Videnskab, list.
Mælan, at snakke; mæla.
Missari, halvt Aar, halv Aars Tid; misseri.
Na ne, dødt Legeme; nár. Chald. נְבֵלָה caro cruda.

Rand,

Ond, Siæl, Aand, andi.
Rand, Skiolden; rönd.
Sal, Kongens Huus, Kongeligt Slot, salr.
Sca, fortræffelig; skár, comp. skárri bedre.
Sveot, en Rode; sveit.
Theed, kiendt, bekiendt; þektr.
Threc, Styrke, Kræfter; þrek, þrekr.
Thyrs, en Rise; þyrsi. Dan. Tosse.

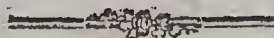
Men for dette Laan ere Angelsaxerne os intet skyldige, som vi selv have dem at takke for endeel af vort poetiske Sprog. See Kap. IV. §. 20.

§. 73.

Omskrivningen er og her, ligesom hos os, overalt brugelig, dog tages den ei gierne af Nordens Mythologie, som den ei heller giør i Syngesproget, men af enhver Tings Natur og egentlige Beskaffenhed, og er for saavidt vore ældste poetiske Malerier fuldkommen lig, for Ex.

Rodera frea, Himmelens Herre, Gud.
Heofon-stolas, himmelske Boliger, Himmelen.
Godes candel, Guds Blus, Fakkel, Solen.
Tiber-sceaca, som udstrøer Gaver, Jorden.
Hron-rade, Marsvines Vei; hvæles ædel, Hvalens Sæde, Land; og holmes hring, Øers Kreds, Søen.
Brim-hlæst, Søens Byrde, Fiskene.
Leod-sceada, Folkets Fiende, Dievelen.
Banhuses veard, Legemets Bevogter, Siælen.
Fira bearn, Menneskets Børn, Mennesker.
Gold-brytta, Guldets Deeler, en Gavmild.
Flana scura, Spydes Iling; æsc-plega, Skioldes Leg, Striden,
Hild-næddra, Krigens Slanger, Kaste-Spyd.
Hild-vulfas, Strids Ulver, Soldater.
Hleov-magas, Husets Sønner, Brødre o. s. v.

En

En saa mærkelig Overeensstemmelse baade i enkelte Ord og omskrivende Talemaader viser da tydelig, at Angelsaxernes Digtekunst maae være noie beslægtet med vores, om den ey gandske nedstammer derfra.

§. 74.

Hvad Græker og Romere anbelanger, have de ei alleene udmærket deres Digte ved figurligt og forblommet Ordbrug, ved hældige Vendinger, ved sindrige Træk og Tanker, som altid vil sætte deres Poesie til skionneste Mynster af Klygt og Vittighed, men de brugte og en heel Deel sieldne, til Talen mindre passende Ord og Udtryk, endskiont ikke af den Beskaffenhed og Mængde, som kunde sætte deres i nogen Lighed med vores gamle Poesie.

§. 75.

Ei heller var Omskrivningen for dem en saa fremmet Sag; adskillimalende Udtryk, meest saadanne som betyde enhver Tings Natur, Egenskaber og Omstænde, ere her som nogensteds brugelige, ja der findes og de iblandt, som have stor Lighed med vor Poesies Omskrivelser, for Ex. naar her kaldes:

Himmelen, sidera domus, ætheris arces, hos os stiörnu-rann, vedra-höll, Veirets, Luftens Sal.

Jorden, frugum parens, hos os fiörgyn, som giver Liv og Ophold.

Søen, arva neptunia, vada cariuæ, hos os ægis akr, folld, Søe-Gudens Ager, Land, fleya flatvöllr, Skibes Mark og Slette.

Solen, Hyperione natus, lux & jubar ætheris, hos os Mundilfars Datter Himmelens, Luftens Ild.

Maanen, Phoebi soror, hos os Solens Broder.

Krigen, Martis opus, tumultus, ferreus imber, telorum tempestas, hos os yggiar idn, leikr, Odins Jid, Øvelse, Spil, þundar gnyr, Odins Støi og Bulder, málma scúr, geira-hríd, Vaabens og Spydes Iling.

Fiskene, Neptuni pecudes, hos os ægis hiörd.

Horn paa Qvæg, arma bovis, hos os hæsis hiör, Studens Sværd.
Løv paa Træer, aborum comæ, hos os vidar fax, Skovens Haar.

Og meere sligt, som Romeren kunde saavelsom en Nordisk Digter falde paa. Hvor tidt seer man ei at fleere Folk, hvis Tanker og Tankers Gang, med Sprog og Sæder, ere forresten saa ulige, saa fierne fra hverandre, som deres Opholdssted og Himmelegn, have dog tilfælleds visse lignende Tanke-Billeder og Tale-Brug: noget som deels kan være tilfældigt, deels naturligt, forsaavidt Naturens Indtryk paa den menneskelige Siel, baade inden og uden fra, lettelig foder i fleeres Hierner mange lige Begreb og Forestillinger.

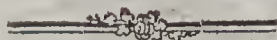
§. 76.

Men uagtet denne Lighed, som ikkun finder Sted i nogle faa Talemaader, have disse Folk ei drevet Omkrivningen nær saa vidt som vore Skalde, ei anvendt den paa saa mange Ting, eller saa tidt udleedt den fra Fabel-Læren; for Ex. Jorden, som vor Edda kalder Onars Datter: Søen Forniots Søn og Ranes Mand; Natten Niørves Datter og Onars Hustru; Dagen Onars Søn og Jordens Broder; omskrives ei gierne paa denne Maade af hine Digtere, endskiønt deres egen Fabel-Lære kunde givet dem Anledning dertil. Kort sagt; den latinske Poesie viser sig heller i artige Tanker og Sving, vores derimod i særdeles Ord og Omskrivninger.

§. 77.

At skifte et Digt i visse Parter, af hvilke enhver sluttes med et Stef eller Omqvæd, forekommer ei i Nordens ældste Sange, men lader til at være først indført henved Harald Haarfagers Tider. I det gamle Tydske og Angelsaxiske findes dette ei heller brugeligt. Imidlertid er det artigt nok, at gamle Danske have kaldet et Omqvæd Staff eller Stav, som unægtelig siger det samme som vores Stev, hvoraf man maae slutte, at dette Slags Digte have engang her til Lands været i Brug. De

 Franske,

Franske, som sige refrain omtrent i samme Bemærkelse som vores Stev, kunde ei heller have Navnet, med mindre de kiendte og brugte hvad derved forstaaes. See Anhang §. 26.

§. 78.

Dog, endnu mindre maatte man vente at finde noget som ligner vores Stev, hos Latiner og Græker i deres saa kaldede versus intercalares, for Ex. togange hos Virgil Ecl. VIII. hvor han v. 21. 25. 31. 36. 42. o. s. v. igientager folgende:

Incipe Mænalios mecum mea tibia versus.

Og atter dette i det 68. 72. 76. 79. 84. Vers o. s. v.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin.

Hvorved Poeten skal have efterfulgt Theocrit, som i sin Pharmaceutria kommer ligesaa tidt med

Ἰυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.
O! lokkendt Elskov før min Mand hiem til mig.

Dicitur, siger Servius, hic versus intercalaris, qvia freqventer post aliqvantulos interponitur versus.

§. 79.

Nordiske Skaldes Maade at transponere, eller omsætte Ordene i Verset, (Kap. V. §. 20.) var ei mindre brugelig hos Angelsaxerne, der ligeledes ansaae sligt som noget artigt og anstændigt udi poetisk Stil. Paraphr. Saxonica.

Ther eft se snotra	Derpaa den snilde
sunu Davides	Davids Søn,
vuldor fæst cyning	Ærerig Konge
virgan larum	Den viseste af

Ge-

getimrede	Verdslige Førster
gode temple	Paa Jorderige,
ahln haligne	Efter Prophetes
eardh cuninga	Bud, byggede til
se visasta	Den helligste Gud
on verold-rice.	En Kirke, et Tempel,
heahst and haligost	Det herligste, det helligste,
hæledum gefrægost	Blandt Folk det gieveste
mest and merost	Det største og meest berømte
thara the manna bearn	Som Menneskens Børn,
fira efter foldan	Folk paa Jorden
folmum gevorthe.	Med Hænder giorde.

§. 80.

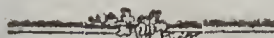
Omsætningen, endskiønt sielden saa stærk som hos nordiske og angelsaxiske Skalde, forekommer og i græsk og latinsk Poesie, hvor man ei heller altid iagttager, saa noie som i Prosa, Ordenes naturlige Forbindelse, Følge og Sammenhæng. Denne Poeternes Frihed benævnes i Rhetoriken blandt andet Synchysis, Ord-Blanding. Qvinctilian. VIII. 2. kalder den Hyperbaton, Forbigaaen eller Overspring, og anfører derpaa af Æneis I. 108. disse Vers.

> Tris notus abreptas in saxa latentia torqvet,
> Saxa vocant Itali, mediis qvæ in fluctibus, aras.

See Emmenessium over dette Sted. Mange fleere Exempler paa Omsætningen er bekiendte, deels af andre optegnede, hvor de maae søges.

§. 81.

Disse Bemærkninger, saa faa og korte de end ere, vise, som jeg troer, tilstrækkelig at vor nordiske Poesie for en Deel ligner den Angelsaxiske, at den derimod haver ikkun lidet tilfælles med den tydske, men endnu mindre med den latinske og græske, hvis en og anden sig tilsyneladen-

de Overeensstemmelse kommer vist nok ikke af en sand Forvandtskab, men tilskrives rettere de menneskelige Siæle-Evners Lighed i Begreb, Indfald og Tanker, der nødvendigviis maae give Poesien i Almindelighed betraget visse Hovet-Træk og Sving, hvorved den altid er sig selv lig, om den ellers findes aldrig saa forskiellig i Sprog, Forfatning og andre særdeles Egenskaber.

§. 82.

Ingen nægter vel, at jo Digtekunsten i Almindelighed har sine Hovedtræk og Egenskaber, som hos alle Folk i alle Sprog med nogle Forandringer finde Sted. Saadanne troer jeg ere: nogle Poesien egne og fra Prosa meere eller mindre afvigende Udtryk, Vendinger, Foredrags-Maade; visse Afdeelinger i Vers og Stropher; et langt og stakket Stavelsemaal, efter Tonens, Versets, Indholdets Beskaffenhed. Hvor let og muligt er det ei da, at benævnte fælleds Egenskaber findes hændelseviis lignende hos fleere Folk, uden at give tilkiende, at sligt er skeet ved en Efterlignelse, som tidt haver slet ingen Rimelighed.

§. 83.

En sand og meer end tilfældig Forvandskab sees alleene i de overeenskommende særdeles Kiendetegn: for Ex. imellem vores og den angelsaxiske Poesie, fornemmelig Rimmærkernes selvsamme Brug, som andre Folk i og udenfor Norden efter Anseende ei kiendte til: imellem den græske og latinske i Vers-Maadens fuldkomne Lighed; i hvert Ords, hver Stavelses faste og uforanderlige Qvantitet, som vore, angelsaxiske og tydske Digtere aldrig have bundet sig til.

§. 84.

De forekomme mig da næsten lige langt borte paa begge Sider fra Sandheds Vei, som paastaae enten at vor Norden haver faaet Poesien

fra

fra Grækerne eller disse deres for en Deel fra Norden, hvilket sidste er Rudbeks Meening. Atlanticæ Tom. II. Kap. 6. Vel tilstaaes, at Latin og Græsk haver ved Ord og Talebrug udi Prosa, en snart utrolig Samfund med de nordiske Sprog, hvilket maaskee bedre kunde vises og lægges for Dag end hidindtil er skeet, men deraf folger ei, at alt hvad som i vores og hines Poesie haver mindste Skin af Lighed, strax skal hede beslægtet og eftergiort, da dog sligt kan findes allevegne, og som jeg sagde før, rettere tilskrives Digtekunstens Art og Natur i Almindelighed. Ved denne Meening bliver jeg, til en modnere Undersøgelse sætter det Modsatte i Lys, og understotter det med overtydende Grunde.

Anhang,

forklarer nogle Benævnelser, Poesien især angaaende.

§. 1.

Hos vore Fædre vare Skálld, Skialdre det samme som Barder hos de Celtiske Folk. Skálld er et neutrum, og heder eens i begge Tal. Nogle udlede det, som er urimeligt, af Skall et Skald, et Smæld, egentlig Lyden af et haardt Stød eller Slag. Andre, hvoriblandt Wachter selv, forstaae ved Skálld en Sanger, af gala at synge, galldr en Sang, hvorom siden. Men efter Ihres Meening, som anbefaler sig fremfor de andre, bemærker Skálld en fornuftig og viis Mand, af Skial D. skiel, skiæl Forstand, skilinn forstandig, skilia at forstaae. Saa kaldte Romerne tidt deres Poeter viise Mænd, *vates*, som er af Oprindelsen et Celtisk Ord, og brugtes i Gallien, hvoraf en Spaamand skal endnu kaldes faidh i Celtiskens Irske Dialect. Ihres Etymologie vinder og nogen Sandsynlighed ved den danske Udtale Skiald, skialder, som jeg holder for ret, uagtet vor lærde sal. Langebek, Hevnens Dag p. 51. slaaer Vrag derpaa, og siger, at Uvidenhed haver indført skialdre istædetfor skáld.

§. 2.

I poetisk Stil bruges og greppr en Digter. De som, formedelst Sangens Larm og Bulder, udlede skálld af skella slaae, smække, smælde, buldre, kunde troe, at greppr var opkaldet efter *crepus*, en Pan's Præst, som bar sit Navn i samme Anledning. Med liden Rimelighed lade nogle Ordet nedstamme af grípa, begribe, fatte, forstaae, som Alderdommen neppe kiendte under denne Bemærkelse. Allervissest synes det, at greppr

ved

ved Bogstavenes Omsætning er intet andet end garpr en kiek og modig Mand, som det tages paa nogle Steder. Sólar-liód om Døden:

Fe oc fiörvi	Gods og Liv
rænti firda kind	Den grumme Karl
sá enn grimmi greppr.	Berøver Menneskens Børn,
Yfir þá götu	Over den Vei
er hann vardadi	Han varer paa
nádi eingi kykr komazt.	Ingen med Livet slap.

Greppar Folk, overhoved: hneppr er fridr med greppum, det er noget uroeligt iblandt Folk. Sturl. s. At greppr staaer her for garpr er unægteligt. Deraf gerpiligr krigsk, mandig. Greppar smaae Drenge-Buxer, siges i Spøg, som jeg troer, ved en metonymia adjuncti.

§. 3.

En som forstaaer noget af Digtekunsten, skælldinn og hagmællr, vel belæggende sine Ord: den derimod som *invita minerva* fusker derpaa leir-skálld og leir-burdar-skálld Skarns Poet. Denne Benævnelse, som forhen forklares af Fabelen, udtrykkes og efterlignes ret artig skiønt tilfældigviis, i lutulentus hos Horatz Serm. I. Sat. IV. og atter Sat. X. som efter Anseende betegner dermed en slet og skiødesløs Versmager, ɔ: Lucilium.

Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Da denne Smutsige sang væk sin lange Digt,
Saa fandtes der dog lidt iblandt antageligt.

Skálld-fibl en narrisk Digter, som haver en poetisk Svimmel og Griller (Skálld-vingl) i Hovedet.

§. 4.

Gala, (*præf.* gel, *imperf.* gól,) at synge og digte, hos Angelsaxerne galian, er et gammelt Ord, som findes baade i Háva-mál og paa fleere Steder. Þann kann ec galldr at gala, jeg kan synge den Sang. Det bru-

ges endnu paa Dansk og Islandsk om Hanen, som de Gamle derfor kaldede ár-gali en Morgen-Sanger: ja det lat. *gallus* maatte synes af samme Udspring. Siden bemærker gala (som *cantare* og *incantare*) at fortrylle, gala galldra, paa Angelsaxisk galdor galian, at synge Trylle-Sang. Deraf galinn, D. gal og galen, fortryllet, afsindig. See §. 9. Gala siger egentlig at raabe, *καλειν calare*, er beslægtet med gialla at skrige, raabe, gæla, gilia lokke, besnakke. See §. 21.

§. 5.

Kveda (kved, kvad,) at synge, at digte og forklare sig paa Vers. Ihre blander urettelig kveda med kvedia (kved, kvadda,) at tale til, hilse paa, som *forma & sensu* er et andet Ord. Skællda at skialdre, behøver ingen Forklaring. Yrkia (yrki, orta,) at forfærdige, bruges elliptisk i samme Meening: Angelsaxerne have i dets Sted sagt fers-yrcan at forfærdige eller giore Vers. See §. 10. Gera at giore, er og maaskee saa at forstaae, hos Poeten Einar Helgason, dersom ellers Læsemaaden holder stik. See Kap. V. §. 67. Men jeg troer at her, i Overeenstemmelse med Rimbogstavningen, for gerda ec um virda, o. s. v. bor læses:

Gerdac veg um virda	Jeg giorde om Folkets Beskytter
vörd þans sitr at jördo,	Som Riget bestyrer, Ærevers.

vegr Ære, Æres Beviisning, her et Ærevers.

§. 6.

Almindeligst bar Poesien overhoved Navn af kved-skapr, skálld-skapr. Slet Poesie arnar-leir Ørne-Skarn, leir-burdr Skarnets Foster eller Afkom, see Kap. I. §. 6. Man kiendte og brugte ligeledes for at skielne mellem Digte- og Tale-Kunsten det halv latinske Udtryk, løs og bunden Stil, som sees af Ol. saga helga, hvor det heder: Stein battz eigi orda oc ámælis vid konung, bædi i sundrlausum ordum oc samföstum: Stein kunde ei bare sig for, at lade nogle haarde Ord og Beskyldninger falde mod Kongen, baade i løs og bunden Tale.

§. 7.

§. 7.

De Gamle havde ellers til deres Sange mange Navne som deels passede sig paa alle Digte, deels paa nogle især, efter Indholdets Beskaffenhed. En Sang kaldes i Almindelighed kvædi, kvida, Dan. qvæde, af kveda at synge, dog forstaae de Nyere ved kvædi i Særdeleshed et Slags Balades eller Omqvæds-Viser, forfattede baade før og siden Reformationen. Som de ere af en besynderlig National-Smag, med deres særegne Toner, læres og synges de gierne af Almuen til uskyldig Tidsfordriv.

§. 8.

Lióđ *plur.* en Sang, T. Lied, af lióda T. lauten, at lyde, lade sig høre. Hrygqvan hressa góđ höfđ i munni lióđ: Det er godt og opmuntrende for den Tungsindige at synge en smuk Sang eller Psalme. Da Guderne, som Digtekunstens Opfindere, bleve efter Snorros Beretning kaldte lióda-smidir, Sange-Smede, saa er deraf at see, at Ordets Brug stiger op til de ældste Tider.

§. 9.

Galldr en Sang, hana-galldr Honse-gal, hiörva-galldr Sverdenes Sang og Klang, d. e. Krigen, i Digter-Sproget. Oftest heder galldr, ligerviis som *carmen* og *cantio*, Hexemesteres fordum brugelige Trylle-Sang, onde og gode forbønner; Angelsaxerne have og lagt i deres galdor, denne sidste Bemærkning. Edda Sæm. Galldra þu mer gel, þá gódir ro. Syng mig nogle gode Sange, d. e. giv mig, eller lys over mig din Velsignelse. Liknar galldr en helbredende Trylle-Sang. Sig. Kvida.

§. 10.

Verki *m.* yrki *n.* en Digt, egentlig et Værk, en Gierning, forekommer baade i Poesien og Prosa. B. saga Hytd. K. Má þickia jafnt at

verki komi verka ámoti: det synes billigt at en Vise, (et Skumle-Vers) betales i samme Mynt. See §. 5. Alle vide at Latinerne brugte tidt deres *opus*, og Grækerne almindeligst ποιημα i denne Meening.

§. 11.

Stiki, sticki *m.* en Vise, et Vers, kommer snart alleene for hos Poeter. Man finder mellem dette og Grækernes στιχη, στιχος et Vers, en mærkelig Overeenstemmelse. Vel mueligt at vore, som under og efter Hedenskabet droge ud for at forfremme sig i Krigen, og tiente for Sold hos Grækerne, have lært Ordet der, hvorpaa det er, som meget andet, optaget i vort poetiske Sprog. Staka et enkelt Vers eller Strophe findes andensteds.

§. 12.

Diktr en Digt, er ei meere nyt, dog som man veed et fremmet Ord; ligesom digte, T. dichten at giore Vers; andre Ordets Bemærkelser ere ikke egentlige, men opkomne siden; Junius tager til Stamme-Ord det græske τευχειν *construere*. Wachter og Ihre ligesaa urigtig, det Angel-saxiske dihtan, *parare*, *procurare*. Efter sin latinske, rette og sande Oprindelse, skulde digte hede at lære, tilsige, undervise, *discenda præcipere*, enten med Vers eller frie Tale. Latinske Skribentere, især de af Middel-Alderen, have sagt *dictare* i selvsamme Meening.

§. 13.

Brögd, *plur.* en Digt. Godrunar brögd Gudrunes Digt eller Sang, i Sæm. Edda, hvor nogle maaskee ville forstaae det anderledes, af denne Sangs Indhold; men jeg troer brögd, *vi vocis* Vendinger, er næsten eet med folgende Bragr, og haver Hensigt til Tonens, Rimets og Rim-Mærkernes mange Afvexlinger.

§. 14.

§. 14.

Bragr en Sang; Edda udleder Ordet af Guden Bragi, som formedelst Øvelse i poetisk saavelsom prosaisk Veltalenhed, kaldes bragar-smidr en Versmager, ligesom hiin *Carminis auctor Apollo.* Snarere maatte man troe, denne Tant tilsidesat, at i Ordet bragr, som kommer af bregda, snoe, dreie om, stak en Efterlignelse af *versus*; dog veed jeg ikke om de Gamle have tænkt paa sligt, eller kiendt det latinske Ord og Etymologie. Den sande Forklaring er da uden Tvivl denne: bragr Skik, Viis, Maade, som er endnu i Island almindeligt, og hvoraf bæiar-bragr, Huus-Skik, tages i stræng Forstand om en Digt og Digtemaade, der bestaaer i en vis Indretning, Skik og Tone.

§. 15.

Odr en Sang, egentlig som bragr er Versart, eller vis Beskaffenhed af et Vers: thi odr og ædi betyder Art, Natur, Skik, Beskaffenhed. Völu-spá siger: önd gaf Odin, ód gaf Hænir: Odin gav (Mennesket) Livet, Hæner gav det Naturen og Sindet. Breita ódi at skifte om Versarten, heder ogsaa at forandre sit Sind, Skik og Adfærd. Var ei denne Ordets Herkomst saa godt som afgiort, kunde ódr med al rette troes laant af det græske og latinske ᾠδή, oda en Sang, af ἀείδω, ᾄδω jeg synger.

§. 16.

Visa en Vise, oftere en enkelt Strophe. Ordet i og for sig selv er det samme som visa Viis, Skik, Brug, og hentydes siden paa en Vers-Maade, som haver sin egen Forfatning, Skik og Tone. Saa forstaae Tydske ved weise og Sang-weise, Hollændere ved wiese van lied, den Tone og Melodie et Vers synges med. De tvende Lærde Wachter og Ihre have altsaa meget feilet af dette Ords rette Udspring og Etymologie, med at udlede det fra Grækernes ᾄδω jeg synger.

§. 17.

Háttr undertiden et Vers, en Sang, oftere en Versart af egen Indretning og Dannelse *pl* hættir Versarter, hátta tal, Fortegnelse paa adskillige *metra*, hatta-lykill, *clavis metrica.* Denne er Ordets rette og brugelige Bemærkelse, ligesom ellers i almeen Tale háttr heder Viis, Adfærd, Maade, Handle-Maade, af heya og há handle, giøre, begaae: heya ordfæri kalder Edda at anskaffe Forraad af Ord til poetisk Brug.

§. 18.

Vi see heraf at en Digtes fire sidst anførte Navne bragr, ódr, visa; háttr, ere alle næsten eenstydige efter deres første Bemærkelse, hvilken siden strækker sig til en Digt og Digtemaade. Hos Latinerne i *modi* og *moduli,* ligesom hos Franske og Engelske i air, finder den samme Talebrug Sted.

§. 19.

Digtenes særdeles Navne see hen til Indholdet, Foredrags-Maaden eller anden vis Beskaffenhed: saadanne ere hródr Roes, Berømmelse: ogsaa en Æredigt, deraf hródigr priselig, berømmelig. Knytl. s.75. óhródr Beskæmmelse, ondt Rygte. Mærd Berømmelse; en Æredigt, kommer af mærr, Angelsax. mære hæderlig, berømt, mæra, mærian, gemærian berømme, besynge. Lof, leyfd, Roes; Ærediegt, af lofa, leyfa, besynge, berømme, leyfr berømmelig. Disse tre Ord hródr, mærd, lof, ihvorvel alle prosaiske, bruges dog ei om Digte, uden i poetisk Stiil.

§. 20.

Mansöngr en Kiærligheds-Digt; mansöngs drápa (Ol. saga Trygg. II. p. 82.) saadan en lang Digt, i Form af en drápa. I Jóns saga Helga kaldes Ovids *Amores* og *Ars amandi*, rækileg kvædi oc mansögns visur forargelige Sange og Elskovs-Viser. Ordet, som er endnu i Island brugeligt, kommer af man en Slavinde, et Boelskab, en Kiæreste,

reste, eller som er ei mindre sandsynligt, at det gamle tydske og lige betydende Ord Minnes-Sænge Elskovs-Digte; thi minnon heder her at elske, og minne Elskov, Kierlighed, man siger og paa Dansk Minde Godhed, god Villie, Behag.

§. 21.

Gæla, *plur.* gælur Tillokkelse, Lokke-Sang, barn-gælur Børne-Sang, Vugge-Vise, gæla, gilia, gilla, D. gilie, gille, at lokke og smigre for. Deraf have vi det D. gilder og Isl. gilldra en Fælde, en Stampe, hvor Ræven lokkes hen. Det er artigt, at Grækerne have og sagt κηλειν at formilde og lokke med søde Ord og Sang.

§. 22.

Nid Beskæmmelse, beskæmmende Digt, nida, beskæmme, vanære; nidskár, nidskælldinn, som gior skændige Digte. Saur Skarn, Ureenlighed, en skændig Digt, som vanærer og sætter Skamflik paa. Biarnar s. Hytd. k. siger at ausaz sauri á, at giore Skand Digte om hinanden.

§. 23.

Mál Tale; *plur.* mál en poetisk Prosopopee eller Sang opsat under en andens Navn, hvorved Hoved-Personen selv træder frem som talende: Ordet beqvemmer sig derfor alleene til en saadan Indretning, men synes ei at høre til Sangenes almindelige Navne. Dog forsaavidt mál og mel ellers er et Stykke, en Deel af noget, i Særdeleshed et Led eller Stykke af en Strophe, som i denne Henseende kaldes sex-mællt, átt-mællt, Vers af 6 eller 8 Led, saa kunde Ordets Brug let udvides til en Sang og Sang-Vers; hvilket des hellere fortiener at bemærkes, at Grækernes beslægtede μελος et Stykke, Led, Lem, tillige siges om en Digt, anseete dens fleere Inddeelinger. Snart alle Digte under Navn af mál, henhøre til Syngesproget, ligesom Grækerne τα μελη til lyriske Sange.

§. 24.

En Giestebuds Vise kaldtes þula, og Sangeren þulr, af þylia, at læse eller synge gamle Sange. (Kap. I. §. 11.) Hos Horatz heder *dictare carmina* at synge for Selskaber. Serm. I Sat. X. Den Skik i Samqvem at forslaae Tiden med underholdende Sange, haver i gamle Dage været almindelig Tritheminus tillægger den de gamle Tydske Hist. Franc. Lib. II. og J. Dav Rhæsus Celterne Instit. Cambro Brit. p. 148. hvor han siger: *Solent enim freqventissime Cymræorum Rhapsodi, sive recitatores poetarum carmina in publicis conventibus accinere.*

§. 25.

Flockr en Æredigt af middelmaadig Længde uden Afdeelinger. Drápa en større Æredigt, inddeelt i fleere Afsnitter. Meere derom Kap. V. §. 2. 3. o. s v. Slagr en Vise som synges efter Slag og Tact: saa oversætter Kilian det Hollandske Slach *modi*, *moduli*, *mensura cantus*, *numeri*.

§. 26.

Hvert Afsnit af en drápa, kaldet drápu-stúfr, stefia bálkr, bestod af endeel Sangvers, og gientog altid i det sidste de samme to eller fire Vers-Linier, da det følgende Afsnit begyndte paa nye Betragtninger. Dette Omqvæd fik Navn af stef, ligesom man endnu paa Dansk veed at nævne Stever eller staven af en Vise. Stef var da hos os ganske andet end et saa kaldet vid-kvædi Biqvæd, som i visse Sange sluttede et heelt eller halvt Sangvers (Kap. V. §. 13. 14.). Vi have endeel Islandske Viser, i snæver Forstand kallede kvædi (see §. 7.) hvilke snart alle bruge een eller fleere Gange i hver Strophe visse udsøgte, og paa Sangens Indhold passende Epiphonemata, og ere forsaavidt at ligne ved de gamle franske Balades, hvor det samme Biqvad, *le refrain de la balade*, igientages udi hver Strophe. De Danske have og havt mange Biqvads Sange,

som

som nogle findes i Syvs Kæmpeviser, nogle i den smukke Samling, en af vore lærde og fortiente Oldelskere Hr. Sandvig haver bragt for Lyset.

§. 27.

Rima en runhendisk eller rimet Sang (Kap. III. §. 36.) er ikkun brugeligt om Islandske Heltedigte og Romances, af de seenere Tider; kaldes og paa Færrøe Ruyma. Ordet er temmelig gammelt, og findes allerede brugt for Reformationen i det femtende Aarhundrede, da vore Heltedigte af dette Navn toge deres Begyndelse. I Skállda og *Clave metrica* mældes intet derom.

§. 28.

Kvedlingr, kvidlingr, et enkelt Vers eller liden Sang (af kvida, kvædi,) der gior over nogen eller noget en kort haanlig Anmærkning: saaledes brugtes det i de gamle Tider: nuomstunder ligger intet ondt i Ordet, men det bruges ligefrem i sin diminutiv Bemærkelse. Baga en slet og vanskabt Digt, af bagr, uskikket, forvendt.

§. 29.

Et enkelt Sangvers Staka, som ei staaer, eller foreenes med fleere Sangvers i en Digt, af Adjectivet stakr, som er affondret og affides. Kasta fram stöku, at rime i en Hast, ryste et Vers af Ærmet. Visa bemærker ofte som staka en særskilt Strophe.

§. 30.

Erindi en Strophe af en heel Digt, ligesom paa Dansk. P. Syv siger: de brugte fordum meget Viser i Ølsmaal, og drukke hinanden til med Ærendet af en Vise. Erendi, eyrendi Budskab, Forretning, af ár. Tiener, Sendebud, siger tidt i Oldsproget en Tale, holdt til een eller fleere, angaaende en vis Sag og Ærende; siden udvides Ordets Brug til

 et

et Sangvers, som ofte blev forfattet i lige Anledning, og hvorved man androg sin eller en andens Sag. Et gandske andet Ord er erendi, örendi Aandehold, af *particula privativa* or, ör, er, og andi Aand; De Gamle brugte det, og vi have deraf orendr, örendr aandeløs, livløs, død. Erendi Aandehold, lader sig meget vel hentyde paa et enkelt Vers, eller saa meget man faaer sagt i eet Aandedræt, medens Været holdes inde; men jeg veed ikke om de Gamle have brugt Ordet saaledes. I *glossario* til min *Diatr. de Cogn. Spirit.* hælder jeg dog til denne sidste Meening.

§. 31.

Hending et Vers, en Verslinie. I denne Meening siger Snorre at Odin mællti allt i hendingum, sagde alting paa Vers. Kap. VI. §. 42. I vore Tider giør man tidt deraf samme Brug. See §. 33. om Ordets rette Begreb og Oprindelse. Visu-ord, ogsaa et Led eller Vers, kommer tidt for i *Clave metrica.* Fiórdungr visu et Par Led, eller fierde Deelen af et Sangvers, som i denne Lov-Sætning: yrkir madr níd um annan mann fiórdungi lengra: dersom nogen digter, eller giør om en anden, for at beskæmme ham, over fierde Deelen af et Sangvers o. s. v.

§. 32.

Kvedandi, kvedendi, Sangens rette Skik og Gang; forstaaes i Skállda deels (under *Diaeresis*) som det behørige Vers- og Stavelse-Maal; deels (under Figuren *Paromoeon*) om en rigtig Rimbogstavning, der forbinder de parrede eller samlede Led. (Kap. II. §. 12.) Hlióds grein, kaldes her Rimets Forhold og Brug.

§. 33.

Hending et Rim, rimet Stavelse. Þeir hættir, siger Skállda, sem med hendingum eru samansettir, de Versarter, som belægges med Rim: der-

deraf hendinga laufs háttr en rimfrie Sang: adal-hending et heelt, snid-hending et halvt Rim; adal-hendt, et heelrimet, snid-hendt og sneitt et halvrimet Vers. Hending vil egentlig sige Træffen eller Moden, af henda at tage imod, træffe, mode, fordi rimede Stavelser ligesom mode hverandre. Siden nævnes hending et Vers, for Ex. i Snorros Beretning om Odin, (see §. 31.) hvor man umuelig kan forstaae Rimet; thi dette var til den Tid ubrugeligt, og fandtes forst efter mange hundrede Aar i den seenere nordiske Poesie.

§. 34.

Lag Melodie, lög Toner paa adskillige Sange. Huerium brag hæfir sitt lag: Hver Sang vil synges med sin egen Tone. Lilio lag, det samme som hrynhendt, Kap. III. §. 27. fagurt lag sod Melodie. I og for sig selv betyder lag, lög Loven, men her i stræng Forstand, den Lov man synger efter: Mærkeligt er det, at Grækerne have af deres νομος giort det samme Brug.

§. 35.

Hnept og styft forkortet eller stækket Vers, der gaaer ud paa en Stavelse (af hneppa at knibe ind, hneppr knap, indkneben, styfa stække, giore stump). Om denne Versart er adskilligt sagt for oven (Kap. II. §. 9. 37. Kap. III. §. 5. 35.) Den kommer i Fornyrdalag og Toglag overeens med de latinske *Catalecticis*, ligesom det modsatte ligner her *Acatalecticis*, thi man forestiller sig det forste forkortet om een Stavelse af det sidste, i Versarter af lige Beskaffenhed. Inddeelingen med de saa kaldte *versus masculini* og *foeminini* kan og her, helst i Runhenderne, have Sted. Hla-dit et Vers af overflodige, rekit af vidtsogte Omskrivninger. Stirdr tvunget og lidet flydende; dyrt kostbart, d. e. kunstigt og svært at giore efter·

§. 36.

Disse ere, saavidt jeg erindrer, de Digtekunsten angaaende Benævnelser, foruden adskilligt hidhen horende, som findes sagt og forklaret tilforn; for Ex. de fabelske Omskrivninger paa Poesien, saavel som særskilte Vers-Arters Navne, hvilket alt derfor her gaaes forbi. Ei heller er det min Agt her at anføre vore Oldsanges egne Navne: deriblandt Biarka-mál og Húskarla hvöt, som Loccenius og andre urigtigen ansee for *appellativa*, eller fælles Benævnelser.

MAN-

MANTISSA

PAUCIS EXPLICAT

VOCES ET PHRASES

TANTUM NON OMNES

IN CARMINIBUS SUPRA CITATIS

OBVIAS.

AD LECTOREM.

Poëſeos & proſæ longe diſparem rationem cogitans ſolers antiqvitas, hunc ab humilitate pedeſtrem, illam qvia natura ſua ſublimis eſt & magnifica, eqveſtrem ſive eqvo rectam (ἔποχον) appellavit: qvod licet de Græcis & Latinis primitus dictum, non minore jure convenit in poëſin veterum Borealium, qvam inter & proſam orationem ea obſervatur differentia, qvantam forſan in lingvis qvibuscunqve aliis fruſtra qvæſiveris: poëmatum enim noſtrorum dictiones, deſcriptiones, ſchemata, à ſoluti ſermonis filo adeo recedunt, ut niſi liberiore interpretatione recte vix intelligantur: ſecus, ſi preſſe & anguſte, totidemqve verbis verba reddere volueris, ſenſum fere nullum admittant; qvippe non ex adſcripta carminibus verſione, ſed gloſſis, ſingularum vocum & characterum vis addiſcitur. Habes cauſam cur in exempla ex Scaldis allegata hunc vocum indicem mantiſſæ loco addiderim, qvamvis addere me non tenuit inſtituti ratio, videlicet ut lingvæ poëticæ amantes literalem & inſitum ipſis verbis ſenſum guſtent qvodammodo, & cum danica carminum metaphraſi, ſi lubet, facile concilient; hoc qvidem ſcopo adductis & qvam potui breviſſime explicatis vocabulis atqve locutionibus, qvotqvot hic occurrunt notabilioribus; qvæ vero horum mere poëtica ſunt, præfixo aſteriſco proſaicis dignoſcere licebit. Curis ſecundis tribues, qvod ego, ſiqvando anceps videretur vocum acceptio, ſignificatus verſione vernacula datos mutarem novis veri qvoqve ſpeciem habentibus, ex qvibus eligere qvem ipſe probaveris, tui arbitrii ſit. Simplices tantum & locis citatis recipiendas notiones hic afferuntur; etymologiæ & vocum geneſes non item, qvas disqvirere in poëticis ſæpe difficillimum, ſæpe inutile & fruſtraneum eſt.

A.

A, *partic. negativa, verbis suffigitur sequente consona*; a *sequente vocali* A *habet, vid.* eiga.
Ad, *vid.* at.
Afar menni, *vir admodum fortis* 25.
Afar ſtorr, *per magnus, ingens* 163.
Aka, *vehi curru, activè, agere, loco movere.* Ok, *imperson. acti, pulsi sunt, cesserunt* 46.
Akr, *ager* : *-*comæ, caput* 62.
Al, ól, *lorum, funis* 44.
Ala, *alere* 174.
Al-himin, *glacies* 152.
*Ali, *pirata* 42. *-ála el *prælium* 178
* Alit, *aspectus* 22.
Allda, *unda*, *-*mellis, hydromel* 148.
All, *chasma subaqveum, qvod in fundo maris; pro ipso mari* 152.
Alldin, *fructus, frumentum* 58.
Alldin-vidr, *arbor fructifera* 23.
Alldr, *ætas.*
Alldr-dagar, *dies seculi, i.e. omnia secula* 123.
* Alldr-lángr, *æviternus* 212.
Alldr-prúdr, *ætate venerabilis* 44.
Allr, *omnis:* * allz gramr, *rex omnium, Deus* 142.
All-þarfr, *perutilis* 10.
* Alm-dróg, *sagitta* 151.
Almr, *ulmus, n. arboris*: * *absol. de vite* 112.
*Almr, *arcus (ex ulmo factus.)*
Aln, óln, *ulna* 24.
Alraudr, *omnino ruber* 60.
* Als, *qvando-qvidem* 51.
Al-valldr, *monarcha* 35.
Am, amr, *labor, sors misera.* 157.
Andſkoti, *adversarius.* 144.
*Andſpiall, andſpilli, *colloqvium.* 186.
Ann, *vid.* unna, *indulgere.*
Aptra, *repellere, obstare, resistere.* 127.
Ar, *initium.* 26.
Ar, *tempus*, i ári, *unqvam.* 180. *Vel h. l.* ar *pro* arn, *focus.*
Ar, *annus, annona.*
Arfi, *heres, filius.* 153,
*Arfr, *bos, taurus.* 110.
*Ari, *aqvila* 70.
Arla, *mane.* 40.
*Arr, *minister*: -*belli, miles.* 42.
-*annonæ*, Freyr, *deus annonæ præfectus.* 170.
Ar-ſæll, *annona dives, felix.* 143.

As, *deus;* *-*pugnæ, miles.* 147. 162. *pl.* æſir, *dii.* 49.
Aſinior *deæ.* 50.
Aſkr, *fraxinus:* * *pro haſta.* 154.
Aſt, *amor, deſiderium.* 31.
Aſt-ſæl!, *amabilis.* 229.
*At, *partic. negativa, verbis ſuffigitur. vid.* a.
At, *certamen.* 141.
At, *ad, apud:* at ſin, *domi ſuæ.* 69. *at þat, *eo modo, propterea.* 140. At lidin, *mortuo (rege)* 13.
At, *cum comparativo,* at beinni, *eo facilior.* 159. 230.
At, *ab, ex,* 126. 183.
Att, ætt, *genus, familia.* 3. v.ætt.
Atti, áttut, *v.* ega,
Attungr, *cognatus.* 24. 186. *hodie* ættingi.
Audinn, *fatis datus, conceſſus, prædeſtinatus.* 39.
*Audligr, *felix, auſpicatus.* 41.
*aud-milldr, *largus, munificus.* 163. 193.
Audr, *felicitas, divitiæ, fortunæ.* 44. 131.
Aud-van, *ſpes lucri.* 131.
Auk, *præterea.* 212.
Aukinn, *auctus.* 162.
Auſtan, *ab oriente: - maris, in Norvegia.* 68.
*Auſt-mar, *mare balticum.* 137.
Auſtur *hauſtus, exantlatio ſentinæ, pro duro labore.* 157.
*Auſtr-bragningr, *rex orientalis, i. e. Norvegiæ.* 178.
*Auſtr-konungr, *rex Sveciæ.* 27.

B.

*Badmr, *ſylva.* 99.
Bagi, *adverſarius:* *-*lupi Fenrici, Othinus.* 130. 163.
Bak, *tergum,* á bak, *pone, retro,* á bak málum, *contra fidem datam.* 189.
Bál *pyra, flamma:* *-*Othini, gladius.* 130: * *aqvæ, maris, aurum.* 61. 69.
Balldr, *n. dei;* *-*gladii, vir.* 151.
*Balldr, mann-balldr, *vir fortis, heros.* 66.
Band, *vinculum:* *-*terræ, oceanus.*
Bann, *interdictum, impedimentum,* *-*riſus, triſtitia.* 165.
Bar, *frons, folia pini & abietis.* 229.
Bára, *unda, fluctus.* 165. *-*mellis, hydromel.* 138. -*ſtragis, ſangvis.* 166.
Bard *puppis vel proræ media trabs.* 153. * *Pro ipſa navi.* 65. börd, *naves,* 153. *& alibi.*
*Bardi, bordi, *clypeus.* 177.
*Bardi, *ſerpens, pleon.* lyngs bardi *id.* 33.
Barmr, *gremium.*
*Barmi, *frater.* 51 168.
*Báro-lión, *navis.* 198.
Baud, *vid.* bióda *offerre.*
*Baug-giafi, *dator annulorum.* 212.
*Baug-land, *manus.* 181.
Baugr, *annulus.* 137.
Baugr, *ora clypei:* * *ipſe clypeus.* 22.
*Baug-völlr, *clypeus.* 46.
Beckr, *amnis.* 225.
Bed *lectus, cubile:* **maris, littus.* 151.

* Bedia *uxor*, *consors thori*: *- othini*, *terra*. 109.
* Beimi *vir*. 175.
Beinn *æqvus*, *rectus*, *var. l.* brynn *pronus*, *facilis*. 27.
Beit *vid.* bita.
Bella *per vim agere*. 168.
Ben *vulnus*. 69. 163. 194. * *ipse sangvis*, *in compositis*.
Benda *flectere*. 65.
Bendaz *curvari*. 154. *cingi*. 230.
Ben-már *corvus* 69.
Ben-rögn *imber sangvinis*, *pugna* 147. *alias* ben-giálfr *id.*
* Ben-fiki *vulnus*. 151
Bera *ferre*, *afferre* 26.
Berga *tueri*, *auxiliari*. 54.
Bergia *libare*. 163.
Beriaz *pugnare*.
Bersögli *suæ mentis libera explicatio* 189.
Beftr, baftr *optimus*.
Bi *apis*. * *- vulnerum*, *sagitta*. 141.
Bida *manere*: *- senium*, *senescere* 162.
* Bif *mare*.
Bifa *movere*, *moveri*, *agitari*. 44.
Bil *spatium*, *mora*: * *- sagittæ*, *pugna*. 178.
Bila *deficere*, *cessare*. 21.
Bindaz *abstinere*. 224.
Bingr, byngr *tumulus*, *sedes*: * *- serpentis aurum* 128.
Biódr *imperans*. 70.
* Biódr *oblator*: *- cadaverum*, *miles*. 159.
Biódr *mensa*. 198.
* Biórr *cerevisia*, *potus*: * *- corvi*, *sangvis*. 24. 163.
Bióttu, *vid.* bua.
Biftr *austerus*, *severus*. 124.
Bita *mordere*, *secare*. 159.
Bitill *frenum eqvi*.
Bitladr *frenatus*. 36.
Biörg *montes*. 99.
Blackr, *adj. fuscus*. 153.
* Blackr *eqvus*: *- navalis*, *navis*. 152.
blá-fialladr *livida pelle (corvus)* 166.
* Blá-mær *unda* 178.
Blanda *miscere*. 21.
Blár *lividus*. 43.
Blása *flare*. 194.
Blásinn *perflatus (ventis)*. 34.
* Blá-veggr *fluctus*. 67.
Bleckia *caligare*, *caliginem offundere*. 224.
Bles, *vid.* blása.
Blidr *blandus*, *hilaris*, *bono animo*.
Blik *splendor*, *fulgur*: * *- clypei*, *pugnæ*, *gladius*. 25. 161. 170. *- fluvii*, *aurum*. 162.
Blód-skulldádr *reus sangvinis*. 195.
Bloffi *flamma*. 168.
Blót *sacrificium*. 29.
Blóta *sacrificare*, blotcak *sacrificiis non colo*, *non honoro (deos)* 50.
Blys *faces*: *- cæli*, *sidera*. 224.
Boda *nuntiare*. 142.
Bodi *nuntius*: * *- diei*, *gallus*. 227.
Bodi *jussor*; *præceptor*: * *- navis*, *gubernator*. 100. *- auri*, *vir liberalis*. 25. halld-bodi *observari jubens (ritus sacros)* 33.
* Bógr *pro* baugr *annulus*. 165.
* Bogr *pro* bockr *caper*: *- piratæ*, *navis*. 127.
Bord *ora poculi*. 137. * *ripa*. 25.
Bord-*tabula*: * *- belli*, *scutum*. 37.
Bord *ora navis*; *ipsa navis*.
* Bord, bordi *clypeus*. 177.

Bord-grund *mare.* 65.
Borgin-modi *corvus* (ɔ: *animo alacri avis*) 166.
Borinn *genitus.* 22. 36.
Bót *reparatio damni.* 50.
Brá, *f. palpebra* 164. 165.
Brá, *vid.* bregda.
Brád *præda.* 161.
*Brá-dögg *lacrymæ.* 165.
Bragd *conatus, susceptum, pl.* brögd: *-*Othini, pugna.* 166.
Brag-löstr *vitium poëticum.* 190.
*Bragnar *viri.* 138. 148. 195.
*Bragningr *rex.* 148.
Bragr *metrum, poëma.* 66.
Braka *fragorem edere.* 154.
Brakan *fragor:* *-*armorum, pugna.* 170.
Brandr *gladius.* 21. 149.
Brandr *incendium:* *-*manus, annulus.* 61. -*Othini, gladius.* 149.
*Brandr, *n. Othini* 149.
brast *vid.* bresta.
brattr *declivis*, 55. 55. 67.
*brá-vòllr *caput.* 164.
Braut, brot *via, terra.* 68. * Ve-braut *ambulacra deorum, i. e. templa: vel sec. alios.*
Braut *ruptura:* * Ve-braut *pacis ruptura, prælium.* 173.
Brecka *clivus.* 195.
Bregda *mutare, vertere,* brá *mutavit.* 131.
Bregda *rumpere.* 232.
*Breid-felldr *amplus, spatiosus.* 149.
Breidr *latus.* 195.
*Breki *fluctus.* 40.
Bresta *rumpi, fragorem edere.* 132. 133. brast *strepuit.* 114.
Brigd *mutabilitas.* 105.
Brik *asser, asserculus:* **fluidi, navis.* 151.
Brim *æstus maris:* **mare.* 156.
*Brim-dyr *naves.* 65.
*Brim-golltr *navis.* 65.
*Brim-runir *characteres æstum marinum compescentes.* 54.
Briota *frangere:* braut *fregit.*
Briota undir sic *sibi subjicere.* 158.
Bríótr *fractor:* *-*gladii, miles.* 149.
Broddr *cuspis, telum.* 230.
brot, braut *via, terra:* *-*glacierum, Islandia.* 68.
Brun, *supercilium, ora, margo.* 163.
Brynn, *proclivis, facilis* (*q. d. qui est in margine*).
Brynt, *adv. expedite, facile.* 145.
Búa *habitare, degere.*
Búa *ornare.* 194. *parare.* 163.
*Budlungr *rex.* 65. 149.
Bugr *curvatura, cavitas.* 170.
Byggia *habitare, degere,* bygdi *vixit.* 26.
Byngr *tumulus.* *-*serpentis, aurum.* 128.
Bylltir *qvi evertit, turbat.* 224.
Byr *habitat vid.* búa.
Byr *ventus secundus* 67.
*Byr *ventus, turbo:* -*gladii, pugna.* 138.
*Byr *procella, nimbus:* -*oculi lacrymæ:* -*freyæ, aurum.* 133.
Byrd, byrdr *onus.* 167.
*Byrdar-stallr *humerus, q. d. statio oneris.* 133.
Byria *incipere.* 31.
*Byr-kalldr *gelido vento perflatus.* 59.
*Byr-skid *navis.* 65.
Bægiaz *obstare, incommodare, adversari.* 38.

D.

E.

F.

Fála

Fála *foemina gigantea:* * - *ejus hostis, Thor.* 169.

Falldinn *tectus caput.* 147.

Falr *tubus hastilis, cui spiculum inseritur.* * *ipsa hasta.* 183.

Falr *venalis.* 27.

Falsc *vid.* fela.

Far *iter.* 68.

*Far *fornicatio, concubitus.* 217.

Fara *obire, lustrare.* 144.

*Farma tyr *Othinus.* 24.

Farmr *onus.*

Fastligr *firmus.* 44.

Fast - ordr *promissa firmiter servans.* 189.

Fat *vestis, pl.* föt: * - *piratæ, armatura.* 60.

*Fata - *capere, suscipere, posse.* 23. 145.

Fe *pecunia.* 28.

Feckzt *vid.* Fá.

Feitir *qvi alit, saginat:* * - *corvos, vir, miles.* 61.

Fela *occultare*, felaz *latere.* 127. *falsc latuit.* 34.

Felldr, *pallium.* 129.

Felldar - stingr (*al.* felldar dálkr) *limbus argenteus pallio additus.* 131.

* Fellir *gladius, inde.*

*Felli - niordr *vir, miles.* 133.

Fengr *lucrum, res parta,* feng - fæll *lucro faciendo felix.* 189.

Fenia, *Frodii regis ancilla.* 41.

*Ferd *societas, comitatus.* 69. 159.

Fergir *coacervator:* * - *auri, vir.* 148.

Ferill *trames via:* * - *solis, lunæ, cæluni.* 163.

Ferri, færri *pauciores.* 188.

Fet *vid.* fata.

Fetill *ligamenen:* * - *capitis, frenum.* 341.

Fiá *odio habere*, fiar *odio habet.* 70.

Fiall *mons:* * *locus, statio:* - *scuti:* - *falconis, manus.* 164. *pl.* fiöll *montes:* - *cygni, fluctus.* 67.

Fialladr *involutus (qv. pellitus).*

Fiall - vargr *lupus.* 60.

Fibl *homo stultus, delirus* 190.

Fidla *panduræ genus.* 187.

*Fingin *captus (pro* fánginn). 128.

* Fión *odium.* 3.

*Firar, fyrar *viri.* 28.

Firdr *destitutus, privatus, immunis.* 130.

Firraz *fugere, vitare.* 225.

Fit *acta, littus:* * *terra* 60. 140.

Fiölld *multitudo:* 21. * *adv. multum, multis modis.* 144.

Fiör *vita.* 24. * *corpus vivum.* 70.

Fiörd *angustia*, *vel* fiörd *pro* ferd *exercitus, prælium.*

Fiördr *sinus:* * *mare,* fiörd - hiord halec. 131.

* Flat-flód *planities, æqvor:* - *piratæ, mare.* 176.

* Flaug *volavit vid.* fliuga *volare.*

* Flaug *f. sagitta.* 44.

* Flaust, flaustr *navis.* 63. 176.

Fleinn *telum, spiculum.* 34. 140. 223.

* Fleins flug *pugna.* 223.

Flet *cubile, sedes.* 4.

Flik *vestis lacera, hic velum.* 151.

* Fliod *foemina, mulier.* 28. 217.

Flióta *fluere, natare.* 61.

Fliótr *citus, celer.* 60. fliótt *cito.* 132.

Fliuga *volare.* 44. flo, flaug *volavit.* 182.

Flód *inundatio, mare* 63.

Flot *fluitatio, natatus (ligni)* 68.

* Flotnar *nautæ, milites classiarii.* 27. - *maris, accolæ, piscatores.* 63.

Frya

Frya (fry, frúda) *lacescere.* 28.
Fræ *semen:* *-fyris valla, *aurum.*
Frædi *doctrina:* **poesis.* 5. 70.
Frægia *celebrare.*
Frægr *celebris.* 157.
Frækinn *acer, fortis.* 59.
Frækni *fortitudo, laus fortitudinis.* 188.
* Frömudr *promotor (Islandiæ).* 63.
Fulla *n. deæ:* **ejus vitta, aurum.* 164.
Full-hugadr *animosus, audax.* 43.
Fullhugi *vir animosus.* 14.
Fullvida *satis late, passim* 5.
Fundr *conventus.* 52. 194. *pugna.* 32.
*Fur *ignis: -capitis, galea.* 58. *-sanguinis, gladius.* 146. *maris, aurum.* 146.
Fura *pinus, navis.* 44.
Fura *incidere, crenas facere.* 171.
Fúss *lubens* 140. **lubenter datus.* 63.
Fylking *acies.* 21.
Fylkir, *qvi aciem instruit:* **rex.*
Fyll, fylla (*i. q.* fulla) *n. deæ:* *-*gemmæ, mulier.* 183.
Fylla *implere.* 127.
Fylli *satietas.* 60.
*Fylving *occultatio*, fylvingum *adv. occulte.* 165.
*Fyrdar, firdar *viri.* 130.
Fyri, fura *abies, pinus:* **pro sylva.* 44.
fyris vellir *n. loci: ejus semen, aurum.* 164.
Fysinn *cupidus, videndi studiosus.* 188.
Fægir *qvi polit, politor, cultor:* *-*pugnæ, vir, miles.* 23.
Fær *parat, vid.* fá.
Færdr *latus*, færdr *i. indutus.* 180.
Færi *iret vid.* fara.
Færr *peritus, gnavus.* 145.
Födr-tun *patrii parietes.* 230.
Föng *pl. apparatus.* 40.
För *profectio.* 61.
Förludr *pro* farladr, *cui qvid desit.* 59.
Förum *eamus, vid.* fara.

G.

Gá (*imp.* geck) *ivit, cessit.*
Gagn *emolumentum*, at gagni *sibi emolumento.* 214.
Gagn *victoria.* 154. 162.
Gagr *tortus, obliqvus.* 159.
Gala *canere*, gól *cecinit, garriit.* 166.
Gálkn *bestia, bellua:* *-*clypei, gladius.* 169.
Gall *insonuit, vid.* gialla.
Galldr *cantus:* *-*Othini, pugna.* 172.
Galli *noxa, damnum:* *-*serpentis, hiems* 46.
Gallt *rependit, vid.* gialldа.
Gammr *vultur:* * *cadaverum: corvus.* 33.
Gandr *lupus:* **exul.* 168.
Gap *hiatus.* 26. *-*deorum, chaos, ibid.*
Gardr *procella:* *-*piratæ, prælium.* 146.
Garmr *canis, bellua.* *-*sylvæ, ventus.* 44.
Garn *filum, funis, intestinum:* * *laqveus restis.*
*Garn-traudr *laqveum vel suspendium adversans.* 181.
Gat *vid.* geta
Gata *callis, via:* * *piscis, mare.* 141.
*Gáta *victus, cibus.* 163.
Gátt *foramen, fores, per qvas videntur ea qvæ extra vel intra domum sunt.* 3.
Gaukr *cuculus:* *-*belli, corvus.* 166.
*Gautr *n. Othini: -gladii, miles.* 170.

Geck

Geck *vid* gá.
Ged *meus*, *animus*.
* Ged - knörr *vehiculum animi*, *pectus*. 138.
Ged-ſtrángr *acer*, *auſterus*, *ſeverus*. 138.
* Gefn *nomen deæ*, -*auri*, -*telæ*, *mulier*. 165. 177.
Geigr *tremor*, *motus*. 170.
* Geira - drottinn *Othinus*. 150.
* Geirr *factus* (*pro* görr *vel* gerr, *rhythmi cauſa*.) 165.
* Geir - vif *bellona*. 133.
Geisli *radius*. 124.
* Geitir *cuſtos*, *inſpector* (*pro* gætir). 138.
* Geitir *piratæ nomen*. 61.
* Geitungr *avis n.*: -*cadaverum corvus*. 161.
Gella *ſplendere*, *vid*. gialla.
Gengi *comitatus*, *auxilium*. 131.
Gera *facere*. 133. & *alibi pleonaſtice*, (Cap. IV. §. 104.) gerira *non agit*. 133.
Gera *facere vel fingere carmen ſicut* yrkia. 187. *vid*. *Addenda*.
* Gerd *pl*. gerdar *habitus*, *apparatus militaris*. 35. 156.
Gerdozt *vide* gera.
Gerdr *dea*: *-*maris*, *mulier*. 62. IV.
* Geri *lupus*. 160.
Gerr, gör *factus*. 61.
Geta *poſſe*, *aſſeqvi*, *conſeqvi*. 28. 36. 40. gat *nactus eſt*. 43. gat þögn *conticui*. 23.
Geta *acqvirere*, *parare*, *dare*, gat *paravit*. 167.
Geta *mentionem facere*. 36. 64.
Geta *conjecturam facere*. 42.
* Geta *diſcere*, *addiſcere*. 225.
* Geta *cibum dare hoſpiti*. 52.
getinn *acqviſitus*, *paratus*. 163.
* Getir *acqviſitor*: -*victoriæ*, *princeps victorioſus*. 223.
Geya *latrare*, *allatrare*. 51.
Geyſa *ebullire*, *cum impetu ferri*. 59.
Giafall *liberalis*, *munificus*. 22. 146.
Giálfr *æſtus*, *fremitus*. 223. 224.
* Giálfr *mare*. 32. 129.
Gialla *ſonare*, *clarum eſſe*, *ſplendere*. 154. gall *ſonuit*. 130.
Gialld *renumeratio*, giölld *præmia*. 51.
Giallda *rependere*. 129. gallt *rependit*. 131.
* Giálp *foemina gigantea*. 141.
Giarn *cupidus*. 50.
Gifr *foemina gigantea*: *-*maris*, *navis*. 152.
Gigr *foem*. *gigantea*: *-*ſecuris*. 32.
Gilldi *convivium*. 163.
Gilldir *deſtrilutor*: *-*auri*, *vir*. 132.
* Gimir, gymir, *mare*. 37.
* Gimli (gimill) *coelum*. 223.
Gimr *gemma*.
Gina hiare, *os diſtendere*. 169.
Ginnungr *piſcis*. *Sed hic* gingunngar *magna & ſancta numina*; *rebus creatis præexiſtentia*. 26. *ab AS* gin *amplus*, *magnus*. gin - heilagr *admodum ſanctus*; *ſemper de diis*.
Giódr *milvus*: *-*Othini*, *corvus*. 174.
Giſta *hoſpitium ſumere*. 14.
Giöfull *munificus*. 22.
Giöll *ſtyx*, giallar - bru *pons ſtygis*: * *via mortis*. 24
Giör, ger *magna libido* (*prædæ*) 70.
Giör *factus*.
Glada ſplendere. 27.

Giör

Gladr *ſerenus, lætus:* er gladt, *læte vivitur.* 46.

*Gladr *eqvus: -piratæ, navis.* 61.

*Glammi *lupus.* 172. glamma ferd *plures lupi.* 172.

*Gliadr, gliodr *ventus, flatus: -gladiorum pugna.* 28.

*Gleyggr & gleygr *attentus ad rem, parcus: -fugæ, audax, in ſtatione manens.* 22. *alias* glöggr.

*Glitnir *n. eqvi.* 35.

Glóa *ſplendere.* 44.

Glod *iguis: *-prælii, gladius.* 45.

*Glyadr *lætus, hilaris.* 164.

*Glygg *ventus: -armorum, -bellonæ, pugna.* 32. 40. 59. 162.

Glymia *ſtrepere.* 59. *ululare.* 172.

Glymiandi *ſtridens, murmurans.* 138.

Glymr *ſtrepitus.* 214: *-*frameæ, pugna.* 223.

Glym-vindr, *ventus ſtridens.* 137.

Glær, glærr *limpidus, clarus.* 224.

Glæſa *ornare, illuminare.* 66.

Glæſtr *ſplendidus, ſplendide ornatus.* 44. 143.

Glöggr *clarus.* 225.

Glötudr *perditor.* 56.

Gná *dea: *-eqvi,* Hela, *à* Lokio *in eqvam transformato nata.* 35.

*Gnapa *eminere (pro* gnæfa.)

*Gnap-heimr, gnap-ſalr *mare.* 172.

*Gnat *alliſio: -ferri, pugna.* 141.

Gneiſti *ſcintilla: *it. taurus.* 110.

*Gneſta *ſtridere, fragorem edere.* 137.

Gnya *ſtridere,* gnudi *ſtridor vel garritus excitabatur.* 70.

*Gnydia *ſtridere, ſtrepere,* gnaud, gnod *murmuravit (mare).* 51.

Gnyr *ſtrepitus: *-Othini, -armorum, pugna.* 110. 150.

*Gnyr *abſol. prælium.* 172.

*Gny-þróttr *pugnando fortis.* 172.

God *n. deus.* 50.

Gódr *bonus,* at godu, *rebus honeſtis.* 36.

Gól *vid.* gala.

Góligr *jucundus, lautus.* 40.

Golldinn *repenſus, redditus.* 110.

Gollinn *inauratus.* 52.

Gómr, *palatum.* 45.

*Góm-ſker *dentes.* 137.

*Gotnar *viri.* 61.

*Grádi *ventus.* 224.

*Grádr *avidus, vorax.* 151.

Gráliga *acerbe.* 298.

*Gramnir *ſerpens.* 61.

Gramr *rex.*

Gramr *iratus.* 183.

Grand *noxa, damnum: *-galeæ, gladius.*

*Grand-rádr *male conſulens.* 114.

*Grap *tempeſtas: -gladii, pugna.* 64.

Greidr *expeditus,* greidt *facile.* 170.

Grein *diſcrimen, diſcrepantia.*

Greip *manus curva, qva prenſatur.* 40. 69. 179.

Grenna *attenuare.* 208. **famelicum facere.* 194. *Vel* grenna *pro* gredda, *voracem facere.*

*Greppr *poëta.* 181. *vir.* 61.

Grey *canis: *-Othini, lupus.* 56.

Grid, gridr *multum, nimium,* gridar-el *nimbus vehemens:* -genarum, lacrymæ.* 165. *vel* gridar-el *animus, animi dolor.*

*Gridr *foem. gigantea.* 40.

*Grima *nox, ſed nox roboris, circumſcribit nomen* þorgrimr. 170.

*Grimnir *n. Othini.* 172.

* Grim-fettr *trux, ad truculentiam compositus.* 160.
Grind *crates, janua cratitia.* 52. 216.
Gróinn *cretus, obsitus.* 165.
Grotti *molile Frodii.* 63.
Grugg *feces, sordes.* 224.
Grund *terra.* * *-gladii, scutum.* 45.
Grunn *fundus maris, mare.* 149.
Grunnr *fundus;* * *-animi, cor* 23.
Gryti *glarea, lapidum congeries.* 224.
* Grædir *mare.* 114.
Grön *barba superior:* pl. granir *ora.* 69.
Gulligr *aureus.* 69.
* gull-kennir *auri æstimator, vir.* 114.
* Gull-skatir *vir.* 63.
* Gumi *vir.* 21. 140. gumar *viri.* 46.
* Gungnir *hasta.* 61.
* Gunn-blik *gladius.* 161. 170.
* Gunn-fána, *vexillum vel scutum.* 59.
* Gunn-reifr *pugnando acer.* 28.
* Gunn-snarr *pugnando strenuus.* 163.
* Gunn-viti *gladius.* 64.
* Gylldir *lupus.* 163.
* Gymir *mare:* gymis liod *fremitus maris.* 137.
Gædir *qui beat, ornat;* * *-pugnam, miles.* 37.
Gæla *mulcere, oblectare.* 157.
* Gæti-niordr *deus custos: -navis, vir.* 146.
* Gætir *custos.* 141. *-terræ, princeps.* 146.
Gölltr *majalis:* * *-maris, navis,* 65. 114. *-gigantis, balæna.* 159.
Görr *factus.* 61.
Görv-allir *omnes.* 126.

H.

Há & heya *agere,* hádi *commisit (pugnam.)* 130. 147.
Há *pellis, corporis induvium.* 7.
* Há-dyr *navis.* 65. *v.* hár.
Hádung *contumelia.* 217.
Hafa *habere,* hafaz at *agere.* 46.
* Hafli *gigas.* 110.
* Haf-lödr *spuma maris.* 66.
Hafna *mittere, abjicere.* 168. 225.
Há-fæta (*alias* há beinn) *alto crure.* 133.
Hagl *grando, imber:* * *-nervi, -sagittæ. -cadaveris, sangvis.* 166.
Hagr *artificiosus, artificio factus.* 61.
* Hála, háliga *valde, multum.* 21. *gloriose, decenter.* 153.
Háleitr *eximius, sublimis.* 223.
* Hali *n. insulæ.* 153.
Háligr *eximius:* erat háligt *decorum non est.* 67.
Halld *refugium.*
Hallda *tenere:* -braut, *discedere.* 59. -fyrir, *consistere, gradu non pelli.* 44. -undan *aufugere.* 171.
* Halld-bodi *qui observari jubet (sacra pagana)* 33.
Halldordr *promissis stans.* 170.
* Halr *vir.* 14. 217.
* Hálsa *amplecti, amplexari.* 193.
Hamalt *in modum suis:* -fylkia *aciem cuneatam instruere.* 46.
Hamla *impedimentum, tegmen: -aciei, clypeus.* 148.
Hamr *involucrum: -risus, os.* 185.
* Hánga-tyr *n. Othini.* 194.
* Hángr *piscis: -terræ, serpens.* 109. *alluditur ad n.* Gretter.
Hár *excelsus, altus.* 171.
Hár (*gen.* hás) *scalmus.* 27. 65.
* Hár (*gen.* hás) *n. Othini.* 130. -

* Hard-

*Hiarl *regio, provincia.* 162.
Hiarni *cranium.* 160.
Hiarta *cor: *-aculei, anchora, cordis qvalicunqve specie.* 66.
Hifin *coelum, pro* himin. 26.
Hifin-fiöll *montes aërei, alti.* 224.
*Hilfir *rex* (*pro* hilmir). 13.
*Hilldinga-miödr *potus* (*corvi, lupi,*) *ex heroum sangvine.* 166.
*Hilldingr *heros, miles.* 24.
Hilldr *bellona: *-manus, mulier.* 137. 170. *vid.* Kap. IV. §. 51.
Hilldr *pugna.* 33. 60.
*Hilmir *rex.* 27. 70. 167.
Himin *tegmen.* 21.
Hinnig *huc.* 188.
*Hiólp *auxilium, pro* hiálp. 63.
Hird *satellitium.* 34.
Hitna *incalescere.* 134.
*Hiör *ensis, gladius.* 33. 70. 152.
*Hiör-drifa *pugna.* 131.
*Hiör-meidar *viri, milites.* 159.
*Hiör-þilia *clypeus.* 147.
Hlacka *garrire.* 166.
Hlada *onerare.* 68.
Hlada *cædere, sternere hostem.*
Hladinn *onustus.* 66.
*Hlátur-bann, *luctus, moeror.* 165.
Hlaut *v.* hlióta.
Hlaut *sangvis sacrificialis.*
Hlaut-teinn *aspergillum, sangvine populum ferientem aspergens.* 33.
Hleckr *catena, vinculum: *-insulæ, mare.* 40.
Hlenni, *neqvam, homuncio.* 172.
*Hler *mare.* 152
Hleypa *ad cursum incitare* (*eqvum*). 67.
Hlid-vördr *ostiarius.* 216.
Hlifa *tegere.* 40.
Hlifar *armatura.* 171.
Hlióð *auscultatio.* 28.
Hliómr *sonus, fama.* 63.
Hlióta *consequi.* 25. hlaut *nactus est.* 162. 187.
Hlód *vid.* hlada.
*Hlunna-skid *navis.* 67.
Hlunnr *cylindrus, phalanga.* 63.
*Hlunn-vigg *navis.* 65. 146.
Hlyda *auscultare.* 8.
Hlyda *convenire, decere.* 179.
Hlymr *strepitus: *-hastæ, pugna.* 59.
*Hlymr *absol. prælium.* 132.
Hlym-rækr *seqvens strepitum belli.* 172.
Hlyn *n. arboris: *-poculi mulier.* 161.
Hlynr *m. nomen arboris: *stipes. -pugnæ, vir.* 66.
Hlyr *gena, proræ vel puppis latus.* 66.
*Hlyrnir *coelum.* 224.
Hlöck *bellona.* 60. 171.
*Hlödr *occisor.* 41.
Hnackr *ephippium,* hnack-mar *eqvus, pleonastice.* 134.
Hne *vid.* hníga.
Hneckia *repellere.* 29.
Hneig'a *declinare* 44.
*Hneitir *qvi allidit, premit, pressor.* 140. *-regum, princeps victoriosus.* 161.
Hniga *inclinare, vergere.* 224. *accedere* (*in colloqvium*). 193.
Hniga *occumbere,* hne *occubuit.* 22. 110.
Hnipinn *tristis, moestus.* 168. 177.
Hnit *allisio, collisio: *-gladiorum pugna.* 152.

J.

* Kall-

K.

*Kall-bárur, kalldar bárur *gelidi fuctus.* 129.

Kalld-ordr *maledicus.* 150.

Kanna *explorare, experiri.* 177.

Kapp-fúſs *certandi cupidus.* 30.

Kaſtandi *agitans, movens : * -navim, vir.* 159.

Kenna *docere, monſtrare.* 30.

Ker *vas, receptaculum : * -ſomni, oculus.* 165.

Kera *eligere.* 32.

*Ker-ſtraumr *potus*, at kerſtraumi, *inter pocula.* 59.

Ketill *lebes, cavea, antrum.* 109.

Keyrdr *propulſus.* 182.

Kind *ſoboles :* * ſeggia kindur *homines.* 155.

Kióſa *eligere* 35.

Kiölr *carina :* *-ullar, *ſcutum.* 164.

Kiölr *ſentina, vel hauſtus, ſentinæ.* 174.

Kior-valldr *ſelectus.* 180.

Klauſa, kliúſa *findere.*

Klettr *rupes, ſedes : * -cranii, caput.* 160.

Kl'úſa *findere.* 114.

Klöckr *flexilis, tenuis, elaſticus.* 182.

Kná *poſſe*, kná *poteſt.* 69. knátti *potuit.* 186.

Knár *gnavus.* 174.

Knya *inſtare, retinere, urgere.* 59. knydum *preſſimus.* 216.

Knörr *navis major.* 156. * *-memoriæ, pectus.* 68.

Kol-ſvartr *carbonis inſtar niger.* 65.

*Konr *cognatus, vir.* 53. 162.

Koſtr *conditio, ratio, modus.* 27.

Krafdr *provocatus.* 125.

Kraptr *robur :* * *pars navis.* 176.

Kriúpa *repere, curvum incedere.* 170. 214.

Krókr *angulus.* 46.

Krypr *vid.* kriúpa.

Kveda *dicere*, kvadkak *non dico.* 35. kvadk *dixi.* 180. kvædi upp, *diceret.* 44.

Kveda *canere.* 137.

Kvedia *ſalutatio : -ferri, pugna.* 26.

Kveikia *accendere.* 194.

Kvidi *metus, formido.* 225.

Kviſting *amputatio, cædes.* 28.

Kvædi *vid.* kveda.

Kundr *filius.* 63.

Kunnr *notus.* 194.

Kurr *querela.* 190.

L.

Lá *humor, fluidum : -mucronis, ſanguis.* 22.

Lá *aqua, mare.* 67. 151.

*Lá *abſol. ſangvis, corporis humor.* 54.

Lád *terra, ſtatio : * -maris, mare.* 175.

Laga-gángr *jus, actio judicialis.* lagagángs *adv. ob jus, ob juris transgreſſionem.* 61.

Lagar *mari, adv loci.* 155. 172.

Lagdi *v.* leggia *ponere.*

Laginn *poſitus, ſubjectus.* 61.

Land *terra, ſtatio : * -ſpilei, caput.* 157. *-gladii, manus.* 109. *-ſerpentis, aurum.* 182. 126.

Land-koſtr *annona.* 170.

Land-reki *regnum obien, rex.* 24.

Láta *ſinere*, letk *feci.* 52.

Lattiz *vid.* letia.

Lattr

Lund

M.

*Men-fergir *corrafor*, *-monilium, vir*. 148.
*Mengi *multitudo*, *cœtus*.
*Men-glötudr *vir munificus, q. d. monilia perdens*. 56.
*Men-fcord *mulier*. 170.
*Men-ftridr *durus in monilia*, *liberalis*. 164.
Merki *fignum*, *vexillum*. 59. 183.
Meta *æftimare*. 187. 190.
Miat *vid.* miöt.
Midlungi *mediocriter*. 187.
Mikill *magnus*, miklo meft, *longe maximum*. 36.
Milldi *liberalitas*. 187.
Milldingr *rex*. 55. 183.
Milldr *liberalis*, *clemens*.
Mimir *n. gigantis*, *Othini amici*. 163.
Minni *memoria* 68. at minnum *pro memoria*. 58.
Minnr *minus*. 145.
Miftr *bellonæ. n.* 45.
Mis-vinr *infidus amicus*, *inimicus*. 50.
Miök *valde*. 65. 256.
*Miöt, miat, *concinnatio*, *formatio*. 185.
Módir *mater*: *- *Thori*, *terra*. 165.
Módr *anhelus (labore, ira)* 166.
Molld *pulvis terræ*: *ipfa terra*. 44.
*Mór, már, *larus*, *-fangvinis*, *corvus*. 161.
Mord *cædes*. 155.
Mord-ftærir *augens cædem*, *pugnax*. 66.
Mornar *diefcit*. 106.
Mót *conventus*: *-*gladiorum*, *pugna*. 146. 183.
Motti *homuncio*. 145.
*Mun *fluvius*, *aqva*, *mare*. 190.
Muna *recordari*. 55.
Muna *futurum effe*. 36.
Munadr *voluptas*. 28.
Munar heimr *domus voluptuofa*. 13.
Munr *animus*. 23.
Munr *voluptas*. 13. 225.
Munr *difcrimen*, muni villdri *paulo melior*. 178.
*Mun-viggr *navis*; *-nani*, *poëfis*. 190.
Mæda *labor*. 195.
Mækir *gladii genus*. 22. *-*gregis*, *cornu*. 27.
Mæla *dicere*. 13.
Mælldr *menfuratus*. 185.
Mær *virgo*, *gen.* Meyar. 55. *- Lokii Hela*. 35.
Mæra *celebrare*, *honorare dono*. 179.
Mærd *laus*, *poëma*. 45. 68. 165.
Mærdar örr *largus laudis*. 156.
Mæri *provincia Norvegiæ*, *pro toto*. 55.
Mærir *Norvegi mörenfes*. 70.
Mærr *illuftris*, *præclarus*. 146.
Mæta *accurrere*. 40.
Mætir *qvi convenit*, *freqventat*. 173.
Mætr *infignis*. 22. 230. *pretiofus*. 180.
Mögr *filius*. 28. *cognatus*, *frater*. 150.
Möl *glarea*: *-*manus*, *argentum*. 27.
Mön *n. infula*. 40.

N.

Ná *poffe*, nàdi *poterat*. 148. *plonaftice* 40. *vid.* IV. 104.
*Nadd-regn *pugna*. 179.
Nadr *ferpens*. 46. 128. *n. gladii*.
Nafr, næfr *tegmen*, *cortex*: *-*manus*, *annulus*. 132.
Nár *cadaver*. 163.
Nári *extremitas*.
Nari, narfi *Lokii filius*, *Helæ frater*. 35. 70.

Natt-

*Orms vadi *ferpentis periculum*, *Thor.* 164.
*Orms vengi *aurum.* 223.
Orofnadr *non intermiſſus*, *continuus.*
Orpinn *poſitus*, *jactus.* 58, 150.
*Ofiótlat *ſine collectis copiis.* 110.
Ofnotr *ſtultus*, *agreſtis.* 28.
Ofsr *adj. noſter* (*in obliqvis*). 21.
Ofviptr *non mutatus*, *loco non motus.* 67.
Otal *innumera multitudo.* 162.
Otraudla *non difficulter.* 224.
Otti *terror*: *-*auri*, *vir liberalis.* 223.
*Otvinn *non duplex*, *i.e. certus*, *non dubitans*, *non timens.* 29.
Oþarfr *inutilis.*
Oþeckr *inviſus*, *exoſus.* 29.
Ox *creſcebat vid.* vaxa.

P.

Pell *panni pretioſi genus.* 230,
Prúdr *animoſus.* 144.

R.

Rá *pertica*, *antenna.* 67.
Rackr *erecti animi*, *ſerenus.* 147 183.
Rád *conſilium*, at rádi *conſilio*, *juſſu.* 183.
Ráda *regere.* 29. -figri, *potiri victoria.* 133.
Ráda *conſulere.* 52 redo *deliberarunt.* 50.
Ráda *pleonaſticè vid.* IV. 104.
Rádinn *proditus*, 153.
Rád-fpakr *conſilio valens.* 217.
Rád-vandr *recte vivendi rationem obſervans.* 111.
*Ragn, rögn *Dii.* 162.
*Ragna konr *ex Diis ortus*, *deorum cognatus.* 162.
Rak *vid.* reka.
*Rakn, rökn *jumentum.*
*Rakni *pirata.* 179.
Ram-aukinn *robore auctus*, *de diis.* 162.
Ramr *robuſtus.* 171.
Ramr *ſævus*, *trux.* 165.
*Ram-ridinn *eqvitando multum tritus.* 150.
*Rán *dea maris*, *mare*, ránar gunn *pugna navalis.* 163.
Ràn *rapina.* 130. *-*animæ*, *mors*, *cedes* 110.
*Ráng-barmr *curvo*, *cavo gremio.* 67.
Rángr *curvus*, *obliqvus.* 67.
Rani *roſtrum ſuis.* 181.
Rann *domus.* 33.
Rann *vid.* renna.
*Rann *mare* (*pro* hrönn.)
*Rann-gardr *æſtus*, *porcella maris.* 223.
*Rár, reyr *aper*: -*maris*, *navis.* 159.
Rá-fkegg *cornu antennæ.* 67.
Raud *vid.* rióda.
Raud-máni *luna rubens*: *-*navis*, *clypeus.* 127.
Raun *experientia.* 153.
Raufn *magnificentia.* 172.
Raufn *pergula puppis.* 173. *i.q.* lypting.
Recki, *animoſitas.* 183.
Reckr *miles.* 154.
Red *vid.* ráda.
Reffa *punire.* 230.
Regin *Dii.* 130. *regin-þing *pugna.* 36.
*Regin *potentes*, *magnates.* 144.
Regn *pluvia*: *-*palpebrarum lacrymæ*: -*Freyæ*, *aurum.* 60.
Reidr *alacris.* 44.
Reifr *alacris*, *excitatus.* 44.

Reifr, reyfr *involucrum.* 224.
Reik, *f. caput, vertex.* 58.
Reinn *rangifer: *-piratæ, -veli, navis.* 66. 194.
Reift *vid.* rifta.
Reita *excitare, exhilarare.* 183.
Reitr *area qvadrata: -falconis, manus.* 60.
Reka *pellere.* 151.
Remmi *fortitudo:* *remmi-tyr *Deus fortis: -pugnæ, miles.* 149.
Renna *currere.* 53. rann *fugit.* 44.
*Rid *mare.* 172.
Rida *tolli, vehi.* 58.
Rida *elevatio:* *ridu-fótt *impetus elevati (gladii).* 25.
Riddari *eqves.* 140.
*Rid-vigg *navis.* 172.
Riki *potentia*, verda rikis *vim pati.* 151.
Rikr *fortis, potens.* 69.
*Rin-leygr *flamma, -fluvii, aurum.* 176.
Rióda *rubefacere*, raud *rubefecit.* 70. rudo *cruentarunt.* 194.
Riódr *rubecundus.* 41.
Rifa *furgere.* 34.
Rifta *fulcare.* 53. *fculpere.* 54.
Rit *clypeus.* 21. 66 230. *q. d. pictura.*
Riúfa *rumpere.* 189. rauf *rupit.*
*Ró *funt à* vera.
Róa *remigare.* 145.
Rodna *rubefactus.* 21.
Rodinn *rubefcere.* 154.
Rof *ruptura:* *-*filentii, fermo.* 185.
*Rof *apertura, fenestra, lux.* 61. *-manus, aurum.* 61.
*Rog *pugna.*
*Rog-leif *tegumentum pugnæ, lorica.* 180.
*Rog-leikr *dimicatio.* 149.
Rognir *nomen Othini.*
*Róg-fegl *velum pugnæ, clypeus.* 127.
*Róma *pugna.* 29.
Rómr *fama.* 63.
Rudo *vid.* rióda.
*Rúna *uxor: -Othini, terra.* 163.
*Rúni *aper.* 109. 181.
Rúnir *colloqvia.* 193.
Runnr *lucus*, **ftipes: -gladii, vir.* 138.
Runno *vid.* renna.
Rydia *viam parare, ducere.* 189.
Rydio *fternere*, raud *ftravit.* 146.
*Rygr *mulier.* 29.
*Rym-leid *via fremens, mare.* 179.
Ræ *vid.* róa.
Rædi *inftrumentum, facultas.* 70.
Rædr *vid.* ráda.
Ræfir *rex.* 25. 66.
*Röckvi *pirata.* 6. 150.
*Röd *margo, ripa.*
*Röd *ordo*, radar gardr fvardar, *crinale, aureis lunulis ornatum*, (gull-hlad) *vel pecten, dentibus inftructus.* 62.
*Rögn *pluvia i. q.* regn 147. *-fpiculi pugna.* 183.
Rögnir, rognir *nomen Othini: -poëfeos, poëta.* 165.
*Rökn, rakn *jumentum*, rökn *jumenta, eqvi: -carinæ, naves.* 40.
*Rönd *clypeus.* 21. 111. röndo *clypeo, armis.* 158.
Röfkr *ftrenuu*, *acer.* 34. 140.
Röft *vortex, mare.* 65.
*Röft *n. terræ, ejus cingulum, mare.* 159.

S.

Sá *ille*, fás (fáes) *ille qvi.*
Sác *vid.* fiá.

Sá *ſerere*, ſær *ſerit*. 59.
*Safr *idem (pro* ſamr.) 42.
Saga *relatio*. 65.
*Sága *bellona*, *bellum*, ſögo frett *conſultatio oraculi*, *de pugna*. 33.
*Sal-biartr, *pro* ſal-birti, *argilla*, *qva pingitur*, *dein. lapis*, *ſaxum*. 54.
Salr *domus* 21. *-*nani*, *ſaxum* 53. -*Othini*, *ſcutum*. 132.
Sama *decere*, ſamira *non decet*. 179.
Samr *idem*, it. ſama *ſimiliter*. 51.
*Sand-men *cingulum terræ*, *mare*. 148.
Sandr *arena*: *de terra*. 148.
Sanna *probare*: * ſannaz gotnum *homines agnoſcunt*. 61.
Sannr *verus*, ſatt er *verum videtur*. 126. at ſónno *eqvidem*. 179.
Sár *vulnus*.
*Sára þorn *gladius*. 166.
*Sâr-laugr *flamma vulneris*, *gladius*. 138.
Sárr *gravis adj*. 52.
Sátt, ſætt *pax*, *pacificatio*. 158.
Sâttr *contentus acqvieſcens*. 183.
Saur *ſtercus*, *ſordes*.
*Saúr-ſtockinn *luto conſperſus*. 44.
Se *ſit*. *a*. vera *eſſe*.
Sedia *ſaturare*. 154. ſöddu *ſaturarunt*. 138.
Sefi *animus*, *amor*, *favor*. 36. 52.
*Seggr *miles*. 30.
Segl *velum*: *-*bellonæ*, *ſcutum*. 136.
*Segl-mar *navis*. 54.
Seidr *pulpitum*, *cui inſidebant veneſici*; *qvævis ſedes*; -*ſerpentis*, *aurum*. 61.
Seil *funis*. 159.
Seimr *pecunia*. 167. 175.
*Selia *qvæ dat*: -*aurum*, *mulier*. 179.
Sem, ſimus *vide* vera.
Senn *ſimul*, *una*. 49. 153.
Senna *lis*, *rixa*. 174.
Serkr *induſium*. 174.
Setia *ponere*, *dirigere*. 174.
Setr *ſedes*: *-*falconis*, *manus*. 41.
Siá *ille*. 147. *illa*. 145.
Sidr *minus*. 100.
Sif *dea*, *uxor Thori*. 109. *vid*. þorbiörg.
*Sig *pugna*, *ſtrages*.
*Sig-hvatr *acer pugnando & vincendo*. 21.
*Sig-máni *clypeus*. 18. *q. d. luna prælii*.
Sigr *victoria*.
*Sig reynir, *qui tentat pugnam*, *miles*. 129.
Sigr-för *iter victorioſum*. 65.
*Sigr-getir *princeps victorioſus*. 223.
Sigr-höfundr *auctor victoriæ*, *Othinus*. 50.
*Sig-runnr *vir*. 178.
*Siklingr *rex*. 58.
Silfur *pocula argentea*.
Sinn *iter*, *tempus*. 28.
Sinninn *ſeqvax*, *ſocius*, *amicus*. 20.
*Siöt *conceſſus*, *ſocietas*. 18.
Skâ *ſecare*.
Skafinn *raſus*, *dolatus*. 67.
Skáli *cubile*, *domus*. 175.
Skammr *brevis*, fyrir ſkömmo *nuper*. 183.
Skamtr *portio*, *diſtributio*. 63.
Skap *animus*, *affectus*: *-*genarum*, *moeror*, *genis inſidens*. 165.
Skapa *formare*, ſkópo *decreverunt*. 193.
Skapt *haſtile*: *-Darradi *haſta*. 59.
Skárr *lacer*. 7.
*Skati, gull-ſkati *vir*. 64.
*Skatnar *viri*. 68. 176.
Skaut *vid*. ſkióta.

Skaut *finus veli, velum,* 194. *cardo coeli.* 56.
*Skaut-reinn *navis.* 194.
Skefla *accumulare.* 66.
Skegg *barba.* 67.
Skeid *galea, navis genus.* 15.
Skeid *curriculum.* 150. 225.
Skein *vid.* ſkina.
Skeindr *leviter vulneratus.* 153.
Skekia *agitare.* 67. 171.
Sker *ara maris, ſcopulus:* *-*ſecuris, ſcutum.* 31.
*Skerdir *læſor: -ſcuti, armaturæ, miles.* 45. 180.
*Skialld-lynr *vir, miles.* 156.
Skiarr *fugax.* 53. 157.
Skickia *toga.* 179.
Skid *tabula: -maris, navis.* 65. 132, *-pugnæ ſcutum.* 172.
Skilia *diſcernere, intelligere,* ſkilia vid *relinqvere.* 145.
*Skilinn *prudens, ſapiens.* 7.
Skina *lucere.* 31.
Skiórr *avis nomen:* *-*undæ, navis.* 179.
Skióta *jaculari.*
Skiót-giorr *cito factus, tumultuarius.* 181.
Skiótr *celer, citus.*
Skiótt, ſkióttla *cito, celeriter.* 41.
Skipa *conſtruere, ordinare.*
*Skipna *moderari, mitigare.* 131.
*Skip-fögn *navis præſidium.* 148.
Skira *declarare, narrare.* 61.
Skiri-nafni *nomen in baptiſmo dans.* 131.
*Skiólldungr *rex.* 59. 69.
Skolla *levem eſſe, laxum pendere; hærere.* 7.
Skòpo *vid.* ſkapa.
Skorda *columna:* *-*monilium, mulier.* 170.
Skotnaz *contingere, accedere.* 61.
Skrá *tabula cui qvid inciditur, vel inſcribitur:* **cutis lacera, ulceroſa.* 7.
Skrauti, *nomen bovis:* *-*ſcalmi, navis.* 27.
Skreid *vid.* ſkrida.
Skreyta *ornare.* 66.
Skreytir *exornator.* 194.
Skrid *lapſus; proceſſus.* 61.
Skrída *labi, repere,* ſcreid *ceſſit.* 144.
Skript *diſciplina eccleſiaſtica.* 131.
Skrúd, ſkraut *habitus, ornatus.* 17.
Skunda *feſtinare.* 194.
*Skundadr *accelerator, -prælii, miles.* 58.
Skúr *pluvia:* *-*clypei, pugna.* 32.
Skúr (*i q,* drifa) *ſagitta.* 59.
Skutr *puppis.* 60.
Sky *nubes, umbra:* *-*bellonæ, ſcutum.* 22.
Skygnaz *luſtrare.*
Skyn *ratio, lumen rationis.* 225.
Skyn *pl.* ſkyniar *notitia.* 190.
Skyrr *clarus, illuſtris.* 69.
Skyrta *induſium:* **de lorica.* 174.
Skyt *v.* ſkióta.
Skædaz *calceis indui, muneri, tegi.* 174.
Skæfa *vagari, obliqve incedere.* 224.
Skærr *fugax, averſans,* (*pro* ſkiarr) 157.
Skærr *purus, innocens.* 167.
Skærr, ſkiórr *eqvus:* *-*foem. gigantea, lupus.* 141. *-undæ, navis.* 179.
Skögul *bellona.* 22. *-*annuli, -manus, mulier.* 41 95.
Skömmu *nuper.* 224.
Skör *coma.* 34. 114. *inde* ſkar-band, *crinale.*
Sleit *vid.* ſlita.
Slikr *talis.* 44.

Slita

Slitá *rumpere*, ſleit *rupit*. 50. *rupta eſt* (*pax*). 56.
Slód *callis* 176. *-*gladii*, *ſcutum*. 230. *clypei manus*. 223.
Smár *exiguus*. 31.
Smugull *reptabundus*. 31.
Snákr *angvis*. 165.
Snara *cito ferre*, *afferre*. 59.
Snarpr *acer*. 133.
Snarr *feſtinus*, *celer*. 41.
Sneckia *priſtis*, *navis genus*. 40.
Sneid *vid*. ſnida.
Snerra *impetus*: *-*bellonæ*, *pugna*. 133.
*Snerra *abſol. pugna*. 60. 145.
Snerpir *qvi exaſperat*. 60.
Sniall *elegans*.
Sniall mælltr *facundus liqvida voce*. 67.
Snida *ſecare*: *præterire*, *divergere*. 144.
Snókr, ſnákr *angvis*: *-*anchoræ*, *navis*. 138.
Snotr *elegans*, *peritus*. 171.
Snæri *funis*, *rudens*. 171.
Snydia *feſtinare*. 40.
*Sofir *qvi ſuprimit*, *domat*. 40.
Sókn *impetus*, *pugna*. 148.
*Sókn-hvattr *ad pugnam alacris*. 223.
Sól *ſol*: gramr ſolar *Deus*. 140.
*Sól-gagr *ſole corrugatus*, *tortus*. 159.
Sólröd *aurora*. 40.
Sóti *nomen eqvi*; *-*foem. giganteæ lupus*. 40.
Sott *impugnatio*, *impetus*. 25.
Sótti *vid*. ſækia.
Spá *vaticinium*. 166.
Skapr *prudens*. 22.
Spár *præſagus*. 36.
Spardr *parcus*, *parce datus*. 31.
Spekia *ratiocinium*, *ſermo*. 193.
Spenia *trahere*, *ducere*. 40. 63.
Spialli *collocutor*; *-*militum*, *rex*. 46.
Spiör *ſparum*. 70.
Spor *veſtigium*, *teli*, *vulnus*. 41.
Spönn *ſpithama*: *manus*. 61.
Stá *ſtare adeſſe*, ſtódum *deprehendimus*.
*Stafn viggr *navis*. 146.
Stafr *ſtipes*: *maris*: -*bellonæ*: *vir*. 147. 175.
Stál *calybs*, *gladius*. 61. 162.
Stál *mediæ proræ trabs*. 44.
Stallr *ſedile*: *-*galeæ*, *caput*. 170.
Staur *palus*, *ſudes*. 46.
Stef *verſus intercalaris*. 70.
Stefia-mel *ſectio carminis*. 63.
Stefna *conventus*, *prælium*. 177.
Stemma *obturare*, *occludere*. 224.
Steypa *effundere copioſe*. 109.
Stibla *obturamentum*. 224.
Stigr *callis*: *-*carinæ*, *mare*. 66.
*Stiklir *diffuſor*. 61.
Stillir *rex* 30. 63.
Stingr, ſtigr *aculeus*, *cuſpis*. 66.
Stinnr *firmus*, *ſtabilis*, *gravis*. 171.
Stióri *rector*. 60.
Stiórn *gubernatio*, *gubernaculum*.
Stiorn-völr *clavis gubernaculi*. 54.
Stockinn *perſperſus*. 166.
Stód *res eqvaria*, *equs*. 150. *-*piratæ*, *navis*, *ibid*.
Stódum *vid*. ſtá.
Stólpaz ſtálpaz *incrementum capere*. 63.
*Stord *terra*. 224.
Stór-gedr *animoſus*. 53.
Strádr *ſtratus*, *reſperſus*, *perfuſus*. 224.
Strángr *aſper*, *durus*, *calamitoſus*. 61.

Straamr

Straumr *torrens, impetus: *-gladii, pugna.* 22.
Stridir *exasperator: *-prælii, miles.* 162.
Stridr *asper.* 32. *tristis.* 140. 142.
Strykia, striuka *præterlabi.* 66.
Strönd *litus, statio: *-falconis, manus.* 27. **-lari, mare.* 68.
Stúka *manica.* 186.
Stuttr *brevis, curtus.* 179.
Styggr *infensus: *-terrori, imperterritus.* 187.
Styr *tumultus.* 146.
Styr *absol. pugna: *ejus ignis, gladius.* 45.
Styri *gubernaculum.* 65.
Stæra *augere.* 60. 70.
Stöckvir *sparsor, vibrator: *-pecuniæ, vir liberalis.* 187. *-gladii, miles.* 45.
Stöng *pertica vexillaris.* 183.
Sud *tabulalum: *de nave.* 144.
Suml *sympofium.* 30.
Sund *fretum, mare.* 54.
Sund *natatus: ** snotrsunds *peritus natatu, vel natando.* 171.
Sundr *ab invicem,* geck sundr, *dirupta est, (pax)* 155.
Sundra *scindere, dissecare.* 154.
*Svadr *diffusus, latus, dilatatus.* 216.
Svalg *vid. svelgia, devorare.*
*Sval-teigr *area frigida: -balænæ, mare, oceanus.* 159.
Syafo *vid.* sofa *dormire.*
*Svann-fiöll *mare, fluctus.* 46.
Svanni *puella, virgo tenera.* 64.
Svanr *cygnus, olor* 65. **-sangvinis, corvus.* 166.
*Svan-teigr *cygni tractatus, mare.* 62.
*Svan vángr *mare.* 132.
Svar (*i. q.* sár) *gravis (amor).* 52.
*Svegdir *Othinus.* 132.
Sveigia *arcuare, tendere.* 141.
Sveinn *puer, filius.* 183.
Sveit *comitatus.* 46. 69. *turba.* 70. 223.
Sveita *sudare.* 61.
Sveiti *sudor: *-gladii, sangvis.* 166.
Sveiti *absol. sangvis.* 99.
Svelgia *ingurgitare.* 70.
Svell *glacies: *-sangvinis, gladius.* 195.
Sverd *gladius: *-palati, lingva.* 45.
Svida *dolere, cum dolore sentiri.* 153.
Svinnr *elegans, scitus.* 190.
Sviptr *loco motus.* 67.
Sviri *cervix.* 44.
Svordr *cutis, coma: *ejus ager, caput.* 62.
*Sylgr *potus: vulneris, sangvis.* 161.
Synia *negare, abstinere.* 131.
Sædingr *n. avis: *-pugnæ, corvus.* 162.
*Sædr *sutus, consutus.* 174.
Sæma *convenire, decere.* 180.
Sænskr *svecus.* 44. 137.
Sær *mare: *-teli, sangvis.* 146.
Særir *læsor: *-pecuniæ, vir liberalis.*
Sætt, sátt *pax.* 145.
Söddu *vid.* sedia.
Sögn *coetus, confluxus hominum.* 148.
Sök *causa,* sökum *ob, propter.* 41.
Sök-mimir *nomen gigantis: * Othino communicatur.* 54.
* Sök-ramr *multum reus.* 65.
Sörli *pirata: *-ejus domus, scutum.* 33.

T.

Taka *capere.* 38. tókt *cepisti.*
Tál *fraus.*
Tállaust *sine fraude, vere.* 23.

U.

V.

V.

Vænn

Þ.

*Þögn *nomen deæ: -auri, mulier.* 165.
Þögull *taciturnus.* 95.
Þörf *opus*, þörfum meiri, *justo vel necessitate major.* 59.

Y.

Ygglaust, ugglaust *sine dubio.* 194.
Yggr, uggr *metus, timor, dubium.*
* Yggr *terribilis*, *nomen Othini.* 145.
Ymia *stridere*, *strepere.* 22.
Ymr *strepitus*, *sonitus.* 214.
Ymr *gigas protoplastus.* 26. 99.
* Ymun *pugna.*
* Ymun-bard *scutum.* 37.
* Ymun-laukr *gladius.* 164.
Yndi *delectatio*, *deliciæ.* 112. 223.
* Yngvi *rex.* 160.
* Yr *arcus*, y *arcum*, *arcu.* 141.
Yrkia *facere*, *carmina componere*, ortac, orktac *versus feci.* 159.
* Yskelfir *arcum agitans, miles.* 163.
* Ytar *viri.* 60. 198. yta-synir *homines.* 10.

Æ.

Ædra *terror*, *signum terroris* (*voce, gestu datum*). 185.
Ædri *præstantior*, *superior.* 69.
* Æfa, æva *nusqvam.* 26.
* Æfa *unqvam.* 177.
Æfi *ætas.* 164.
Ægia *terrere.*
Ægir *territor.*
* Ægir *deus maris*, *-sagittæ, vir.* 151.
* Ægir *ipsum mare* 153.
* Ægir *latex*, *potus*, *-Othini*, *poeësis.* 23.
* Ægis-bál *Dei maris lux, aurum.* 163.
* Ægr, ógr *terribilis*, 41.
Ærinn *multus*, *copiosus.* 129. 133.
Æsa *commovere*, *turbare.* 224.
Æsir, *Dii.* 49. *à singulari* ás.
* Æski *nomen Othini* (*pro* óski). 172.
Æskia *petere.* 140.
Æst *vehementer*, *cum magna contentione & impetu.* 157.
Ætt átt *familia*, *genus* (*collective*), seggia ætt *genus humanum*, *hic homines*, *milites.* 212.
Ætt, átt *cognatus* (*distributive*). 143.
* Ætt-ryrir *genus* (*regum*) *diminuens*, *i. e. rex.* 164.

Ö.

* Ödlingr *princeps.* 24. 147.
* Öglir, eyglir *accipiter*, *serpens.* 174.
* Öl-ferd *convivium.* 70.
Öl-ker *cupa cerevisiaria.* 165. *lego* el-ker.
Ölld *seculum*, *homines.* 3. 26. 230.
Ölldo *vid.* allda *mare.*
Ölum *alimus*, *vid.* ala.
* Ölun *piscis*, *-terræ*, *serpens.* 24.
Önd *spiritus*, *vita*, *anima.* 54. 225.
Öndugi *sedes primaria*, *sedes: * -palpebrarum, oculi.*
Öndverdr *anterior*, *iniens* (*annus*). 23.
Öngr *angustus.* 46.
Öngr, eingr, *nemo.* 43.
Ör *sagitta.* 187.
* Ör-beidr *petens sagittam*, *vir.* 65.
Örr *acer*, *promtus*, *liberalis.* 131.
Ört *cito*, *promte.* 174.
Örva-drif *nimbus sagittarum*, *pugna.* 182.
* Ör-vafadr *vir.* 187.

Trykfeil.

Pag. Lin.
V - 4 læs vil.
VI - 26 l. *nec.*
XIII - haver udslettes.
6 - 9 af udsl.
12 - 18 l. *numine.*
21 - 4 átti - 10. l. hreinn.
24 - 21 l. Ringes.
26 - 10 med udsl.
30 - 21 og udsl.
34 - 6 l. valſka. 16 - enn Riſo
50 - 10 l. Verſets.
59 - 13 l. Skibe.
62 - 19 lange udsl.
62 - 22 l. 136.
77 - 4 l. ſnæfr.
76 - 27 l. glöggr.
80 - 20 l. Skaldes.
93 - 19 l. 67.

Pag. Lin.
120 - 24 l. lyngva.
134 l. 2 l. pleonaſtiske.
139 19 l. og Takt.
158 - 14 intet udslettes.
160 - 16 l. Fiender.
170 - 20 l. og.
181 - 23 l. Sindsforfatninger.
185 - 4 l. manna.
193 - 19 l. omfavnet.
223 - 9 l. og de Tydskes.
213 - 16 l. Cædmonem.
219 - 24 l. Vinduet.
227 - 3 l. *corda.* 16 l. προφητης.
227 - 27 l. halvdeelte.
238 - 13 l. adskillige.
293 - 2 l. *arborum.*
Andre Vildelser findes her neppe af Betydenhed.

